

Tineretul Țării noastre, cucerit de farmecul principiilor și aspirațiilor naționalismului tradițional, actualizat și îmbogățit cu noi idealuri de viață, s-a angajat, în majoritatea lui, în Mișcarea legionară și prin ea într-o luptă politică revoluționară unică în genul ei, pe plan național și mondial, reușind o adevărată epopee a istoriei.

Cartea de față a d-lui Petru Gheorgheoni, fidel militant dar și obiectiv analist, cuprinde date istorice autentice și de cea mai mare importanță pentru cunoașterea și înțelegerea Mișcării Legionare și prin ea a unor adevăruri privind ultimele decenii ale istoriei noastre, supraîncărcată de jertfe dureroase și de erori regretabile.

Petru Gheorgheoni nu este numai un cronicar al trecutului, ci și un sfătuitor al viitorului. El participă direct prin mesajul final, dar mai ales indirect prin amănuntele uimitoare redate, prin care sugerează valoroase idei de crez și înțelepte norme de conduită în viața publică, menite redresării noastre naționale.

Dr.Valer Neagoe

LEI 300

ISBN 973 - 95668 - 2 - 0

PETRU GHEORGHEONI

NĂZUINȚI ȘI DEZNĂDEJDI

Petru Gheorgheoni

NĂZUINȚI ȘI DEZNĂDEJDI

Vouă vă închin aceste rînduri fără de nume,
căzuţi în slujba unui ideal!

Şi vouă celor expuşi în pieţele publice
ca pe timpul barbarilor!

Fiindcă sînteţi prea mulţi şi anonimi,
nici o placă comemorativă nu vă va încrusta numele!

De altfel, nu ştiu dacă voi aveţi nevoie
de solemnităţile noastre!

Ştiu, însă, că în momentul despărţirii,
v-aţi gîndit la rodul ce-l va aduce jertfa voastră!

Se face tîrziu,...... se apropie miezul nopţii!

FIE CA, ACESTEI DEDICAŢII
SĂ-I ACORDE DUMNEZEU
VALOARE DE PARASTATS!

PETRU GHEORGHEONI

NAZUINŢI

ŞI

DEZNĂDEJDI

TRAGEDIA TINERETULUI ÎN EPOPEEA NEAMULUI

EDITURA" GÂNDIREA ROMÂNEASCĂ"
BUCUREŞTI

ISBN 973 - 95668 - 2 - 0

CUPRINS

PREFAȚĂ

În situația de criză, dacă nu chiar în lipsă totală de o adevărată istorie contemporană a României, ca de asemenea în aspirația mea de a contribui întru dezvăluirea adevăratei istorii a ultimelor șapte decenii, am primit, cu deosebită satisfacție spre editare, manuscrisul prezentului volum memorialist, din partea autorului stabilit în Canada.

Deși nu ne-am cunoscut și *am fost diferențiați* în trecutul nostru politic, destinul n-a greșit oferindu-ne această cooperare, întrucît ne găsim într-un acord perfect prin năzuința comună de a reda luminii tiparului și conștiințelor românești: ADEVĂRURI ISTORICE peste care nu se poate trece fără a prejudicia și a falsifica Istoria Națională. Din categoria acestora fac parte următoarele:

1.Mișcarea Legionară a fost cea mai extinsă și mai populară mișcare politică de reformă spirituală și socială, în Istoria noastră Națională.

2. Garda de Fier , cu pseudonimul Partidul Totul pentru Țară, fațeta politică a Mișcării Legionare, a fost cea mai originală și mai puternică organizație din istoria politică a Neamului.

3. Mișcarea Legionară a organizat și susținut cele mai curajoase acțiuni politice în ilegalitate, suferind cele mai crunte persecuții și suportînd cele mai multe și încă nedeterminate jertfe omenești.

4. Inițiată în 1919, organizată după 10 decembrie 1922, decretată la 24 iunie 1927 și desființată juridic de toate regimurile politice, a ființat de fapt neîncetat pînă în zilele noastre, în țară, ca și în străinătate.

Drept consecință și concluzii:

a) MIȘCAREA LEGIONARĂ ESTE CEA MAI REPREZENTATIVĂ AFIRMARE POLITICĂ A NEAMULUI ROMÂNESC.

b) Numai determinînd obiectiv și consemnînd corect acțiunile legionare, bune și rele, prin motivele și consecințele lor, vom cunoaște, în esență, adevărata istorie contemporană a Țării noastre.

c) Se impune o exigență și o precauțiune la limite maxime, întrucît atît aprecierile onorabile cît și cele denigratoare la adresa legionarilor revin implicit și inevitabil Neamului Românesc, ca înfăptuitor al Mișcării.

Istoria Mișcării are caracterul unei tragedii, căci după cum vom vedea din viața autorului și din cele relatate de el, un număr mare de tineri și-au jertfit viața pentru îndeplinirea idealului lor politic.Tragedia aparține Neamului, pentru că pe parcurs, în sprijinul Mișcării s-a implicat o majoritate românească. Cu atît mai mult, deci, judecățile istorice asupra Legiunii trebuiesc chibzuite cu multă prudență, întrucît istoria Mișcării Legionare este parte integrantă a Istoriei Naționale și astfel orice calificare a ei, se răsfrînge direct și inevitabil asupra întregii noastre istorii.

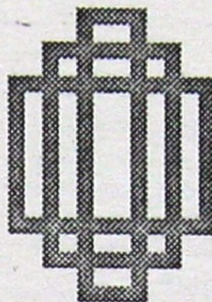
Faptul că acest volum vine din partea unui adept, ce privește Mișcarea din interior, ar putea genera îndoieli asupra obiectivității relatărilor. Surpriza interesantă ce-o avem este că autorul, deși militant, devotat pînă la jertfă, cu acțiuni în care de mai multe ori putea să-și piardă viața fără nici-o obiecție sau regret, ci cu satisfacția împlinirii îndatoririlor, privește propriile acțiuni și adorata sa Mișcare, de pe poziția exterioară a spectatorului, respectiv a *Românului de omenie*, pe care nu-l mai interesează nimic altceva decît *destinul Neamului și al Patriei*. Deși dovedește a fi atins culmea dăruirii și a sacrificiului, spre onoarea concepției sale politice, totuși izbutește a se desprinde de fanatismul specific Mișcării și reușește profilul unui *judecător rațional al Istoriei Naționale. Viața și-a dăruit-o Mișcării, dar sufletul și puterea de gîndire le-a închinat Patriei.* Numai astfel ne putem explica și putem înțelege surpriza judecăților echilibrate, pe care ni le oferă textul.

Din volum, nu lipsesc nici *cele mai severe condamnări la adresa actelor compromițătoare ale Mișcării,* culminînd cu DETESTAREA RADICALĂ A LUI HORIA SIMA, care se pretinde încă drept Comandantul Mișcării. Acesta este prezentat drept un aventurier politic, un carater infect, responsabil de crime și vinovat de sacrificarea multor fruntași, și de greșeli ce-au dus la stingerea a ceea ce a fost autentica Mișcare Legionară de pînă în noiembrie 1938, cînd Căpitanul însuși a căzut victimă a manevrelor sale mîrșave.

Autorul, prin exemplul său de acuratețe sufletească, ne îndeamnă *a nu ierta nimic din ceea ce a fost dezonorabil atît în fapte, cît și în consemnări, dar fără a prejudicia ceea ce a fost onorabil și înălțător.*

Volumul este o dovadă vie că autorul se impune drept un educator al Neamului Românesc, propunînd confraților drept normă pentru viața politică:"FIȚI OAMENI DE ONOARE ȘI MAI PRESUS DE PARTIDE SLUJIȚI: PATRIA, PATRIA, PATRIA!", mesaj cu care autorul încheie volumul iar eu închei deschiderea spre un tezaur de date istorice și de îndemnuri patriotice.

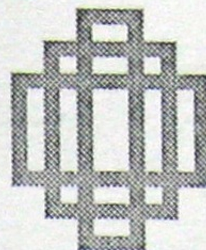
Victor Isac
Hunedoara, martie 1993

ÎN LOC DE INTRODUCERE

MOBILUL acestei scrieri este răspuns întrebării:
CUM DE S-AU GĂSIT ATÎȚIA FRATRICIZI?

SCUTURĂ-ȚI ZGURA ȘI RUGINA CARE-ȚI MACINĂ SUFLETUL, "NEAM FĂRĂ DE NOROC", DACĂ VREI SĂ SUPRAVIEȚUIEȘTI!

I. INAUGURAREA MARII AVENTURI

1. Paraşutarea din Viena, 1944

"Drepţi! Pentru onor, înainte!"

Comanda o dădusem c-o intonaţie de lamentabilă moliciune, care fireşte a stîrnit rîsul tuturor.

— "Îţi baţi joc de militărie, camarade? Nu ştii să comanzi?" se răsti la mine şeful grupului.

— "Nu ştiu să comand!" De altfel, nu văd unde-i milităria. Îmbrăcaţi în uniforme uzate, fără epoleţi, fără insigne, aveam mai degrabă aerul unor prizonieri de război, ceea ce ni s-a spus că era voit, pentru a evita suspiciunea eventualelor iscoade.

Astfel luă sfîrşit "cariera" mea de sergent de zi pe grup. Nu mi-a mai venit rîndul.

Nu vedeam relaţia între eficacitatea mea de telegrafist şi răcnetul de drepţi.

Eu eram şi sînt mai degrabă pentru faimosul şi omenescul: "No hai!" al lui Avram Iancu.

Era pe la sfîrşitul lui septembrie 1944, în satul Breitenfurth din apropierea Vienei.

Ne pregăteam să ne-ntoarcem în ţară, s-o eliberăm de "eliberatorii" de la 23 August.

Frontul de răsărit se afla undeva în Ungaria. Puhoaiele ruseşti înaintau vertiginos, rezistenţa germană era anemică.

Armata română se aliase aliaților ei nefirești. (Care aliați sînt firești?).

În această atmosferă de spart de tîrg, ce puteam noi face, grupulețele din cele cîteva centre de pregătire pentru a opri înaintarea asiaticilor?

Rațiunea spunea: absolut nimic! Inima, avînd o altă rațiune, ne-ndemna: *"Aveți DATORIA să-ncercați."*

Și apoi, unora prea ni se întipăriseră în minte cuvintele scrise cu sînge la Majadahonda:

"SE TRĂGEA CU MITRALIERA ÎN OBRAZUL LUI HRISTOS. SE CLĂTINA AȘEZAREA CREȘTINĂ A LUMII, PUTEAM NOI SĂ STĂM NEPĂSĂTORI?"

De data aceasta mitraliera nu mai trăgea la Madrid și Barcelona, ci la Blaj și la București.

Noi cei de la Breitenfuth - cca. 20 - formam ceea ce se numește astăzi "logistica" și, aidoma "burghezului gentilom", o făceam fără să știm.

Specialitatea de telegrafist cere un minimum de șase luni, iar noi aveam doar opt săptămîni pentru a o învăța. În aceste condiții, firește că n-o stăpîneam îndeajuns. Curs intensiv, de dimineața pînă seara. Ne răsunau urechile de tic, tic, taac, taac, tic.

Și monotonia acelor zile ne apăsa, mai ales că toți abia fusesem scoși din Buchenwald-ul cel dătător de moarte.

Și nu aveam voie să ieșim din sat, chipurile pentru a deruta eventualele iscoade și aveam în medie 26 de ani și era satul lipsit de bărbați și zărisem peste gard fete rumene și cu acel "vino-ncoace" care ne punea și mai mult pe gînduri.

Cam pe la 15 decembrie sînt aduși cei care în altă localitate învățaseră mînuirea explozibilelor și a altor artificii.

Se formează echipele, se pregătesc hîrtiile cu noua identitate, sîntem îmbrăcați în noi uniforme românești, capelă cu coarne și bocanci de vînători de munte.

Sîntem transportați cu camionul la aeroportul din Wiener Neuer Stadt, deci nu mergem nici cu trenul nici pe jos. Atunci? "Veți fi parașutați" ni se spune. Ei, asta-i acum: dacă nu se deschide parașuta? "Te-ntorci la magazie și ceri alta", era răspunsul unuia cu umorul cenușiu.

Obuzele inamice cădeau deasupra aeroportului chiar în ziua cînd trebuia să plecăm. Acalmia de a doua zi a permis plecarea în condiții meteorologice dezastruoase, încît, după cîteva ore de zbor, ne-am întors.

O ceață deasă acoperea întreg Ardealul, iar riscul de a cădea într-un sat sau oraș era prea mare pentru a fi luat.

Cea mai mare parte dintre noi nu zburasem niciodată. Noi care construisem, mai bine zis am contribuit la construcția atîtor avioane "Heinkel" la Rostock, sîntem nevoiți să zburăm cu Junkers.

Condițiile atmosferice se anunță favorabile și plecăm din nou. Era senin, stele, lună și pămîntul cu mult mai jos. Deasupra Ungariei, pereții avionului cîntau ting, ding, bang. Schijele obuzelor antiaeriene ne dădeau onorul.

Văd un rîu; să fie Tisa? Nu, mergem spre răsărit, îi Mureșul. Era pe la ora zece seara, luna strălucea, emoția creștea, însă numai de rime nu ne ardea.

La un moment dat văd un oraș slab luminat și totuși îl recunosc: e Deva. Cu Mureșul alăturea, nu putea fi decît Deva. Amintirile încep să mă năpădească, dar le fac semn să plece.

Acolo am făcut puțină școală. Visurile adolescenței au început să se-nfiripe, dar ce mai contează acum, cînd ușa se deschide, semn că prima echipă trebuie să sară. Eram singurul din părțile locului și strig într-o germană păsărească,: "N-am ajuns", că mai avem puțin pînă în Munții Cugirului, locul fixat pentru aterizare.

Cu cine să te-nțelegi? A spus "los", ceea ce se traduce cu "dă-i brînci" și primul dispare în neant, al doilea la fel. Al treilea

scapă raniţa sau sacul care era legat cu o altă paraşută şi pînă să-l apuce din nou, se scurg cele cîteva secunde fatale, care ne-ndepărtează de primii doi cu cîţiva km.

Eram al cincilea din şapte şi am căzut toţi la marginea unui sat, ultimul chiar în grădina unui gospodar, încît cîinii au început să latre.

Sfoara care smulge paraşuta deschizînd-o, mi-a căzut sub braţ, iar în desfăşurare l-a izbit cu atîta forţă încît mi-l putea rupe.

Cu toate acestea, plutirea între cer şi pămînt, îţi dă o senzaţie de depăşirea condiţiei nefericitei "greutăţi" şi apropierea de infinita fericire îngerescă.

Atît că fericirea fiind scurtă - ca de obicei - la atingerea pămîntului urmează întoarcerea de-a berbeleacul şi apoi ridicarea în picioare.

"Drepţi! No hai!"

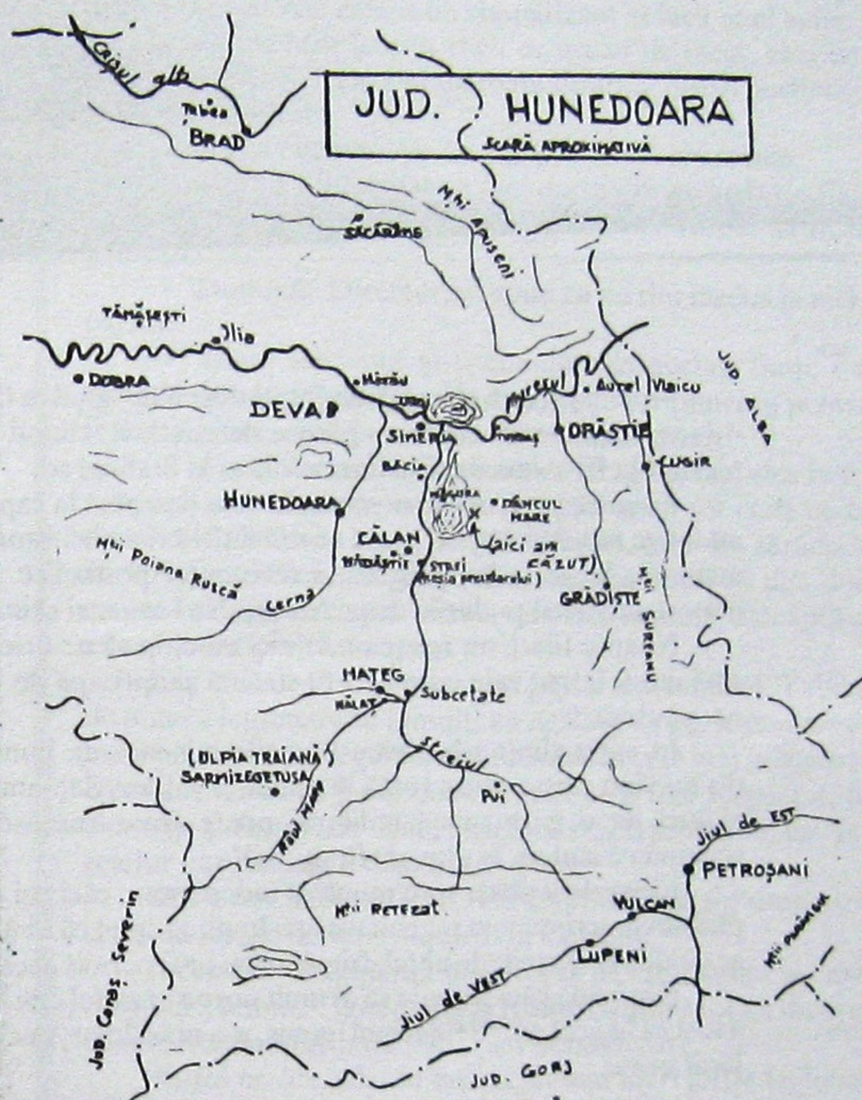
Cei cinci am căzut aproape şi fluierînd o anumită melodie ne- am găsit repede. Unde sînt ceilalţi doi?

Amintindu-ne că veneam din apus, steaua polară ne-a indicat drumul şi după vreo oră i-am găsit.

Căzuseră pe panta unui deal şi ambii îşi scrîntiseră picioarele încît nu mai puteau merge, doar se tîrau. Zărim o pădure în apropiere şi ne îndreptăm spre ea, purtînd cu rîndul în spinare pe cei doi.

O altă problemă şi mai gravă ne aşteaptă! Unde-i balotul cel mare cu explozibile care a fost aruncat separat cu trei paraşute? Cei valizi ne răspîndim pe cîmp - căci luna ne era de mare ajutor – dar după cîteva ore de căutare zadarnică, ne întoarcem în pădure plouaţi.

Ce-i de făcut? Dacă nu-l găsim, înseamnă că podurile de pe Mureş, pe care trebuie să le aruncăm în aer, – pentru a opri înaintarea ruşilor –, vor rămîne în picioare, ruşii vor trece, iar noi vom pierde războiul.

Fiți liniștiți, nu vă mai frămîntați degeaba - gîndea fiecare - dar n-o spuneam ca să nu părem defetiști. Războiul a fost pierdut la El-Alemain, în Normandia și la Stalingrad.

Frumusețea gestului nostru este de a ține pînă la capăt și a nu înfige pumnalul pe la spate aliatului de ieri – căci istoria are memoria lungă – iar pregătirea rezistenței postbelice îi mai importantă decît podurile de pe Mureș. Nu l-am mai căutat!

Noapte fiind, nu reușeam în nici un chip să ne orientăm, căci eram într-o vale care-mi era străină și aproape de un sat necunoscut.

În acest timp, observăm în sat o mișcare de lumini un du-te- vino care a durat toată noaptea. "Fraților, dac-am căzut alături de o garnizoană militară, poate chiar rusească, înseamnă că sîntem în ajunul sfîrșitului!"

Ideea de a pleca spre munte o îndepărtam, căci cei doi cu picioarele scrîntite nu puteau merge. Inutil să spun că nimeni nu se gîndea la dormit, de altfel, frigul nu ne-ar fi permis acest lux.

Norocul , căci trebuie să ai mult noroc în astfel de situații, a fost că în acel an, cu tot frigul intens, n-a nins deloc, deci n-am lăsat urme.

2. Plaiurile natale și primele amintiri politice

Cînd a dat înspre ziuă, m-am urcat cu un camarad, căruia îi voi spune Niculae, în vîrful dealului apropiat pentru a ne orienta.

Surpriza a fost de talie! Ne găseam la o distanță de circa șapte km de satul meu natal.

— "Uite Niculae; vezi între cele două dealuri? Biserica se vede foarte bine. Acolo-i satu-n care m-am născut", (cum zice și cîntecul).

"Se numește Nădăștia de Jos, iar la o distanță de o aruncătură de piatră se găsește Nădăștia de Sus încît formează aproape același sat.

Nu s-a distins cu nimic în istorie, doar poate faptul că l-a dat pe Romonuțu lui Iaia și ... pe mine."

— "Cine-i Romonuțu lui Iaia?" mă întrebă.

— "Iaia îi porecla. El se numește Romulus Zăroni și-i un țăran mijlociu ca avere și sub-mijlociu ca inteligență. Deocamdată nu-i nimeni și nimic, dar dacă sovieticii se vor instala, o să auzi cu siguranță de el.

Vezi, rîul acela se numește Strei și se varsă în Mureș, iar imediat lîngă calea ferată e un turn cenușiu; îl vezi? acela ne-a rămas intact de prin sec. al XIII-lea și mulți profesori de istorie au venit să-l studieze și să dezlege inscripțiile de pe granitul din care este construit.

La o mică distanță mai jos, vezi o "curte", un fel de castel și moșia care-l înconjoară? Totul aparține lui PETRU GROZA, un mare bogătaș al locului, iar dacă echipa noastră nu reușește să-i "bată" pe ruși, de acesta o să auzi și mai mult.

Cînd o să avem timp, o să-ți povestesc mai multe, chiar o nostimă întîlnire cu Groza și amuzante (caragialești) conversații cu Zăroni.

Acum doi km. mai jos, vezi coșurile unei fabrici? Aceea-i uzina metalurgică "Călan" din complexul "TITAN - NADRAG - CĂLAN", care mie îmi sună încă sinistru, ca biblicul "Mane, Thekel, Phares".

Acolo mi-am început cariera, ca să zicem așa, unde lucra și tatăl meu la turnătoria de fier.

Absolvisem la București o școală tehnică superioară și am fost angajat imediat ca desenator, plus instructor la școala de ucenici.

Mai toate funcțiile tehnice erau ocupate de unguri sau de

nemţi, deci noi cei cîţiva români eram bineveniţi, căci un vînt de românizare era în marş.

Uzina Călan era proprietatea magnatului siderurgiei MAX AUSCHNIT, avînd ca director local un anume Filip Coleanu, alias Kohn.

Şi toate păreau să meargă strună, dar mai era ceva şi acest ceva lua proporţii.

Randamentul uzinei era enorm şi trenuri cu produse metalice de tot felul ieşeau zilnic, dar condiţiile de muncă erau dezastruoase. Turnătoria de exemplu, nu avea nici un sistem de ventilaţie, încît fumul, gazele şi praful formau un ecran compact, greu de străbătut.

În aceste condiţii, cîţi plămîni au rămas intacţi? Lucrul era plătit cu bucata, fixat arbitrar, şi adesea redus ca nu cumva bieţii să se îmbogăţească.

Locuinţele fabricii, delabrate şi lipsite de cea mai elementară igienă, nici cantină, nici măcar un duş.

Pentru noi cîntecul *"DIN ZGURĂ DE FURNALE ŞI CAZANE FLĂMÎNZI NE RIDICĂM ŞI GOI"* nu era un slogan electoral, ci o trăire zilnică.

Eu eram printre privilegiaţi şi totuşi revolta se instala pe nesimţite, încît socialismul, cu toate hidoasele-i faţete m-ar fi înghiţit uşor.

Din Moldova însă, apăruse pe cerul României, acel meteor aducător de speranţe, care spunea: "Dreptatea ta în cadrul dreptăţii neamului".

Directorul Coleanu avea o concepţie foarte originală despre democraţie. Printr-o circulară face cunoscut tuturor funcţionarilor uzinei, că n-au voie să facă sau să fie înscrişi în nici un partid politic.

Dintr-o trăsătură de condei ne asimila magistraţilor. Şi el şi noi ştiam de care "partid" îi vorba, căci la liberali nu era nici un obstacol.

Şi nu m-am înscris, mai ales că nu sînt un mare adept al formalităţilor. Am rămas un simpatizant şi încă unul activ.

Iscoadele însă făceau ceea ce aveau de făcut, căci de la Iscariotul încoace, ele sînt de toate tipurile, pivoţi neclintiţi ai celui din întuneric.

La prima chemare pe un ton prietenos îmi spune:

— "Am fost informat că faci parte din «Garda de Fier». Ştii bine că dl. Auschnitt îi evreu, deci ar trebui să te mai gîndeşti."

— "Domnule Director, vă spun că nu sînt înscris în nici un partid!"

— "Bine! Iau notă şi-ţi comunic în acelaşi timp, c-am înaintat direcţiei generale din Bucureşti propunerea pentru a fi numit permanent cu un salariu corespunzător."

— "Bine!" Luasem şi eu notă de dezgust, mai ales faţă de mine, pentru că n-am avut curajul să-i spun tot ceea ce credeam. Mă gîndeam însă şi la părinţii mei, care din sărăcia lor, cu atîtea sacrificii, au reuşit din cei şase copii să dea doi la şcoală la oraş, iar acum mama, ca orice mamaă, aşteaptă să-i aduc o noră şi cîţiva nepoţi.

Era în anul 1936 şi orizontul părea mai luminat. Taberele de muncă legionare se înmulţeau nestingherite de jandarmi ca mai înainte. Presa legionară pătrundea în cele mai îndepărtate cătunuri, iar dacă jocul democraţiei ar fi fost respectat, fără ciomege şi furturi de urne, faţa ţării s-ar fi schimbat, iar "faţa" relelor năravuri ar fi dispărut.

Dar a fost să fie altfel..... Eu continuam să fiu simpatizant şi să mă feresc de informatorii lui Coleanu.

Incendiul din Spania lua proporţii, "se clătina aşezarea creştină a lumii...", iar echipa în frunte cu Ion Moţa, Gheorghe Clime, Vasile Marin nu putea sta nepăsătoare.

Astfel ne-am aflat în faţa celei mai mari jertfe legionare. Primirea împărătească care s-a făcut trenului mortuar cu ră-

mășițele lui MOȚA și MARIN, de la Cernăuți la Orăștie și de la Orăștie la București, a zguduit din temelie tot ceea ce poporul românesc avea mai sănătos.

Irodul de la "Palat", înconjurat de clica de vînduți și venetici, a fost zguduit și el în sens invers și ascuțea ghilotina.

În ajunul sosirii trenului la Orăștie, am luat hotărîrea, presimțind ce mă așteaptă.

Coloane de legionari și simpatizanți de pe Valea Streiului și a Cernei, ne îndreptam spre Orăștie pe jos.

Atmosfera din gara Orăștie nu-i ușor s-o descriu, nefiind nici poet nici scriitor. Mulțimea intonează: "Plînge printre ramuri luna"..... parcă cerul cu pămîntul se contopiseră într-un tot ireal unde numai îngerii mai aveau acces.

L-am văzut! În ușa vagonului, cu chip de bronz și ochi de cer, așa cum ni-l arăta icoana. O infinită tristețe îi acoperea obrazul. Intrînd în vagon pentru a ne închina în fața sicrielor, cu sau fără voie atingeam sumanul Căpitanului.

O senzație de cuminecătură mi-a străbătut ființa! De acum toate vor fi altfel.....

A doua zi nici n-am intrat bine în birou și sînt chemat la direcțiune.

— "Știu unde ai fost, nu mai poți nega! Ești suspendat pînă cînd direcțiunea generală se va pronunța " (între timp fusesem numit).

N-am zis un cuvînt, nici măcar bună ziua nu i-am dat! Parcă o piatră de moară mi se luase de pe inimă.

Două luni a durat suspendarea în speranța că mă voi duce să-i cer iertare. Poate s-aștepte, îmi ziceam!

După aceea a venit hîrtia de concediere, fără a menționa motivul și ..... astfel am plecat."

— "Unde?" întrebă Niculae.

— "Îți voi spune într-o zi cînd vom avea mai mult timp."

Țin să aduc cu această ocazie un omagiu binemeritat

părinților mei, care în acest timp nu mi-au făcut nici un reproș, nici nu m-au îndemnat să mă plec.

Știam că drumul pe care l-am luat nu e ușor, că de acum jandarmii vor fi mereu "oaspeți" nepoftiți, că toată familia va fi ostracizată, că lacrimile mamei vor curge sub toate tiraniile care vor urma pînă la sfîrșitul vieții ei, dar..... ce-o fi, să fie.

Acestă lungă digresiune înșirînd amintiri - plicticoase poate pentru unii – am făcut-o pentru a spune celor tineri cum arăta democrația la noi și cum acești "cavaleri " ai industriei și ai mercantilismului deșănțat îndrăzneau să ne umilească pînă la exasperare.

3. Primul popas, primul român de omenie

— "Niculae, am zăbovit cam mult și ar fi timpul să ne întoarcem la ceilalți căci vor fi îngrijorați."

Întorși, le descriu poziția geografică cu exactitatea unui "expert" și ne întrebăm ce-i de făcut.

— "Dacă s-ar duce unul la Călan să-ncercăm să luăm contact cu cineva?"

Șeful - un învățător de prin părțile Sibiului - se oferă, ca cel mai apt și îndrăzneț. Îi dau un nume, adresă, îi arăt drumul, dar negăsind pe nimeni acasă, la întoarcere se urcă în căruța unui țăran care era tocmai din satul lîngă care căzusem, respectiv Dîncul Mare.

Acum lucrurile se complică și comitem imprudență după imprudență, dar pe lîngă "dramul" de minte, am avut și un car cu noroc.

Țăranul, luîndu-l drept jandarm, îl întrebă dacă merge să cerceteze "bomba" care a căzut ieri seară la ei în sat. Este adevărat că balotul era din tablă și cilindric, încît îl puteai lua drept bombă.

— "Ei, și?"

— "Să vedeţi, mi-a licărit o idee; să-l iau prizonier şi să-l oblig să ne ducă cu căruţa spre munte. Scot revolverul, îi vorbesc de Viena, de Garda de Fier, de viitoarea eliberare şi tot ce va urma."

— "Ai făcut-o de oaie!" zicem noi.

— "Nu!" zice el. "Omul a căzut în genunchi şi mi-a mărturisit: Dacă-i vorba să mor pentru Garda de Fier, sînt gata, fiindcă am fost şi sînt legionar!"

— "Ei, şi l-ai crezut?"

— "Desigur, omul părea sincer."

— "A părea şi a fi..... asta-i întrebarea!"

— "În tot cazul, atunci mi-a sclipit o altă idee şi mai bună. Spunîndu-mi că jandarmii n-au sosit, nici cei de la regiment, să ia "BOMBA" în primire, m-am gîndit să le-o luăm înainte. El ne va aştepta cu căruţa în faţa bisericii, o urcăm şi... dă-i drumul."

— "Simplu ca bună ziua!"

— "Aşa deci şi prin urmare..."

— "Ei făceau comerţ pe mare" — completează unul.

— "Prin urmare şi-aşa deci, este vorba despre greci" (replică altul.)

— "Vă arde de glume acum cînd situaţia îi atît de serioasă?" se indignează şeful.

— "Tocmai pentru că-i prea serioasă!" zicem noi.

— "Niculae îi însărcinat cu executarea acestei operaţii!" (Încîntat de "sclipitoarele" idei, începea să fie autoritar).

— "Unul singur? Îi o nebunie!"

— "Nu ne putem expune toţi", zice el.

— "Nu se poate, mă duc şi eu!"

— "Se aprobă!"

Se înserase de-a binelea cînd intrarăm în sat, pe uliţi ici colea cîte-un om sau femeie ne dădeau bineţe.

În faţa bisericii, nimeni. Nu-i de bine, Niculae!

Deodată apare un om cu cojoc, era paznicul satului, bucuros că-n sfîrşit am sosit de la regiment să luăm "bomba" în primire.

— "Veniţi cu mine la primărie, că tocmai acum a sosit şi domnul Majur cu jandarmii."

Normal, trebuia să găsim un pretext şi s-o -ntindem din sat cu mare viteză, dar găsindu-ne de atîta timp în situaţii anormale, am acţionat în consecinţă.

— "Unde locuieşte cutare? (îi ştiam numele), fiind vechi cunoscuţi, am vrea să-l vedem pe el înainte, şi pe urmă pe domnul Majur".

— "Bine, bine că doar îs neam cu el; veniţi cu mine."

L-am găsit pe om adînc îngrijorat şi ne face semn că familia nu ştie nimic. După ce bem un ciubăr cu apă (setea ne copleşise), ieşind afară, îşi cere iertare că n-a putut veni cu căruţa, fiindcă jandarmii sosiseră şi-n curînd or să sosească şi cei de la regiment.

A mai aflat el că a doua zi se vor forma patrule de civili şi militari, să caute prin cîmp şi prin păduri, fiindcă se bănuieşte că "bomba" asta n-a venit chiar singură.

Îl întreb pe cine cunoaşte la Orăştie – fără să-i spun de unde sînt – şi m-am convins că pe aceştia nu-i putea cunoaşte decît un fost legionar.

Stabilim o întîlnire pentru a doua zi pe panta dealului, în tufişurile pe care le reperasem, să ne aducă veşti, ceva merinde şi în special multă apă.

Apa era problema majoră căci n-am găsit, în cele două zile, nici rîu, nici fîntînă, nici sloi de ghiaţă, iar merindea ce-o aveam consta din conserve – sărate bine-nţeles – pesmeţi, salam etc.

Paznicul care era un unchi de-al lui şi fost de al "nostru" va şti să tacă, ceea ce-nsemna o grijă majoră în minus.

Ajunşi teferi la cei din pădure, le povestim într-o suflare ce am păţit, felicitîndu-ne reciproc pentru "succesul" şi bafta ce am avut-o.

Picioarele scrîntite ale celor doi, după lungi masaje păreau puţin ameliorate, dar oboseala, lipsa de somn, setea, ne sleiau puterile şi totuşi va trebui să schimbăm domiciliul şi să ne mutăm pe panta dealului. În ziua următoare, din poziţia ce o aveam vedeam departe şi iată că apar de după un dîmb vreo zece inşi, trei militari cu puştile în bandulieră iar ceilalţi civili.

Se apropiau, îi auzeam chiar vorbind.

— "Hai să ne urcăm pe deal", arătînd în direcţia noastră, zice unul.

— "Lasă că doar n-or fi ei chiar acolo", zice altul.

— "Ce facem fraţilor dacă vin încoace? Îi luăm prizonieri? Tragem în ei?"

Doamne, ce probleme de conştiinţă ne mai frămîntau.

Sînt fraţii noştri pe care vrem să-i "eliberăm", iar acum..... au primit şi ei ordine de la alţii, care nici ei nu ştiu în serviciul cui sînt şi unde vor ajunge.

Noi eram şapte, cu trei puşti mitraliere, grenade, revolvere, deci raportul de forţe era disproporţionat.

După un moment de ezitare, au schimbat direcţia, iar noi am respirat adînc.

Începea să se-nsereze de-a binelea şi numai la venirea omului nostru nu ne mai aşteptam, dar omul, legionarul, cu tot riscul, a venit.

Ocolise mult - ştiind că ceilalţi sînt prin împrejurimi - aducîndu-ne ce i-am cerut şi mai aflase el că a doua zi patrule întărite vor continua operaţia şi ar fi bine să ne- ndepărtăm.

Dragostea cu care l-am îmbrăţişat, o merita din plin.

4. De Ajun şi cu Boboteaza la Mărgineni

Confecţionăm cîrji rudimentare pentru cei doi şi plecăm spre munte. Mergeam încet ocolind drumurile, terenul accidentat, coboram prin coclauri, dădeam în gropi, urcam din nou. Cei doi scrîşneau din dinţi, iar "dacă muntele nu venea la noi, mergeam noi la munte" (profetul dixit).

În zorii zilei ajungem la poalele muntelui şi-l contemplăm cu drag. Alături un rîu, nu prea lat, nu prea adînc, dar ca să-l trecem fără să ne udăm ne-a trebuit multă răbdare şi imaginaţie.

Nici unul nu mai făcuse alpinism, unii chiar nu văzuseră munţii decît din depărtare, iar acum, încărcaţi cum eram, după trei zile şi trei nopţi nedormite, urcarea a devenit un fel de calvar.

Era 24 decembrie, ziua în care creştinii de toate nuanţele aşteaptă naşterea Celui care a venit s-aducă pace, şi iubire între oameni de bună-voire.

Iar oamenii, nefiind de bună-voire, îi răspund cu ură şi război, zicîndu-i parcă: "N-avem nevoie de învăţăturile Tale, încearcă pe altă planetă, fiindcă noi pămîntenii ne simţim mai bine în tovărăşia celuilalt. Numai el ne satisface ceea ce noi avem mai de preţ: ORGOLIUL.

Umilinţa, dragostea de aproapele nu sînt în natura noastră, iar pe cei care mai cred încă în ceea ce Tu ai spus, îi vom strivi fără cruţare şi nu vom tolera nici măcar legenda existenţei Tale."

Cu atari gînduri răvăşite de contradicţiile fiinţei omeneşti, urcam încet, iar popasurile le făceam din ce în ce mai des.

Cei doi mai tineri (21 de ani), originari din şesul Banatului iugoslav, adormeau imediat în zăpadă, iar de nu-i trezeam la timp, adormiţi ar fi rămas.

Munții Cugirului sînt presărați de așezăminte omenești, iar locuitorii se numesc Mărgineni, ocupîndu-se cu creșterea oilor, a vitelor și ducînd o viață rudimentară, dar pașnică.

Cel mai apropiat vecin se găsește uneori la 2 km.

Cînd dădea spre seară, ajunși pe un platou, zărim o casă de lemn și cum setea, oboseala, frigul erau prea mari pentru a mai fi prudenți, stabilim de comun acord că sîntem patrulă militară în căutarea așa-zișilor "partizani".

Așa deci mințeam cu nerușinare, iar cei care au trecut prin astfel de situații și n-au făcut-o, n-au decît să ne condamne.

Apropiindu-ne, cîinii ne iau în primire și un om iese.

— "Bună seara, baciule!"

— "Ia mai tăceți, javrelor!" (se adresa cîinilor). "Bună să vă fie inima."

— "Uite cum stau lucrurile: nu cumva ai văzut pe aici din ăia care nu se supun guvernului nostru și își fac de cap?"

— "Am auzit și eu c-ar fi, dar drept să vă spun eu n-am văzut."

— "Hmm...."

— "Da, intrați în casă, că-i noapte și v-o fi frig."

Atîta așteptam și noi. Mirosul de sarmale a fost primul care ne-a izbit plăcut simțurile olfactive.

— "V-o fi foame, v-o fi sete?"

— "Mare sete dacă ești atît de bun....."

Ne aduce un ciubăr cu lapte, pe care-l bem pe nerăsuflate.

Cum eram nebărbieriți de patru zile cu fețele răvășite de oboseală, o fi bănuit omul nostru că poate tocmai noi sîntem aceia pe care-i căutam?

Proverbiala ospitalitate românească, nu s-a dezmințit nici de data aceasta.

— "Acu unde mereți cu noaptea-n cap? Uitați, noi mai avem o odaie, puteți dormi pînă mîine."

— "Vă facem prea mult deranj", zicem noi cu multă ipocrizie.

— "Nu-i nimic, că doar mîine-i Crăciunul."

Omul avea o femeie și două fetițe de vreo opt, zece ani, care ne mai văzînd niciodată atîtea cătane, ne priveau cu ochi mari.

Acel ajun de Crăciun a avut pentru noi și pentru ei desigur un farmec deosebit. Vorbind de una de alta și după potolirea setei a urmat a foamei, uitînd de oboseală, ne-am lăsat antrenați în toată gama colindelor pe care le știam și parcă melodiile sunau altfel. Eram mai aproape de Cel care se năștea pentru mîntuirea noastră.

În odaia de oaspeți erau două paturi, deci patru în paturi, trei pe jos și niciodată somn n-a fost mai adînc.

Ne-am trezit a doua zi pe la amiază, fiind atît de buimăciți, încît ne întrebam unde sîntem și ce-i cu noi.

Ne-am bărbierit, am făcut o baie de zăpadă și parcă noi născuți, ciocnim un pahar cu țuică, încă o dată sarmale delicioase și cozonac.

Fraților acum ne-am odihnit, ar fi cazul s-o întindem c-am făcut destul deranj.

— "Baciule, dragă (domn ar fi fost o insultă), cît îți datorăm pentru toate?"

— "Doamne ferește, doar noi n-am făcut-o pentru bani!"

Bani aveam destui, însă inflația galopantă îi scădea în fiecare zi, după cum fusesem informați.

Strecurăm în mîna unei fetițe vreo zece mii de lei, le mulțumim frumos, ne luăm rămas bun și...no hai!

Voiam să ne afumdăm mai mult în munți, să găsim pe înserate un alt baci, să repetăm "tactica", dar socoteala de acasă....

La o anumită înălțime nu se mai găsesc Mărgineni, iar pentru a ocoli unele văgăuni, urcam mereu în neștire zăpada

din ce în ce mai mare, iar iluzia că sîntem odihniţi s-a spulberat repede.

În dreapta ni se arăta majestuos vîrful Parîngu. Unul voia s- o luăm la dreapta, altul la stînga, altul să ne odihnim şi pe toţi ne apucase spaima căderii în vreo prăpastie aşa cum văzusem în anumite filme.

Dar norocul ne-a surîs din nou, aşa cum unora dintre noi ne va surîde mereu în decursul celor ce urmează, căci sîntem abia la început.

Într-o rarişte de brazi dăm peste o cabană părăsită şi cam dărîmată, care va fi servit cîndva la ce nu ştiam, ne auto-invitam, odihnindu-ne pînă dimineaţa, cînd vom vedea ce- i de făcut.

Pe timpul cînd lucram la Cugir, nefiind mare sportiv, am fost o singură dată la excursie în munţi, dar nu atît de sus, deci va trebui să coborîm, fiindcă Mărginenii se găsesc doar la un anumit nivel.

După amiază, ajunşi cu mult mai jos, la o anumită distanţă, vedem un om cu doi catîri încărcaţi, care cînd ne vede lasă catîrii şi o ia la goană prin tufiş.

Ajunşi în dreptul - hai să le spun cai -, strigăm: "Hei, omule, unde eşti?"

După un timp omul apare, venind la noi.

— "Bată-vă să vă bată, cînd vă văzui de departe, mi s-o părut că sînteţi cătane de-li ruseşti."

— "D-apăi şi cătanele-li ruseşti îs oameni", zicem noi.

— "Ba-s oamenii dracului – zice el – doar ştiţi cîte blăstămăţii fac pe unde trec." Şi ne povesteşte multe văzute şi auzite, căci el locuia mai mult la şes.

Drumurile ni se despart, iar înspre seară ajungem într-o poiană care mi se părea cunoscută. Două case alăturea, aici fusesem în excursie.

(Mai întîi cîinii şi apoi omul care iese afară).

— "Bună seara!" (ştiam că nu-i baci ci pădurar).

— "Bună seara! Sînteţi de la regiment?"

— "Sîntem de la statul Major şi căutăm partizani!"

— "Intraţi puţin!"

La lumina lămpii a izbucnit surpriza. Noul pădurar mă cunoştea foarte bine şi eu pe el.

Acesta era din Cugir, fusese muncitor în fabrică, era legionar, contractase o boală de plămîni şi a găsit refugiul aici la aer curat.

Inutil să-l "duc" fiindcă el ştia precis c-am plecat în Germania. Am luat riscul şi-i povestesc totul.

Mare i-a fost bucuria cînd a văzut că ne poate ajuta. El auzise ceva, dar nu prea credea, iar acum cînd ne vedea, nu ştia ce să mai facă să ne fie de folos.

Soţiei nu ştiu dacă i-a spus sau nu, însă cele trei zile cît am stat la ei, ne-au servit împărăteşte.

Nici foame, nici sete, ne-am odihnit, însă trebuia să ne gîndim la plecare.

A treia zi soseşte preotul greco-catolic din Cugir pentru a face anuala vizită Mărginenilor şi să le cînte Iordanul. Pe popă îl cunoşteam din vedere, însă speram că el nu mă cunoaşte, eu fiind ortodox.

Convenim - incluzînd pe pădurar - să rămînă tactica căutării partizanilor. La cina care a urmat, nu ne-am putut în totul sustrage şireteniei părintelui.

— "Măi, îţi fi voi ce-ţi fi, dar voi numai soldaţi nu sînteţi! Cum se face că nici unul nu sînteţi gradaţi, că chiar aşa proşti nu păreţi?"

Sesizase popa handicapul: la Viena se găsea tot echipamentul militar românesc, în afară de galoane, altfel ne-am fi făcut noi ceva fruntaşi, caporali, sergenţi.

— "Măi, fiţi ce-ţi fi, numai roşii să nu fiţi!"

— "Da de unde, părinte, sîntem kakii!" Ne mai trăda şi

vocabularul: un avocat, un învăţător, doi studenţi, un comerciant, eu m-am prezentat şi un singur sătean din Moldova.

A doua zi dimineaţa, fiind gata de plecare – încotro nu prea ştiam –, părintele ne propune să-l însoţim, fiindcă el cunoaşte toate cărările şi, cum n-avea cantor, să-i dăm o mînă de ajutor.

Iată-ne şi cu Iordanul.

Intra popa în casele găsite în cale începînd: "În Iordan botezîndu-te Tu Doamne" iar noi continuam: "Închinarea Treimii s-a arătat".

Comiteam un fel de blasfemie din cauza puştilor mitraliere ce le purtam în spate, însă comicul situaţiei se anula - credeam noi - avînd în vedere ţelul final.

— "Ce mai faci Simioane, da tu Floareo, sănătoşi?"

— "Sănătoşi părinte, mulţam fain, da cu atîtea cătane nu ţî mai frică de lupi."

— "I-am găsit pe drum, îşi fac şi ei datoria de soldaţi şi mai ales de români" – şi ne trăgea cu ochiul -.

Bănuiam că pe popă nu l-am "dus", dar ezitam să-i destăinuim ceva şi cred că rău am făcut.

El ne-a arătat cărarea cea mai scurtă pentru a ajunge în Munţii Sibiului, ne-a binecuvîntat şi "Dumnezeu să vă aibă în grija lui."

Era o zi cu soare, zăpada scîrţîia, păream bine dispuşi şi parcă "Duhul în chip de porumb" pe care-l cîntasem în casele Mărginenilor, ne dădea avînt.

Ajunşi într-o poiană, propun un popas mai îndelungat, iar eu să încerc să trimit o scurtă telegramă pe care o cifrasem anterior, în care spuneam c-am pierdut materialul.

Întind antenele, tic, tic, taac,după vreo jumătate de oră mi se răspunde: înţeleg... alt cuvînt...repetă...repetă apoi internaţionalul O.K. şi în plus mai primesc vreo douăzeci de litere.

Fusesem atît de concentrat stînd în genunchi în zăpadă încît n-am simţit că-mi îngheţaseră.

Ceilalţi aşteptau curioşi, neştiind dac-am reuşit sau nu.

Ura, nu mai sîntem singuri, Viena, deşi departe, ne stă în ajutor! (Ca şi cînd ne-ar fi venit vreodată ceva bun de la Viena).

Descifrez literele primite ca răspuns: "Comandantul se bucură".

Mă-ntrebam aşa-n pustiu: "Se bucură c-am dat semn de viaţă sau c-am pierdut materialul?"

O voi afla cu mult mai tîrziu.

Celelalte două zile au fost o repetiţie fidelă a primei seri. Bacii găsiţi în cale au fost extrem de primitori cu cătanele Majestăţii Sale Victoriosul.

A treia zi ajungem la o casă fără cîini şi, împingînd puţin mai tare, uşa se deschide.

Stăm aici pînă dimineaţă, ca să nu mai deranjăm pe nimeni şi cum găsirăm făină de mălai, iar lemne erau destule, aprindem focul şi o punem de mămăligă.

Către dimineaţă auzim ceva zgomot la uşă.

Sus! Mîinile pe armă! Sîntem înconjuraţi! Aşteptăm.

Cu băgare de seamă deschidem un geam, cînd colo, era un om cu cojoc, care se cam codea să intre sau nu.

— "Ce-i cu dumneata, baciule?"

— " Cu mine-i bine, dar nu ştiu ce-i cu dumneavoastră de aţi intrat la mine în casă pe neştiute."

— "N-aveam încotro, fiind în căutarea partizanilor, credeam că sînt ascunşi aici."

— "Eu ştiu ce-i cu dumneavoastră, fiindcă cineva din depărtare v-a văzut cînd aţi intrat, a venit în sat şi mi-a spus, iar eu m-am dus la jandarmi, care m-au sfătuit să fiu fără grijă, că sînteţi oameni de-ai lor. De aia am venit să vă-ntreb de ce aveţi nevoie?

— "Puţină brînză că ne-a mai rămas mămăligă de aseară."

— "Bănuiam eu, de aia tumna brînză v-am adus."

Ba mai adusese şi ceva pită cu slană şi chiar puţină ţuică.

— "Dacă vreţi să mai staţi vin şi mîine să vă mai aduc."

— "Mulţumim baciule, dar datoria ne spune să plecăm, doar ştii zicala: ostaşului călător îi stă bine cu drumul (şi cu mizeria, mai adăugăm ca pentru noi)."

Odată plecaţi, ne-ntrebam ce-i şi cu jandarmii ăştia de s-au cuminţit în aşa măsură? Ei ştiau că nu sîntem de ai lor şi totuşi n-au venit. Bravo jandarmi!

Ajunsesem în Munţii Sibiului, chiar aproape de Poiana şi nu hotărîsem cît o să mai colindăm prin munţi şi de ce? Odihnindu-ne pe un dîmb, deodată apar aşa ca din senin, un Do'Major, doi jandarmi şi doi civili, toţi înarmaţi.

— "Hei, camarazi, ce unitate eşti?" (am rupt cuiul).

— "Du-te şi arată hîrtia" – îl îndemn pe şef.

Hîrtiile ce le aveam, cu antetul Marele Stat Major (în opoziţie cu marele stat minor), specificau: unitate cu misiune specială, ataşată Statului Major al armatei.

Foarte grav, citeşte majurul hîrtia, o mai suceşte pe toate părţile, iar noi aşteptam la o mică distanţă verdictul.

— "Bravo soldaţi!" îl auzim. Se înseninase. "Faceţi-vă datoria! Noi cu pădurarii ăştia ne ocupăm doar cu braconierii, iar dacă aveţi nevoie de ceva informaţii, treceţi pe la post la Poiana. Tare m-aş bucura să vă pot ajuta."

— "Să trăiţi, do'Major."

— "Drum bun, camarazi!"

Pleacă ei, plecăm şi noi, dar cu sentimentul că într-o bună zi o să ni se-nfunde de-a binelea, Şi norocul are o limită.

Ţinem un consiliu de "coroană" şi în unanimitate, luăm decizia următoare: Coborîm la şes la aşa-zisa civilizaţie, încercăm să luăm contact cu ceilalţi veniţi şi mai departe ce-o da Dumnezeu.

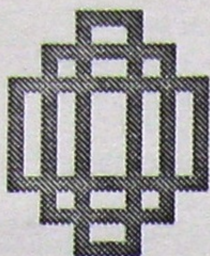
De comun acord lăsăm la vatră pe moldoveanul nostru gospodar, să meargă să-şi vadă de familie şi să nu se mai întoarcă, ceea ce el acceptă bucuros.

După cum am mai spus, şeful echipei era nativ chiar dintr-un sat din apropierea Poienei Sibiului şi el îşi ia obligaţia s- ascundă aparatul T.F.F., puştile mitraliere etc., pe care le vom recupera mai tîrziu, cînd ne vom găsi rost în viaţă.

Eu cu Niculae ne vom întoarce la Hunedoara,ceilalţi patru vor merge la Sibiu, iar peste o lună la orele 12 "trecute fix", ne vom întîlni în faţa cinematografului Capitol din Sibiu.

Logic, simplu, dar mai ales simplist.

Ne luăm rămas bun, ne-ncurajăm reciproc, salutăm munţii pentru bunăvoinţa arătată şi "No hai!"

II. DE LA MUNTE SPRE LUMEA URBANĂ

1. Călătorie cu trenul și întîlnirea cu rușii

Acum începe un capitol și mai bogat în peripeții, unde tragicul se împletește cu comicul, într-un tot nu prea armonios.

Niculae era originar din Banatul Sîrbesc, fusese student în teologie la Viena. Prins în vîrtejul evenimentelor, a acceptat, cu elanul tinereții, propunerea de a pleca în țară.

De prisos să spun că toți eram voluntari. Cu el mă împrietenisem de la început, avînd vădite afinități, aventurîndu-ne în discuții mai mult sau mai puțin filozofice ca – să zic așa –, eram ambii blajini și total lipsiți de spiritul de cazarmă.

Ne îndreptăm după spusele șefului spre gara din Miercurea Sibiului, care se afla pe traseul Sibiu - Vințul de Jos.

— "Niculae, tu ești la curent că în armată nu sînt toți soldați ca noi, ci mai sînt unii gradați și chiar ofițeri?"

— "Desigur că știu, că doar și în Sîrbia "noastră" îi la fel, dar în armata română habar n-am prin ce se deosebește un plutonier de un colonel."

— "Prea mare deosebire nu-i, în afară de soldă și galoane, însă pe acestea trebuie să le înveți pe dinafară că altfel îi dezastru. Să nu pățești ca mine cînd îmi făceam serviciul militar. Am spus unui maior "domnule căpitan", era gata să mă mănînce."

— "Nu cunoști gradele, soldat, și încă teterist?"

— "Am greșit, domnule maior!"

— "Să nu mai greșești, că te bag la carceră.

Cînd întîlnești un gradat trebuie să saluți reglementar, c-altfel te bagă la carceră.

Să nu saluți cu mîna la chipiu cînd nu-l ai pe cap. (Mi s-a întîmplat și asta).

Fruntașii și caporalii nu sînt chiar sigur dacă trebuie salutați, însă pentru orice eventualitate noi îi vom saluta."

Și astfel devin profesor de "bonton" și diferențieri militare.

Fruntași - caporali, una sau două trese late de lînă galbenă. Sergent pînă la plutonier-major, tresă sclipitoare lată. Ofițerii, tinichea îngustă.

Fac desene cu gradele tuturora, pe care Niculae încearcă să le memoreze.

Ajunși în gara acestui orășel, întîlnim lume multă, în așteptarea trenului care venea și el cînd da Dumnezeu, cu întîrzieri foarte mari.

După cele două săptămîni de munte, aveam impresia că sîntem un fel de extratereștri, atît eram de stîngaci în comportament și atitudini.

— "Fii atent, Niculae, îl vezi? Ce grad are?"

— "Stai să scot desenul. Îi locotenent!"

— "Bravo băiete, meriți să fii ridicat la rangul de fruntaș."

Salutăm reglementar și ne așteptam să fim întrebați "Ce unitate ești"? Locotenentul avea alte preocupări decît să se ocupe de soarta a doi soldați amărîți.

Dumnezeu știe în acele vremi cîte drame individuale nu s-au petrecut.

După o lungă așteptare, sosește și trenul încărcat cu lume multă, avînd adăugate și cîteva vagoane de marfă. Ne înghesuim cum putem și, ajunși înăuntru, unde toată lumea vorbea

aceeaşi limbă, pe care o înţelegeam fără nici un efort, o stare de euforie mă cuprinse.

După cei aproape patru ani petrecuţi în Germania, sătul de: Los, Kaput, verflucht şi alte nichts-uri, X-uri şi Jawohl- uri, în sfîrşit LIMBA NOASTRĂ şi în casă şi pe stradă şi în tren, îmi venea să cînt cu poetul: "Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim" şi chiar de n-ar fi cea mai armonioasă, noi numai pe ea o iubim şi pentru ea vom face sacrificii, ca binele şi bună ziua să nu devină haraşo şi dozvidania.

Trecînd de Sebeş - Alba, în depărtare, la dreapta, se vedeau, distinct, turnurile bisericilor şi al catedralei din Alba Iulia, dar cum Nicolae era îndrăgostit de istorie, acum avea ocazia s- o vadă de aproape.

Acolo-i cetatea lui Mihai Viteazul, a suferinţelor lui Horia, Cloşca şi Crişan şi a înfăptuirii visului milenar al Unirii!

Satul acesta pe lîngă care trecem acum se numeşte Lancrăm şi aici s-a născut Lucian Blaga, unul din marii gînditori şi filozofi ai generaţiei noastre.

Vezi podul acela de cale ferată peste Mureş? Acela îi podul tău şi al celorlalţi artificieri "emeriţi", pe care trebuia să-l aruncaţi în aer, iar eu să comunic la Viena – dacă nu pierdeam materialul – şi cît s-ar fi bucurat "Comandantul".

Îl trezisem din vis cu ultima frază şi parcă-i citeam gîndul care era şi al meu: Bine că l-am pierdut!

Pentru desfăşurarea ulterioară a războiului, distrugerea cîtorva poduri - care se refac atît de repede – mai ales că grosul armatei trecuse, era sinonim cu purecele care atacă un elefant.

Ajunşi în gara Vinţul de Jos - nod de cale ferată – ne dăm jos pentru a schimba trenul. Cum era ziuă, ne postăm într-un colţ al sălii de aşteptare, eu cu capela trasă pe ochi, căci, nefiind departe de Cugir, mă puteam aştepta oricînd la surprize.

Un furnicar de lume pestriţă şi posomorîtă, bărbaţi, femei, militari, cu bagaje de tot felul, geamantane uzate şi

desagi, în aşteptarea ipoteticelor trenuri care să-i ducă cine ştie unde.

Surpriza a fost de altă natură, căci pentru prima dată îi vedem de aproape: RUŞII, sau şi mai rău, SOVIETICII.

Trenuri cu trupe ruseşti în trecere spre front, se opreau aici pentru încrucişări, iar ei tăbărau în gară după prăzi.

Davai ceas şi alte obiecte lucitoare, era ceva cu care lumea se obişnuise în cele cinci luni de cînd începuse "alianţa", însă pentru noi era nou şi atît de revoltător încît strîngeam mîna pe prăsea şi cu greu ne-am putut reţine.

Va să zică aşa sînt "Untermenschii" cu care propaganda nemţească ne obişnuise, iar noi care credeam că exagerează!

2. Evocări istorice

Cu steaua-n frunte, cu privirea fioroasă, în căutare de alcool şi satisfacere a altor instincte, aceşi anticrişti, coborau parcă direct din paginile apocalipsului.

Ne vom obişnui şi noi ca şi restul populaţiei, căci de acum îi vom întîlni mereu, ei făcînd parte din decor.

După ore întregi de aşteptare, soseşte şi trenul care ne va duce la Orăştie, fiindcă acolo hotărîsem să facem primul contact.

În gara Şibot, arăt lui Niculae o statuie din tablă şi fier forjat, ridicată în amintirea lui Paul Chinezul. Ne aflam deci pe cîmpia numită a Pîinii.

Următoarea gară se numea pe timpuri Binţinţ, botezată acum Aurel Vlaicu, fiindcă aici s-a născut acest vultur al aviaţiei şi fală a neamului nostru.

— "Am citit prea puţin despre el şi tare aş vrea să aflu mai multe" – zice Niculae.

— "Nici eu nu mă pot mîndri (din contra), că ştiu evoluţia acestui titan, decît în mod fragmentar, deşi am vizitat casa în care s-a născut şi am stat de vorbă cu fratele lui."

Îmi vine în minte un pasaj scris de Octavian Goga, mare admirator al lui Vlaicu și care voia să-l scoată în lume, să fie cunoscut etc.

El nu era făcut pentru saloane și recepții, gîndurile lui "zburau" în alte sfere.

Împins de Goga la o astfel de recepție, el nu lua parte la discuții, nu cunoștea nici intrigile, nici politicăriile și se complăcea în tăcere.

— "De ce tot taci? Ia și tu parte la discuții, unde îți stau gîndurile?" - îl apostrofează Goga.

Vlaicu scoate un mic șurub din buzunarul vestei:

— "Iată o silabă din gîndurile mele."

Fără îndoială, el n-a fost cu nimic mai prejos decît Bleriot sau frații Wright, dar cine să recunoască pe scară mondială, meritele unui fiu de țăran din ținutul Orăștiei?

Acest rîu peste care trecem acum îi același pe care-l trecusem cu multă caznă în acea zi de 24 decembrie, frînți de oboseală, cînd am început urcușul pe munte.

Puțin mai sus de locul nostru de trecere se găsesc ruinele cetății Grădiște, care împreună cu Sarmisegetuza de partea cealaltă a muntelui, în Țara Hațegului, formau fortificațiile și centrele vitale ale strămoșilor noștri daci, care își apărau "sărăcia și nevoile și neamul", contra celorlalți strămoși, romanii, vajnici apărători ai "dreptului celui mai tare".

Din această încăierare ne-am născut noi, care, cînd cu dușmanii din afară, cînd între noi, nu mai sfîrșim încăieratul.

Trenul încetinește, am ajuns, ne dăm jos. Pe aleea care duce de la gară spre oraș, străjuită de plopi drepți și înalți, pășeam cu oarecare evlavie știind că pe aici a trecut în anii copilăriei și mai tîrziu, acela care: *A IUBIT PE HRISTOS ȘI A MERS FERICIT LA MOARTE PENTRU EL.*

N-am avut fericirea să-l cunosc nici măcar din vedere, deci vorbind despre Ionel Moța mă voi feri de obișnuitele superlative și voi reda cîteva amintiri inedite, culese de la cei care l-au cunoscut îndeaproape.

În casa părintească se găseau toate componentele care-l predispuneau să meargă pe calea pe care a mers.

Părintele Moța nu era cunoscut pe scară națională la nivelul unui Cicco - Pop, Vasile Goldiș, părintele Vasile Lucaci și alți mari ai luptei dezrobirii.

El n-a fost cu nimic mai prejos, iar acțiunea dusă prin ziarul "LIBERTATEA" a avut o înrîurire covîrșitoare pentru hrănirea "visului neîmplinit" pe care-l cînta Goga.

A cunoscut și el temnițele lui Tisza Pista (care, în treacăt fie spus, nu i-a ucis cum a făcut Carol al II-lea de Hohenzollern), dar ieșind din închisori, reîncepea cu mai mult zel publicarea ziarului în condiții materiale precare, pe care-l asorta cu un supliment: "BOBÎRNACII", unde umorul politic domina, spre delectarea cititorilor, în majoritate rurali, după cum îmi spunea tata.

Desigur, Ionel Moța, copil fiind, a luat parte la frămîntările părintelui și l-a ajutat întru cît i-a stat în putință.

Apoi visul se împlinește, bucuria-i indescriptibilă, ALBA IULIA devine simbolul simbolurilor, dar nu trece mult și decepțiile se acumulează: "STRĂINII NE COPLEȘESC ȘI POLITICIENII NE VÎND".

Articolul 7 din Constituția din 1923, privind naturalizarea străinilor ne reduce aproape la statutul de Stat nesuveran și toate cîte au urmat și n-ar fi trebuit să urmeze.

Participarea intelectualilor din orașul Orăștie în rîndurile Mișcării Legionare a fost slabă, dacă nu chiar inexistentă.

Aici era cazul să fie o fortăreață, dar din contră, în afară de țărani și muncitori a fost un vid.

Pentru că Ionel Moța, nefiind politician, n-a căutat să momească pe nimeni. "Să vină cei ce CRED nelimitat" era lozinca. El era rezervat și nu frecventa nici bodegile, nici

seratele dansante sau alte cercuri mondene, iar mulţi, crezînd c-o face din snobism, la rîndul lor îl ocoleau.

Să mai fie ceva care, prin analogie, s-ar putea explica oarecum ştiinţific?

În geologie, în domeniul minier de exemplu, se găsesc uneori concentraţii sau filoane întregi de aur pur şi în jur numai plumb.

Să fie acelaşi lucru cu concentraţia caracterului şi a virtuţii? Aceasta ar explica şi comparaţia între feciorii profesorului Ion Zelea Codreanu.

Ionel Moţa a avut o viaţă privată ca toţi muritorii de rînd, avînd bucuriile şi necazurile unui soţ şi tată al celor doi copii cu nume de arhangheli, la care s-a gîndit pînă în ultima clipă: "Aveţi grijă de copiii mei, nu lăsaţi Libertatea să moară", scria de la Majadahonda.

În oraşul Deva, pe strada care duce la gară, într-o clădire modestă se putea citi la o fereastră: "Ion I. Moţa avocat".

Era prin anii 1927 sau 28, deşi eram un ţînc de 13 ani, de cîte ori n-am zăbovit pe trotuarul opus, să-l văd măcar la geam sau ieşind pe poartă, dar n-am avut acest noroc.

Un fapt divers în aparenţă, dar semnificativ pentru cronicarii de mîine, este prezenţa la Deva, în acelaşi timp, a lui Ionel Moţa şi a inginerului Vernichescu, ca preşedinte al Camerei de Agricultură.

Numele lor erau prezente în memoria tuturor celor care au urmărit cît de cît evenimentele de la 1922, cînd cei doi camarazi s-au duşmănit de moarte.

În acest modest oraş, întîmplarea a făcut, poate, ca drumurile lor să se încrucişeze şi în acelaşi timp privirile, poate au stat chiar de vorbă şi după "greşeli" din tinereţe, cum a recunoscut Corneliu Codreanu şi conform învăţăturilor creştine s-au iertat unul pe altul, făcînd uitată duşmănia din perioada studenţiei.

ORĂŞTIE – CATEDRALA ORTODOXĂ

3. O familie eroică şi o analiză politică

Închid paranteza fiindcă am ajuns şi nu fără palpitaţii, batem la poartă. Stăpîna casei ne deschide.

— "Bună ziua, doamnă!"

— "Bună ziua! Sînteţi de la regiment?"

— "Sîntem de la regiment şi am vrea să stăm de vorbă cu dumneavoastră!"

— "Intraţi!"

Ajunşi în casă, după cum se cuvine ne luăm capelele, iar dînsa exclamă:

— "Vai, bată-te, că nu te-am recunoscut! Ce-i cu dumneata, cînd ai venit?"

— "Mai întîi vă prezint pe bunul meu prieten Niculae şi pe urmă o să vă spun totul." Şi tot le-am spus.

La dînşii am stat ascuns cîteva zile în aprilie 1941, după ce fusesem condamnat de Tribunalul Militar din Sibiu la 20 de ani muncă silnică - în absenţă - pentru o "REBELIUNE" pe care n- o declanşasem eu şi de aici am plecat la Timişoara, Belgrad, Rostock, Buchenwald, Viena şi-napoi.

— "Aşadar dumneavoastră aţi fost aceia, că doar lumea a auzit, fiindcă s-au găsit paraşute agăţate prin copaci."

— "Nici poveste, noi am căzut pe cîmp."

Să fi fost alţii? Ştiam că a doua echipă trebuia lansată la Sibiu, a treia la Braşov, iar a patra pe Valea Prahovei.

S-a întîmplat însă – după cum am aflat mai tîrziu – că aviatorii nemţi, ne mai crezînd în victorie sau în a lor Sieg, au căutat să se debaraseze cît mai repede de această corvoadă şi ne-au aruncat la întîmplare.

— "Dacă i-am trimite o telegramă lui Goering să-i acuzăm de neîndeplinirea datoriei? Ce zici?"

— "Năstruşnică idee!"

(Am aflat mai tîrziu, cam în acelaşi timp undeva prin Munţii Bavariei, Goering complota contra lui Hitler.)

A doua echipă a căzut într-adevăr într-o pădure la vreo opt km est de Orăştie, pe cînd noi căzuserăm la aceeaşi distanţă în vest.

Ei au avut nenorocul să cadă într-o pădure cu stejari înalţi, iar unii au căzut printre, dar alţii s-au agăţat. Astfel, chiar în ziua plecării am avut prima jertfă, căci celelalte vor veni mai tîrziu, sub alte forme. Vasile Paşca, un vajnic sătmărean, se agăţase între doi copaci înalţi şi, cum era întuneric şi nevăzînd altă soluţie, a apăsat pe butoanele bretelelor şi, căzînd, şi-a frînt discurile cervicale.

Cînd l-au găsit ceilalţi, era prea tîrziu. Altuia, într-o situaţie identică, bretelele i-au rămas ataşate de un braţ iar el a stat aşa atîrnat cîteva ore pînă a fost găsit şi ajutat să coboare.

Pe Vasile l-au acoperit cu frunze lîngă un stejar căzut şi au plecat.Ce puteau face mai mult?

Mai tîrziu, am găsit oameni de încredere în satul apropiat şi Vasile a fost înmormîntat după toate datinile creştine.

— "Şi acum ce aveţi de gînd să faceţi?"

— "Grea întrebare, la care nu putem răspunde imediat."

— "Puteţi sta la noi oricît, că nu ne deranjaţi."

— "Unde-i nenea?"

— "S-a dus cu căruţa la pădure după lemne, o să se întoarcă în curînd."

Gazdele noastre erau orăşeni, care se ocupau cu agricultura şi grădinăritul. Amestecul armonios de rural şi urban, era una din laturile pitoreşti ale Orăştiei.

Fertilitatea pămîntului pe malurile Mureşului este renumită şi nu degeaba i s-a spus Cîmpia Pîinii.

Iar dacă adăugăm hărnicia şi dragostea cu care ei îl munceau, obţinem prosperitate.

Doamna – la propriu şi la figurat – cu toate că purta

năframă, era maestră în arta culinară şi după ce sîntem ospătaţi ca-n poveşti, ni se dă camera cea mai frumoasă de oaspeţi şi ne instalăm.

— "Niculae, cred c-am încasat o urticarie pe munte, că prea mă mănîncă."

— "Numai să nu fie rîie!"

Ne mai avînd niciodată, nu puteam face deosebirea între urticarie şi rîie şi deci o tratam cu indiferenţă şi scărpinat.

A doua zi, după un somn adînc ne simţeam bine dispuşi şi gata de "luptă". Cum nu vedeam nici o moară în apropiere, ne- am mulţumit să ascultăm toate inepţiile care se debitau pe timpul acela la radio.

Era însă una pe care-o repetau cu insistenţă: "Moarte fasciştilor!"

— "Ce or fi avînd cu italienii ăştia, de vor să-i omoare cu orice preţ?"

— "Nu cumva se referă la noi?"

— "Fii serios, cum o să se refere la noi? doar atîta istorie cunosc şi ei, chiar şi copiii ştiu că fascismul a fost un fenomen strict italian."

— "Desigur, dar ei nu interpretează istoria ci o manipulează cum le convine şi tare mi-i teamă că-i vorba de noi şi de toţi care li se opun."

— "Cred că ai dreptate şi atunci ce să mai spun decît: Facă- se voia Ta!"

Amintindu-ne că de la Viena se transmite în limba română la o anumită oră, sucind şi răsucind butonul, prindem postul şi ascultăm cu atenţie mărită.

Vorbeşte Grigore Manoilescu, în calitate de ministru al propagandei sau aşa ceva.

Redau aproximativ ca formă, dar autentic ca fond: "Români, nu pierdeţi speranţa, cu toate greutăţile prezente, soarta războiului nu s-a decis încă. Cînd armele secrete, pe care le-am

văzut cu ochii mei (sînt unii care mai văd şi cu ochii altora), vor intra în acţiune, inamicul se va prăbuşi, iar noi vom învinge."

— "Ei, vezi, începuseşi să fii pesimist prea devreme."

— "Ar fi trebuit să fac "mea culpa" şi..."totuşi se învîrteşte" cum ar spune Galileo, adică eu nu cred în existenţa armelor secrete germane.

Dacă le-ar avea, aşteaptă oare ca Germania să devină o ruină totală pentru a le întrebuinţa?

Asta nu înseamnă să dăm bir cu fugiţii. Din contră, poziţia noastră va fi aceeaşi pînă la capăt, însă pe o bază de credibilitate şi durată.

Celor cu care vom sta de vorbă, nu le putem spune gogoşi care să fie desminţite a doua zi.

Putem dacă ei vor ceva rapid, să le sugerăm încrederea în minuni."

Prînzul şi cina le luăm împreună, depăşind amintirea din alte vremi, cînd visul de "o ţară ca soarele sfînt de pe cer" părea că nu mai este departe.

Cu oarecare mîndrie ne povesteau cîte ceva despre personalităţile care au găsit la ei masă şi sălaş.

Printre alţii: Ion Banea, Corneliu Georgescu, Ilie Gîrneaţă, Nicolae Totu, cînd veneau la Orăştie în special pentru a vizita apropiata Grădişte, îi trimitea Doamna Preoteasă Moţa şi la ei, ştiind că bucuria va fi împărţită.

Cei mai de neuitat au fost Ion Banea şi Nicolae Totu, care puneau atîta humor şi înflorituri în tot ce le povesteau.

Le spunem şi noi cîte ceva despre "prietena" noastră Germania, greutăţile de început cu limba, foame pe săturate, bombardamente cîte vrei şi binefacerile de la Buchenwald.

— "Da de ce v-o fi închis Doamne?"

— "Probabil din prea multă dragoste, dar mai ales să ne pună la adăpost de noi înşine."

M-am ferit să le vorbesc de frămîntările interne, diviziuni,

brigăzi, mexicanisme şi alte copilării trecătoare – cum credeam pe atunci – şi această atitudine am păstrat-o mereu faţă de cei pe care i-am întîlnit mai tărziu, gîndindu-mă la zicala cu pieptănatul unei babe.

Mîine, dacă va da Dumnezeu să fie un mîine, ne vom cuminţii poate, sau ne vom da în spectacol ca florăresele din Obor, nefiind nici primii nici ultimii, în trista noastră istorie politică, care s-au încăierat.

După vreo trei zile de "farniente", le punem întrebarea care în această situaţie era inevitabilă.

– "Cu cine credeţi D-voastră că s-ar mai putea sta de vorbă, aici, sau în împrejurimi?"

– "Hm...îi greu de spus, dar va trebui să ne gîndim bine."

Războiul, închisorile, scepticismul şi frica răvăşiseră rîndurile celor pe care-i cunoşteam.

Cugirul nefiind departe, am găsit totuşi cîţiva cu care, întîlnindu-i, am stabilit legături mai mult consultative, fiindcă de acţiuni militare nu mai era vorba.

4. Mama a plîns tot timpul

Satul meu se află în linie dreaptă cam la 15 km. de Orăştie şi-mi făcea cu ochiul, iar dorul, oricît căutam să-l ţin în frîu, devenea din ce în ce mai stăruitor.

– "Ce ziceţi D-voastră dacă m-aş repezi într-o noapte pînă acasă, s-o văd pe mama şi pe ceilalţi ai mei?"

– "Cum crezi D-ta, noi înţelegem ce înseamnă acest dor, dar să fii cu multă grijă."

Niculae ţine să mă însoţească şi plecăm înspre seară peste dealuri, prin păduri, ocolind satele, iar cu cît ne apropiam, cu atît inima se făcea tobă.

Ajungem pe păşunea satului şi cu tot întunericul, recunoşteam toate tufişurile, rîpele, pîraiele, iar cum tăcerea era

de rigoare, las liber frîu amintirilor din copilărie şi adolescenţă să se desfăşoare în ritmul desenelor animate din Walt Disney.

Pe acest platou ne jucam de-a surduca. După ploaie, pe aici găseam ciuperci, dincoace culegeam fragi de cîmp, la umbra acestor ulmi "şezum", dar nu "plînsem" fiindcă totul în jur era armonie, sete de viată, încredere în viitor şi în sfînta tinereţe.

Ajunşi în capul satului, o luăm pe o vale care dădea drept în ograda noastră. Mă-ntrebam dacă iubitul meu Samson mai e în viaţă şi-o să mă recunoască?

Spre marea mea decepţie, el nu mai era şi un alt cîine ne ia în primire. La un simplu pst, a încetat să mai latre, poate un al şaselea simţ – cu care noi nu ne putem lăuda - i-a spus că nu sînt străin, că aparţin stăpînilor care-l hrăneau.

Las psihologilor din domeniul canin, grija dezlegării acestei enigme.

Era pe la miezul nopţii, cînd batem la uşă şi cu oarecare ezitare, tata ne deschide.

– "Tu eşti Ioane?" (Ion era fratele mai mic care era militar cu adevărat în acelaşi timp.)

– "Nu-i Ion, tată, sînt eu. Nu aprinde lampa că nu-i bine!"

Mama care nu adormise încă, mi-a recunoscut vocea şi, venind la mine, îmbrăţişările şi plînsul au durat şi au durat. Fratele mai mare, una din surori, buna, auzind ceva neobişnuit, au venit şi ei.

A fost o tăcere îndelungată şi nu găseam cuvintele potrivite pentru a o curma. Niculae asista ca spectator la scena umbrelor care se mişcă, gîndindu-se poate la bucuria cînd îşi va revedea pe ai săi.

Încep să le povestesc cu de-amănuntul cînd, cum şi de ce am venit.

Tata-mi spune că chiar alaltăieri a fost majurul cu jandarmii şi i-a spus: "Ţi-a venit feciorul cu paraşuta", însă, ca nicio-

dată pînă acum, a fost atît de prietenos încît parcă voia să fie adevărat.

Simţeau şi ei că le vine rîndul.

— "Cred c-a spus aşa în glumă, fiindcă n-are de unde să ştie."

— "Toată lumea a auzit, dar nu ştiam că şi tu eşti printre ei," zice tata.

Mama nu şi-a putut opri plînsul doar pentru o clipă, cînd şi-a adus aminte de întîmplarea din ajun.

Cam pe la ora cînd noi plecam din Orăştie, un porumbel a venit şi, într-un mod cu totul neobişnuit, a bătut cu aripile în geam. A venit apoi după cîteva minute şi s-a izbit cu atîta forţă încît a spart geamul.

Un geam spart în toiul iernii, greu de înlocuit, a stîrnit fireşte mînia mamei, care l-a blestemat.

Abia acum înţelege semnul transmis, îşi cere iertare şi-l declară sfînt.

Amatorii în "psihologie" ornitologică ar putea studia antenele ultra sensibile prin care porumbelul mi-a recepţionat gîndul, precum şi datoria lui de-a anunţa evenimentul chiar cu riscul durerii pe care inevitabil a suferit-o.

Pe cele două surori măritate în sat am găsit prudent să nu le anunţăm, iar a doua zi, mare le-a fost decepţia.

Am stat vreo trei ore acasă şi am decis să plecăm, fiindcă prea se auziseră multe.

Mama a plîns mereu tot timpul şi nu înţelegea, pînă cînd şi de ce? Ea nu avea nimic comun cu Cornelia mama Grachilor, ea nu ne făcuse pentru prigoane nesfîrşite, nici pentru eventuale morminte fără cruce.

Ea nu-nţelegea nici acel "Du-te la oştire pentru ţară mori", ci mai degrabă parodia lui Iordăchescu: "Ca în Bolintineanu faptul se-ntîmpla, dacă-n loc de mamă soacră îi era".

Nu mă puteam decide să spun cuvîntul "plecăm", fiindcă

numai Dumnezeu ştie cînd şi dacă ne vom mai întîlni vreodată. Nu mai era o despărţire de sfîrşit de vacanţă, ci poate una de marele sfîrşit.

Încercam să-i încurajez spunîndu-le că nu-i aşa grav, că probabil asta va fi ultima înclestare, că toate se vor sfîrşi cu bine şi ne vom revedea în curînd.

Vorbele mele cădeau alăturea căci şi ei, ca şi noi, vedeau balaurul pe care-l înfruntam.

Singură buna căreia îi ziceam şi mama Lina, neştiind carte, nu ştia ce-s ăia ruşi, turci, nemţi şi cum dracu le mai zice, aducea o notă de sănătoasă filozofie, moştenită din strămoşi: "Dacă ţ-o fi data să scapi, scapi tu şi din asta, că ce ţi scris în frunte ţi pus".

Şi astfel, într-o atmosferă de plumb, începui să-i îmbrăţişez, să mai îngăin cîteva cuvinte de prisos şi să ne îndreptăm spre uşă.

L-au îmbrăţişat pe Niculae cu aceeaşi dragoste ca şi cînd ar fi fost băiatul lor şi i-au dorit să ne viziteze în zilele mai cu soare, dar soarele pentru noi intrase într-o îndelungată eclipsă totală.

Am luat-o pe aceeaşi vale şi am ieşit din sat. Drumul nostru trecea nu departe de gara Călan şi, cum eram destul de obosiţi, dac-ar veni un tren înainte de a se face ziuă, ce bine ne-ar prinde.

Se duce Niculae la informaţii şi iarăşi norocul nostru, trenul Petroşani - Simeria venea în curînd, iar cum gara era slab luminată, aveam încredere că nu mă va recunoaşte nimeni, ceea ce s-a şi întîmplat.

Coborînd în gara Simeria, am văzut vreo doi cunoscuţi, dar nimeni nu făcea atenţie la doi soldaţi zgribuliţi.

5. În mlaştina deznădejdii

Ajunşi din nou în gara Orăştie, gîndurile-mi zburau cu opt ani în urmă, cînd tot pe la sfîrşitul lui ianuarie ca şi acum, miile de oameni veniţi din toate colţurile judeţului îngenuncheau în faţa ilustrelor sicrie.

Unde sînteţi tineri cu privirea aprinsă şi ideal înaripat? Ce crud destin v-a răvăşit rîndurile încît nu mai zărim aproape pe nimeni?

Aţi uitat? "Avem la dispoziţie cea mai puternică dinamită, mai tare decît tancurile şi tunurile, este propria noastră cenuşe".

Numai opt ani şi..... cîtă cenuşă!

Va sesiza cronicarul de mîine, în toată adîncimea formidabilul suflu de înnoire prin jerfă, care a caracterizat această generaţie?

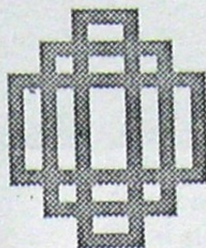
Şi abia acum începe faza crîncenă a "Mlaştinei desnădejdii" şi cîţi vor mai ajunge la liman, numai D-zeu ştie.

Ajunşi din nou, gazdele noastre se bucură nespus văzînd că nu ni s-a întîmplat nimic.

Niculae ţine mult la emisiunea de la Viena, deci o ascultam din nou. De data asta vorbeşte Horia Sima "în persoană", repetînd cam aceleaşi lucruri spuse şi de Grigore Manoilescu, dar în plus cu un "simţit" apel adresat ţăranului român, îndemnîndu-l la rezistenţă, că altfel: "Ţi se va lua cel din urmă bob de grîu şi cel din urmă fir de cînepă".

Prin ce mijloace să reziste, nu i se spune. Milioanele de culaci ruşi încercaseră şi ei să reziste dar "cel" care i-a zdrobit trimiţîndu-i pe lumea cealaltă, îi "acelaşi" pe care ni se cere să-l înfruntăm. Măreţ, dar care ne sînt şansele?

A doua zi aflăm de la un cugirean că la Alba - Iulia se găseşte în refugiu Universitatea sau unele facultăţi din Iaşi, iar el cunoştea pe unul din studenţii activi.

III. REZISTENŢA ÎN PLINĂ ACŢIUNE

1. În rîndurile studenţimii

N-am mai stat mult pe gînduri, ne luăm rămas bun, le mulţumim frumos, le promitem că vom reveni şi ne îndreptăm spre Alba - Iulia.

Am găsit studenţii ieşeni la înălţimea generaţiei precedente. Spiritul de sacrificiu, seriozitatea, abnegaţia şi nerăbdarea de a face ceva erau omniprezente.

"A face ceva", iată marea întrebare, iar ei aşteptau răspunsul şi de la noi, dar noi acest răspuns nu-l aveam. Am putea întreprinde acţiuni spectaculoase, am putea face mult zgomot fără pic de utilitate, dar cu consecinţe dezastruoase, de aceea întîlnind pe reprezentanţii lor, decidem să nu facem nimic necugetat, ci să ne organizăm pentru momentul oportun.

Competenţa celor care decid de oportunitatea momentului, rămîne eterna întrebare.

În acelaşi timp cunoaştem organizaţia judeţeană, care în contrast cu Hunedoara, continua să existe, avînd legături cu cei din Sibiu şi chiar cu unii ofiţeri activi.

Şeful organizaţiei, un bărbat serios, modest, calculat, era tocmai ceea ce, atît noi cît şi studenţii, aveam mai multă nevoie.

Ne-am înţeles de la început şi o deplină armonie s-a instalat între noi.

Pe baza carnetelor de studenţi ce ni s-au procurat fără nici o dificultate, închiriem o cameră la periferie, ne îmbrăcăm civil, păstrăm uniforma militară în rezervă adăugîndu-i un galon de plutonier, fiindcă eram "medicinişti".

La cîteva zile, cînd ne aşteptam mai puţin, apare şeful nostru de echipă şi ne povesteşte peripeţiile prin care au trecut pînă să intre în contact cu organizaţia şi studenţii Universităţii Cluj - Sibiu.

Ceilalţi trei şi încă mulţi alţii se află pe un munte lîngă Sibiu, unde se formase un fel de centru de exerciţii para-militare, într-o fostă cabană turistică, formînd rezerva necesară.

La Sibiu se afla comandantul suprem al Ardealului, în frunte cu avocatul N. "Moşu" Chioreanu, pe care îl cunoşteam din Germania.

Din ordin "suprem" mi se aduce aparatul pentru a lua legătura cu Viena.

Nu m-am codit prea mult, dar parcă aveam o presimţire de inutilitatea şi riscurile inerente, avînd în vedere că oraşul era împînzit de ruşi.

Redeveniţi iar simpli soldaţi, cu aparatul care părea o raniţă deochiată, mă urc cu Niculae pe dealul apropiat, însă toate încercările de a comunica au eşuat. O fi adormit corespondentul de la Viena?

Cam în acelaşi timp se produce şi ofensiva nemţească din Ardenne. La auzul acestei ştiri, mulţi îşi scutură scepticismul, îşi încarcă bateriile cu entuziasm, unii exclamă: "În curînd o să-i înece în Canalul Mînecii!"

Îmi puneam şi eu întrebări: nu cumva sînt un întîrziat mintal, care nu înţelege nimic, nici în politică nici în arta militară şi ar fi cazul să-mi fac un examen de conştiinţă?

Ceva dinăuntru îmi spunea: este ultimul spasm al muribundului, dar acest sentiment nu-l mai împărtăşeam cu nimeni, de ce să le răpesc şi ultimele iluzii?

Am mai trăit un asfel de moment la Rostock, după ce Mussolini fusese eliberat de Scorzeni.

În barăcile unde locuiam, entuziasmul era de rigoare. S-a mers la barăcile italienilor şi li s-a dat o "serenadă" cu Giovinezza.

În sala de mese adunare generală, vorbeşte Mailat cam aşa: "Dacă Mussolini n-ar fi fost eliberat, Mişcarea Legionară şi-ar fi pierdut raţiunea de a fi, pentru că nu s-ar fi împlinit ceea ce noi, etc.... De acum victoria îi din nou asigurată".

Mă întrebam şi nu eram singurul: Cum poate încăpea atîta prostie într-un singur om?

Încerc aşa, într-o doară, să contactez Viena, însă de data aceasta din camera unde locuiam, cu tot riscul detectării, şi.... minune, reuşesc.

Ce-am spus în scurta telegramă n-avea mare importanţă, însă credeam că răspunsul ne va aduce ceva de oarecare valoare.

Acelaşi răspuns ca pe munte: "Comandantul se bucură". Mi se părea c-ascult un disc uzat care se-nvîrteşte pe acelaşi răvaş.

Dacă te-ntorci la Sibiu – îi spun şefului – spune-le să se bucure şi să se veselească şi ei, fiindcă noi aici, dar mai ales "cei" de la Viena, trăim într-o stare de permanentă euforie.

2. Evocarea Corpului Muncitoresc legionar

Unele zile erau monotone, lungi, plictisitoare, citeam cîte ceva fără să ne putem concentra asupra subiectului. Niculae îmi aminteşte că-i sînt dator cu continuarea unei poveşti începută pe dealul acela a doua zi după paraşutare.

— "Nu-s poveşti, Niculae, ci întîmplări trăite şi te asigur că nu exagerez decît....ici colea şi anume în părţile esenţiale. Unde am rămas?"

— "Cînd te-au dat afară de la ....?"

— "Exact! Cînd Filip cu aprobarea lui Max m-a dat afară de la Călan, m-am dus la Petroşani. Trebuie să-ţi explic, fiindcă tu, în calitatea ta de sîrb (îl tachinam pentru că ştia de glumă), poate nu ştii că Valea Jiului îi cel mai important centru minier al ţării.

Aici se scot cărbuni din măruntaiele pămîntului şi se trimit peste tot, pentru încălzirea celor plăpînzi de la suprafaţă.

Evident, cei care îi scot se numesc mineri în toate limbile, dar ceea ce-i caracterizează şi uneşte pe toţi, îi transpiraţia cu "T" foarte mare.

Ca să cunoşti viaţa minerilor trebuie să trăieşti în mijlocul lor, dar mai ales să observi şi să înţelegi. Să-i vezi cînd ies din mină şi cu Duminecа în haine de sărbătoare.

Munca istovitoare, oxigenul rar, praf din abundenţă, plămîni înnegriţi, bătrîneţe prematură şi viaţă scurtă.

Şi cum sînt plătiţi? Aşa ca s-ajungă cu economie pînă la chenzina următoare.

În astfel de condiţii, se mai miră cineva că majoritatea contau pe Marx?

Rolul Mişcării Legionare – prin înfiinţarea Corpului Muncitoresc – a fost tocmai acela de a-i întoarce cu faţa de la Marx şi a le da speranţa într-o justiţie, izvorîtă din dragoste. S-a reuşit puţin, se reuşea mai mult, în timp se reuşea total, dar timpul ne-a fost luat.

Atelierele societăţii Petroşani erau în plină expansiune şi se găseau posturi de cadre tehnice, desenatori, etc., cu toate acestea am preferat o muncă manuală de strungar. Domeniul tehnic fiind vast şi evolutiv, iar ieşind din şcoală – multă teorie, puţină practică – , îi bine s-o iei mai de jos.

Aceeaşi lacună o găseşti la atîţia ingineri care nu ştiu că un şurub se strînge de la stînga spre dreapta."

— "Pardon?"

După ce mă instalez, primul lucru ce-l fac este să intru în contact cu organizaţia legionară locală.

Şeful plasei Petroşani era profesorul de matematică Ion Mărgineanu de la Liceul de Stat, la care mă prezint şi-i spun cine sînt, de unde vin şi de ce am venit.

— "Deci n-ai fost încadrat şi ai nevoie de pregătire!"

— "Mai ştiu şi eu cum merge? Cred că da."

— "Ai căzut bine, îţi prezint pe camaradul Nicolae Mladin, student în teologie şi excelent instructor legionar."

Camaradul Mladin era fiu de miner – de origine sănătoasă – cum se va spune mai tîrziu, palid, şters la înfăţişare, dar ager la minte, fiind mereu premiant.

Avînd cam aceeaşi vîrstă, ne-am împrietenit repede, iar conversaţiile cu el erau aşteptate cu multă bucurie. După ce sînt încadrat într-un cuib de muncitori, profesorul îmi cere ceva note, date, despre uzina Călan pentru compunerea unui reportaj în vederea publicării.

Notele date fără să-mi dau seama, se transformă în reportaj, spre surprinderea profesorului şi a mea.

— "Bravo! Aşa se scrie legionăreşte; nu mai am ce adăuga decît să confirm autenticitatea."

Îl trimite la "România Creştină" din Chişinău, care la scurt timp îl publică, şi-l răspîndim în mare număr la Călan şi în jur, spre marea "bucurie" a directorului Coleanu.

Valea Jiului, în acea vară a anului 1937, era ca un roi de albine predispuse să termine odată pentru totdeauna cu huzureala trîntorilor.

Cît entuziasm, cîtă dăruire, cîtă dragoste şi cîtă speranţă.

Bătăliile financiare se succedau rapid, dar dădeam cu drag şi cu încredere.

Îmi aduc aminte de un marş făcut de garnizoanele Petroşani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Aninoasa, la Mănăstirea Lainici,

sub comanda Instr. legionar Mladin, unde am întîlnit legionarii olteni din Gorj şi mai departe.

Ne-am recules în faţa statuii Generalului Dragalina, eroul de la Jiu şi ne aminteam că tot pe aceste meleaguri şi-a purtat flintele şi Iancu Jianu, haiducul mult iubit.

Trăiam momente de exaltare, care au culminat cu vizita la Petroşani a camaradului Ion Mînzatu, să ne înveţe Imnul Muncitorilor.

Am fost anunţaţi cu două zile înainte şi ardeam de nerăbdare, căci cine nu-l cunoştea pe acest vestit compozitor, dar nici unul nu-l văzusem pînă acum.

Nu ştiu dacă vreodată în saloanele de la Bucureşti sau din străinătate, Domnia Sa a mai simţit în aceeaşi măsură văpaia dragostei şi-a admiraţiei de care s-a bucurat atunci.

— "M-a trimis Căpitanul în mod special şi sînteţi primii care-l învăţaţi."

Ne mai spune dînsul că în textul original, poetul Radu Gyr scrisese: "Străinii pîinea ne-au furat" iar la sugestia Căpitanului este înlocuit cu: "Tiranii pîinea ne-au luat", pentru că, ne spune dînsul, nu numai străinii ci şi Tătărescu şi Argetoianu ne-au luat pîinea, iar românul nu spune mi-ai "furat" ci mi-ai luat pîinea domnule, ceea ce-i şi mai grav.

Acest imn, de o frumuseţe şi adîncime neîntrecute nici de vestita Marseilleză, era tocmai arsenalul de muniţii prin care muncitorimea română ar fi putut fi întoarsă cu faţa spre Hristos şi cu dosul spre Marx.

Era într-o sîmbătă, iar a doua zi, duminica, era sfinţirea bisericii din satul Tămăşeşti, în colţul celălalt al judeţului, aproape de Ilia, construită în întregime prin munca şi donaţiile legionare.

Sute de legionari şi simpatizanţi din întreg judeţul au participat.

După oficierea slujbei făcută de un sobor impresionant

de preoţi, în faţa bisericii, primul care a luat cuvîntul a fost domnul Mînzatu.

"Sînt trimisul Căpitanului". Domnia sa a ţinut o scurtă şi simţită cuvîntare, după care, cei care-l învăţasem, intonam: "ÎN TRU-DĂ NE-AM ZBĂ-TUT ŞI-N UMI-LIN-ŢĂ..... Din zgură de furnale şi cazane.... Marin şi Moţa ne veghează-n cer..... Pentru dreptatea noastră legionară şi pentru întregul neam sărac, Din fulger vom clădi o nouă ţară pe nicovale mari de veac. Sublim.

A luat cuvîntul şeful judeţului Hunedoara, comandantul ajutor Viorel Boborodea, învăţător, originar din părţile Sibiului, mic de statură, cu un deosebit talent oratoric, care ştia să captiveze chiar cea mai refractară audienţă, încheind: "Luaţi aminte: Garda de Fier nu ne oferă altceva decît o cruce şi un mormînt".

3. Simptomele decăderii politice

Bate cineva la uşă. Ascultînd mai bine, era bătaia convenţională şi deschidem.

— "De ce aţi făcut asta? De ce i-aţi dat grenada?"

— "Nu-nţelegem nimic, ce grenadă?"

— "Nu voi i-aţi dat grenada?"

— "Cui?"

— "Lui Tudor."

— "Grenadele ce le aveam le-am ascuns undeva pe munte."

— "Atunci de unde şi-a procurat grenada?"

Şi izbucneşte într-un plîns îndelungat. Nu l-am întrerupt.... După un timp, zice printre lacrimi:

— "Tudor îmi era nu numai camarad dar şi cel mai bun prieten. Voi nu ştiţi ce s-a întîmplat?"

— ?

— "Ieri seară a avut loc undeva într-o sală o adunare a

Frontului Popular dominat de comuniști, sau mai bine zis de noi, fripturiști.

Din curiozitate, ca să vadă cum arată această specie, Tudor s-a dus și el. Fotografiile lui Stalin și Marx dominau scena, unde oratori improvizați le cîntau osanale.

Tudor, cu caracterul lui, se vede că n-a mai putut răbda și a vrut să-i marxizeze de-a binelea. Din nenorocire, sau el nu știa s-o mînuiască cum trebuie, sau s-a ivit un alt obstacol, fiindcă grenada a explodat înainte de a o arunca.

Acum nici nu știm dacă l-au dus la spital sau la morgă. Un alt student care se afla în partea opusă a sălii ne-a spus fără să știe alte detalii.

Voi fiți atenți, se înmulțesc iscoadele și la Universitate.

Plecă cu aceeași paloare de cimitir înscrisă pe față, iar noi rămînem un timp muți, negăsind nici un cuvînt potrivit.

Pe Tudor îl cunoșteam bine, era în anul trei la medicină și ne-a impresionat atît pentru fizicul de june-prim, cît și pentru jovialitatea și umorul ce-l degaja, fără să bănuim că-n fond ascunde atîta fermitate.

Lui i-am arătat mai întîi ceea ce persistam să cred că-i urticarie.

— "Îi rîie, camarade și-i veche! Cu ce-o tratezi?"

— "Cu scărpinat."

Rîdea cu poftă și mi-a adus alifia cu pucioasă care m-a vindecat temporar. Iar acum, dare-ar Dumnezeu să fie numai rănit!

Nu-mi mai găseam astîmpăr și mă duc să-l caut pe șeful județului, să vedem ce se poate face.

Cum o nenorocire nu vine niciodată singură, l-am găsit extrem de abătut. Mai întîi, de soarta lui Tudor nu aflase nimic, cu toate încercările prin informatorii pe care îi avea.

În al doilea rînd, îmi spune c-a venit un curier de la Sibiu, care i-a transmis ordinul să dea comanda lui Ghiță.

— "Cine-i Ghiță?"

— "Nu știu care-i numele adevărat, dar dumneata trebuie să-l cunoști, fiindcă vine și el din Germania, mi s-a spus că-i comandant legionar, iar de meserie, învățător din părțile Oradiei."

— "Învățător din părțile Oradiei?"

Erau doi. Evident, Miron nefăcînd parte din "noua elită", nu putea fi comandant! Nu rămîne decît Samuraiul!

— "Samurai îl chiamă?"

— "Nu, samurai îi renumele!"

— "Așa teribil îi?"

— "Depinde în ce sens. Ca să facem haz de necaz, să-ți povestesc: eram cu toții la adăpost într-un lagăr numit Buchenwald. Nu ți le spun pe toate că prea te-ar întrista, doar scena samuraiului.

Într-o bună zi, majurul neamț, care se ocupa cu intendența noastră, găsește curățenia deficientă într-un dormitor și se exprimă în limba lui "sauerei", adică porcărie.

Învățătorul Tocoianu, căci așa-l cheamă, care pe timpul acela nu era comandant și de care limba germană nu se prinsese nici el de ea, răspunde mînios: "Ia, ia, samurai, samurai!"

Ce să-ți mai spun, a fost un hohot de rîs general care a durat, unde dai și unde crapă.

Singur Ghiță al nostru nu înțelegea de ce rîde lumea.

— "Și dumneata ești comandant?" mă-ntreabă.

— "Camarade eu nu-s nici măcar legionar, necum să fiu comandant. Eu nu mă consider altceva decît un simpatizant, iar cei care pretind a mai fi legionari sau, și mai rău, comandanți, înseamnă că n-au înțeles nimic din tot ce-a spus și vrut Corneliu Codreanu și Ion Moța."

Dacă la Viena am acceptat – fără să mă întreb cine-i în

fruntea bucatelor – întoarcerea în țară, a fost în calitate de soldat român și mai puțin ca legionar.

Este războiul care din punctul nostru de vedere îi just și deci sîntem obligați să-l ducem pînă la capăt, chiar dacă sfîrșitul pare atît de sumbru.

— "Eu am fost o dată la Sibiu – zice el – și am vorbit cu Moșu (Chioreanu), cu Pătruț (Cristea) și cu alții și am rămas cu impresia că ați venit cu un fel de aureolă, superioritate față de noi, cu etalarea gradelor primite, care jenează ca să nu zic dezgustă.

— "Poți să zici și mai mult, fiindcă așa este! Noi, cei fugiți în străinătate reprezentăm în general latura șmecherilor, completată cu o bună doză de lașitate."

Unde-i: "Nu-i temniță să ne-nspăimînte, nici chin, nici viforul dușman", pe care-l cîntam cu atîta emfază odinioară? Ne-a-nspăimîntat cel dintîi post de jandarmi și am fugit.

Este drept c-a devenit un fel de tradiție. S-a fugit în '38 și s-au creat falși eroi, de ce să nu se fugă în '41?

— "Acum să revenim la "comanda" pe care trebuie s-o dau lui Ghiță, sau samuraiului, cum îi spui dumneata.

Mai întîi, eu nu comand pe nimeni, nu sînt aici șef de județ, cum poate unii din voi mă considerați.

Nu sînt decît un om de legătură și contact, poate mai activ decît alții, dar asta-i tot.

Am legături susținute în afara foștilor legionari, cu național-țărăniștii, liberalii, chiar cu unii ofițeri activi.

Legăturile constau în consultări, speculații asupra viitorului, eventuale acțiuni, fiindcă dușmanul îi comun."

Pot eu să-l duc pe Ghiță la acești oameni și să le spun: "Iată șeful vostru, pe acesta să-l ascultați"?

M-ar crede nebun și mi-ar întoarce spatele.

— "Dacă nici eu nu te-nțeleg, nu te mai înțelege nimeni. Lasă-l pe Ghiță să vie, îl aduci imediat la noi și te asigur că vom găsi împreună soluția."

Tocmai cînd să plec, apare studentul, prietenul lui Tudor, - puțin mai înveselit - și ne spune că în sfîrșit, cu mare greutate, a aflat că acesta-i la spital grav rănit, ținut sub mare pază la subsol, neștiind dacă a fost operat sau nu, dar speră să afle în curînd.

A doua zi, într-adevăr apare Ghiță și nu mă înșelasem, era Samuraiul. Abia mă mai recunoștea.

La Rostock și Buchenwald, în cei aproape patru ani nu știu să fi schimbat două vorbe.

Pentru el, unii din noi eram prea mici și neînsemnați. Îl vedeam cum se "gudură" pe lîngă cei "mari", mai bine zis pe lîngă cei care au "fost" probabil odată, avînd galoane.

"GUDUREALA", armă de predilecție mînuită cu dexteritate de toți parveniții.

Îl iau cu binișorul. — Știu că la Viena ai fost înaintat la rangul de "comandant", te felicit! Mai știu că ți s-a dat o echipă de elită – toată lumea vorbea – spune-ne și nouă prin cîte ați trecut pînă ați ajuns la liman.

— "Îi adevărat că sînt comandant, dar n-am avut noroc cu echipa, căci era compusă numai din nou veniți și, odată ajunși aici, ne avînd încredere în ei i-am lăsat la vatră." — "Pe toți?"

— "Pe rînd, azi pe unul, mîine pe altul, pînă am rămas singur și am ajuns la Sibiu la Moșu."

— "Unde ați căzut?"

— "În munții Sebeșului."

— "Materialul l-ați salvat?"

— "Nici nu l-am căutat."

Eram lămuriți. Aici la Alba Iulia îi dezastru - zic eu. Dumnealui, fostul șef, s-a debarasat - la fel ca și dumneata - de toți, fiindcă unii erau agenți, alții pezevenchi, studenți fără

căpătîi. N-am rămas decît noi trei şi-ţi stăm la dispoziţie. Care-ţi sînt planurile imediate?"

— "O să vedem! O să facem treabă! Nu ne lăsăm!" ("Comandantul se bucură" mă gîndeam).

— "Deocamdată o să locuieşti aici cu noi, pînă la găsirea unui cartier general. Te rog să te ocupi de Niculae, care, cu toate că-i plutonier, nu cunoaşte încă gradele pe dinafară, şi mai ieri într-un restaurant iar a salutat cu mîna la chipiu care era pe scaun."

Ieşind afară să-l conduc pe "fostul şef", îl întreb: "Eşti lămurit?"

— "De necrezut", zice.

— "Fii liniştit, ăsta n-a venit aici să facă "treabă", nici să deranjeze pe cineva. După cum se vede, scopul lui ar fi un galon în plus, în cazul unei răsturnări miraculoase."

4. O călătorie aventuroasă

Era prin luna februarie şi curierii de la Sibiu – cu sau fără rost – soseau des, aducînd şi luînd ştiri pe care, fiind mereu aceleaşi, le cunoşteam pe dinafară.

Într-o zi, soseşte unul care mă deranjează de-a binelea.

— "Ordin de sus: Te vei duce la Deva pentru cîteva zile, să dai o mînă de ajutor camaradului Bogdan, care a reuşit să formeze acolo un grup şi are nevoie de expansiune. Pe urmă iei aparatul şi te muţi definitiv la Sibiu, unde vei sta la dispoziţia Comandamentului General."

— "Am înţeles! Să trăiţi, domnule curier!"

Sînt astfel de situaţii în viaţă, cînd prins de angrenajul unei acţiuni – nobile în fond – dar covîrşitoarea superioritate a inamicului te face să vezi clar eşecul final, te laşi totuşi purtat de valul fatalităţii, ştiind că, într-un fel sau altul, viaţa aceasta cu moarte se sfîrşeşte.

De data aceasta, din cauza unei regretabile imprudenţe, am văzut-o de aproape.

Ca să nu aştept personalul – Dumnezeu ştie cînd venea - mă urc în cabina de frînar a unui tren de marfă care transporta trupe sovietice spre front.

Fiind plutonier cu crucea roşie de "medicinist", oricînd îmi puteam justifica graba în drum spre un spital oarecare, mai ales că acum eram "aliaţi".

"Aliaţii" însă, nu prea erau de acord cu această interpretare.

Se făcuse noapte de-a binelea, cînd trenul opreşte într-o mică gară numită Turdaş, în aşteptarea unei încrucişări. Cum era un ger de crăpau pietrele, piaza-rea mă îndeamnă să mă dau jos, să-mi dezmorţesc puţin îngheţatele ciolane.

Trenul lung, gara departe, în jur nici ţipenie de om afară de un grup de soldaţi ruşi care se dăduseră şi ei jos, împinşi poate de aceeaşi piază-rea.

Cînd dau cu ochii de mine, îi văd cum ţin un mic "consiliu", ca apoi să se apropie, zicînd: Davai papir!

Nicevo papir - zic cu într-o rusească proprie.

Cum scopul lor nu era altul decît jaful, o ploaie de pumni mi se abate peste cap, trîntindu-mă pe pămînt şi buzunărindu-mă pe apucate.

Căzînd pe partea dreaptă cu mîna în buzunarul mantalei, ridic piedica şi trag un glonţ în pămînt.

Speriaţi de această detunătură neaşteptată, m-au slăbit pentru o clipă şi, ridicîndu-mă, am tras cu disperare tot încărcătorul.

I-am văzut culcîndu-se, fără să ştiu dac-am lovit pe vreunul, pe mai mulţi, sau pe nici unul, fiindcă în aceeaşi clipă am luat-o la goană olimpică peste cîmp.

Mă urmăresc, nu mă urmăresc, era singura întrebare ce mi-o mai puneam.

Ajuns hăt departe, mi-am dat seama că nu mă urmăreşte nimeni. Încetinesc pasul; mi se făcuse cald.

Transpir pe gerul ăsta? Scot batista să-mi şterg faţa de sudoare, era roşie. Loviturile aplicate erau cu mult mai serioase şi abia acum începeau să mă doară. Observ că nu mai aveam nici chipiu: caut prin buzunare, nu mai aveam nici bani.

Aşa-mi trebuie, să mă învăţ minte să mai călătoresc cu "aliaţii".

Mă uit înapoi spre gară, trenul opus tocmai sosea, iar cel cu belzebuţii se punea în mişcare, semn că nu mai avea de ce să-mi fie teamă.

Într-un fel oarecare, Niculae m-a salvat, fiindcă eu nu obişnuiam să am un glonte pe ţeavă, crezînd că într-un caz de pericol voi avea timp să-l manevrez.

În acest caz specific nu timpul îmi lipsea, ci mîna stîngă, care-mi era imobilizată de ciolovecii îngrămădiţi peste mine. De nu puteam trage, desigur mi-ar fi găsit pistolul şi cu cîtă bucurie ar fi jucat ruleta rusă pe capul meu.

La plecarea din Alba Iulia, Niculae nu ştiu ce i-a venit că-mi ia pistolul, bagă glonţul pe ţeavă şi chiar insistă să-l las aşa că-i mai bine.

Să fi avut el un presentiment, sau premoniţie, cum se mai spune?

Mulţam fain Niculae!

Acum ce te faci băiete, cum ajungi la Deva militar fără capelă şi cu faţa năclăită de sînge?

Eram buimăcit, nu-mi venea să cred, totul se petrecuse atît de repede, capul începea să mă doară, şi era frig şi mă apucase tremuratul şi nu ştiam ce să fac.

Dar norocul – de care am mai vorbit şi voi mai vorbi – fiind elementul cel mai preţios, nu m-a părăsit nici atunci cînd totul părea pierdut.

Satul Turdaş nu era departe şi-l cunoşteam bine, avînd atîţia cunoscuţi.

Cu riscul de-a comite o indiscreţie, chiar fosta logodnică (care în aşteptare se măritase cu altul) era din Turdaş (dar asta-i o altă istorie).

Îmi amintesc că unul din cunoscuţi locuieşte chiar în capul satului şi pe deasupra mai era şi ceferist. Erau culcaţi, bat la uşă. – "Cine-i?"

Nu fără greutate reuşesc să le împrospătez memoria, şi-mi deschid.

– "Nu aprindeţi lampa că uite ce mi s-a întîmplat, iar dacă aţi avea puţină apă caldă, mi-aţi face un mare serviciu."

– "Noi auzisem c-ai fost plecat în Germania!"

– "Am fost, dar nu mai sînt!"

Aprinzînd o mică lumînare de ceară în faţa unei oglinzi îmi văd faţa tumefiată şi însîngerată de loviturile cruzilor "aliaţi".

Mă spăl, mi se pregăteşte o gustare, mai vorbim de cele întîmplate de cînd nu ne-am văzut, le cer o capelă sau cel puţin o căciulă veche - pe gerul ăsta - fiindcă n-am de gînd să stau, să le pricinuiesc şi lor necazuri neprevăzute.

Au fost extrem de primitori, însă teama de-a ascunde un personaj atît de deochiat era vizibilă.

Le mulţumesc, le spun să uite această vizită neplăcută şi mă îndrept spre gara care precede Turdaşul, numită Pricaz.

Aştept, aştept, singur într-o sală de aşteptare neîncălzită, iar către dimineaţă, soseşte un tren de persoane, care mă va duce la Deva.

Oraşul pe care-l cunoşteam şi pe întuneric era tocmai acesta.

Îl găsesc pe Bogdan, pe Ţiu, le povestesc ce mi s-a întîmplat şi nu era nevoie de înflorituri, fiindcă erau vizibile.

Bogdan, Ţiu, făceau parte dintr-un grup care plecase de la Viena, mai pe jos, mai în tren, mai în căruţă.

Ei fiind nativi din judeţul Alba, cunoşteau puţină lume la Deva şi aceasta îi avantaja.

Bogdan era de meserie conductor tehnic şi ne cunoşteam de la Cugir, cînd în 1938 - 40 fabricam mitraliere Zbroyowka Brno sub conducerea cehilor din fosta "Mică Alianţă".

Asemănările se opresc aici, fiindcă şi discordanţele sînt de talie.

El era – mai bine zis devenise la Rostock – un ireductibil adept al "Comandantului" (a se înţelege Horia Sima), pe cînd eu, fără a-l dezavua, numai "genial" nu-l găseam.

Era tare mîndru de numele de împrumut luat, "Brigadiru", plagiindu-l astfel pe Peneş Curcanul.

Cîndva, într-o zi, voi încerca să explic – obiectiv dacă se poate – geneza "Brigăzii", ceea ce nu va fi uşor, ea fiind strîns legată de a "mexicanismului", a cărui evoluţie a fost la fel de detestabilă.

Cu Bogdan am rămas totuşi în termeni destul de buni, respectîndu-ne părerile şi căutînd să vedem ce ne uneşte şi nu ce ne desparte.

Entuziasmul lui nu era egalat decît de scepticismul meu, ceea ce a avut în scurta colaborare şi o latură pozitivă.

Tot ceea ce se spunea în emisiunea de la Viena, pentru el devenea dogmă, de unde şi lipsa elementară de prudenţă în acţiunile întreprinse, convins că nu va trece mult şi ruşii vor fi împinşi înapoi, pentru că aşa spune la carte, adică la microfon.

La Deva se găsea în refugiu o Facultate de Agricultură, deci cîţiva studenţi disponibili pentru oricee acţiuni.

Madam Boborodea avea o prăvălie de vînzare, de care - avînd în vedere vremile tulburi şi nesigure – voia să se debaraseze, însă nu cu oriee preţ, ci cu un preţ bun.

Bogdan avea o idee "măreaţă" - după el - de a lua această prăvălie şi a instala studenţii ca proprietari, avînd astfel o sursă de venituri şi un loc de adăpost.

Am căutat să-l conving de imprudenţa ce-o săvîrşeşte şi care poate să-i fie fatală, fiindcă oricît de "neisprăviţi" ar fi noii poliţişti, e imposibil să nu afle cu timpul, oraşul fiind prea mic şi toată lumea se cunoaşte.

N-a fost chip să-l conving. S-au strîns bani, s-a dat un acont şi tîrgul a fost încheiat.

5. Dialog istoric: Destinul Mişcării Legionare

După două zile de odihnă, urmele lăsate de cioloveci dispar încet, încet şi plănuiesc o ieşire.

Bogdan mă sfătuieşte să-l văd pe doctorul Ioan Cincora, pe care el îl văzuse fără să reuşească a-l îmbrigada, prilejuindu-mi un dialog plin de semnificaţii.

După ce ne dăm bineţe şi obişnuitele întrebări, doctorul nu merge pe patru cărări şi mă ia de scurt:

– "Dacă şi tu vii cu cultul comandantului, spune-mi de la început ca să ştiu. În acest caz putem vorbi de mersul vremii sau de creşterea ciupercilor. Noi ne cunoaştem mai de mult şi nu mă jenez să-ţi spun.

Pe Bogdan, cunoscîndu-l mai puţin, i-am tolerat să-mi vorbească cu emfaza neofiţilor, de un geniu ascuns sau pustiu, descoperit de el şi de alţii pe meleaguri străine.

– "Vi s-a atrofiat materia cenuşie prin străinătate sau ce-i cu voi?"

– "Aţi terminat, domnule doctor?"

– "Nu, n-am terminat, dar.... hai lasă, nu le mai lua pe toate aşa de în serios. Un pahar cu ţuică? Sănătate!

– Ai auzit pe acolo de doctorul Bulbuc?"

— "Desigur, chiar el ne-a făcut o sumară vizită medicală înainte de plecare."

— "Mă bucur c-a ajuns! Am fost împreună pe front, eram nedespărțiți. Cît a insistat să plec și eu, dar nu știu, parcă am oroare de străinătate, parcă ruperea de pămînt ar fi o sinucidere deghizată.

Am ascultat de cîteva ori emisiunea de la Viena, dar n-o mai ascult, că mă revoltă la extrem.

Se minte cu nerușinare! Unde au văzut ei arme secrete? Cum vrea "el" să reziste țăranul român? Tot lui Ion Opincă i se cere să poarte greul? El, cu care am fost la Stalingrad, i-am cîntărit abnegația, curajul și i-am legat rănile.

Îi ușor să îndemni la rezistență de la adăpost, ca-n ianuarie 1941. L-ați întrebat voi ce-a făcut el în cele trei zile cînd curgea sînge cald pe caldarîme?

Ne-a spus cineva de ce ne batem? Ce au făcut ceilalți, așa-zisa elită de la București? Cînd au văzut – din subsolurile unde se adăposteau – că iese pe dos, s-au înghesuit primii în camioanele germane, lăsînd închisorile pline de oameni nevinovați.

Așa ne-a-nvățat Căpitanul?

Și acum ni se cere să-i admirăm "genialitatea"? Se vede că se contează pe prostia nelimitată a unora și cîte n-ar mai fi de spus. Ce zici?"

— "Ca să nu credeți că vă aprob din condescendență, mă văd obligat să vă contrazic. Mai bine zis să nuanțez, dacă voi reuși.

Pentru tot ceea ce s-a întîmplat și se întîmplă astăzi, sîntem cu toții de vină. Eu și cei de nivelul meu, mai puțin. Dumneavoastră ceva mai mult, iar cei "mari" sau pretinsa elită de la București și mai mult.

În septembrie 1940 prea ne-am grăbit cu toții să-l aclamăm și să-i dăm carte albă, fără precauția elementară de a cere

acel curriculum vitae, necesar identificării. Un sumar examen ar fi arătat punctele negre, atrăgînd descalificarea.

N-am făcut-o și acum tragem consecințele. El a fost înscăunat cu aprobarea noastră, a tuturor, iar descăunarea va trebui să urmeze aceeași regulă de doi simplă: unu: alegători, doi: ales.

În Germania unii l-au dezavuat, servindu-se de șoaptă și de insinuări. Numic din eleganța arătată de Corneliu Codreanu cînd s-a dus, spunîndu-i profesorului A. C. Cuza că nu-l mai poate urma.

Astfel s-a născut "mexicanismul", iar ca o contra reacție, "brigadirismul" cu toate excesele verbale și contondente de la Rostock, desfigurînd și ultimele licăriri din idealul Mișcării, zidită cu atîta migală de Corneliu Codreanu.

Prin urmare, Mișcarea Legionară – așa cum a fost concepută – nu mai există și probabil i s-a curmat existența în acea sinistră noapte de 29 noiembrie 1938, în pădurea Tîncăbești, cînd mîinile împăroșate de urangutan ale plutonierului Sârbu au strîns frînghia.

Cutremurul de care vorbea un autor francez, avînd pretenția că ne cunoaște, nu s-a produs, dovadă că una păream la suprafață – mai ales în cîntece – și alta eram în profunzime.

Evenimentele interne și internaționale ne-au dezorientat și redus la ceea ce eram înainte. Mă refer la noi, cei rămași, pentru că adevărata elită au decimat-o cu atîta cruzime Carol și Călinescu.

O altă generație se va adăpa din tezaurul scris lăsat moștenire de martirii noștri și totul va fi luat de la început.

Noi deocamdată ne găsim aici, cu un război în care am fost implicați din necesități vitale, pentru că nu puteam fi de partea "cealaltă", cu aliați pe care nu-i iubim din atîtea și atîtea motive, dar mai ales pentru Dictatul de la Viena, și totuși continuăm să fim alături de ei pînă la sfîrșit.

Iar cum sfîrşitul nu-i departe, va urma începutul desfigurării fizice şi morale, la care numai gîndindu-ne ne cutremurăm. Ce ziceţi?"

— "Cred c-ai reuşit să mă convingi de un lucru: să nu ne mai ocupăm de şef, şefie şi genii fabricate.

Tunelul în care va intra întreg Neamul Românesc, îi bănuim întunecimea, dar nu ştim cît va fi de lung.

Odată şi odată se va ieşi din el, fiindcă nimic nu-i etern în istorie, dar pe parcurs vor curge multe lacrimi şi se vor auzi scrîşniri de dinţi.

Cu noi, foştii şi potenţialii lor adversari, vor fi îndeosebi fără milă, iar dacă exterminarea nu va fi totală, cei rămaşi vom fi reduşi la starea de tîrîtoare, implorînd graţie şi renegînd tot ce-am adorat.

Şi cum se spune că nimic din ceea ce se face, nu se face fără ştirea şi voia Lui, să sperăm că infinita Lui milostivenie se va lăsa şi asupra neamului nostru."

— "Acum însă, revenind la prezent, ce credeţi că putem face mîine şi-n viitorul apropiat?"

— "Nu ştiu şi cine-i îndrăzneţul care ar putea spune fără posibilitatea de a se-nşela care-i calea cea mai bună?"

— "Ceea ce faceţi voi prin aşa-zisa organizare are valoare de simbol şi nimic mai mult.

Dezavantajul îi că cu cît vă întindeţi, cu atît expuneţi oameni care altfel ar fi mai puţin vulnerabili.

Nu că aş fi adeptul lui: «Capul ce se pleacă, sabia nu-l taie», însă nici acţiunilor sinucigaşe nu le văd rostul.

Dacă factorul "timp" va răsturna anumite socoteli ale ocupantului şi va fi nevoie de cei pierduţi inutil prea de timpuriu? La asta nu v-aţi gîndit? Gîndiţi-vă!

Eu nu vă condamn, nu vă aprob, dar deocamdată nunţeleg să fiu înrolat nicăieri."

În această atmosferă de pesimism avansat ne-am despărţit. Cîtă veselie, umor, entuziasm degaja acest om altădată şi, cît l-au schimbat crudele evenimente.

M-a îndemnat să uzez de moderaţia mea faţă de ceilalţi şi cum eram convins că are dreptate, i-am urmat sfatul, dar... n-a fost uşor.

— "L-ai convins?" mă-ntrebă Bogdan.

— "Ne-am convins!" îi răspund.

6. Analiza războiului şi opiniile lui Petru Groza

— "Cum stăm cu ofensiva din Ardenne, se-naintează?"

— "De un timp nu se mai aude nimic, se vede că s-au oprit pentru consolidare".

— "Sau pentru conlichidare!"

— "Ei, lasă, nu mai fi chiar atît de pesimist!"

— "Nu sînt nici simist, nici pesimist, ci într-o oarecare măsură realist." (De comiteam acest ultragiu în faţa unuia din fanaticii cunoscuţi, ca trădător aş fi plătit îndrăzneala. Bogdan, însă, în ciuda aparenţelor, avea un fond sufletesc curat. Îmi cunoştea trecutul şi ne toleram "excesele".)

Curierul de la Sibiu soseşte şi la Deva, cu ordinul "suprem" să mă grăbesc, fiind aşteptat de urgenţă, pentru a relua contactul cu "Viena".

Înainte de plecare, îl rog pe Ţiu să încerce să-mi aducă un nepot care era în clasa a III-a la Liceul Decebal.

Măi Tavi, hai că te caută un mustăcios, îi spune un coleg. (Ţiu avea o mustaţă staliniană.)

Întîlnirea cu Tavi a fost un balsam binefăcător, căci tare îmi era drag. Cît a avut de suferit şi el mai tîrziu, dar niciodată nu s-a plîns.

Salut pe Bogdan, pe Ţiu, pe Madam Boborodea (Milica)

ce devenise o verigă nelipsită în organizație și mă întorc la Alba Iulia, pentru a lua aparatul și a pleca la Sibiu.

Îl găsesc pe Niculae la "datorie", adică în aceeași cameră, fără preocupări majore decît așteptare și iar așteptare.

— "Unde-i Ghiță Japonezul?"

— "A plecat tocmai alaltăieri."

— "Unde?"

— "Nimeni nu știe. Mi-a spus totuși că are o misiune specială în nordul Ardealului. Tot timpul cît a stat aici era extrem de preocupat, iar dacă am văzut că nu-mi răspunde la întrebări, l-am lăsat în pace. Mă-ntreb însă, cine i-a dat misiunea specială, că-ntre timp nu văzuse pe nimeni. El a venit aici să ne fie șef și acum ce ne facem fără el?"

— "Nu te-ngriji de șefi, c-avem destui! Ați aflat ceva despre Tudor?"

— "Informații vagi, căci se pare că-i ținut sub pază foarte severă."

Din ziar aflăm că se pregătesc schimbări importante la București, în zilele trecute au fost chiar manifestații anticomuniste și se pare că rușii îl presează pe rege să schimbe guvernul. Dacă pleacă generalul Rădescu, se va înăspri prigoana și va trebui să fim cu mult mai prudenți."

— "Cine crezi c-o să fie pe placul rușilor ?"

— "Se vorbește de un anume Petru Groza, îți amintești, cel cu moșiile de la Strei și Băcia pe care ți le-am arătat pe dealul acela cînd am căzut. Pînă acum s-a vorbit puțin de el, se vede că era ținut în rezervă. O să-l facă și pe Romonuțu lui Iaia, ministru."

— "Vorbești serios?"

— "Glumesc: cum o să-l facă ministru cînd el îi atît de analfabet?"

— "Mai știi, la ăștia poate tocmai asta se caută."

— "De altfel nici el nu visează așa ceva. Îmi amintesc că

singura lui aspirație era s-ajungă consilier la camera de agricultură, dacă într-o zi domnul ministru Groza o să vină cumva la putere."

Vrei cîteva perle autentice cu Romonuț Zăroni?

În două rînduri fusese candidat de deputat în Hunedoara, obținînd cam 0,1% din voturi.

A "scris" chiar o broșură: "De ce trebuie țăranul român să fie antifascist." Natural, era scrisă de Groza, însă cu semnătura Zăroni.

Cînd îl întîlneam într-un cerc, nici la cea mai bună revistă a lui Tănase nu rîdeam atît.

Acum că ești catindat, cum o să rezolvați problema "globală" a agriculturii? (Afecționa mult cuvîntul "global".)

— "Mai întîi nu să zîce catindat" (se mira el de ignoranța noastră).

— "Ba să avem iertare, dacă nici marele Caragiale nu știe cum să zîce, nu mai știe nimeni: noi de la el am învățat."

— "Da cine-i și Carajiale ăsta, îi fascist de– a vost?"

— "Nici poveste, Carajiale îi unul din marii adepți ai Frontului Plugarilor, întreabă pe Don'ministru Pătru cînd îl întîlnești." (Cădea pe gînduri.)

— "Sîntem nedumeriți, de ce ai scris că fascismu' îi chiar atît de rău, doar știi bine că Mussolini a secat niște mlaștini pe care le-a făcut plocon agriculturii."

— "Da; dar fascismul nu are o «idolojie» globală cum avem noi."

— "Cît privește idolojia are și el una, poate mai puțin globală, dar îi bazată pe logosul transcedental fuzionat într-o viziune sublimă, după cum a recunoscut chiar și Domnul Ministru într-o cuvîntare."

— "Da, da. Știu ce vrei să spui (singurul care știa), dar dezvoltarea lui nu-i globală ca la Frontul nost."

Ca să nu-l pierdem de muşteriu, făceam eforturi susţinute pentru a ne stăpîni rîsul.

Asta se petrecea prin anii 1936 - 37, iar astăzi numai la rîs nu ne mai îndeamnă "logosul" auzit atît de des la radio: "moarte fasciştilor", adică printr-o voită nouă confuzie.

— "Mi-ai spus atunci de o nostimă întîlnire cu Groza."

— "Bună memorie ai camarade! Înainte de-a pleca – cine ştie dacă ne vom mai întîlni – am să ţi-o povestesc şi pe asta. Mai întîi, o sumară descriere: De meserie era avocat, profesiune pe care n-a practicat-o niciodată."

— "Culmea ironiei, era fiu de popă ortodox, crescut în mirosul de tămîie, după cum singur spunea mai mult în bătaie de joc."

Cum a devenit aşa bogat? asta drept să-ţi spun n-o ştiu decît parţial.

Imediat după primul război, îl găsim membru în comisia de reformă agrară. În Transilvania se confiscaseră moşiile grofilor. Devenind proprietatea statului, urma să fie distribuite la un preţ simbolic ţăranilor, care le munciseră ca iobagi.

Printr-un hocus-pocus, sau hoţie flagrantă, acel preţ l-a plătit el, însuşindu-şi vasta moşie a grofului Teleky de la Strei, pe care ţi-am arătat-o.

O parte din moşie a vîndut-o mai tîrziu cu preţ de speculă la ţărani. Chiar tatăl meu, recent întors din prizonieratul rusesc, îi datora ambuscatului Groza 30.000 de lei pentru un jugăr de pămînt pe care el îl obţinuse aproape pe gratis.

O bună parte din oraşul Deva îi aparţinea: hoteluri, bancă, uzina electrică, alte proprietăţi la Cluj, Arad etc.

În anul 1927 îl găsim ministru al comunicaţiilor în efemerul guvern averescian. De atunci a rămas pentru puţinii adepţi ce- i avea, "Domnul ministru" pe viaţă.

Setos de avere, după ce pe aceasta o poseda din plin, devenise setos şi de "putere". Cu ocazia alegerilor din acel an,

cu toate oprelişti1e, cu toate hoţiile şi ciomăgaşii, el pierde, partidul averescan dispare şi este dat uitării.

Astfel anii trec şi toate încercările lui de a-şi găsi un debuşeu la liberali sau ţărănişi eşuează, pentru că vedetele locale îi închid poarta.

La dreapta, nici gînd după cele expuse mai sus. Atunci el se avîntă în pustiul stîngii.

Înfiinţează un fel de partid numit Frontul Plugarilor, pentru apărarea acestei nedreptăţite clase exploatate. De cine, în primul rînd?

Şmecheria nu prinde însă, căci lupul nu s-a dovedit niciodată a fi un bun păzitor de oi.

În Hunedoara avea vreo 10 - 20 de membri, toţi de aceeaşi inteligenţă nativă ca şi Romonuţ al nostru.

Mai avea cîţiva şi în Alba, şi atît. Ideologia sau "idolojia" partidului era vizibil îndreptată spre extrema stîngă, adică spre comunism, fără a-l numi ca atare.

Îmi amintesc, era prin 1935 cu ocazia dezbaterilor relativ la siguranţa statului, Iuliu Nasta deputat liberal de Hunedoara, declară în Cameră: "Petru Groza, moşierul, latifundiarul, nababul, comunist. Auzi d-ta!"

Cîţi dintre aceia mai rîd şi astăzi?

Cum se explică? El ştia că vasta lui avere îi incompatibilă cu un regim comunist, că o va pierde, şi totuşi demonul care-l devora sau setea de putere desfida orice logică.

El nu-i singur, o mai întîlnim şi la alţii, atît că la el atinsese apogeul.

Bătăiosul Pamfil Şeicaru, şi mai informat, îl denunţă fără menajamente într-un articol.

Atît aştepta şi Groza, pentru că procesul de defăimare a urmat rapid.

Nu pentru că nu-i convenea epitetul de comunist, ci pen-

tru că-şi vedea numele cu litere de o şchioapă în ziare. PROCESUL GROZA - ŞEICARU!

Şi aşa au trecut anii, se legau şi se dezlegau alianţe, se perindau la putere oameni din ce în ce mai puţin iubiţi de popor, după ruşionasa tutelă financiară impusă de bancheriii străini, afacerea SKODA şi cîte altele, dovadă că se fura mult, extrem de mult. Undeva, la poalele cetăţii Devei, un om îşi freca mîinile, simţind că ora lui se apropie.

Europa se descompune, puterile Axei ies peste tot biruitoare, ora naţionalismului sunase, sau se părea, omul de sub Cetate era de altă părere.

Era în ziua de 27 ianuarie 1941. Odată rebeliunea consumată, tocmai mă găseam acompaniat de cîţiva camarazi la primăria din Călan, pe care trebuia s-o dau în primire noului primar, care era în acelaşi timp cel care mă precedase. Apare şi Petru Groza:

— "Va să zică dumneata ai fost şi primar?"

— "Din nenorocire, da! Nu arăt?"

O maşină luxoasă se oprise în faţa primăriei.

"Să trăiţi, domnule Ministru" – îl întîmpină noul şi vechiul primar, fiind în acelaşi timp cel mai reuşit cameleon pe care l-am întîlnit.

Se prezintă, ne prezentăm, ajungînd la mine şi auzindu-mi numele exclamă: "Pe dumneata te cunosc, mi s-a plîns bătrînul, chestia cu Măria!"

— "S-a terminat" – zic eu! Ca la teatru, luîndu-mă de-o parte, zice: "Nu! Nu te lăsa! Măria-i frumoasă. Treci pe la mine!"

— "Ce-i şi istoria asta cu Măria?" zice Niculae.

— "Am să ţi-o spun, dacă ai puţină răbdare, să plece domnul Ministru."

Ne ţine un scurt logos: "Măi, eu nu sînt contra voastră! Eu am ascuns o dată pe Moţa! (Cînd?) Sînt prieten cu Pătraşcu,

sînt şi eu ca şi voi pentru justiţia socială, însă un singur lucru nu-mi place la voi: politica externă! politica externă! Sînt sigur că mă înţelegeţi."

Nu i-a răspuns nimeni. Sau că ne luase prea repede,sau că nu ne simţeam de talie să-l înfruntăm. Unul din noi i-a pus totuşi o întrebare: "Cine credeţi dumneavoastră că va cîştiga războiul, Anglia sau Germania?"

— "Nici Anglia, nici Germania, mai este cineva care poate să-l cîştige. Ia gîndiţi-vă şi voi." După aceasta a plecat acompaniat de un zîmbet machiavelic.

În plină ascensiune germană, el avea curajul s-anunţe deschis victoria rusească, anticipînd intrarea Rusiei în război. Trebuie să recunoaştem, era o performanţă cu totul ieşită din comun.

"Rebeliunea" din 21 ianuarie i-a dat o ocazie nevisată de a-şi îngroşa rîndurile. Eram decepţionaţi, trădaţi de prieteni, de aliaţi, de noi înşine.

7. La primăria Călanului

— "Hai spune, cum îi cu primăria?", mă provocă Niculae. "Aveai tu o vocaţie de primar, sau cum se face c-ai ajuns în această funcţie?"

— "N-am încotro, ţi-o rezum şi pe asta. Era prin 15 octombrie. În judeţul Hunedoara, toţi primarii se schimbaseră conform tradiţiei. Singură localitatea Călan îl păstra pe cel vechi.

Eu mă simţeam bine la Cugir şi nici gînd să-l părăsesc. La o nuntă - pentru că se făceau şi nunţi pe timpul acela - întîlnesc pe prefectul judeţului Ioan Costea şi din vorbă-n vorbă ajungem şi la Călan.

Îmi spune că are o problemă serioasă şi nu ştie cum s-o

rezolve. Nemții localnici îl presează să le numească un primar de-al lor, iar el pentru imagine, eziță și amînă.

Puținii legionari de acolo, nefiind originari, sînt contestați de nemți, care se consideră băștinași.

— "Am găsit", zice subit, ca un al doilea Arhimede.

"Dumneata ești de acolo! De ce nu te-ntorci? Sînt sigur că vei putea ține nemții în șah și la rigoare mat."

— "Eu sînt tehnician, habar n-am ce trebuie să facă un primar!"

— "Nici ceilalți nu știu, țe-nvață secretarul, mai semnezi cîte-o hîrtie!"

— "Bine. Să mai vedem."

— "Nu mai vedem nimic, îți trimit o telegramă, începînd de mîine, primar să te consideri."

Nu m-am prea considerat, dar am fost. La scurt timp după aceea, prefectul a regretat numirea, însă din cu totul alte motive.

Erau trei prăvălii evreiești la Călan, care trebuiau "naționalizate", conform ordinului venit de sus.

Sînt unele ordine pe care unii nu le înțeleg, iar alții nu vor să le-nțeleagă.

Mă opun "naționalizării" cu japca.

Mai întîi - spun la telefon prefectului - noi n-avem pe nimeni aici cu adevărată experiență în comerț.

În al doilea rînd, n-avem bani să le plătim, al treilea, plănuiam înființarea unei cooperative și al patrulea, avem alte priorități mai urgente.

Veniți să vedeți locuințele muncitorilor și să vă îngroziți! Înainte de-a le rade din temelie, trebuie construite altele. Interveniți la București pentru deblocarea fondurilor, noi am început planificarea.

"Luarea" cîtorva sărăcăcioase prăvălii, nu ne avantajează de loc, din contră.

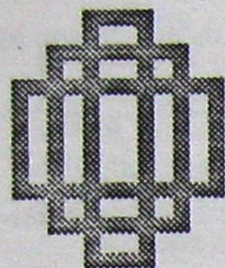
— "N-ai înțeles nimic! Dacă nu le luăm noi, le vor lua nemții."

— "Să le ia nemții, pe mine nu mă deranjează, noi o să avem cooperativa."

Cred că i-am dat de gîndit – lucru rar pe timpul acela – căci, în loc să mă apostrofeze , cum obișnuiesc prefecții, mi-a spus "să mai vedem".

Și am mai văzut că naționalizarea n-am făcut-o și peste puțin timp a intervenit "Rebeliunea", iar odată cu ea a luat sfîrșit și funcția mea de primar.

Dar, de mai mare importanță consider mărturisiri privind evenimente istorice trăite intens și dureros, pe care le consemnez în cele ce urmează.

IV. DRAMA ISTORIEI NOASTRE NAȚIONALE

1. Guvernul de compromis "Goga-Cuza"

În alegerile din toamna anului 1937, se declanșase ceva care din punct de vedere al unora, adică al "lor", nu mai putea fi oprit decît prin moarte.

În acele alegeri, Poporul Român dăduse dovada că în sfîrșit a înțeles, că punctul de ruptură al răbdării era depășit, că el nu mai vrea alte hamuri nici de la Tătărăscu, nici de la Vaida, nici de la Carol - Iorga - Argetoianu.

Și atunci, cu o artă consumată, demnă de Mefisto și Machiaveli, EL și EI au pregătit riposta în trei etape.

Prima: numirea unui guvern "Goga - Cuza" cu firmă exterioară anti-semită, pentru a semăna confuzie, avînd Calul Troian în interioar, adică la INTERNE, pe Armand Călinescu.

Fațeta Armand, în contrast cu fațeta Călinescu (descrisă atît de bine de Vasile Marin), își comandase la Londra sau Paris, costumul de "om de fier", mai bine zis, de CĂLĂU.

A trebuit ca românii și în special ardelenii să treacă și prin acest blestem. Octavian Goga, iubitul poet al "pătimirii noastre", șef de guvern, acceptase din orgoliu, miopie și ambiții deșarte, președinția acestui lugubru guvern.

Provocările erau vizibile, pretextele de-a lovi le găseai la

tot pasul. La București sînt împușcați mortal studentul Florian Popescu și muncitorul Dumitru Mija.

Undeva pe Valea Jiului un novice, adică eu, recrutul de ieri, îmi puneam tot felul de întrebări.

Pînă cînd? Nu se poate să nu se răspundă într-o zi, cînd se va ajunge la limita răbdării. Iar cînd se va răspunde, încleștarea va fi la București, acolo unde se află "capul încoronat" al tuturor răutăților.

Prin urmare, două brațe în plus nu-i mult, dar cine știe, poate și alți provinciali vor avea același gînd.

Și astfel, după săptămîni de ezitare, iau decizia, îmi dau demisia și plec la București de unul singur.

Cunoșteam Bucureștiul. În afară de școală făcusem și serviciul militar, dar din Mișcarea Legionară nu cunoșteam pe nimeni și nimeni nu mă cunoștea.

2. Martor la autodizolvarea Mișcării Legionare: 21 februarie 1938

Închiriez o cameră nu departe de Cișmigiu, iar a doua zi dimineața sînt prezent la sediul din Gutemberg.

Desigur, nu intram înăuntru, nu căutam să spun cuiva de unde sînt și de ce am venit. Ar fi fost chiar o gravă imprudență, putînd fi taxat de agent provocator. Mă mulțumeam să citesc circularele afișate afară, să iau pulsul de la distanță, să citesc ziarele și s-aștept.

Cu cît treceau zilele, cu atît în capu-mi se făcea lumină.

Vine și acea memorabilă zi de 21 februarie, cînd apare circulara de autodizolvare, al cărei conținut l-am citit de atîtea ori ca să mă conving c-am înțeles totul așa cum trebuie.

Cîți dintre noi n-au înțeles doar pe jumătate, pentru că

sensul profund al dizolvării ne depăşea. Eram prea mici şi prea lipsiţi de răspundere pentru a înţelege totul.

În seara aceea venise multă lume la sediu şi cum cei mai mulţi intrau, m-am strecurat şi eu înăuntru.

Îmi era teamă să nu fiu întrebat cine sînt, ce caut, şi să nu mă pot justifica, dar nimeni nu m-a întrebat nimic.

În biroul cel mare se vorbea încet în grupuri, toţi se cunoşteau, iar la cele cîteva mese de lucru unii erau ocupaţi cu dosare şi hîrtii.

Numele acestora le cunoşteam din atîtea circulare, fără să pot identifica nici pe Horodniceanu, nici pe Smărăndescu sau pe Stănicel.

N-avea mare importanţă, căci în imaginaţia noastră de provinciali, aceştia erau stîncile cărora Căpitanul le-a încredinţat bunul mers al Navei, iar această încredere trebuia să reprezinte şi în vremuri grele răspunderi înzecite. Aşa a fost oare?

Într-un grup mai lîngă uşă am zărit pe cineva pe care-l văzusem anul trecut. Era dl. Mânzatu şi parcă nu mă mai simţeam aşa "străin".

La un moment dat, uşa unui birou alăturat se deschide şi apare Căpitanul.

Pentru bucureştenii care-l vedeau mai des era poate mai puţin impresionant, mie însă, care-l vedeam abia a doua oară, mi se părea că uşile altarului s-au deschis şi auzeam ca în noaptea învierii: VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ.

Căpitanul a privit mulţimea cu toată seriozitatea şi presentimentele ce le avea, fără să zică un cuvînt, zărindu-l pe dl. Mânzatu, i-a făcut semn să se apropie, au intrat în birou şi uşa s-a închis. Atunci mi-am dat seama cît de mult îl preţuia Căpitanul.

Prin uşa între-deschisă anterior am văzut pentru prima dată şi totuşi l-am recunoscut cu uşurinţă pe domnul ing. Clime, cealaltă mare speranţă a neamului românesc.

O, cît aş fi dorit ca acest moment să dureze mult, cît de mult, nespus de mult.

Am mai stat aşa nemişcat, pierdut între vis şi realitate, în speranţa că uşa se va deschide din nou, dar nu s-a mai deschis.

Cînd ceilalţi au început să plece, văzînd că biroul se cam goleşte, am plecat şi eu. N-am vorbit cu nimeni, n-am scos un cuvînt, însă intensitatea momentelor trăite în seara aceea merita singură deplasarea de la Petroşani.

Am mai stat cîteva zile la Bucureşti şi apoi, înţelegînd că este încă "ora lor", că nu vom riposta chiar "de ne veţi bate la tălpi" sau "ne veţi trimite în Insula Şerpilor", m-am întors, oprindu-mă la Cugir.

În cadul Micii Înţelegeri, se construise aici o fabrică modernă de armament sub controlul specialiştilor cehi, unde sînt angajat, predispus să urmez sfatul Căpitanului de-a deveni cît mai buni în direcţia meseriei noastre.

Aşa am început anul marilor zguduiri, anul marilor crime, prevestitoare de prăpăd şi pustiu.

Am întîlnit aici cîţiva colegi atît de la Deva cît şi de la Bucureşti, însă preocupările noastre extra-tehnice erau atît de diferite, de parcă vorbeam o altă limbă. Unii aveau o vagă simpatie pentru Mişcare, pentru alţii dimpotrivă, ego-ul şi bună starea, posibilităţile de avansare chiar prin gudureală erau tot ce conta în viaţă.

Noroc c-am găsit alţii, cu care vorbeam "aceeaşi limbă".

3. Asasinarea conducătorului Mişcării

În fiecare zi gazetele ne aduceau veşti din ce în ce mai triste şi mai de necrezut.

Se pare că auto-desfiinţarea şi darea la o parte, în loc să-i mulţumească şi să ne lase-n pace, îi întărîta şi mai mult.

Ei aşteptau riposta pentru a putea lovi cît mai crunt şi deodată sînt nevoiţi să găsească alte pretexte.

Ele vor fi găsite, căci undeva într-o lojă "supremă" se dăduse sentinţa de moarte, care trebuia executată cu orice preţ.

Executanţii erau pregătiţi din timp. Ei trebuiau să fie de acelaşi sînge, pentru a evita suspiciunea. Unii nici nu aşteptau să fie rugaţi, ci se înghesuiau la ospăţul crimei.

Ceea ce ridică o problemă a cărei dezlegare se va face poate în timp este: *Un neam care dă-un contingent atît de impresionant de asasini voluntari, merită oare să mai trăiască?*

Înscenarea infamului proces de "înaltă trădare", unde nici măcar o umbră de justiţie nu a fost respectată, credeam că le-va ajunge. Fiara, însă, nu cerea numai suferinţă, ci voia sînge.

S-au mai produs în acelaşi timp nişte acţiuni inexplicabile, care le-a justificat în ochii lumii - credeau ei - sîngeroasa represiune.

Cîteva sinagogi ici, colea, au fost zgîndărite de bombe sau bombiţe, un teatru la Timişoara, un rector la Cluj, ceva prin Bucovina, exact cît trebuia pentru a se putea declara: Legionarii au dezlănţuit teroarea, sîntem nevoiţi să ne apărăm.

Aceste acţiuni nesăbuite au putut fi comise de:

1 – Legionari care n-au înţeles, n-au putut înţelege sau n-au vrut să înţeleagă ordinul atît de clar: LINIŞTE TOTALĂ!

2 – Agenţi infiltraţi de mult în Mişcare, avînd grade şi titluri dobîndite, sub o formă "onorabilă".

3 – Agenţi direcţi ai poliţiei sau ai Statului Major.

Toate aceste ipoteze – dar mai ales a doua – sînt plauzibile, însă *adevărul "adevărat" nu va fi aflat poate niciodată*, căci în desfăşurarea ei, Istoria se vede că are nevoie şi de obscuritate.

Să nu ne facem însă iluzii, chiar şi fără aceste acţiuni, crima cea mare ar fi fost comisă totuşi , fiindcă "sentinţa" secretă era necondiţionată.

Şi aşa am ajuns la acel 30 noiembrie 1938. Mă găseam la cantina fabricii din Cugir cu un blid de supă în faţă, cînd vocea crainicului cu un tremolo neobişnuit anunţă: "Astă noapte, în cursul transferului de la o închisoare la alta, în dreptul kilometrului 30 de pe şoseau Ploieşti - Bucureşti, camionul a fost atacat de un grup, iar deţinuţii au încercat să fugă de sub escortă.

Au fost împuşcaţi mortal: Corneliu Codreanu, Nicolae Constantinsecu, Caranica Ion, Belimace Doru, Caratănase Ion, Bozîntan Iosif, Curcă Ştefan, Pele Ion, State Gr. Ion, Atanasiu Ion, Bogdan Gavrilă, Vlad Radu, Georgescu Ştefan şi Trandafir Ioan."

Lingura mi-a căzut automat şi parcă subit se făcuse noapte.

Dumnezeule, unde sînt cuvintele care să exprime asemenea dureri?

Cu greu m-am putut ridica de pe scaun, parcă eram paralizat. Fără să vreau, în jur am văzut oameni, români, fraţi, care continuau să-şi soarbă supa ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat.

Şi atunci durerii i s-a adăugat revolta şi disperarea.

4. Corneliu Codreanu în istoria epocii

De douăzeci de ani, pentru mine, pentru noi, pentru toţi, suferă, îşi sacrifică tinereţea şi orice bucurie pămîntească, pentru a ne vedea păşind cu paşi de stăpîni pe Calea Victoriei, iar acum, în momentul jertfei supreme, în locul îngenunchierii într-un sfînt moment de reculegere, auzeam lipăitul ciorbei.

Popor de iobagi, nu meriţi mai mult!

Am ieşit împleticindu-mă ca un somnambul, oxigenul devenise rar, am luat-o peste cîmp aşa, în neştire, cît mai departe de oameni.

Cum au putut merge pînă acolo? Iar acum? Ce facem? Chioru va plăti? Dar ceilalţi? Şi pe urmă?

Sute de întrebări îmi treceau prin creer şi nici un răspuns satisfăcător.

Ne-am rugat Ţie Doamne să-l ocroteşti, la Tine fiind ultima noastră nădejde, iar Tu... "Astfel înţelege Cerul, lacrima, limba durerii?" Îmi veneau în minte versurile lui Vlahuţă şi pentru prima oară le simţeam în toată adîncimea lor.

O, de ai şti...."Că într-un rînd pierdui credinţa în Dumnezeirea Ta".

Şi apoi nu mai gîndeam nimic. Sînt astfel de momente cînd toate activităţile cerebrale refuză să mai funcţioneze, ceea ce poate fi preludiul unui dezechilibru apropiat.

Tîrziu, după ce întunericul se lăsase, m-am întors, evitînd orice întîlnire, chiar cu cei mai apropiaţi, fiindu-mi teamă de comentarii lipsite de înălţime şi prin care ne-am fi descoperit micimile.

Noapte albă, noapte chinuită, noapte de confruntări, cu mine, cu Dumnezeu şi cu "celălalt". Cu "el", cu Prinţul Întunericului, rînjind în Pădurea Tîncăbeşti şi aşteptînd aleasa-i pradă.

La ce ţi-a servit? De ce te năpusteşti cu atîta cruzime asupra obiditului neam românesc?

Întotdeauna cînd eram aproape să ne ridicăm şi noi cu o treaptă mai sus, aştepţi la răspîntie şi ne decapitezi.

Aşa ai făcut cu Mihai, cu Horia, cu Ion Vodă, cu Domnul Tudor. Nu ne-ai luat destul tribut?

Abuzezi de libertatea iniţială dată de Creator şi nu mai cunoşti nici o măsură! Fiinţă nenorocită ce eşti!

Nu ţi-a mai rămas nici un sîmbure din strălucirea de altădată şi nici un impuls ascuns de a redeveni ceea ce ai fost?

Încearcă şi senzaţia umilinţei, fiindcă orgoliul ţi-a adus destul întuneric. Nu ai destul curaj?

Ai nevoie de ajutorul nostru? Ne vom ruga şi pentru tine, ne vom ruga fierbinte.

La prima vedere, toate acestea par divagaţii pricinuite de febra ce-o aveam. Totuşi, nimic mai lucid. Nu văd cum un creştin ar putea refuza să se roage pentru "el".

Pentru că mila Ta, Doamne, îi nemărginită, după cum nemărginită îţi este şi bunătatea. Am uitat mînia?

Se poate să fi greşit atît, încît Ţi-ai întors faţa de la noi? Greşelile au fost mărturisite, dar circumstanţele atenuante se vede că n-au fost luate în considerare.

Tu care eşti a toate ştiutor, ştii bine cum a început. În slujba Ta au fost acei tineri, chiar dacă uneori - cauza fiind argila din care ne-ai construit - nu s-au putut ridica la înălţimea cerinţelor Dumnezeirii Tale.

Dacă ne amintim doar deschiderea Universităţii, fără Serviciul Divin. Singur, în faţa furiei oarbe, s-a expus cu riscul de a fi strivit şi a reuşit s-alunge pe cei cu secera şi steaua şi s-aducă crucea.

A urmat apoi drapelul tricolor la atelierele Nicolina, înlocuind drapelul roşu, simbolul iadului şi al pierzării.

Nu vom uita nici tragedia de la tribunal, cînd în cea mai legitimă apărare trage şi infamul adversar cade.

Nu a făcut bine? Trebuia să-ntoarcă şi obrazul celălalt? Fiul Tău cel iubit "întru care bine ai voit" aşa ne-a învăţat şi totuşi, din înălţimea Dumnezeirii-Sale, cînd zarafii au depăşit măsura a pus şi el mîna pe bici şi i-a alungat din templu.

Să nu ne fie şi nouă îngăduit să ne servim de bici atunci cînd zarafii din timpurile noastre negociau nu doar averea lor personală, ci destinul neamului întreg?

Şi apoi s-a pornit de la icoană şi a fost o "premieră" în istoria omenirii, cînd un neam, unul din cele mai încercate, pune la temelia noului edificiu pe Hristos şi învăţăturile sale.

Exemplul s-ar fi întins la popoarele vecine şi poate lumea întreagă ar fi înţeles, instaurînd pacea şi iubirea între oameni, pentru care Fiul Tău a băut paharul.

Iadul amenințat în însăși existența sa, a reacționat cu toată furia de care-i capabil și înainte de gestul de pe peronul gării Sinaia - sau pedepsirea "uneltei" benevole - au fost comise zeci de crime și de zeci de ori s-a întors și celălalt obraz.

Pînă cînd.... "Un neam întreg însîngera, n-am mai putut răbda", ne spune cîntecul Nicadorilor.

Singurul gest gratuit și "nedemn" (după umila mea părere), s-a petrecut în acea cameră a Spitalului Brâncovenesc.

Nu pentru că cel lovit era nevinovat, ci pentru că procedeul nu corespunde esenței sufletului nostru.

O altă generație poate deschide acest proces, iar noi chiar de acum să putem răspunde în fața lor și a Ta Doamne: Nici în formă nici în fond nu ne aparține. A fost o rătăcire de o clipă – și Tu să ne ajuți Doamne să nu se mai repete.

Autorii, oricît ar părea de paradoxal, au avut la originea urii lor iubirea.

Iubirea pentru acela care întruchipa marea noastră nădejde și ura contra aceluia care urzise pieirea lui.

Nu ne aparține și din cauza pericolului ce-l reprezintă acest precedent, în viitoare vremi, cu alți oameni, cu alte apucături, cu eventuali impostori etc.

De aceea ne rugăm Ție, iartă pe robii Tăi care au păcătuit, iar nouă ne dă tărie și lumină pentru a înțelege, a urma și a putea spune: "Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pre pămînt."

Atît că pre pămînt nu prea vedem cum ar putea fi "precum în cer", atît timp cît la toate cotiturile "el" ne stă în cale.

Pe unii ne ademenește și-l urmăm, iar pe cei care-i rezistă, găsește unelte destule care să-i sugrume.

Iar cum Tu conform planului inițial nu intervii pentru a-l împiedica, ne găsim prinși în acest "dans" diavolesc fără speranța de-a ieși fără ajutorul Tău.

— "Prietene Niculae, ca teolog ar fi cazul să mă mai

întrerupi, nu vezi oare că bat cîmpii, sau poate ești de acord cu ceea ce spun?"

— "Nu știu dacă sînt de acord cu tot ceea ce spui, însă n- are importanță ce spune omul la un moment de mare încercare.

Faci însă aluzii la anumite fapte și întîmplări pe care, dacă te-ai apuca să le scrii, fără a da mai multe detalii și precizări, cititorul de mîine s-ar pierde și n-ar ști despre ce-i vorba."

— "Foarte just, însă eu nu am pretenția să scriu istorie, aceasta o vor face cei competenți în materie. În ce privește faptele la care fac aluzie, ele se găsesc înscrise cu toate precizările necesare în cartea de căpătîi: "PENTRU LEGIONARI", de Corneliu Z. Codreanu.

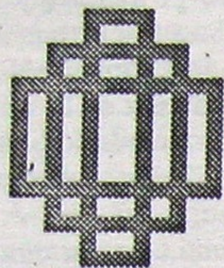
Într-o zi cînd vei citi această carte, vei vedea și panta Vezuviului pe lîngă care am trecut imediat după euforia visului întregirii."

Și aidoma asinului din legendă, "pășeam" tot așa de liniștiți, insensibili la vuietul surd din adîncuri, pe care nu l-au auzit decît ei, "Generația de la 1922", și tot ei, cu jertfe fără număr, au pus stavilă erupției.

Acolo vei mai întîlni o patetică descriere din viața moților scăpați de grofi și intrați pe mîna altor ciocli, tot atît de cruzi și nemiloși. Secătuiți de vlagă, umiliți, înfometați, otrăviți cu metilic de "jupîni" și obligați să-și despoaie munții de brazii și stejarii seculari, pentru căpătuiala cîtorva aduși de vînturi.

Și tot în acest capitol vei asista la rostogolirea unor foști luptători, deveniți peste noapte "cozi de topor", care pentru un blid de linte concedat de străini își abandonează frații, îi vînd la rigoare, săvîrșind astfel *abjecta crimă de les-națiune.*

Indignare care-l face pe Corneliu Codreanu, într-un moment de adîncă descurajare, să scrie: "Dacă toți tinerii care astăzi luptă vor ajunge mîine așa, atunci *neamul acesta trebuie să piară*, prin foc, prin cutremur, prin stăpînire străină, nu importă, dar trebuie să piară."

V. ÎN ADÎNCIMEA MLAŞTINII

1. Un examen de conştiinţă

A doua zi, cum aveam febră şi o erupţie gigantică la buza superioară, m-am dus la medicul fabricii, care mi-a dat o scutire de cîteva zile, fără să ştie pre bine de ce sufăr.

Atunci am observat – citind ziarele, ascultînd radio – că nimic nu se întîmplase în toată ţara: Nici un gest deplasat, nimic care să semene cu disperarea, şi-n faţa acestei crime resemnarea îşi făcuse apariţia în toată goliciunea ei.

"NI-E DRAGĂ MOARTEA PENTRU CĂPITAN" se pierdea în negura neputinţei şi ...... a uitării?

Începuse să circule un zvon: nimic n-ar fi adevărat din cele anunţate şi Căpitanul, Nicadorii, Decemvirii au reuşit să treacă Dunărea şi se găsesc la adăpost în străinătate.

Cine îl lansase? Le servea lor? Fără îndoială, însă şi noi îl găseam bine-venit, căci în umbra lui ne mai ascundeam neputinţele.

Consemnul de linişte dat de Căpitan în luna februarie se anula automat prin circulara dată tot de El în aceeaşi lună cu ocazia încercării de asasinare plănuită de Istrate şi Armand, via Emilian.

"Fac această circulară, pentru că vreau să fiu răzbunat aşa cum v-a învăţat Moţa."

Şi totuşi, parcă se repeta aevea scena posterioară Golgotei, cu căderile "petrinice" înmulţite de mii de ori.

– "Şi tu ai fost printre ai lui!"

– "Nici nu-l cunosc!", sau: dacă am fost declar c-am greşit şi de-acum voi intra sub ascultarea Majestăţii Sale, pentru că "Un Dumnezeu avem în cer, iar pe pămînt pe Marele-Străjer".

Această problemă a resemnării şi a laşităţii subite, nu a fost dezbătută şi nu ştiu dacă analiştii străini care ne- au cunoscut mai mult la suprafaţă, au înţelès ceva.

Dealtfel nici noi nu puteam înţelege prin ce mijloace l-am putea răzbuna, căci săbiile pe care nici nu le aveam, am fost invitaţi la timp să le băgăm în teacă.

Aşa au trecut acele posomorîte zile de toamnă tîrzie, prevestitoare de cumplita iarnă care se va abate peste "neamul fără noroc" din spaţiul zis "mioritic" al resemnării.

În care stat zis civilizat de pe suprafaţa acestui inutil glob, s-au mai petrecut astfel de crime (afară de Sovieţia lui Stalin), în văzul şi auzul tuturor, fără să aducă nici măcar o ripostă verbală?

Cum de aţi amuţit toţi ca la comandă, voi cărturari şi gînditori, voi jurişti preocupaţi cu interpretarea exactă a paragrafelor, voi oameni politici vinovaţi de "restauraţia" aventurierului şi voi militari onoraţi cu galoane?

Toţi cunoşteaţi adevărul, toţi ştiaţi în care palat sălăşluieşte adevăratul autor al crimei, iar prin tăcerea voastră aţi devenit co–părtaşi pasivi, săpîndu-vă propria groapă.

Cînd zece ani mai tîrziu, la Jilava, Aiud, Sighet, (aşteptînd protestul umanitariştilor mondiali), în sinistrul zăngănit al lanţurilor din nopţile cu huhuit de cucuvea, v-aţi adus aminte de acel 29 Nov.1938?

Pe ecranul conştiinţei aţi văzut două camioane ieşind din curtea închisorii Rîmnicul Sărat şi poposind în Pădurea Tîncăbeşti?

Patrusprezece ROMÂNI – expresia cea mai autentică a patriotismului şi a jertfei – ferecaţi în lanţuri, ataşaţi de spe-

tezele scaunelor, avînd în spate alți patrusprezece "români" frați, "militari" înarmați fiecare cu cîte-o frînghie. Sărmani scenariști din Hollywood și Cinnecita, de ce vă mai forțați meningile în găsirea unor scene de teroare și suspans?

Realitatea din Pădurea Tîncăbești vă oferă ceva care depășește cu mult orice ficțiune imaginată.

Numele celor doi monștri -maiori, comandanți ai excortei- care au aprins blestemata lanternă, semnalul execuție- vor trebui șterse din patronimicul limbii române, ei repezentînd abjecția și absurdul. Cum și unde au fost recrutați? Care le erau antecedentele și ce "tare" ancestrale le vehicula sîngele încărcat cu toxine?

Care a fost criteriul de selecționare a celor 14 mizerabili executanți?

"Părinte, iartă-i că nu știu ce fac". Așa putea vorbi El, Isus Dumnezeul nostru, dar noi cei făcuți din argilă, ne putem ridica pînă acolo?

Tot ce a urmat se știe și nu mai insist, dar mă obsedează gîndul că la alte neamuri în circumstanțe asemănătoare, nu s-ar fi găsit executanți. Sau în mod sigur s-ar fi protestat violent.

Să fim noi cei mai nemernici? Să fi devenit neamul nostru o vastă pepinieră de CÎINI?

"Au trecutul nu ni-e mare, n-o să-mi deie ce-o să-i cer"? se-ntreba marele Eminescu. Cu și mai multă dreptate răspunde tot el:

"Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii".

"Ne fac legi și ne pun biruri.....Bulgăroi cu cefa groasă grecotei cu nas subțire....... încît fonfii și flecarii, găgauții și gușații.....

Voi sînteți urmașii Romei"......?

Și cîte n-ar mai fi de spus, dar să revin la descrierea sumară a evenimentelor ulterioare.

Începusem lucru deprimat, diminuat, lipsit de flacăra

speranței, activînd ca un robot fără sentimente, refelectînd la zădărnicia marilor idealuri și invidiind pe cei din jur preocupați de micile bucurii pe care ți le oferă tinerețea.

Și totuși viața continua pentru că......*"e mișelnic lucru singur zilele să-ți curmi"*, cum zicea Coșbuc.

Într-o zi sosește de la Arad un camarad cu care mai țineam legătura și ne spune că se pregătește riposta, cruntă teribilă, înfiorătoare.

– "Nu vă pot da detalii pentru că nici eu nu le cunosc însă ni se cere multă dinamică, iar voi sînteți bine plasați pentru a o procura.

Într-adevăr, lîngă Orăștie se construiesc într-o pădure bine camuflată, o pyrotehnie furnizoare a armatei și cum aveam cîțiva camarazi angajați acolo, am reușit să-i convingem de necesitatea operației.

Naveta Orăști-Cugir-Arad a continuat săptămînal vreo două luni fără întrerupere.

Ne simțim din nou utili, din nou speranța licărea în inimi, mai ales că în închisoare se afla domnul ing. CLIME, care se bucura de încrederea, dragostea și respectul tuturor.

Nu ne puneam nici o întrebare, cînd se va produce riposta, cum și unde se va lovi, care vor fi consecințele imediate, toate acestea erau de resortul unui comandament pe care nu-l cunoșteam, dar căruia îi acordam toată încrederea.

Mă găseam la Cluj pentru un examen medical, luînd masa într- un restaurant, cînd muzica difuzată la radio se întrerupe și......"Armand Călinescu, a fost executat! Sîntem fii de români de Prahova și am îndeplinit o necesitate dureroasă"!

Pauza de plumb care a urmat, a fost întreruptă de o muzică de cicumstanță și atunci am înțeles. Inevitabilei bucurii pe care am simțit-o după atîtea dureri, începe să i se substituie teama. A fost lovită "unealta" și nu autorul. Cînd mistrețul este numai rănit, îndeosebi Mistrețul Regal, el devine și mai fioros.

Vajnicii fii de români din Prahova, măsurat-au în prealabil consecințele gestului? Indiferent.

Jertfa lor rămîne mare, rămîne întreagă, mai ales că ei puteau să se sustragă arestării și să se ascundă. Mergînd la postul de radio, ei s-au predat de bună voie, crezînd poate că moartea lor îi va ajunge tribunului, dar aici s-au înșelat.

Acesta, înconjurat de argeșeni, marinești, benglii și alții care așteptau la coadă intrarea pe scenă, cu un zel nemăsurat au comis măcelul care de la Irod încoace nu cred să mai aibă a altă asemănare.

Și aici intervine din nou problema CÎINILOR (nu a cîinilor, aceștia nu merită atîta degradare) cum de s-au găsit atîțea? Ordinul era telefonic, nici un tribunal nu dăduse nici o sentință de condamnare la moarte și totuși s-au ucis trei legionari în fiecare județ care au fost apoi expuși în piețele publice cu infama inscripție: "ACEASTA ESTE SOARTA TRĂDĂTORILOR DE ȚARĂ".

Care trădare? care țară? mai ales care țară? Țara lui Karol și a duduii Wolf? Țara veneticilor și a panglicarilor? Țara tuturor hoților și a bunului plac? Țara cărcia îi pregăteau destrămarea?

UMANITARIȘTI DIN TOATE ȚĂRILE, HOLOCAUSTUL A ÎNCEPUT LA NOI!

Cercetați arhivele, veți descoperi un Neron al II lea pe estradă, înconjurat de o armată de hiene și șacali, asmuțind cu lanterna răpciugoșii lei numiți jandarmi, sub privirile blajine ale milioanelor de mioare.

Și totuși Hydrei nu-i era deajuns, ea voia mai mult, cît mai mult sînge.

În lagărele de la Vaslui și Miercurea Ciuc, se triază un număr impresionant dintre cei mai buni, legați în lanțuri, sub pretextul unui transfer, la prima cotitură sînt secerați de mitraliere, terminînd cu cei răniți cu un glonte în cap după o metodă venită de peste Nistru.

Groapa comună era pregătită din timp.

La spitalul militar din Brașov, se afla un număr de legionari transferați aici avînd nevoie de tratament medical, unii chiar grav bolnavi.

Cînd limita barbariei îi depășită, descrierea devine imposibilă, cuvintele fiind prea slabe, mintea omenească refuză să accepte.

Aceștia sînt luați din patul de spital și duși în plină noapte la locul execuției.

"Imposibil! Imposibil!" exclmă Traian Cotigă, fost șef al studenților creștini: *"Un neam care-și ucide copiii în felul acesta, este sortit pieirii!"*

La închisoarea din Rîmnicul Sărat se găsea încarcerată adevărata elită, în frunte cu ing.CLIME, dr.ION BANEA, NICOLAE TOTU și atîția alții. Aceștia trebuiau să dispară, cu orice preț, dar nu înainte de a li se smulge declarații de desolidarizare.

Fiii întunericului, cunoșteau efectul nefast ce l-ar avea astfel de declarații asupra celor de afară, care în ciuda tuturor adversităților nu renunțaseră la vis. Și atunci s-au petrecut scene asemănătoare "cuielor de pe Golgota", povestite mai tîrziu de înșuși nemernicii executanți.

Baioneta străpungea calculat la cîțiva milimetri trupul D-lui Ing.CLIME, ca apoi să se oprească:

— "Dă o declarație și ești salvat!"

— "Asta nu, asta nu".....

Alți milimetri și aceiași întrebare.

— "Asta nu, asta nu .....și apoi tot mai slab, asta nu......asta nu........"

AȘA S-AU STINS EI SFINȚII NOȘTRI MARTIRI,

PENTRU A CĂROR STATUI, TOT AURUL DIN MUNŢII APUSENI NU VA FI DEAJUNS.

Ceea ce ne-ndeamnă la o reflecţie opusă pesimismului anterior.*Un neam care dă astfel de valori, astfel de caractere de granit, nu poate să piară.*

Prin Ei trăieşte Neamul şi nu prin miile de adepţi ai lui IUDA, ai lui CAIN şi ai tuturor laşităţilor, oricît de numeroşi ar fi aceştia.

Dacă am fi putut fi toţi aşa, toţi cei care cîntam: "Nu-i temniţă să ne-nspăimînte, nici chin nici viforul duşman", la ce înălţimi s-ar fi ridicat "norocosul" neam.

Dar vai, EI au fost relativ puţini, iar noi cei scăpaţi din noaptea Sf.Bartolomeu, al căror granit era mai mult verbal, am "sucombat" tentaţiei de a trăi cu ori ce preţ.

Şi atunci declaraţii au dat şi cei rămaşi la Ciuc sau la Vaslui şi cei de afară dacă li se cerea, inventînd tot felul de circumstanţe atenuante, vorbind chiar de "o voinţă a cerului" sau de hotare ameninţate cu destrămarea, ca şi cînd noi mai puteam opri furtuna, transformată subit în uragan.

Explicaţia sau înţelegerea acestui complicat revirimént, putea fi dată de anumiţi sociologi, psihologi, antropologi, cu condiţia să fi trăit evenimentul din interior şi nu de la distanţă.

Părerea mea, care numai umilă nu-i, este următoarea: Corneliu Codreanu ne confecţionase o haină de uriaşi, iar noi, fără a fi pitici, -în majoritate- nu eram altceva decît oameni de rînd.

Atîta timp cît Căpitanul, Moţa, Clime, Banea, erau în viaţă, aproape că nu se cunoştea, de la distanţă, cît de neajustat cădea măreţul costum pe umerii firavelor noastre siluiete. După secole de juguri străine, încercarea de a ne ridica atît de sus era temerară.

Prezenţa Lor, frumuseţea caracterului, a vitejiei şi a ex-

emplului dat de Ei, ne ridica şi pe noi cu cîţiva centimetri mai sus de nivelul comun.

Distincţia acordată unora prin grade ierarhice, menită să-i transforme într-o elită purtătoare a flăcării iniţiale, nu s-a adeverit a fi fost prea fericită, pentru că .... nu tuturor li-e dat să zboare.

Se pare că în măcelul pregătit, au fost întocmite liste din timp, ierarhia scrutată cu lupa şi tot ce era "uriaş născut" trebuia să dispară.

Ştiau Irozii, că ceilalţi -de o valoare relativă- se vor pleca şi nu s-au înşelet.

Iar pentru a confirma prin exemple cele afirmate mai sus, voi continua expunerea.

După acel Septembrie şi în urma declaraţiilor de "cuminţenie" date de cei rămaşi, lagărele de la Vaslui şi Miercurea Ciuc au fost desfiinţate.

O linişte de cimitir se aşternuse peste ţară şi în inimile celor rămaşi. Noi cei mici şi ne-nsemnaţi, de care nici un plutonier nu se ocupase, ne-am silit să devenim şi mai anonimi.

Ce aşteptam? Nimic! Reduşi la o stare vegetativă nu mai "înfrîngeam nici codri", nu mai "supuneam nici munţi", ci ne sorbeam după un ritual domestic cotidiana vorbă.

2. Arestare, anchetă şi o destindere

Crăciunul lui 1939, prevăzut să-l petreem cu micile bucurii pămînteşti, impuse de resemnarea ce s-adincea pe zi ce trece, ne aduce nouă celor din Hunedoara o surpriză şi încă ce surpriză. În noaptea de ajun, nefiind acasă la părinţi ci undeva în vizită , cînd mă-ntorc aflu că peste noapte Traian, fratele cel mare învăţătorul, a fost "ridicat" de jandarmi şi dus la Deva.

El rămăsese în stadiul de simpatizant, prea puţin activ, deci nu văd de ce l-ar lua tocmai pe el.

Nu m-am gîndit să mă duc la adăpost -deşi era uşor- căci uitasem şi de Arad şi de dinamită.

După prînz, aceiaşi jandarmi bat la uşa mea. Se înşelaseră de fratele.

– "Vii cu noi la Deva, căci pe d-ta te căutăm"!

– "Vin cu condiţia să fiţi cuminţi şi să nu vă mai faceţi de cap, cum obişnuiţi unii dintre d-voastră".

În această tagmă de mizerabili slujbaşi ai statului se găseau şi unii mai acătării, iar plutonierul ăsta era chiar simpatic, încît îmi permiteam unele glume.

– "Am ordin să te duc legat, dar fiind ziua de Crăciun, lume la gară şi în tren, n-o să te simţi prea bine, însă te rog să nu încerci să fugi, că mă pui şi pe mine în situaţie grea."

– "N-ai nici o teamă, fiind prima mea arestare, vreau să par "viteaz", însă a doua oară nu-ţi promit, dacă va mai fi şi a doua oară. Dar ce-au cu mine, că om mai blînd zău că-i greu să găseşti?

– "Mîţă"..... zice el.

Ajunşi la poliţie, mă predă ca pe orice obiect în schimbul semnăturii recepţionerului de servici. Să spun că nu-mi era teamă şi că inima nu bătea un pic mai repejor, ar însemna să mint sau să mă laud degeaba.

Totuşi parcă curiozitatea era mai puternică decît frica şi un impuls interior care nu m-a părăsit niciodată, îmi spunea că nu-i grav şi că toate se vor sfîrşi cu bine.

Abia m-am aşezat pe scaun că intră doi domni, sau cel puţin aşa erau îmbrăcaţi şi fără să dea bună ziua, fără să

se prezinte, dovada că erau needucaţi, mă măsoară ca la tîrg.

– "Hm.....-zice unul- nu pare fioros deloc"!

– "Ai văzut, are bocanci noi" – zice celălalt – rîzînd cu înţeles.

Să rîzi pentru că cineva are bocanci noi, trebuie să fii puţin sărit, îmi ziceam.

După accent nu erau din părţile noastre, ci "regăţeni".

– "Ia uite măi, fir-ar să fie, auzi Mitică?"

– "De la cine primeai şi cui dădeai trotilul?"

(Noi îi ziceam dinamită, fiindcă suna mai puternic).

Atunci îmi fulgeră prin minte tot filmul celor trecute ca şi al celor ce va urma. Îi cu mult mai grav decît îmi închipuiam, îi chiar grav de tot. Se iau pe "nu ştiu nimic" în braţe îi uşor, însă nu ştiam cît îl voi putea ţine.

– "Nu ştiu, despre ce trotil vorbiţi?"

– "Ai văzut? Ştiam că nu ştie! Aşa încep toţi! Hai cu noi! Ce să mai pierdem timpul de pomană. O să spui tu imediat!"

La subsol amenajaseră o încăpere specială unde "se spunea tot."

Fiindcă auzisem dar nu ştiam cum se bate la tălpi, mi-au satisfăcut şi această curiozitate, fiind o tehnică interesantă, iar eu, ca tehnician, era normal s-o cunosc.

Legate mîinile c-o frînghie (o spun pentru cei care nu ştiu, aceasta făcînd parte din cultura generală), stînd jos pe duşumea sau beton, coatele aduse la nivelul genunchilor, un băţ introdus între coate şi genunchi şi devii... ghem. La jumătatea băţului era legată o altă frînghie, cu ajutorul căreia primul operator te aducea pe spate, cu picioarele de la genunchi, perpendiculare pe pămînt, plus-minus 2^0 30'.

Al doilea operator ţinea o rangă de fier cu două mîini în poziţia barosului de la forje.

Prima lovitură a fost un şoc. A doua a fost două şocuri ş.a.m.d. Că durerea era insuportabilă pentru un om cu un puternic resort interior şi o mare credinţă, n-aş putea spune. Se vede că eu şi majoritatea dintre noi nu făceam parte dintre aceştia. După vreo zece lovituri, zbieram, mă tînguiam şi

strigam: "Spuun, spuuuun!" Mi-au mai aplicat cîteva ca un supliment aducător aminte şi apoi s-au oprit.

— "Ştiam că ştii! Hai spune!"

În tot acest timp în mintea mea un lucru devenea cert. Cel de la Arad n-a putut rezista şi m-a "dat", urmează să "dau" şi eu pe cel care mi-l dădea şi bucla-i încheiată. Le dau numele celui de la Arad.

— "Asta o ştim şi noi, spune pe cel care ţi-l dădea."

Încerc o ultimă scăpare -credeam- spunînd că eu singur îl scoteam, ceea ce nu s-a prins, pentru că la Cugir nu se găsea trotil şi ei o ştiau tot aşa de bine.

— "Încerci să ne duci şi iar ne supărăm! Hai sus, încearcă să-ţi aminteşti de toate şi de toţi, le pui pe hîrtie şi pe urmă mai stăm de vorbă, dar să nu crezi că poţi ascunde ceva, că mai avem şi alte metode."

Primii paşi au fost penibili, aş fi preferat să mă tîrăsc, atît mă durau "bocancii". Stăteam într-un birou singur cu o hîrtie în faţă, devenisem oarecum iar om după ce fusesem ghem. Totul se petrecuse atît de repede, abia trecuse o oră şi ceva de cînd am intrat şi cîtă experienţă am cîştigat!

Deodată, în biroul alăturat aud o voce care mi se părea cunoscută. Aud bine, sau mă înşeală anumite simţuri?

Era vocea care cu doi ani în urmă spunea: "Luaţi aminte! Garda de Fier nu ne oferă altceva decît o cruce şi un mormînt."

De data aceasta aceeaşi voce spunea: "Domnule comisar, daţi-mi voie să ţin conferinţe pe judeţ, să le scot din cap prostiile."

Era voce excelentului "orator" şi îndrumător de mase Viorel Boborodea, şeful judeţului Hunedoara.

Auzisem că unele "grade" au căzut atît de jos pentru a-şi putea salva pielea, iar acum aveam ocazia s-o cunosc pe "viu".

Completez declaraţia cerută, "dînd" pe unul din "furnizori" şi cruţînd pe celălalt. O citeşte comisarul fără entuziasm, zicînd c-am uitat să declar pe şefii judeţeni, care ne dădeau ordine sau ne-ndemnau la acţiuni.

— "N-am avut nici un şef care să ne-ndemne."

— "O să spui tu mîine, deocamdată jos la celulă!"

Surpriză peste surpriză, cele două celule erau ticsite de lume cunoscută, sala de cursuri a poliţiştilor alăturea era ticsită şi ea, eu sosisem ultimul.

Se găseau aici şi şefii respectivi: avocat Iosif Costea, comandant legionar V.Boborodea, Dr.Cincora, prof. Margineanu, instructori legionari şi poate mai uit. Nu li se aducea nici o vină precisă, doar ca autori morali ai acţiuni "sceleraţilor" cu dinamita.

Nu voi uita niciodată ura din ochii inefabilului Boborodea cînd m-a văzut. "Ce ai vrut să faci cu trotilul, măi nenorocitule să ţi-l"...... urmează completarea trivială de care s-ar ruşina şi un birjar. Din cauza noastră pierdu el bunătăţile pregătite de Crăciun.

Ceilalţi şefi au fost destul de înţelegători, fără a ne felicita, nu ne-au făcut nici un reproş. Am aflat de la ceilalţi că anchetatorii sînt de la Bucureşti, o echipă volantă sub conducerea unui faimos Niki Ştefănescu.

A doua zi am mai fost încă o dată metamorfozat din om în ghem, ca să declar măcar un şef. De data aceasta am îndurat – era şi obişnuinţa – şi nici nu puteam spune lucruri neadevărate. "Şedinţa" n-a fost prea lungă sau mi s-a părut, poate s-au plictisit şi ei de atîtea lovituri.

Am aflat mai tîrziu că erau pe drum de cîteva săptămîni, începînd cu Timişoara, trecînd pe la Arad şi apoi la Deva, noi fiind ultimii, pentru că s-a petrecut ceva aproape inexplicabil; au primit ordin să lase totul baltă şi să se întoarcă la Bucureşti.

Undeva la orizont, licărea destinderea.

În zilele următoare au fost eliberaţi toţi, inclusiv şefii,

rămînînd doar noi vreo zece de la Cugir şi Orăştie, iar acuzaţia era precisă: complot sau uneltiri contra M.S.Regelui.

De eram prinşi cu cîteva luni înainte, astfel de acuzaţii se terminau fără proces, cu o tăbliţă la căpătîi: Asta-i soarta trădătorilor.....

Să mai zică cineva că n-am fost băftoşi. Odată plecaţi ceilalţi, respiram şi noi mai uşor, avînd mai mult loc pe scîndurile din care ne era construit priciul.

Dacă nu era regimentul sau brigada de ploşniţe care ne-ndrăgiseră în aşa măsură încît ne îmbrăţişau pînă la sînge, viaţa aici la poliţie ar fi fost destul de suportabilă.

Ce se va întîmpla cu noi nimeni nu ştia, nici comisarii locali, care aşteptau ordine de la Bucureşti. Aşa zisa destindere se vedea că avansa încet şi prudent, căci abia după vreo trei săptămîni de aşteptare şi de aprigi încleştări cu ploşniţele, ni se spune că vom fi trimişi la închisoarea militară din Timişoara pentru a fi judecaţi. Cei care aşteptau o eliberare rapidă, au fost cei mai încercaţi.

În vremuri normale – fără destindere –, deţinuţii în grup sînt transportaţi cu duba sub pază serioasă. Pe noi ne legară unul de altul cu un lănţişor, ne urcară într-un tren de persoane amestecaţi cu "civili", sub paza unui gardian şi hai la Timişoara. Mai mare ruşinea în ce hal ne desconsiderau. Ori ne iau în serios şi ne leagă ca lumea, ori ne eliberează, astfel declarăm greva transportului.

N-am făcut nimic şi ajungînd la Timişoara, de la gară pînă la închisoare un drum destul de lung şi cum eram încolonaţi cîte doi cu gardianul gîfîind de gras ce era, cît pe aci să ne oprim la o cîrciumă, sau să-i dăm drumul la un cîntec.

După formalităţile de la grefă, ajungem la primul etaj unde sîntem asteptaţi cu mare "pompă"de cei de la Arad şi Timişoara. Se bucură că ne văd, nu degeaba ne "dăduseră".

Ni se explică în ce constă pensionatul, cum trebuie să ne

purtăm cu amfitrionii, unde sînt dependinţele sanitare, etc.etc. Nu le-am făcut nici un reproş, ştiind că aşa e omul, la necaz se cunoaşte, sau în vremuri grele se vede ce poate şi că nu eram unii mai breji decît ceilalţi. Cei de la Arad, în bună parte funcţionari, formau aşa zisa clasă mijlocie sau burghezia, noi din Hunedoara mai mult muncitori decît altceva, constituiam proletariatul, iar celor din Timişoara, o parte sudenţi, le spuneam aristocraţi. Cel puţin aşa păream de la distanţă. În fond eram toţi o apă şi un pămînt, cu dosare asemănătoare, intrînd în acelaşi proces cu acuzaţia de uneltire contra cui se ştie.

Timişorenii fiind cei mai numeroşi, aveau şi ei o bună parte de "proletari", printre care îmi aminesc de Cioabă Brindescu, Fraţii Simicin, Ciorbă şi încă cîţiva.

Era între ei şi un anume Petak, bănăţean de origine sîrb, blindat cu o muşchiulatură de tanc, de meserie trecător de graniţă, care ne povestea cum l-a dus pe Horia Sima în spate cîţiva km. pentru că obosise.

– "Şi nu ţi-a fost greu?"

– "Da de unde, puteam să-l duc pînă la Belgrad, atît era de "uşor". (?)

Printre studenţi îmi aduc aminte de Alexandru Tănase zis şi Ică, Başiu, Olteanu şi pe unii poate i-am uitat, avînd în frunte pe profesorul de rezistenţa materialelor de la Politehnică, Ion Protopopescu. Catedra de rezistenţa materialelor, disciplină relativ uşoară, dacă se respectă principiile de bază şi se adaugă riguros coeficientele de siguranţă. Catedra de rezistenţă a oamenilor – neînfinţată încă – îi ceva mai grav, după cum domnul profesor a avut ocazia s-o constate, pentru că nu se respectă principiile de care vorbeam mai sus şi prea abundă imponderabilele.

Timişorenii primeau aproape zilnic pachete cu alimente pe care le împărţeau frăţeşte cu noi, cea ce ne făcea viaţa mai agreabilă.

Într-un timp își făcură apariția niște păduchi pe care i-am identificat, urmărit, exterminat! (Veni, vidi, vici).

Eram lăsați afară în curte ore întregi, iar domnul profesor ne vorbea cu versatilitate și profunzime de multe și de toate, chiar și de inviolabilitatea spațiilor siderale, iar noi îl ascultam cu gura mai mult sau mai puțin întredeschisă.

De politică era vorba mai puțin, parcă ne jenam și noi și dînsul să abordăm acest subiect pentru care ne găseam totuși acolo. Mitică ăsta de Hitler – cum îi zicea Ică Tănase – tocmai ocupase Norvegia, prin martie mi se pare, reușind să transforme substantivul "Quisling" în adjectiv.

În loc să ne eliberăm după cum dicta destinderea, ni se fixează ședința preliminară de dare în judecată cu un tribunal militar complet și solemn, cu un grefier care nu mai sfîrșia citirea actelor de acuzare și cu noi care treceam prin senzații alternative de rece, cald.

Tot pe atunci a început să prindă rădăcini solide un cuvînt semnificativ: TACTICA.

Învățasem la militărie despre tactica infanteriei combinată cu celelalte arme surori inclusiv grănicerii și jandarmii, tactică care o confundam adesea cu strategia, despre care ni se spunea același lucru. În "politică", după cîte am înțeles atunci și pînă astăzi, a rămas cam același lucru. Tactică înseamnă să-l "duci" pe adeversar și , cînd l-ai adormit, să-l dai peste cap.

Ședința de la tribunal era doar o înscenare, pentru a da declarațiile cerute fără multe ifose, fiindcă a doua zi ni se spune: "Toate acuzațiile se infirmă, cu condiția unei declarații de ascultare și supunere guvernului Majestății Sale."

În realitate, destinderea era un fapt consumat în toată țara.

Noi de aici reprezentam o insulă de ireductibili -credeau ei- și nu știau cum să ne ia, cu frica sau cu binișoru.

Discuții aprinse -în teorie- căci în fond toți voiam să ieșim, fiindcă ni se făcuse "dor" de acasă.

Dăm declarații din "tactică", ziceam cei mai mulți, asta nu înseamnă că și credem în cea ce spunem.

Cum rămîne cu legile primite de la cei pe care "ei" i-au ucis mai anul trecut – replica cîte unu – și în special cu cea mai nobilă: *DECÎT SĂ-NVINGI PRINTR-O MIȘELIE, MAI BINE SĂ CAZI ZDROBIT PE DRUMUL ONOAREI!*

Pentru moment ne rușinam, ca pe urmă să mai picurăm puțin cloroform peste conștiințe și să reluăm tactica în brațe.

Tactică prin care cu capul jos am ieșit, tactică pe care o purtăm ca pe-un blestem, tactică prin care am devenit sperjuri. Poate și trădători.

3. Monstruoasa trădare politică

Pentru că dacă cuvintele mai au un înțeles, sperjur înseamnă tocmai călcarea unui jurămînt. Și jurăminte am depus atîtea: "Jur că nu voi trăda NICIODATĂ Legiunea și Căpitanul", încheiam la fiecare ședință, solemnitatea începută cu: "Să ne rugăm lui Dumnezeu..."

De aceea invit pe toți docții și super-docții noștri, scritori, profesori universitari, "șoareci" de bibliotecă, care în același timp și în rînd cu noi au depus același jurămînt, să se coboare pentru un moment din înălțimile unde -fără îndoială prin merit s-au ridicat- și să ne explice pe limba noastră săracă: Cînd tactica devine trădare și cînd trădarea devine odioasă?

Trădare – după părere mea, care nici de data asta nu-i umilă – este trecerea cu arme și bagaje la inamic, cea ce tocmai făcusem. Trădare în cazul acesta specific mai însemna și nerespectarea sau abaterea de la legile care formau tocmai rațiunea noastră de a fi.

Ori de abătut ne-am abătut aproape de la toate.

De aceea trebuie să avem curajul şi onestitatea de-a recunoaşte faptul împlinit şi a căuta şi explicaţia sau circumstanţele atenuante, căci fără îndoială ele există.

Mai întîi să ne ferim de ridicolulu infailibilităţii în care se zbat adepţii "materialismului" ştiinţific, istoric, sau alte utopii.

"În acest volum este scrisă povestea tinereţii mele, de la 19 la 34 ani, cu simţirile, credinţa, gîndurile, faptele şi GREŞELILE ei", spune Corneliu Zelea Codreanu.

Deci în desfăşurarea ulterioară a evenimentelor, alte greşeli s-ar fi adăugat celor trecute, la care, odată identificate, într-un total spirit de sinceritate s-ar fi găsit şi necesarele remedii.

Şi una din aceste greşeli de parcurs ar fi fost tocmai acest jurămînt. Actul prestării unui jurămînt îi prea grav pentru a fi făcut cu uşurinţă şi fără a fi sigur că-l poţi respecta în orice împrejurare şi oricîte obstacole ţi-ar ieşi în cale.

Cîţi din noi ne-am pus problema eventualelor torturi?

Cîţi din noi ne-am întrebat măcar o dată în ce constă această trădare de care se vorbeşte atît şi dacă o percepem toţi la fel, precum şi implicaţiile care decurg?

Noţiunea de trădare trebuia codificată, explicată desbătută, ca cel puţin să fim siguri c-am înţeles totul şi aşa cum trebuie.

Această noţiune a fost înţeleasă de o anumită elită decimată apoi, dar cum rămîne cu falsa elită, cu cabotinii, cu cei care înţelegeam greu?

Pentru noi acest jurămînt trebuia înlocuit cu forma unei invocaţii cereşti: "Ajută-ne, Doamne, să devenim OAMENI!"

Devenind om -în înaltul înţeles al cuvîntului- nu mai era nevoie de jurămînt, pentru că : Un om nu trădează, nu comite fărădelegi, nu invidiază, nu se laudă, nu şopteşte la ureche, nu vorbeşte de rău, îşi ajută semenul căzut în nenorocire, cu alte cuvinte este un OM.

Şi astfel, în plină derută morală, continuam să ne fofilăm prin istorie, care în rapida-i desfăşurare începe să ia forme apocaliptice.

Mai întîi pentru ţara noastră, jocurile erau făcute. Nimic nu mai era sigur. Graniţa de la răsărit, cu toate cazematele, cu tot timbrul aviaţiei, cu toate sloganele de "nici o brazdă", se năruie peste noapte şi mii şi mii de brazde sînt cedate "monstrului" de la răsărit, cu "frăţeasca" binecuvîntare a "monstrului" de la apus, care nu-i cel care se crede, ci viitorul nostru aliat, Cancelarul teuton.

"Nu există Mica Înţelegere, nu există Înţelegerea Balcanică, nu există garanţiile vestului. În ceasul marilor decizii, toate acestea se vor nărui ca nişte castele de carton." Cu trei ani înainte a spus-o Corneliu Codreanu şi puţini l-au crezut.

În acest timp "monstrul" de la Bucureşti, (fiindcă trăim în epoca monştrilor, de ce să nu le spunem pe nume), nu mai ştia pe ce picior să valseze sau să sară, căzăceasca, căci foxtrotul londonez nu mai era la modă.

Aşa se prezenta situaţia la începutul verii lui 1940, cînd bietul soldat Opincă era încă trimis pe graniţă la Oradea, cîntînd: "Mîndro hai pe graniţă, hai cu mine-n raniţă"..... Cu toată bunăvoinţa "ei", n-a mai avut timp.

Nori negi ne veneau de la însăşi "mama" noastră Roma, unde un alt "monstru" – al patrulea dar nu ultimul – în bună înţelegere cu cel teuton, decid aşa hodoronc-tronc, c-a venit timpul să cedăm Ardealul, pentru că s-a făcut cîndva la Trianon o nedreptate blîndului şi credinciosului Arpad, cel care niciodata n-a "rîvnit" ceea ce nu-i al lui.

În faţa acestei sumbre perspective s-a constituit un guvern din oameni care avînd în trecut o orientare spre dreapta, se credea că vor putea înpiedica ireparabilul.

Au fost "introduşi" -ca să zicem aşa- chiar cîţiva din foştii "soldaţi" sau "generali" (cum le convine) ai Mişcării Legionare.

Ce căutau aceştia în anturajul "Ucigaşului" de ieri, istoria n-o spune.

Ce au salvat prin prezenţa lor – căci argumentul salvării a fost invocat uneori – nici aceasta nu ne-au spus-o pînă în prezent.

Ardealul de Nord a fost cedat fără ca nici măcar o "sabie" din cele care paradau în uniforme de clovni în faţa palatului, să fie scoasă din teacă.

De ce ne cereau bulgarii, în afară de Cadrilater şi o parte din Muntenia şi un petec din Oltenia, îi mai serveam încă, cu condiţia să ne lase Bucureştiul pentru banchet.

Ţara lui MIRCEA - ŞTEFAN - MIHAI pe ce mîini ai încăput!

4. Lovitura de stat din septembrie 1940

Şi astfel ne îndreptăm spre trîmbiţatul şi controversatul 3 septembrie 1940, de unde reiese că: *Istoria se scrie cum le convine celor de la oficiul de propagandă.*

În teorie, am participat şi noi cei din Hunedoara, precum şi alţii din alte centre, deşi se vorbeşte doar de Braşov şi Constanţa.

Încă din luna iulie se întoarce unul din hunedorenii fugiţi. Av.Ilie Rotea, ne cheamă în ascunzătoarea-i, fiind vorba de o lovitură contra cui se ştie.

Abia se vindecară tălpile "bocancilor" şi hop îi pregăteam pentru altele şi mai decisive.

De n-ar fi fost tragedia desmembrării, jocul nostru de-a "lovitura" ar fi inspirat orice autor comic şi s-ar fi rîs din plin.

Cum era pregătită? Ocupăm prefectura, poşta, primăria etc. şi strigăm mulţimii: "Drepţi! Pentru onor înainte! Sîntem noi! Înţelegeţi şi ..... vă plecaţi!"

Cum stăm cu armata? Nu mă refer la Neaţă cel înjurat,

flămînd, umilit, ci la "auriţii epoleţi". Ei nu obişmuiesc să se plece decît duşmanilor din afară, contra celor dinăuntru ei trag, sugrumă, bat la tălpi, cu alte cuvinte sînt viteji.

De ce armament dispunem? Aproape nimic, sau cîteva pistoale ruginite, bune doar ca sperietoare de vrăbii. Şi în felul acesta suntem mobilizaţi la Deva, pe data de 2 septembrie vreo 70 de "viteji", în aşteptarea semnalului care se va da la postul radio Bod-Braşov la ora 9 seara, pe data de 3 septembrie.

Ne cazăm pe la cele cîteva hoteluri ca orice turist, a doua zi ne plimbăm nepăsători prin oraş, iar pe la 8 seara ne împărţim pe la restaurante, cu grija ca proprietarii să aibă aparatul de radio fixat "BOD".

Cum ei nu ştiau de lovitură, trebuia să-i convingem prin tot felul de şiretlicuri.

În restaurantul unde mă găseam, proprietara nu se prea lăsa înduplecată, căci avea şi ea programul ei şi nu voia să-l piardă. Hai să-i spunem adevărul poate o facem să rîdă şi să-şi schimbe părerea.

"Doamnă; la ora 9 fix (şi nu trecute) se va da o lovitură de stat; iar noi am vrea să ştim cum stau lucrurile, însă vă rugăm nu mai spuneţi la nimeni, că sunt unii care nu ştiu de glumă".

Bine înţeles că a rîs, iar după ce mai comandăm încă un kil de vin, muzica populară de la Bod ne delecta urechile, încît parcă am fi vrut să se amîne lovitura.

Ora 9 precis, muzica populară continua şi mai cu ofticăː "Foaie verde de trifoi, Cînd vii bade pe la noi" - 9.05 - 9.15 - 9.30 şi aceeaşi foaie verde...

– Unde vi-e "lovitura", rîdea femeia şi noi la fel, însă a pagubă.

La "cartierul general" panica se instalase. Nu s-a reuşit "jucăria" la radio, probabil c-au fost trădaţi! Toată lumea acasă şi fiţi prudenţi! Salut! La următoarea! A la prochaine!

Cînd spuneam că în teorie am participat şi noi, era mai

mult ca să accentuez cum au fost arestaţi cei de la Bod, fiind organizaţi exact ca noi la Deva şi alţii în alte părţi.

Ce s-a întîmplat pe urmă toată lumea ştie, înţeleg lumea care avea o anumită vîrstă la ora aceea. Pentru posteritaté s-au scris cărţi şi se vor mai scrie. Se va falsifica adevărul, ne vom găsi cînd pe "MARGINEA PRĂPASTIEI", cînd "ÎN ERA LIBERTĂŢII", după interesul părţilor, iar tu, biet student în istorie, dornic de-a cunoaşte totul, nu vei cunoaşte nimic.

Împacă-te cu gîndul că şi alte epoci îţi sînt prezentate pe dos, pentru că această creatură care se numeşte om, *n-a descoperit încă elixirul adevărului.*

Iar cum se spune că "aceasta" depinde de unghiul prin care-l priveşti, priveşte-l printr-un unghi neutru dacă aşa ceva există.

Pentru ca să se simtă relativul unghi neutru, văzut de mine, voi rezuma desfăşurarea evenimentelor din scurta guvernare mixtă, a Generalului Antonescu, secondat de Mişcarea Legionară, sau de ceea ce mai rămăsese din ea.

După cedarea Basarabiei, după cedarea Ardealului de Nord, după cedarea Cadrilaterului, nu ne mai rămînea altceva decît să-l cedăm pe rege.

5. Abdicarea lui Carol II şi şubreda "Victorie"

A plecat el de bună voie? Unii o credeau, dar cei mai mulţi ştiam că acesta ar fi continuat impostura – tot trecutul lui îl atestă – ar fi jucat orice carte străină, inclusiv cea germană, numai pentru a-şi păstra tronul şi a continua jefuirea prea blajinului popor.

Strada, însă, începea să se mişte, poporul de rînd începea să vocifereze: "Să abdice!" se auzea timid la început, apoi tot mai sonor, pînă la manifestaţiile din faţa palatului, cînd poporul – zis de rînd – îşi striga durerea,într-un mod sfîşietor îşi

plîngea ţara fărîmiţată, fraţii din teritoriile pierdute, abandonaţi, fugăriţi, masacraţi.

În rîndurile militarilor din această epocă, care îl serviseră pe rege cu atîta nedemnitate, îi cauţionaseră toate fărdelegile, s-a găsit unul singur care-l contrariase. Era generalul de cavalerie Ion Antonescu, fapt pentru care el a fost ostracizat şi izolat într-un exil provincial. Cînd veni însă scadenţa să dea socoteală, servidu-se de prestigiul acestui general, regele credea că-şi va consolida poziţia şi tronul.

La 6 septembrie 1940 generalul Antonescu este însărcinat cu formarea noului guvern. "Să abdice!", răsuna tot mai adînc, tot mai imperativ. Cum se spune că "vocea poporului e vocea lui Dumnezeu", generalul Antonescu n-avea altă alternativă decît la rîndu-i să-i ceară abdicarea.

Regele a abdicat! "Trăiască Regele Mihai I al României!"

Vidul creat în instituţiile ţării în aceşti doi ani de dictatură carlistă, de aceşti doi ani de crime şi fărdelegi, ar fi putut duce la o stare de haos şi dezechilibru intern.

Poporul român, legîndu-şi rănile a dat dovadă de maturitate şi patriotism. Se spune că generalul ar fi încercat o colaborare cu partidele istorice, Naţional-Ţărănesc şi Liberal, pentru a relua firul democraţiei întrerupte în 1938.

Refuzul acestora fiind categoric, acesta şi-a îndreptat privirile spre ceea ce mai rămăsese din Mişcarea Legionară, pentru care el avusese o vădită simpatie în trecut, prin întîlnirile cu Corneliu Codreanu, pe care-l apărase ca martor în abjectul proces.

Nici unul din cei trei fondatori ai acestei Mişcări, rămaşi în viaţă şi în penumbră, nu-şi manifestaseră nici o veleitate la conducere. Singurul care se găsea în cîmpul "agitaţiei" era un provincial profesor de liceu numit Horia Sima, cunoscut oarecum şi prin premiul de cîteva sute de mii de lei acordate de Serviciul Siguranţei, (Moruzov), celui care-l va "prinde". A-

ceastă "dubioasă" promovare, în lipsă de altceva mai bun, l-a făcut pe general să-l numească şef al Mişcării Legionare, şi vice-preşedinte al Consiliului de Miniştri. Primul naş, aşa deci fiind Moruzov, Antonescu a fost cel care a zis: "Amin".

Aşa a început această "căsnicie" a non-sensului între o Mişcare decapitată şi decimată şi o ofiţerime care în bună parte contribuie la decimarea ei.

Puţini clarvăzători, din fostele cadre ale acestei Mişcări, au văzut panta descendentă a întovărăşirii şi au refuzat participarea. Cei mai mulţi, însă, ca o turmă de harnice "mioare" am făcut saltul spre ministere, prefecturi, poliţie şi primării. Desigur, intenţia celor mai mulţi, era de-a servi, acum cînd ţara se găsea la o tragică răspîntie. Noi nu puteam sta nepăsători. Se mai adauga, însă, legitimei dorinţe de-a servi, omenescul orgoliu, atracţia puterii atît de caracteristică rasei.

Odată abdicarea obţinută, în locul dubei şi a drumului spre Fortul Jilava, la Cotroceni se încărcau cu febrilitate vagoanele cu bogăţiile furate, pentru ca Marele Străjer să nu ducă lipsuri pe litoralul de la Estorilul portughez.

Pentru o singură crimă, chiar pasională, codul penal îl condamna pe delicvent la ani grei de muncă silnică. Pentru mii de crime comise de delicventul Regal, acestuia i se face onorul plecării în vilegiatură cu metresa la braţ, cu Urdăreanu călare pe lăzile cu aurături şi cu o bandă de servitori înarmaţi. Cine înţelege această logică, poate cu uşurinţă deslega şi quadratura cercului.

Şi aşa se scurgeau zilele. Am făcut ceea ce am putut şi chiar cea ce nu trebuia făcut. Între Bucureşti şi Provincie, în toate timpurile, în toate domeniile, diferenţierile, au fost flagrante, dar mai ales în cele politice, decalajul îi şi mai accentuat. În judeţele care au avut norocul de-a avea prefecţi buni, lucizi şi respectaţi, lucrurile s-au desfăşurat aşa cum era de dorit. Problemele refugiaţilor din Basarabia şi Ardealul de

Nord ne-au răpit o bună parte din timp. Vechi legionari începeau să strîngă rîndurile, să-şi lege rănile, să nu uite de ce au murit cei ce nu mai sînt, şi să fim cît de puţin vrednici de jertfa lor.

Acolo SUS, însă, lucrurile se petreceau altfel. Acolo rînjea politicăria, acolo fierbeau ambiţiile, acolo se perfecţionau intrigile.

6. O vizită regală în judeţul Hunedoara

Un episod în parte hazliu, l-am trăit noi cei din Hunedoara şi mai ales cu cel din Călan. Iubitul nostru nou Suveran Mihai I a decis să ne iubească peste măsură.

Cu mare alai a fost făcută vizita regală la Uzinele din Hunedoara. De la Mateiaş Corvinul încoace n-a mai văzut oraşul atîta splendoare. Trei zile am fost mobilizaţi pentru a-i asigura atît securitatea fizică, cît şi pentru a-i arăta că dragostea-i reciprocă. Asta însă n-a fost destul, căci după vreo două săptămîni, prefectul m-a anunţat:

— "Vine Regele!"

— "Păi n-a fost?" zic eu.

— "De data asta vine cu intenţii istorice şi mai ales în fieful tău, să viziteze vechea biserică de la STREI, cu picturi din secolul al 13-lea (dacă nu mă înşel) şi ai grijă să-i faci o primire regală. Cum nu prea aveam experinţă în primiri regale, mi-a dat de furcă şi bătaie de cap. Strejul era o anexă a Călanului, iar eu eram un nou şi semi-rural primar. Din cîte ştiam că regii sînt primiţi cu pîine şi sare, fără să înţeleg de ce şi sare, că doar pîinea e în general sărată.

Femei din parohie, daţi dovadă că sunteţi vrednice urmaşe ale lui Decebal cel harnic şi ale lui Traian cel drept, şi faceţi o pită cu gust regal! Cum s-o servim?

În mici cubuleţe, în felii mai mari, sau să-i dăm pîinea întreagă şi cu cuţit să se servească singur, ca să nu creadă că sîntem zgîrciţi. O femeie propune să-i servim şi cîteva sărmăluţe-

n foi de viță, să vadă el ,drăguțu de rege ,ce sarmale bune știm noi face. Cum nu eram în democrație, propunerea n-a fost pusă la vot. Lume multă, mai multă de cît ne așteptam, de prin satele vecine. Nu așa des ți-e dat să vezi un rege atît de aproape. De la șoseaua județeană pînă la biserică se mergea pe jos, pe o strîmtă ulicioară cale de vreo 150 m. Îl așteptam deci la intrarea pe ulicioară. Două trei ore de așteptare, fiindcă regii moderni nu mai sînt chiar așa de punctuali. Obosisem de atîta așteptare.

Plantonul din colț anunță: "Sosește!" Emoții, teama de a nu scăpa tava, ridicări pe vîrfuri, murmure: "Rejele, Rejele". Cînd se va da jos voi putea spune: "Bine ați venit" sau mi-se va opri vorba-n gît? Nu mi-a dat această ocazie. Un rege la volan? Poate un pilot de formula A. Cu viteză se angajase pe ulicioară. De ce nu s-a oprit?

Probabil că nu-i funcționează frîna, zice unul.

— "Haideți acasă! Să ne facă el nouă una ca asta! Ce dacă-i reje? Am mai văzut noi reji. El n-a văzut eșarfa tricoloră pe care o purtam cu atîta bărbătească demnitate? n-a văzut el pîinea, n-a văzut el sarea?

— "Merem acasă!"

— "Nu putem mere acasă, cînd rejele-i la noi în sat."

Pas alergător la biserică! După ce dădu o raită printre pruni, gata să intre într-un șanț, se hotărî să mai apese și pe frînă. Tocmai ajunsesem în fața biserici fără tavă. Dîndu-se jos și observîndu-mi eșarfa, îmi întinde mîna, uitîndu-se la turn. O fi zis poate încet:"Wie geht's?"

Ce o fi reținut el din savantele explicații ale profesorului Daicovici, nu ni-e dat să știm. A plecat apoi fără să zică nici la revedere nici merci și astfel se încheie comicul episod regal.

UNDE EȘTI TU CUZA VODĂ?

7. Trista guvernare și rușinoasa rebeliune

De la București ne veneau, din cînd în cînd, știri alarmante și contradictorii. Obișnuiți să acordăm încredere ierarhiei, tăceam în speranța că lucrurile se vor îndrepta cu timpul. Executarea lui Virgil Madgearu și Nicolae Iorga a fost șocul fatal, în urma căruia redresarea n-a mai fost posibilă. Vina profesorului Iorga în pregătirea măcelului carlist a fost imensă, pedepsirea lui în felul în care s-a făcut, a depășit însă în oroare chiar și strangularea din Pădurea Tîncăbești. Făptașii erau cunoscuți, iar cel cocoțat în vîrful piramidei, așa cum am arătat mai sus, n-a luat nici o măsură pentru pedepsirea lor, nici nu i-a denunțat. Teama de-a nu se auto-denunța?

A urmat apoi pedepsirea în masă a celor de la Jilava, generalii: Bengliu, Marinescu, etc., autori direcți ai tuturor crimelor săvîrșite în cei doi ani. Aici, totuși, circumstanțele atenuante nu pot fi trecute cu vederea.

Cum judecătorii rămăseseră aceiași din trecut, șansele celor de mai sus de-a fi "scăpați", mai mult sau mai puțin legal, se întrezăreau cu tot mai multă claritate, rămînînd poate cîțva "acari Păuni"*, vinovați, așa cum se întîmplă în țara unde Justiția era pentru "cățel".

Toate acestea și altele mai mărunte, au contribuit la adîncirea "prăpastiei" și la inevitabila scadență din 21-23 ianuarie 1941. A fost îndreptățit Generalul Antonescu să ne îndepărteze brutal cum a făcut-o? Sînt atîtea argumente pen-

---

* Celebru proces interbelic a unei teribile tragedii feroviare, unde singurul vinovat a fost găsit acarul Păun, cu toate că vina era vizibil situată mau sus

tru, atîtea contra, încît răspunsul se anulează de la sine. Un lucru cert rămîne: *în acele confuze zile, noi n-am mai avut cîrmaci.* Acesta dispăruse de pe scenă, ascuns în cine ştie ce subsol, iar acţiunile noastre se desfăşurau orbeşte. Rezistăm, nu rezistăm? Cu cine ne batem? Apăreu veştile false, de la unii şi mai falşi conducători: "Generalul Dragalina e cu noi. El se-ndreaptă cu corpul de armată spre Capitală", se auzea în prima zi la postul de radio Bucureşti.

Cînd o mişcare cade pe mîna unor astfel de iresponsabili, orice neiniţiat poate vedea sfîrşitul.

Impozantei Misiuni Militare Germane, aflată în timpul acela în România, (viraj început de Carol şi amplificat de Antonescu), i se disputau favorurile. *Aceasta a constituit unul din actele cele mai ruşinoase săvîrşite de ambele părţi.* Să dea Dumnezeu ca în alte asemenea ocazii, să nu se mai repete. În mod logic, aceştia au ales partea cea mai tare. Toate acestea nu ne-au înpiedicat pe unii care visasem altceva să spunem: "Uf, bine c-am căzut!?? Odată Rebeliunea, adică brutalul divorţ consumat, cohorte de "acari păuni" înfundau puşcăriile.

"Elita" însă..... fugea, dar nu se preda! Şi astfel, din ascunzişurilr celor trei zile, în frunte cu "viteazul" comandant, paşi grăbiţi de "luptători" fără pată şi fără prihană, se îndreaptă spre azilul nemţesc.

Cu un credit postum adus justiţiei militare antonesciene, trebuie să recunoaştem că *nimeni n-a fost condamnat ca fost legionar, ci numai pentru participarea activă la rebeliune.*

8. Comumitatea legionară de la Rostock: dureroase decepţii

Toţi acei legionari care n-au participat chiar sus puşi fiind şi au fost mulţi ce şi-au văzut de treburile lor cotitiene, au luat parte mai tîrziu la războiul nostru din răsărit, iar apoi ca paşnici cetăţeni au intrat în gulagurile comuniste.

Între cei trei sute şi ceva ajunşi în Rostock-ul german, se găseau cazuri şi varietăţi, cîte ciuperci într-o pădure tropicală. Mai în glumă, mai în serios, se spunea că unii au plecat chiar în prima zi, înainte de-a se şti cine, cum şi de ce? Cîţi n-au luat parte, cîţi n-au avut procese, ci se găseau acolo din spirit de aventură sau de teama eventualei temniţe, care-i înspăimînta teribil, cu toate că în cîntece se spunea contrariul. Din ianuarie pînă în august, rînd pe rînd mai soseau, unii cu reale condamnări în contumacie, alţi cu reale dezertări din armată.

Cine-ar cuteza să facă o analiză exhaustivă tuturor, s-ar găsi rătăcit într-un labirint fără sfîrşit. De aceea, mă voi opri la o descriere sumară a evenimentelor.

Locuiam în barăci standardizate, în camere cu paturile suprapuse, (16 pe cameră), barăci situate în apropierea fabrici de avioane HEINCKEL, unde fusesem repartizaţi la lucru. Ingineri, studenţi de la politehnic şi cei cu şcoli tehnice intermediare am fost angajaţi în birourile de desen.

Unii, vorbind germana din ţară, serveau şi ca interpreţi. Restul, marea masă de intelectuali şi alte ocupaţii, au luat drumul halelor de montaj, la bătut de nituri. Medici şi studenţi în medicină au fost repartizaţi la infirmerie, unde aveau acces şi alte naţionalităţi. Şi cu această ocazie,nu pot da uitări unul din puţinele cazuri de înaltă ţinută morală, dat de un adevărat camarad: GIGI BĂDULESCU. El era fiul generalului cu acelaşi nume, student în medicină, repartizat la infirmerie. Invidioşii sau gurile rele cam bîrfeau pe cei ce nu lucrau

manual la bătut de nituri. Cu sensibilitatea-i şi poate obîrşia familială, el a cerut să fie trimis la lucru în hale. Fizicul lui nu prea robust n-a rezistat prea mult, la un astfel de efort, mai ales că hrana era sub orice nivel. Contractase o boală pulmonară, pe care a ascuns-o cît a putut, pînă cînd, căzînd la pat, destinul lui a fost pecetluit. Puţin după aceea, fiind internaţi în faimosul lagăr BUCHENWALD, pe a cărui portal la intrare scria: "ES GIBT KEIN WEG ZUR FREIHEIT", cu alte cuvinte ca în Infernul lui Dante "DE AICI NU SE MAI IESE", boala lui GIGI a devenit fără întoarcere. Profitînd de prietenia Mariei General Antonescu, mama lui G.Bădulescu a intervenit pe lîngă nemţi să-l transfere într-un sanatoriu. Cum la infirmerie mai erau şi alţii cu sănătatea deficientă, (desigur cazuri mult mai uşoare), el a refuzat transferul, spunînd că nu acceptă tratament de favoare. Şi astfel, într-o zi de april, GIGI s-a dus pe totdeauna, iar "NOI MEREU TE PLÎNGEM FRATE ŞI TU DORMI MEREU". Exemplul lui ne-a făcut pe unii să nu disperăm. Atît timp cît mai există oameni de acest nivel, rasa aceasta carpatină, nu va pieri.

La Rostock duceam o viaţă cazonă, cu o libertate îngrădită şi cu cotidiene griji alimentare. Totul fiind pe cartelă, raţiile de pîine, carne etc. erau total insuficiente, mai ales pentru cei ce lucrau în hale. Ieşirea în oraş era condiţionată de întoarcerea la ora 23, căci GESTAPOUL veghează şi nu glumeşte, iar oraşul nu aveam voie să-l părăsim sub nici un motiv. În ţară n-aveam voie să scriem, libertate îngrădită de propriul nostru comandant, din motive zise "strategice". Aşa, deci, aveam comandantul nostru mai mult sau mai puţin impus de nemţi. Şeful suprem al celor de la Rostock era fostul secretar general Nicolae Pătraşcu, care la rîndul lui nu glumea. Cartelele noastre erau luate de Comandant şi predate unui intendent, însărcinat cu pregătirea mesei de seară, căci prînzul

îl luam la cantina fabricii: eternul "eintopf", un fel de ghiveci fără carne, fără grăsime şi fără gust.

Comandanţii cei "mari", recte Horia Sima, Gîrneaţă, Georgescu, Iaşinschi, Papanace şi încă cîţiva mai "mici" erau ţinuţi undeva pe la Berlin, departe de trupă, din neînţelese motive, probabil sanitaro-psihologice.

Dacă în rîndurile ce urmează voi descrie cîteva cazuri de vădită incompetenţă şi răutate a Secretarului Pătraşcu, o fac cu strîngere de inimă şi cu un imens regret. O fac însă cu aceeaşi repetată dorinţă de-a disocia Mişcarea Legionară, clădită cu atîta migală de Corneliu Codreanu, de pacostea acestor parveniţi. Ascunderea adevărului, cu timpul, se întoarce ca un boomerang contra celor ce-l ascund.Aceste triste întîmplări au ajuns deja pe cale verbală la urechile unor "binevoitori" care le-au amplificat, desfigurat, falsificat, aşa cum se întîmpla cu toate informaţiile dezinformante.

Cuvîntul libertate, de care s-a abuzat şi se va mai abuza, îl găseşti de obicei pe buzele celor ce practică *cel mai abject absolutism*. Iar noi, sub comanda binomului Horia Sima şi Nicolae Pătraşcu, n-am fost scutiţi de acest absolutism. *Jumătate din salarile noastre erau luate de comandant*, sub pretextul continuării "luptei", fără a fi cerut consimţămîntul nimănui. Nimeni n-a dat socoteală nimănui, unde se duc aceşti bani sau cum se mai "poartă" lupta. Să fi îndrăznit cineva să întrebe, acela ar fi fost – subito presto – trecut pe lista dubioşilor agenţi şi tratat ca atare.

9. Inaugurarea practicilor "Piteşti"

Într-o bună zi, întîmplarea face ca Traian Iorga un aho- vean chipeş, student la drept, vorbind destul de bine ger ana, a fost repartizat la lucru într-un birou administrativ. Acolo mai era o secretară şi aceştia aveau un şef. În absenţa temporară

a acestuia, el a comis înalta "crimă" de a-şi săruta colega. Nici nu se ştie dacă "agresoarea" nu a fost ea, cunoscînd aviditatea nemţoaicelor după bărbaţi tineri şi arătoşi. Surprinşi de şef, scandalul secolului....

– "Auzi, camarade, să sărute fata în birou! Extraordinar! Cine a mai pomenit aşa ceva?"

–"Păi bine, măi camarade, în birou a sărutat-o?" zicea cîte un şugubăţ cu zîmbetul pe buze." Stăm rău cu morala, legionarul ne se gîndeşte la femei, un an, doi, zece", turnau unii tenori zeloşi şi dornici de-a fi bine cotaţi de comandant.

"Sfîntă ipocrizie, cînd tu ne ţii!" Rapoartele şefului de birou ajung pe masa lui N.Pătraşcu. "Voi fi fără milă!" îşi zicea în sinea lui. Poate a mai consultat şi cîţiva DADAŞI.

"Da! D-le comandant, fiţi fără milă!" SENTINŢA: 25 lovituri la fund, în faţa frontului, să dăm un exemplu celor ce ar îndrăzni să facă aşa, şi să-l mulţumim şi pe neamţ.

Loviturile au fost aplicate cu o cruzime demnă de Ţurcanu de la PITEŞTI, iar noi cei ce eram împotrivă, purtăm greutatea laşităţii de-a fi tăcut, în loc să strigăm din toate puterile: OPRIŢI BARBARIA! BANDĂ DE DEGENERAŢI!

Al doilea caz.

Primul intendent însărcinat cu pregătirea mesei de seară şi cu manipularea cartelelor, a fost V.Coman, fidel adulator al comandantului. Acesta, cu proeminenta-i burtă, mînca cît cinci. Rostock-ul fiind unul din oraşele cele mai bombardate ale Germaniei, alarma aeriană, începînd din 1942, era aproape zilnică, mai bine zis nocturnă. Avioanele inamice veneau deasupra Balticei, făceau cotitura la Rostock în drum spre Berlin şi alte centre. Somnul nostru era redus la 2-3 ore pe noapte. De la lucru n-aveam voie să lipsim încît starea noastră fizică era cît se poate de precară. Insuficienţa hranei nu era grija de căpetenie a lui V.Coman. Prin diferite manevre a unora care-i rîvneau postul, el a fost înlocuit cu G.Acrivu. Acesta fiind în

posesia cartelelor noastre, nu numai că se înfrupta el, dar mai alimenta şi cîte-o blondă sau brunetă pe la restaurantele din oraş. Urmărit, prins în flagrant delict, el îşi recunoaşte nemernicia şi este pedepsit de N.Pătraşcu: "Dacă T.Iorga a meritat 25, se ştie unde, Acrivu merita cu siguranţă de o mie de ori 25. Furt, periclitarea sănătăţii atîtor camarazi." Sentinţa, doar: Trei zile de cameră-nu de post în stare de "incomunicado". Halal justiţie! Acrivu salvat avea meritul de a fi pe lista băieţilor "buni", băieţi care nu cîrtesc şi care îl iubesc pe comandant fără rezerve.

Cazul al treile, cel de pomină.

Că siguranţa lui Eugen Cristescu trimisese cîţiva agenţi la Rostock, deghizaţi în legionari, nu putea surprinde decît pe cei ce n-au citit nicidată "Din Păţaniile lui Ţăndărică".

Nu cred c-a reuşit să trimită din cei mai inteligenţi,căci aceştia făceau tot felul de gafe şi au fost descoperiţi uşor. Nu agenţii constituiau pericolul, ci mulţi legionari care începeau să-şi pună tot felul de întrebări. Iar pentru a curma aceste întrebări, s-a dat ordin pe şest binenţeles să se facă "brigada" şi brigada s-a făcut. Brigada "băieţilor buni", care să smulgă neghina şi s-o arunce la schingiuiri. Şi schingiuirile au început. Primii au fost presupuşii agenţi, pentru a camufla ţinta. Aceştia după "şedinţele" pe care le- am întîlnit mai tîrziu în descrierile de la Piteşti, denunţau pe apucate, cînd pe unul cînd pe altul. Confuzia era generală, secretarul se păstra într-un "cerc de foc". Transpira puţin enormitatea acuzaţiilor, iar noi de la periferie ne puneam şi mai multe întrebări: "Ce ne mai aduce ziua de mîine?" *Trei zile s-a schingiuit fără întrerupere, în subsolul clădirii unde locuiam. Iar, dacă, întîmplător n-ar fi aflat nemţii, care au pus capăt acestui cvasi-măcel, cîţi din ceilalţi zi şi moderaţi n-ar fi urmat la rînd.*

"CAPIUL DI TUTTI CAPI" a acestei SCHIZOFRENII

era HORIA SIMA, secondat de fidelul său Nicolae – Sancho Pancha.

Ca o tristă urmare a acestei nebunii, citez din cartea ÎNTOARCEREA DIN INFERN, pag.316-317 de ION CĂRJĂ.

"Întîi a fost boala lui I. Câmpeanu. Acesta suferea de orchita pernicioasă de mult timp şi cînd l-am văzut eu, scrotul era atît de inflamat şi într-un grad atît de vascularizat, încît aveai impresia că priveai un glob purpuriu de porţelan. Venise la ZARCA doctoriţa BALEA să-l vadă. După cum mi-a povestit Câmpeanu, această femeie rea şi cu multe crime la activul ei în spital, a făcut haz de starea deplorabilă a acestuia....

În ce-l priveşte pe Ioan Câmpeanu, lui i se cerea să facă o declaraţie asupra unor violenţe care se petrecuseră în timpul cînd se afla în lagărul din ROSTOCK Germania, unde au fost cazaţi un mare număr de legionari în timpul războiului. Se pare că Ioan Câmpeanu fusese una dintre victimele care pătimise nejustificat, de pe urma unor bănuieli de complot.

Ioan Câmpeanu trăia un mare zbucium sufletesc. Mi-a mărturisit o dată, că pentru unele suferinţe care i s-au cauzat la Rostock, el nu poate admite un alt judecător în acea cauză decît NEAMUL ROMÂNESC, prin reprezentanţii lui autentici. Cum aş putea eu să fiu parte într-un proces ideologic în care judecătorii să fie comunişti împotriva cărora am luptat toata viaţa, mi-a declarat el."

Sfîrşitul citatului.

Ce ţinută înaltă a avut schingiuitul de la Rostock!

Ioan Câmpeanu era un băiat tînăr, simpatic, cu privirea senină. El nu va avea posibilitatea să-şi justifice nevinovăţia în faţa Neamului Românesc, căci reprezentanţi autentici nu se întrezăresc încă la orizont. Nici nu ştim dacă a ieşit din Aiud, sau a rămas acolo pe colină.

Torţionarii lui de la Rostock, însă, cot la cot cu cei de la Aiud, vor răspunde cîndva în faţa CELUI SUPREM.

10. Horia Sima fugit la Roma: camarazii la Buchenwald

În timp ce la Rostock N.Pătraşcu continua "reeducarea", la Berlin Horia Sima, încălecînd pe Rossinanta-i, galopează clandestin spre Roma. *Dăduse nemţilor cuvîntul de onoare că nu va părăsi localitatea fără consimţămîntul lor.* Dar, ce contează un vulgar cuvînt de onoare, cînd el deţine secretul victoriei şi destinul omenirii? Ce voia să-i spună lui Mussolini, nimeni nu va putea spune cu precizie, fiindcă secretul nu-l împărtăşise. În una din versiuni, se spune că voia să convingă Roma – fiind şi mama noastră – ca apoi aceasta să convingă Berlinul, să adopte planul lui de război, pentru a asigura o victorie rapidă şi fără greş.

Nici n-a ajuns bine la secretarul lui Ciano, cînd acesta auzind, îl tratează de "derbedeu", anunţă Gestapoul şi sub buna pază este dus în lagărul de la Sacksenhausen. Adio planuri, adio Rossinanta, adio libertate. În noaptea aceea, însă şi libertatea noastră a suferit grave avarii. Barăcile au fost înconjurate de trupe S.S. Pe ce criterii nu se ştie, am fost triaţi, înjumătăţiţi ca număr, îmbarcaţi în dube şi pohod nach Buchenwald. Ceilalţi am rămas pe loc, fără să înţelegem de ce şi pînă cînd? Norocul nostru a fost c-am rămas mai bine de un an. Scăpaţi de Pătraşcu şi de mentalitatea-i tiranică, începeam să respirăm. Sub şefia înţeleaptă a lui Vălimăreanu şi a profesorului Tase, parcă eram alţii. Cu toate că raţiile pe cartelă se diminuaseră cu timpul, noi trăiam mai bine.

Neobositul Concac, făcea ce făcea şi ne aducea ceva peste, cartofi suplimentari, iar bucătăria pe mîna pricepută şi

cinstită a lui Ovidiu Popescu, ne făcea să uităm de Coman şi Acrivu.

Se spune că "omul sfinţeşte locul", iar aceasta nu s-a adeverit mai mult decît atunci.

Nagacevschi, Mitică De, cM, şi încă cîţiva îl actualizează pe Caragiale, montînd toate piesele lui şi astfel ne împrietenim şi cu francezii care locuiau în barăci învecinate, reluînd fireasca alianţă. N-am s-o uit nici pe Jacqueline, care ne-a pus garderoba la dispoziţia celor ce jucam roluri feminine. Profesorul Tase traducea, cu multă sîrguinţă, "Mitul secolului al 20-lea", de ideologul nazist Rosenberg. Mai mult sau mai puţin discret, ne comunica unele curioase pasagii, care ne puneau pe gînduri şi pe nesomn. Biete popoare din centru şi sud-estul european, între Suslov şi Rosenberg n-aveam altă alternativă decît credinţa că într-o buna zi, Dumnezeu ne va scăpa de amîndoi.

Şi umoriştii începuseră să-şi regăsească muza. Poetul Miron Nour se întrecea cu Mitică în epigrame. Ex.profesorului Tase: "Toată ziua scrii hrisoave / Şi scoţi fel de fel de mituri /, Lumea zice c-ar fi bine /, Să mai baţi cîteva nituri."

La 24 ianuarie 1944, veni şi rîndul nostru, să fim luaţi, trataţi cu mult mai civilizat decît primii "poftiţi" acolo unde cu litere mari se putea citi: voi cei ce aici intraţi... sau: DE AICI NU SE MAI IESE.

Pătraşcu nu era acolo, ci dus împreună cu o parte din zisa elită într-un alt faimos lagăr numit DACHAU.

La Buchenwald lucram la reparaţul binoclurilor, eram îngrădiţi cu sîrmă electrică. Priveam avioanele inamice cum treceau ziua spre centralele industriale învecinate. Vînătoarea şi anti- aeriana germană erau anemice sau inexistente. Citeam "Volkischer Beobachter", urmăream comunicatele: Planmassig zuruck gekert". Cu alte cuvinte, nimic grav, retragere plănuită şi prevăzută dinainte. Victoria va veni ceva mai tîrziu....

Cu cîtă uşurinţă se nega evidenţa în timp de război.

Şi astfel ajungem la faimosul 23 August 1944. Ca de obicei, priveam avioanele, lucind în bătaia soarelui, cînd, deodată observăm ceva neobişnuit. Primele, în loc să treacă ca de obicei, încep a descrie cercuri de fum deasupra noastră. Nu trece nici un minut şi infernul se dezlănţuie. Şuieratul bombelor în timpul căderii, e cu mult mai insuportabil decît bomba însăşi. Cît a durat nimeni nu poate spune. Nouă ni se părea c-a fost o eternitate. Ultimile avioane zburau foarte jos, avînd misiunea să mitralieze. Bombele au căzut toate între barăci. Altfel numărul morţilor ar fi fost impresionant. Am avut cinci morţi loviţi de gloanţe şi mai mulţi răniţi. Cum poarta dispăruse sub greutatea unei bombe, barăcile distruse, fum, praf, am dat fuga buluc în pădurea de alături şi abia atunci am aflat că România trecuse de partea lui Stalin.

11. Guvern naţional la Viena

Coincidenţă, sau aveau aviatorii englezi misiunea de-a ne lichida şi pe noi? Aşa se spunea, cu toate că eu mă-ndoiesc, iar dacă aşa a fost totuşi, ei ne-au supraevaluat şi noi, care ne cunoaştem, ştim de ce. Ni se anunţă de autorităţi că sîntem liberi şi încă mai mult, OASPEŢI ai MARELUI REICH. Cu primul tren sîntem transportaţi la Viena, găzduiţi în hoteluri de lux, pe care le eliberaseră pentru "onoraţi oaspeţi". Acolo-l întîlnim pe Horia Sima, proaspăt uns de Himmler ca Şef al unui guvern român în exil. O bună parte în frunte cu Papanace, Gîrneaţă, Groza, (numiţi mexicani), îl părăsiseră fără nici o rezervă. Era un alt grup al fanaticilor incondiţionali, care vedeau în el un fel de" Geniu al Carpaţilor" sau o "Dunăre de Gîndire", numiţi brigadieri.

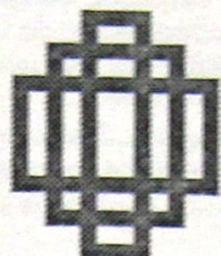
(Cealaltă "DUNĂRE" va veni mai tîrziu, cu unsoare moscovită.)

Veneam, apoi, noi cei mulţi, care nu vedeam nici GENIU, nici Cro-Magnon, ci un biet omuleţ privind în văzduh şi căruia în 1940, din nechibzuinţă, îi aprobasem funcţia de şef. Uneori, nechibzuinţele se plătesc scump. Îi detestam pe fanatici, lui îi acordam însă circumstanţe atenuante, pînă în ziua cînd va fi obligat să se "explice", zi în care îi vom găsi şi înlocuitorul vrednic, căci în acel moment nu-l vedeam.

În haosul de la Viena, bombardamente zilnice, mai mult în adăpost decît afară. Atmosfera nu era prielnică pentru lămuriri sau pieptănat, cu atîtea flăcări împrejur, mai ales că pentru prima oară, circumnstanţele au făcut ca poziţia lui să fie solidă. Crucida contra comunismului la care ne chema, fiind însăşi raţiunea de început a Mişcării Legionare, cine îi putea reproşa această chemare? Că el a fost doar un profitor al acelui moment, rămîne ca istoricii de mîine să-şi spună cuvîntul.

Şi astfel, amînînd scadenţa, unii au luat voluntar drumul Armatei Naţionale, nou înfiinţată. Alţii, şi poate cei mai mulţi, voluntari şi ei, s-au strecurat tiptil spre Apus în căutarea adăpostului american. Cîteva grupuri de cascadori tot voluntar am ales întoarcerea în ţară pe calea aeriană, fiind "legaţi de acel pămînt prin milioanele de fire nevăzute". Deci, locul nostru era acolo şi nu pe Rin, pe Sena sau pe Potomac.

Descrierea acelei întoarceri, cititorul a găsit-o începînd cu primele pagini ale acestor amintiri.

VI. SUFERINŢELE REALE CE DEPĂŞESC PE CELE IMAGINARE

1. Zbucium şi noi sacrificii

Ca să reiau firul evenimentelor în care ne zbăteam atunci, fiindcă a doua zi trebuia să plec, am rezumat uneori la extrem faptele şi întîmplările din etapa precedentă.

Ne găseam în 7 sau 8 Martie şi prin pumnul lui Vişinsky, Groza luă puterea – sau ceea ce mai rămăsese – dînd ocazia lui Păstorel Teodoreanu să compună faimosul catren: "Caligula imperator, a făcut calul senator./Petru Groza mai sinistru, a facut boul ministru."

Cînd a auzit Zăroni, se zice c-ar fi spus: "Ăla-i Gheorghiu Dej!"

–."Mîine plec, Niculae şi nu ştiu dacă ne vom mai întîlni, iar cum războiul îi pe terminate, de ce nu te duci tu acasă, la voi în Banat, cred că nimeni nu ştie unde-ai fost şi ce-ai făcut."

De altfel, cu toţii n-am făcut nimic.

–"Eu stau cu voi pînă la sfîrşit, pentru că mi-am luat acest angajament şi nu plec decît cu aprobarea celor mai mari."

M-a impresionat la el simţul datoriei şi al cuvîntului dat, confirmînd convingerea ce-o aveam, că nu devii legionar adică om, prin numărul şedinţelor de cuib, (Niculae nu le avea), ci printr-un dar primit la naştere şi care se numeşte ereditate sau mîna lui Dumnezeu.

Nu tot aşa gîndeam de Tocosamuraiul, "comandantul vienez", a cărui plecare pe furiş mi-a părut suspectă, auzind mai tîrziu c-a trecut ca şi Coman, ca şi alţi schingiuitori de la Rostock, în rîndurile securităţii, devenind cele mai odioase unelte contra foştilor camarazi.

Pînă acum, uniforma ne-a fost de mare ajutor, însă cred că de acum o să ne incomodeze, de aceea plec civil, cu aparatul într-un geamantan şi o cămaşă de schimb. Toată garderoba se rezuma la ceea ce aveam pe noi.

Oricît era de încet, iau trenul de la Vinţ. De altfel nu vedeam de ce m-aş grăbi. Dacă voi reuşi să iau încă o dată legătura şi mi se va răspunde "Comandantul se bucură", îmi pierd calmul şi praf fac aparatul.

A treia oară n-a mai fost şi se va vedea de ce!

Ajung la Sibiu şi mă prezint lui PĂTRUŢ, pe care-l cunoşteam foarte bine de pe timpul cînd se numea Cristea Ion şi locuiam în aceeaşi cameră No.2 la Rostock, împreună cu cei lalţi 14, cu paturile suprapuse. El era în colţul veseliei şi al şugubăţilor: Mitică, Costel, Şerban, Spiridon etc. Parcă-i aud şi acum cîntînd cu mult haz: "O, Suzana..... O, Suzana..".

Vremea de aur a Răstoacei de pe Vîrnău, cum îi spunea Mitică De eM, în a lui "Vocea Refugiatului Naţionale", cea mai veche revistă literară din refugiul acestei diaspore de exilaţi.(?) Hm...

Apărea cînd se simţea nevoia, în editura mea şi a cîtorva Medhene din Buncăr-ul vervielfaltigung-uri. Toate erau, uşor românizabile, toate strigătele în noapte îşi găseau ecoul, toate păsările ciripeau în delir. (?) (?)

În tot cazul nu despre Rostock (Răstoacă) o să vorbesc acum – poate cu altă ocazie –, ci despre rolul ce-mi era rezervat aici la Sibiu.

Eram printre puţinii care salvîndu-şi aparatul au reuşit să

ia legătura cu Viena, prin asta fiind "avansat" ca telegrafist oficial al comandantului.

Cristea Pătruţ era Nr.2 -cum se spune- sau mîna dreaptă a comandantului general peste Ardeal, Nistor Chioreanu, zis Moşu.

Ambii ştiau că eu nu făceam parte din tagma lor, adică a fanaticilor incondiţionali ai "generalului" de la Mîndra, totuşi îşi ziceau poate că în fond sînt "băiat bun", dar am suferit influenţa "nefastă" a unora de "teapa" lui Vălimăreanu.

Eram destinat să mă duc pe munte lîngă Sibiu, unde, cum am mai spus, erau cazaţi într-o staţiune fostă turistică, cei lalţi care formau rezerva şi pregăteau viitoarele atacuri.

Atît că la sosirea mea la Sibiu, ei nu mai pregăteau nimic pe acest "tărîm". Cu cîteva zile înainte au fost prinşi, duşi la cartierul rusesc şi dispăruţi au fost fără nici o urmă. Erau aproximativ 25-30, printre care şi cei trei din echipa noastră iniţială, minus eu care întîrziasem pe la Deva cîteava zile în plus.

Niciodată nu se va cunoaşte numel turor, niciodată nu se va şti prin cîte au trecut pînă şi-au dat obştescul sfîrşit, ei fiind printre primii care nu au nici cruce nici monumînt.

Toate acestea mi le-a spus Cristea şi încă altele, de care m- am îngrozit. El devenise de o duritate pe care nu i-o cunoşteam înainte, poate şi poziţia de secund, pe care o lua în serios.

Printre altele, îmi spune cum, *bănuind pe unul de "trădător", s-a dus cu el sus la munte şi l-a executat personal,* după ce pusese pe ceilalţi să-i sape groapa.

— "Dar dacă bănuiala nu era întemeiată, cum foarte des s-a întîmplat şi se-ntîmplă?" -zic eu-.

— "Noi aplicăm legile războiului, unde orice sensibilitate, milă, iertare este exclusă."

Această lapidară sentinţă, era cît pe aci să mi se aplice şi mie, dacă norocul sau circumstanţele nu mi-ar fi venit în ajutor.

După dispariţia celor de la munte, ardoarea combativă a comandantului scăzuse sensibil. Nu se mai insista să iau legătura cu "Viena". De altfel, "aceasta" se mutase la Altaussee, după cum am fost informaţi mai tîrziu.

Deoarece eram întrebuinţat ca ştafetă sau curier ici-colea la nevoie, am pus aparatul la subsol, în aşteptarea unor zile mai luminoase şi fără paraziţi.

Într-o zi sînt trimis la Braşov să duc nu ştiu ce dispoziţii lui Aurel Călin, care avea conducerea regiunii. În autobuz am norocul să-l întîlnesc pe C.Coniac, care era însărcinat cu regiunea Făgăraş şi în trecere îmi arată o fabrică de cărămidă la periferia oraşului, unde el îşi avea cartierul, să zicem general.

Această informaţie neaşteptată, mi-a fost salutară mai tîrziu, după evadarea la care voi ajunge în curînd.

La Deva însă, lucrurile păreau că şchioapătă şi mai mult din cauza atîtor şi atîtor imprudenţe.

Într-o zi, apare la Sibiu Milica (Mme Boborodea) care-mi spunea că nu se mai întoarce la Deva, căci sînt din ce în ce mai vulnerabili.

Cum ea avea multe cunoştinţe la Sibiu, îmi găseşte o locuinţă la nişte verişoare prin alianţă. Problema gazdelor devenea din zi în zi mai dificilă.

Şi astfel zilele treceau anevoie. Războiul ăsta parcă nu se mai termină o dată. Nemţii abia-şi mai trăgeau zilele şi rezistau totuşi. "Volk's an Gewehr" nu-i oprea nici pe ruşi, nici pe cei din West să strîngă teascul.

Tot prin Milica, care-l întîlnise întîmplător, aflu că fratele meu, Traian, se afla la Sibiu, la examene. Cu mulţi ani în urmă făcuse diferenţa de liceu, luase bacalaureatul şi abia acum ajunsese la sorocul unei licenţe în drept.

Aranjîndu-ne o întîlnire într-un colţ de stradă la periferie,

parc-a fost un făcut. Abia ne-ntîlnim şi schimbăm cîteva vorbe şi din întîmplare trece Cristea pe acolo, iar eu m-am făcut că nu-l văd.

A doua zi întîlnindu-l, în privirea lui luceau cuţitele inchiziţiei nemiloase şi mi-am adus aminte de legile războiului.

— "Cine-i tipul cu care stăteai de vorbă?"
— "Îi fratele meu!"
— "Eşti sigur? Nu semănaţi!"
— "Nu sîntem gemeni!"
— "Mi se părea că seamănă c-un agent de poliţie."
— "Poate să semene cu oricine, îi fratele meu."

Fiind prima bănuială, a ezitat să meargă cu gîndul mai departe, aşteptînd poate şi alte indicii.

Doamne, ce vremuri trăim. Mă păzeam de ruşi, de poliţie, de jandarmi, de comunişti, de oricine, şi găseam oarecum normal, *dar să te păzeşti de ai "tăi" de cei cu care vrei să instaurezi omenia şi justiţia, depăşea totul.* Intram de-a dreptul în universul lui Kafka. Ce bine m-aş simţi -gîndeam- undeva pe altă planetă în mijlocul unor marţieni de exemplu, căci în niciun caz nu puteau fi mai feroci.

Noroc că acest ultra-pesimism nu mă ţinea prea mult şi speranţa într-o justiţie, chiar aici în această Vale a Plîngerii, revenea încet, încet.

Într-o zi văd un afiş publicitar al celui mai renumit chiromant "din toate timpurile", cu un sonor nume italian, Pasolini sau aşa ceva, care citeşte viitorul şi trecutul c-o precizie nemaiîntîlnită.

"Nu pierdeţi această unică ocazie." N-am pierdut-o! În definitiv, chiromanţia nu-i o ştiinţă aşa zisă ocultă, ci ceva mai pe alăturea, iar a crede în ea nu-i chiar atît de ruşinos.

Exactitatea unor precizări m-a intrigat şi mă intrigă şi astăzi.

Sonorul nostru Pasolini era un oltean get-beget, ca înfățișare și accent.

— "Vreți și trecutul și viitorul?"

— "Numai viitorul și puțin din prezent, căci trecutul îl știu pe dinafară și nu mă prea încîntă."

În timp ce el îmi studia liniile palmei, eu îi studiam fizionomia "feței" -cum ar zice cineva- ca să știu pe ce dau 8.000 de lei.

— "Mai întîi, zice el, d–ta esti cînd civil cînd militar. Faci parte dintr-o organizație clandestină și tare te temi de poliție."

— "Fii serios, d–le! Ce aiureli! Eu să mă tem de poliție?"

Voiam să termine cît mai repede s-o întind. Văzîndu-mă puțin tulburat, zice: "Ascultă, d-le! Nu te teme de nimic, eu spun numai ce văd, iar noi avem un cod al eticii profesionale, ca și medicii sau preoții. Noi nu colaborăm cu poliția."

"Pentru viitor, pot să-ți spun că vei trece prin multe, dar vei scăpa teafăr, însă ai trei zile foarte periculoase, cînd va trebui sau să pleci din localitate, sau să schimbi domiciliu:16, 17, 18 aprilie a.c., ține bine minte!"

— "Bine, d-le! Uite banii și vă salut!" Prea m-am grăbit. Poate spunea mai multe, însă prea le spunea ca din carte.

Era pe la sfîrșitul lui martie. Deci mai aveam trei săptămîni senine. Cu Cristea mă întîlneam mai rar, neavînd să-mi dea prea des "misiuni" precise. Eram aproape lăsat la vatră. În caz de urgență, el știa unde mă aflu.

Cu cît zilele treceau cu atît soarta războiului devenea mai pecetluită, fără să se știe dacă va fi mîine capitularea, peste o săptămînă sau peste o lună.

Comandantul o mai domolea puțin cu armele secrete ale Germaniei, fiind perioada de tranziție, cînd trebuia găsit un erșatz.

Cele trei zile fatidice se apropiau și eu nu le uitasem. În 14 aprilie, îl caut pe Cristea și-i spun că aș vrea să mă duc pînă

la Alba Iulia, așa ca să mă aflu în treabă și să mai aduc vreo noutate.

El știa că puteam pleca și fără permisiune, de aceea a apreciat "spiritul de inițiativă" de care dădeam dovadă și- mi spune: "Se aprobă!"

I-am găsit pe toți exact cum îi lăsasem cu o lună înainte. Nimic nu se schimbase, doar entuziasmul scădea pe zi ce trece. Nici o mică ofensivă în Ardenne, nici ceva arme secrete, sau măcar o simțită emisiune a "crainicilor" de la Viena, care își schimbaseră și ei domiciliu "conform planului stabilit", (planmassig zuruckgekehrt), cum era moda pe atunci.

— "Ce mai faci, Niculae? Bată-te norocul. Toată lumea mai schimbă domiciliul, numai tu împingi fidelitatea dincolo de...."

— "Mă bucur că te văd. Ce-i mai nou?"

— "Toate-s vechi și nouă-s toate. Dar de-a lor zădărnicie, tu te-ntreabă și socoate."

Noroc că mai avem poezie să ne mai țină la suprafață, că altfel ne-am îneca cu totul în tenebrele prozei. Primul lucru aș vrea să știu ce știți de Tudor?

— "Nimic precis, zvonuri. Se zice că mergînd spre vindecare, ar fi evadat din spital, însă nimic sigur, fiindcă nimeni nu l-a văzut."

— "Samuraiul s-a întors cumva?"

— "Da' de unde. Cred că pînă-n Japonia nu se oprește."

Îi povestesc despre soarta celor de pe munte și reușesc să-l întristez peste măsură, mai ales că pe cei trei din echipa noastră îi cunoșteam atît de bine.

De ce noi am fost norocoși să ne găsim în altă parte și ei să cadă? Sau mai bine zis, pe cînd rîndul nostru? Îi spun de chiromant, iar de la el ca teolog mă așteptam să "zîmbească" însă zice: "Mai știi.... Nebănuite sînt căile Tale, Doamne."

Îmi spune și el – sub toată rezerva însă – c-ar fi auzit că

cei de la Deva ar fi fost la fel prinşi şi nu se mai ştie nimic despre ei.

Fiindcă aşa se întîmpla pe timpul acela, *unii dispăreau fără să se ştie, cînd, unde, cum.*

Depindea şi de comandamentul rusesc, în zona căruia cădeai. Unii din aceştia, poate mai puţin furioşi, te trimiteau în Rusia, alţii jubilau, avînd ocazia să ucidă legal. Războiul nefiind terminat, noi intram în categoria spionilor sau sabotorilor. Aşa a dispărut şi Bogdan cu Ţiu şi cu ceilalţi, fără ca nimeni să ştie cînd şi cum.

După aşa zisa "pace" de la Bucureşti (nu de la Buftea), cu Ana şi cu Teohari, urmînd ce doi ani de quasi-libertate, am luat contact cu familia lui din Alba Iulia, în speranţa că poate va fi apărut, însă "de acolo" de unde ei erau nu s-a mai întors nimeni.

Ştiam la ce ne-am angajat la plecare, ştiam că şansele de-a scăpa sînt minime. Totuşi, eu orice nouă dispariţie, doream să treacă "paharul" dacă-i cu putinţă, căci nu-i uşor s-o vezi chiar atît de aproape. Îi prea hidoasă şi prea ne-a secerat atîţia.

Cele trei zile au trecut prea repede, în "filozofări" cu Niculae şi cu alţii care se perindau des. Camera lui devenise una de tranzit. Cu strîngere de inimă îi salut din nou şi acesta a fost ultimul, fiindcă după aceea nu ne-am mai văzut.

În ziua de 19 mă întorc la Sibiu şi eram curios să aflu dacă Pasolini a avut încă o dată dreptate.

Aştept, la ieşirea din fabrică unde lucra, pe una dintre domnişoarele care mă găzduiau şi o găsesc cam speriată, fiindcă, în ultimile trei zile, în fiecare zi a venit unul sau doi inşi de la poliţie, întrebînd cine-i şi unde-i tînărul care locuieşte acolo.

Cum ele erau instruite să spună că sunt student, au spus c-am fost, dar m-am "isprăvit", adică am plecat în vacanţă.

Ce indicii aveau, nimeni nu ştia. Probabil că nu erau prea grave, fiindcă n-au insistat, însă încă o gazdă "arsă".

Dar o chiromanţie ridicată la rangul de ştiinţă exactă, cel puţin în ochii mei şi în ceea ce-l priveşte pe Pasolini.

Îl caut pe Cristea şi-i spun că mi-a "ars" gazda şi urmează să-mi găsesc sau să-mi găsească alta. În absenţă, cei "mari" hotărîseră plecarea mea la Braşov, deoarece acolo îi mai mult calm şi posibilităţile de-a lua legătura cu "Viena" sînt mai bune.

De ce se ţinea încă să iau legătura, cred că nici ei nu ştiau, poate în virtutea unor impulsii inexplicabile de-a face ceva, indiferent ce, util sau nu, numai să faci. În noaptea aceea urma să dorm acolo la "centru", unde-mi era şi aparatul, iar a doua zi plecarea definitivă la Braşov.

Casa respectivă era închiriată de studente şi avea patru camere, aparţinînd unei săsoaice văduve.

Tocmai se nimerise o aniversare, a cui nu mai ţin minte şi studentele pregătiseră un bufet bine asortat, cu ţuică ,vin şi alte delicatese.

Era aproape inexplicabil pentru nişte "străini" ca noi abundenţa alimentelor găsite pe piaţă în acel timp, după un război în răsărit, altul neterminat în apus, după jaful ruşilor şi după foamea care am dus-o în Germania.

În tot cazul, a fost o seară veselă, cu cîntece de inimă mai mult verde decît albastră, ca în vremuri de pace. De altfel, aveam mare nevoie după atîtea necazuri şi zbuciumări.

Tîrziu am primit vizita şefului cel mare, care voia şi el să ciocnească un pahar cu trupa. Din vorbă-n vorbă, se dezleagă limbile la un pahar de vin, ne spune şeful, respectiv Moşu, că avem marele noroc de-a avea la poliţie un "om" de-al nostru. "Nu vă spun cine-i, fiindcă-i cel mai mare şi ne face mari servicii."

Pentru unii, toate se leagă în viaţă. Dacă această informaţie n-o primeam în seara aceea n-o mai primeam niciodată,

fiindcă din acest moment evenimentele se precipită ca la cinematograf. Unii din cei adevărați, avînd cursuri a doua zi, nu ne culcăm prea tîrziu. Sînt repartizat cu un medicinist, căruia îi voi spune Mîrza în singura cameră care avea acces în bucătărie.

Pe la ora opt dimineața, "colegul" tocmai lua dejunul, pregătit să plece la universitate, cînd doi indivizi bat la ușă și intră.

— "Aici locuiește d-ra Z?"

— "D-ra Z locuiește aici, dar a plecat mai devreme la universitate", fu răspunsul.

(Ușa camerei, unde mă găseam încă în pat, era întredeschisa, deci auzeam totul.)

Cînd destinul dă rendez-vous cuiva, nimic nu-i poate deturna făgașul. Coincidența, căreia i se atribuie de obicei un rol important, nu-i altceva decît un element al destinului.

Chiar în momentul în care polițiștii se găseau în bucătărie, sosește unul dintre băieți cu o servietă în care avea – după cum mi-a spus Cristea – carnete de identitate false, urmînd a fi distribuite.

Cîteva minute mai tîrziu, polițiștii ar fi fost plecați, investigația fiind vizibil minoră și privind doar pe d-ra Z.

— "Cine ești d-ta?"

Răspunsul vag și oarecum suspect i-a făcut să zică:

— "Vii cu noi! Vii și d-ta!" Îi spun lui Mîrza, care pînă aici era nebăgat în seamă.

Intră-n cameră, sau nu intră? Mă gîndeam și....n-au intrat. Îi observ pe geam cum se duceau ca patru prieteni care se-n-torc din tîrg.

Trec la repezeală dincolo, unde Cristea și ceilalți priveau și ei, iar de data aceasta neîncrederea era oarecum justificată: "Cum de pe tine nu te-au luat?"

— "Foarte simplu – zic eu – pentru că n-au intrat în

cameră, iar dacă nu sosea băiatul chiar atunci, nu-l luau nici pe Mîrza, fiindcă ei o căutau pe d-ra Z.

— "Hîrtiile din servietă sînt explozibile", – zice el. Noi plecăm imediat, iar tu mai rămîi puțin să ascunzi în groapa din grădină tot ce-i suspect în această casă: uniforme, hîrtii, grenade, pe urmă cu aparatul te oprești direct la Brașov, la adresa care ți-am dat-o."

Normal -cum se vedea că și această casă-i "arsă" -trebuia să plec și eu imediat, dar ordinu-i ordin și destinu-i destin.

Nici nu știu dacă în graba în care au plecat mi-au zis la revedere sau nu, important era să mă grăbesc și eu.

2. Din ghiarele morții salvat de chestorul Crăciun

Știam precis că polițiștii se vor întoarce, însă credeam că pînă ajung la poliție, pînă-și dau seama de gravitatea "servietei" și cum mergeau pe jos, voi avea cel puțin 30-45 de minute răgaz, dar m-am înșelat. Terminasem de ascuns tot ce era suspect, încă cîteva minute și eram plecat, dar cum nu aveam timp să mă uit pe geam, aud o bătaie la ușe și vocea săsoaicei:

— "Deschideți vă rog!" Deschid fără teamă. Două pistoale de calibru serios îndreptate spre mine, iar săsoaica speriată era împinsă la o parte.

— "Nici o mișcare, că trag!"

Scena o mai văzusem la cinematograf și de aceea îmi era familiară, însă că mi se va întîmpla mie aevea, nu-mi venea să cred.

Unul își scoase centura-neavînd cătușe se vede- îmi leagă mîinile, scoate și centura mea și-mi leagă picioarele. Celălalt care era vizibil de neam tuciuriu continua să repete: "Nici o mișcare, că trag!"

Pe pat, la bună vedere, îmi era aparatul, lîngă el pistolul, iar eu în prag imobilizat c-o inimă care-şi dublase ritmul, îmi ziceam: "Numai de s-ar termina mai repede."

Celălalt, care nu era tuciuriu ci ungur după accent părea că mă cunoaşte. Şi nu cred că se -nşela, pentru că eu eram aproape sigur că-l cunosc de undeva.

La Călan, la Petroşani, la Cugir, nu ştiu, dar cred c-am lucrat în acelaşi timp, chiar dacă nu în acelaşi departament. Din vedere toată lumea se cunoaşte.

— "De unde te cunosc eu pe d-ta?"

— "De la Iaşi, probabil."

— "N-am fost niciodată la Iaşi."

— "Nici eu", ziceam în gînd.

Găsindu-mi aparatul şi pistolul, nu le venea să creadă ce-au descoperit într-un timp atît de scurt şi acum se gîndeau poate la avansare.

Cel care mă cunoştea, mă deslegă, tuciuriul puse pistolul în bandulieră. Sînt "invitat" să-i urmez. Nu voiau să vadă lumea că sînt arestat. Sînt avertizat: "Să nu încerci să fugi, că păţeşti ca celălalt cu servieta, pe care-l cunoşti desigur." Atunci am înţeles de ce s-au întors atît de repede.

Încadrat bine, unul purta aparatul, strînşi la braţ ca trei prieteni care se iubesc cu dragoste curată, mergem cu pas domol şi probabil nici un trecător nu bănuia ce-l aşteaptă pe cel din mijloc, adică pe mine. De vorbit nu prea aveam ce ne spune, totuşi, cel care mă "cunoştea" zice la un moment dat, aşa ca să mă încurajeze: "Nu fii chiar atît de trist, că ai cu toate astea o mică şansă să scapi, dacă spui cine sînt şefii voştri şi unde se ascund.

Ancheta n-o facem noi, ci ruşii şi te asigur că ei nu glumesc, mai ales că aplică legile războiului pînă la terminare. De aceea te sfătuiesc prieteneşte, pentru că tot am impresia că te cunosc, spune totul şi cine ştie."

Aproape că nu-l auzeam, pentru că eu mă gîndeam la Pasolini al meu. Cum de pe asta n-a prevăzut-o?

Îi adevărat că prea m-am grăbit şi nu l-am lăsat să termine. Parcă mi-a spus totuşi că voi trece prin multe, dar voi scăpa teafăr. Cum să scapi teafăr în timp de război, prins cu aparatul de telegrafist, trimiţînd informaţii "inamicului"? Ce poate fi mai grav decît asta?

Mă gîndeam la Paşca, la Bogdan, la cei de pe munte, apoi în urmă la cei de la Rîmnicu Sărat, Braşov, Ciuc, Vaslui, abia acum a venit şi rîndul meu. Mi-am zis: "Dacă Tu ai hotărît, facă-se voia Ta!"

Ajungem la poliţie. Urcînd la etaj, sînt "poftit" într-un birou, care avea doar o masă de lucru, fără hîrtii, fără nimic. O nouă percheziţie amănunţită şi de data aceasta mi se găseşte pilula de cianură concentrată, pe care eram sfătuit s-o iau în caz de cădere.

— "Ce-i asta?" sînt întrebat.

— "O aspirină!"

Am fost crezut sau nu, ea a fost depusă pe masă, mi se dă un scaun, dovadă că erau încă civilizaţi.

Pînă aici nimic de spus, nimeni nu mă înjură, nimeni nu mă bate, nimeni nu mă întreabă nimic.

Cei doi "eroi" ai zilei se întreceau a explica celorlalţi peripeţiile arestării, cum *au împuşcat pe cel care a vrut să fugă*, spaima săsoaicei şi cîte altele.

Se ocupau mai mult de aparat decît de mine. Se vede că neavînd nimic din spionul clasic, nu prezentam mare interes.

Şi asta a durat cam mult, cînd deodată îi văd că dispar ca arşi, ca nişte copii prinşi în flagrant delict în grădina vecinului. Unu din ei anunţase: "A sosit tovarăşul rus!"

Şi acesta era aşa cum mi-l închipuiam şi cum trebuia să fie un N.K.V.dist de rang superior.

Era general, colonel sau ceva mai mic. Habar n-aveam ce

arăta frunzişul de pe umăr, doar de un lucru eram sigur, pieptul îi era plin de tinichele, aşa cum numai ruşii ştiau să s-afubleze.

Însoţitorul era civil şi dacă aveam cu cine, puteam paria că-i interpret şi aş fi cîştigat. Ce mai puteam însă cîştiga în faţa acestui colos a cărui prezenţă numai îţi dădea fiori reci! Cu multă atenţie examinează aparatul pe toate părţile, fără a schiţa nici surprindere, nici indignare. În acest timp pe mine mă frămîntau cele trei soluţii între care aveam de ales.

Prima: Să întind mîna, s–apuc pilula şi s-o înghit.

A doua: Să spun adevărul, să se termine mai repede.

A treia: Să încerc să neg totul şi să mă ascund după carnetul de student, cîştigînd timp, mai ştii....

O aleg pe cea din urmă!

După o lungă aşteptare, începe examinarea mea cu şi mai multă atenţie, şi iarăşi nu puteam citi nimic în rigiditatea trăsăturilor. Cred că a trecut o jumătate de oră înainte de a auzi primul ton, cam răguşit sau afectat de vodkă.

— "Zdrîjnic novrgne po nemţki?"

(Cu sau fără sens, mi se părea că aşa ceva am auzit.)

— "Cînd ai venit din Germania? (fu traducerea într-o frumoasă limbă cu accent moldovenesc.)

— "N-am fost niciodată în Germania!"

— "Zdrîjnic aparatki?" (al cui îi aparatul?)

— "Nu ştiu."

— "Ia bi foiu mati!" (Pe asta nu mi-a mai tradus-o.)

Şi aşa din vorbă-n vorbă şi din întrebare în întrebare, reuşesc să neg totul, avînd un element favorabil adică logica. Cînd ceilalţi au fugit, eu am rămas, fiindcă nici nu ştiam de ce fug, nici nu mă simţeam vinovat!

— "De cînd îi cunoşti?'

Le rezum prezenţa mea în acea casă: "Cu o zi înainte, am ajuns la Sibiu, venind de la Alba Iulia, unde sînt student la facultatea de medicină refugiată de la Iaşi.

Neavînd bani de hotel, un coleg mi-a dat acea adresă, iar aceştia m-au găzduit o noapte, urmînd să mă-ntorc după ce voi lua anumite informaţii despre universitatea Cluj-Sibiu, în vederea unui transfer.

Dacă eram de-ai lor, nu fugeam şi eu cu ei?

După această expunere, văd în pătrunzătorii ochi de viezure o uşoară, foarte uşoară, înduioşare.

— "Fumezi?" (Am înţeles pentru că mi-a arătat pachetul.)

— "Da; spasiva!" (Ce bine-i să fi poliglot!)

De fapt, eu eram fumător începător, însă ţigara aceea a avut o savoare deosebită. Ea reprezenta şi ultima "fiinţă" (pentru că ardea), cu care mă mai simţeam apropiat. După o scurtă pauză, în ochii de viezure s-a stins înduioşarea şi s-a aprins din nou ura şi dispreţul.

— "Cînd ai venit din Germania?" (Fu traducerea.)

— "N-am fost"....

Şi aceleaşi întrebări au fost reluate de la capăt cu accent de intimidare. Trebuia să fiu atent, ca răspunsurile să fie la fel ca prima oară. Orice abatere mi-ar fi fost fatală.

Cum în biroul unde ne aflam nu era telefon, la un moment dat ies amîndoi cu carnetul meu în mînă, probabil să verifice dacă într-adevăr sînt student la Iaşi. În scurta lor absenţă, pe altă uşă intră un bărbat bine legat, bine îmbrăcat, cu oarecare prestanţă şi mă priveşte cu compătimire, (sau mi se părea). Atunci mi-am adus aminte de spusele şefului (Cdt.Moşu), c-am avea la poliţie pe cineva sus pus. Îl întreb aşa într-o doară: "D-voastră sînteţi domnul chestor?"

Răspunde afirmativ din cap.

— "Am auzit lucruri foarte frumoase despre d-voastră."

Mi s-a părut surprins de această afirmaţie şi parcă voia să spună ceva, însă în acel moment rusul cu interpretul se întorc şi el a trebuit să iasă.

Fost-a această scurtă frază, fraza cheie, fraza miracol care

a declanşat ceva inexplicabil, cel puţin pentru mine şi pe timpul acela, căci mai tîrziu lucrurile par a se clarifica.

Alte întrebări, aceleaşi întrebări, repetate de trei ori, se vede că n-au reuşit să ia legătur'a, telefoanele pe timpul acela funcţionau cînd le convenea şi lor.

Pauza între întrebări devenea din ce în ce mai lungă, dîndu-mi posibilitatea să studiez-neavînd ce face- fizionomia celor doi "interlocutori".

Interpretul de care mă lega limba, deci era normal să-l simt mai aproape, avea o înfăţişare plăcută, trăsături fine care denotau o obîrşie aleasă, însă în privirea lui n-am simţit nici cea mai mică licărire de compătimire sau înţelegere.

Nu era nici ură, ci o neutralitate perfectă, parcă de secole nu făcea altceva decît să traducă:zdrijnie şi govorit-uri.

În schimb, sovieticul era robust, comun, pătrat, care îmi amintea de Mussolini, minus privirea care, după cum am mai spus, era de viezure. Fruntea trapezoidală cu baza mică sus, maxilarele proeminente şi clasicul rictus lambrozian, care denota nu datoria ci plăcerea de a-şi chinui adversarul.

Deci mă găseam în bună companie.

Ştiam precis că îndată ca vor afla că nu sînt student, metodele vor fi schimbate şi va trebui să spun tot. Desigur voi spune cînd am venit, cum am venit, însă ceea ce vrea el mai mult nu voi putea spune, pentru că nu ştiam.

Cine erau şefii ştiam (probabil ştia şi el tot aşa de bine), unde sînt ascunşi nu ştiam, însă cum el credea că ştiu va începe tortura, singura de care mă îngrozeam.

O simplă bătaie la tălpi ar fi fost floare la ureche. Eram experimentat, dar....nenumărate sînt metodele lor, Doamne, şi iar mă gîndeam la "paharul" dac-ar fi cu putinţă.

De ce n-am luat cianura care era încă acolo pe masă şi-mi era încă accesibilă? Cred că înainte de a mă gîndi la neceresţinătatea faptului, era lipsa de curaj, dar mai presus de toate

era speranţa în minuni, sau speranţa simplă, ceva ce nu voi putea explica niciodată. Era poate o voce din interior cere- mi spunea: "Timpul tău n-a sosit încă."

Încă o încercare la telefon fără rezultat şi cum dădea spre seară, s-au gîndit s-o lase pe a doua zi.

Aveam deci o noapte întreagă de reflecţii, de amintiri, de dialoguri imaginare, de peregrinări în regatul de dincolo şi cine ştie... de evadări în regatul de aici. Sîntem reţinuţi într-un birou şase persoane: eu cu Mîrza care ne cunoşteam, doi studenţi care locuiau în vecini şi care n-aveau nimic nici în clin nici în mîneeă cu noi, doar nenorocul că-l cunoşteu pe Mîrza, fiind cu toţii medicinişti.

Ceilalţi doi, după cum era de aşteptat, erau agenţi provocatori. Nişte agenţi-ucenici care nu învăţaseră meseria cum trebuie şi pe care i-am descoperit şi neutralizat din primele momente. Cu noi în birou mai era şi un gardian, iar alţi doi gardieni pe coridor la uşă.

Stăteam pe scaune ca la priveghi, fără să scoatem un cuvînt, afară de cei doi agenţi care înjurau pe toată lumea pe apucate, crezînd că-i vom urma.

Văzîndu-ne atît de insensibili se mai potoleau, ca apoi să reia cu şi mai mult zel: "Bandiţii de ruşi, o să le arătăm noi! Nereuşind să ne scoată nici un cuvînt, s-au liniştit de-a binelea.

Noaptea tîrziu, am avut surpriza unei vizite neaşteptate. Chestorul Crăciun în persoană. (Am aflat după aceea că aşa-l cheamă). Ce-o fi căutînd la ora aceea cînd toată lumea dormea, numai el ştia. Puse anumite întrebări mai mult sub formă de conversaţie celor doi studenţi din vecini, care se disculpau cu ferocitate de-a face politică contrară regimului şi se lamentau de pierderea cursurilor atît de importante în vederea examenelor ce se apropiau. Îi ascultă, cu vădită neutralitate, pe Mîrza îl întrebă ceva destul de alăturea de subiect, iar ajungînd la

mine, nu-mi puse nici o întrebare, ci se mulțumi să dea din cap și să zică: "D-le Filimon,.... D-le Filimon!"

Ce-o fi vrut să spună cu asta, nu știam, dar bănuiam că-și exprimă compătimirea.

Pe cei doi "revoltați" i-a ignorat complet, semn că poate nu el a dispus să fie acolo.

După plecarea lui, mă-ntrebam așa-n pustiu, ce servicii poate să ne aducă acest om din postul pe care-l avea, iar dacă-i sincer, cît va mai dura pînă să fie prins și să-și piardă capul (la propriu)?

Și dacă vrea să ne aducă un mare serviciu, de ce nu ne aranjează o subtilă evadare? Ce copilării puteau să-mi treacă prin cap, dar la cîte nu se gîndește omul cînd știe că nu mai are mult de gîndit.

Ce lungă a fost noaptea aceea și totuși, într-un fel, voiam parcă să nu se mai sfîrșească, știind că ziua următoare va fi confruntarea decisivă cu rusul.

Cînd va afla cine sînt, va aplica torturile "reglementare" și apoi obișnuitul glonț în ceafă.

La ce indulgență puteam eu să mă aștept, cînd cei de pe munte mai puțin vinovați – pentru că n-aveau aparat – au fost lichidați cu atîta ușurință.

Îmi spusese mie Pasolini că voi trece prin multe, dar voi scăpa teafăr. Bietul nostru oltean, dacă vedea el rictusul diabolic al colonelului Zdrâjnei, n-ar mai fi fost atît de categoric. Treceam de la o stare de vagă speranță, la alta de depresiune totală și mă autoacuzam pentru lașitatea de a nu fi luat pilula la timp.

La ora aceasta totul ar fi fost consumat, iar eu aș fi hoinărit zglobiu printre stele, care mi-ar fi întins mîna ca-n cîntecul lui Bécaud.

Îmi vedeam ca într-un film învechit și mut copilăria cu toate bucuriile, dar mai ales cu toate mizeriile îndurate.

Aveam doar cîteva luni și eram al patrulea, cînd tata plecă în război pentru a apăra pomposul și putredul edificiu al Imperiului Habsburgic. (Ce ironic.) Prizonier în Rusia, biata mama n-a știut timp de patru ani dacă mai trăiește sau nu.

Un foc devastator distruge jumătate din sat, iar casa și șura noastră cu acoperiș de paie se prefac în cenușe.

Cum au reușit ele amîndouă -mama și bunica- să ne hrănească și să construiască o altă căsuță pentru adăpost, ține mai mult de miracol decît de realitate. La vîrsta de doi ani, o epidemie de variolă se întinde și seceră toți copii din sat care erau atinși.

Medici și medicamentele pe timpul acela, la noi, erau nule. Preotul care făcea și oficiul de sanitar îi spuse mamei că poate să facă pregătirile necesare, "dacă mai are pînă mîine". Pregătirile constau într–o cămășuță nouă și cîteva scînduri pentru sicriu.

Peste noapte însă, globulele albe își schimbă tactica sau strategia și atacă de front, de flanc, de pretutindeni, ca la Rovine-n cîmpii și pregătesc infamilor intruși un răsunător Waterloo. A doua zi, în loc de sicriu, ceream ceva de mîncare.

Toate bolile epidemice le-am contractat și după ce atingeam extrema, vecină cu sicriul, erau învinse de vajnicele leucocite, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Tata se întoarce, reia lucrul la turnătorie, sînt înzestrați cu încă doi copii. Muncesc din răsputeri, construiesc o casă nouă, totul pentru noi, nimic pentru ei și astfel cu privațiuni enorme, am răzbit în viață.

Viață care la ora aceasta nu mai ține nici măcar într-un fir de păr.

Cu toții moțăiam pe scaune, semn că se apropie dimineața așteptată de bieții gardieni să fie schimbați. Agenții mergeau poate la școala de partid să mai învețe meseria,

adevăraţii studenţi să-şi poată dovedi nevinovăţia, iar eu să dovedesc eternităţii c-am reuşit să trăiesc o zi în plus.

Ultimile gînduri se-ndreaptă firesc spre mama:

— "Nu vei şti niciodată cînd şi cum am murit! Vei simţi poate prin undele nevăzute ale dorului de mamă, că ceva grav s-a întîmplat, dar vei spera totuşi.

Poate o altă pasăre -un corb desigur- va bate cu aripile la geam, semn că eu nu voi mai veni.

Nu eşti singură, atîtea şi atîtea mame pe tot cuprinsul ţării se vor zbate ani întregi între nădejde şi disperare, căci nimeni nu va confirma dispariţia noastră."

De altfel, cum eram cu identitatea "fabricată", noi nici nu mai existam.

— "Iartă-mă şi iertaţi-mă cu toţii pentru greşelile cele cu voie şi cele fără de voie."

Aşa gîndeam atunci şi totuşi în minuni credeam încă. Un trăznet care să dărîme poliţia, un fulger care s-o incendieze, un cutremur de pămînt şi cîte altele.

Nimic nu s-a întîmplat din toate astea, ci ceva de o simplicitate deconcertantă, după cum se va vedea.

Era ora şapte dimineaţa, cînd unii începeau lucrul. Atrag atenţia cititorilor eventuali că în viitoarele 15 minute vor asista la un eveniment de o importanţă capitală, nu pentru destinul omenirii, ci pentru modestul destin al subsemnatului.

Gardienii pleacă şi sînt înlocuiţi cu unul singur. Agenţii pleacă şi ei fără să fie înlocuiţi. Nici măcar n-au căutat să disimuleze prezenţa lor între noi, ci s-au dus aşa prosteşte. Am rămas noi patru, cu un gardian tînăr şi simpatic. La un moment dat, acesta descuie uşa, pentru că femeia de serviciu sosise pentru reglementarea curăţenici.

El rămîne pe coridor în faţa uşii larg deschisă şi apoi sau că se plictisise sau că aşa era să fie, începe plimbarea, doi paşi

încoace, doi încolo, pe urmă trei, cinci paşi mai mult încolo cu dosul spre ieşire, decît încoace.

Îl priveam şi nu-mi venea să cred. Zic lui Mîrza: "Vii?"

"Nu", fu răspunsul.

Cînd gardianul era la o distanţă respectabilă cu dosul spre noi, cu un pas uşor de felin mă angajez spre ieşire. Pe coridor sînt acostat de un tînăr care mă întreabă:

— "Dar ceilalţi?" (Uf, cine mi l-a scos şi pe ăsta-n cale.)

— "Eu sînt chemat la anchetă!" zic.

Văzînd că n-am încredere, m-a lăsat şi cum scările care coborau erau tocmai alături, lumea urca, eu coboram, "urcînd" spre libertate.

La poarta cea mare un singur gardian dădea informaţii celor ce le cereau. M-am angajat pe trotuar c-un pas ferm şi hotărît de-a nu fugi, înainte de-a face colţul pieţii.

Odată ajuns în colţ, ochesc o stradă mai îngustă, fără lume, mă lansez într-o cursă de campionat.

Toate gazdele-mi erau "arse", deci singura evadare îmi rămăsese cîmpul, muntele, pădurea.

Şi am tot fugit fără să obosesc, pînă cînd, mai mult la nimereală, am ieşit afară din oraş.

Nu departe zăresc o pădure. Mă îndrept spre ea cu braţele deschise, ca şi cînd ne cunoaşteam de cînd lumea, parcă-mi zicea: "Acum opreşte-te şi respiră, pentru că eu ştiu de unde ai scăpat. Nu mă părăsi, fiindcă în decursul istoriei am ocrotit atîţia. Te voi ocroti şi pe tine."

Ce bine să cunoşti şi limba pădurii, compusă armonios din atîtea şi atîtea vocale în contrast cu consoanele îngrămădite-n şir ale zdrăncă-niet-urilor.

Numai cei care au văzut moartea atît de aproape, pot înţelege cît de mare-i bucuria de-a trăi.

Nu intram prea mult în pădure, pentru a putea urmări

eventualele mişcări pe cîmp. Cîte-un ţăran ici colea la sapă sau la plug, nimic care să-mi indice vreo urmărire.

I-am mulţumit lui Dumnezeu printr-o rugăciune ad-hoc, care în fond era mai mult o conversaţie. Niciodată n-am fost forte în rugăciunile prefabricate.

— "Deşi prin intermediul unor oameni, în fond Tu m-ai salvat, Doamne! Ai făcut-o din milă sau din alte considerații. Planurile Tale noi nu le-nţelegem. De aceea eu nu-ţi mai cer altceva, decît dă-mi tăria de a nu mă abate de la legile Tale, cu toate că Tu ştii cît sîntem de slabi şi cît de puternic îi «ademenitorul». Amin!"

Eram liber, eram fericit, nu mai aveam nici hîrtii de identitate, nici bani, nici aparat ca cineva "să se bucure" şi asta mă bucura în sfîrşit şi pe mine.

Trebuia să decid încotro o iau şi unde voi dormi noaptea şi nopţile viitoare.

Pînă la Alba Iulia, pe jos, era o bucată "bună" şi cine ştie dacă rămas la ei, carnetul meu nu i-a dus la alte descoperiri nedorite.

Atunci îmi aduc aminte de Făgăraş şi de fabrica de cărămidă a lui Coniac. De nu-l întîlneam întîmplător în autobuz, în circumstanţele în care mă găseam, n-aş fi avut acest singur şi ultim refugiu.

Toată ziua am petrecut-o stînd de vorbă cu pădurea şi studiind drumul cel mai scurt peste dealuri, care mă va duce la Făgăraş.

O singură dată făcusem acest traseu şi amintindu-mi că voi trece prin Avrig, care se afla peste dealul din faţă, după cum credeam, cînd ultimul ţăran plecă spre casă şi peste vatră se lăsă amurgul, cu mult respect salut pădurea şi o iau peste cîmp. Cît am mers îi greu de ştiut, pentru că nu mai aveam nici ceas. După deal a urmat o vale, apoi alt deal, cîteva coclauri, ca, în sfîrşit, s-ajung la linia ferată care mi-a servit oarecum de

ghid. Iar cum eram obosit de-a binelea şi foamea începea să-şi spună cuvîntul, mă gîndeam cu cîtă bucurie aş împrumuta un tren de marfă, dacă s-ar nimeri şi tocmai s-a nimerit.

Norocul se ţinea de mine ca scaiul, numai de nu m-ar mai slăbi.

Mă conving mai întîi că nu transportă trupe ruseşti, păţania te învaţă şi nu mai aveam nici pistol.

Se crăpa de ziuă cînd ne apropiam de Făgăraş, şi hop mă trezesc în cabina vagonului, unde eram pitit, cu un ceferist frînar sau ce-o fi fost, care cu tot dinadinsul voia să-i dau ceva, dacă vreau să mă mai tolereze acolo, altfel mă va duce la poliţia gării şi o să văd ce păţesc.

— "Măi omule, cu plăcere ţi-aş da, dar n-am nicio para chioară, fiindcă ieri am fost jefuit de ruşi şi era cît pe- aci să mă şi omoare, caută-mă dacă nu crezi!"

Nu voia să ştie nimic, el era obişnuit să primească ceva ca şi cînd trenul îi aparţinea. Numai diavolul mi l-a scos în cale pe acest cîine de "frate" îmi ziceam.

Ca să nu dau ochii cu poliţia, fără hîrtii cum eram, cînd trenul a încetinit puţin, am sărit din mers şi cît pe-aci să-mi rup gîtul.

Nu degeaba mi-a spus marele Pasolini: "O să treci prin multe, dar o să scapi teafăr".

Ocolesc oraşul, pe care nu-l cunoşteam. În sfîrşit reperez fabrica de cărămidă, întrebîndu-mă dacă-l voi găsi pe Coniac al cărui nume de "război" nu-l cunoşteam.

Ajuns la faţa locului, întîlnesc un domn care mă priveşte oarecum curios, poate că arătam obosit, flămînd, necălcat.

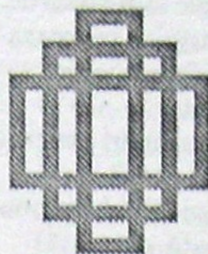
Îl întreb dacă se găseşte acolo un domn cam mic de statură, îndesat şi oacheş, al cărui nume nu-l mai reţin, fiindcă am avea ceva de negociat.

Coniac mă zărise pe geam şi iese în întîmpinare. Noroc că celălalt nu era altul decît şeful fabricii şi ocrotitorul nostru.

Îi povestesc în toate amănuntele posibile tot ce am păţit

la Sibiu – lucruri inerente acestei "meserii". Un singur lucru îl bucura, salvarea lui Cristea, mărturisindu-mi că el ştia de la Moşu, pe care-l întîlnea des, că chestorul Crăciun ar fi oarecum "omul nostru", iar acum dovada-i clară, fără ajutorul lui n-aş fi scăpat. Cel mai indicat lucru -după el- ar fi să mă duc la Braşov, fiindcă acolo posibilităţile de găzduire sînt cu mult mai bune, avînd studenţii, dar mai ales studentele de la Academia Comercială.

Astfel, chiar în ziua aceea, după ce-mi astîmpăr foamea şi setea luăm împreună autobuzul.

VII. RĂZBOIUL SE TERMINĂ, JERTFELE CONTINUĂ

1. Narcoticul: "Vin americanii!"

Aici începe un alt capitol cu totul diferit, sub toate aspectele, de cele trăite la Alba Iulia şi Sibiu. Nu era mai bine, nu era mai rău, ci altfel şi parcă mă simţeam în mai multă siguranţă.

Aurel Călin, care avea conducerea regiunii, era un bărbat moderat, echilibrat şi modest.

Atît el cît şi Coniac sau Secu, erau poate consideraţi de unii ca "oameni ai comandantului", (această aberaţie născută la Rostock), fără ca în fond să fie cu adevărat.

În afară de "brigadiri" şi "mexicani" lipsiţi de curaj, era nuanţa celorlalţi, cei mulţi care îşi ziceau: "Arătaţi-ne pe altul mai bun!" sau: "Veniţi cu toţii să eliberăm ţara şi pe urmă mai stăm de vorbă!"

Calendarul ne arăta 23 aprilie şi războiul dura încă. Temporar sînt găzduit într-o casă pe dealul numit Warte, ceea ce ne îndemna să mai aşteptăm, aşteptare care durează şi astăzi şi cine ştie cînd o să ieşim din ea.

Eram doi. Casa mare, goală, proprietarul un sas plecat "undeva". Nu ieşeam, jucam şah, eram alimentaţi zilnic de un student şi aşteptam căderea "cortinei".

Acel 9 Mai, ziua capitulării germane nu a fost o surpriză

pentru nimeni şi mai puţin pentru noi care văzusem, începînd cu Rostock şi Berlin, ruinele fumegînd ale industriei de război. Acum, cînd mitul armelor secrete se topise ca ceara în faţa focului, trebuia găsit ceva, altceva, indiferent, chiar şi un pai, numai să ne agăţăm înainte de înec.

Şi aşa ia naştere una din cele mai mari mistificări ale secolului: VIN AMERICANII!

Curioasă-i această natură a omului. Cînd nu poate privi realitatea în toată cruzimea ei, el se agaţă, se agaţă.

Şi cu toţii am crezut, pentru că eram slabi, infirmi şi aveam nevoie de proteze, cîrje sau cloroform.

Cîţi nu au intrat în mormînt sub efectul acestei narcoze şi cîţi o să mai intre. Pînă cînd americanii, în loc de-a veni, se vor duce şi se vor tot duce pînă-n fundul abisului, creat de vremelnicii lor conducători de atunci.

Astfel "izbucnirea" păcii din 1945 a fost primită cu groază legitimă de toate popoarele lăsate pradă sau cedate prin contract, celui mai mare tiran al tuturor timpurilor.

Iar pentru ca disperarea să nu ducă la un dezechilibru geografic permanent, precum şi din alte motive, s-a administrat acel calmant al cărui efect durează şi azi.

Care ar fi fost calea urmată de aceste popoare, dacă li s-ar fi spus categoric: NU VIN AMERICANII nici acum, nici mai tîrziu, NEVER!

Prin ele înşile, -într-o solidaritate creată de nevoi-, ar fi găsit probabil o forţă, o metodă, ceva care ar fi diminuat efectul cotropitor al invadatorului, iar acel ceva ar fi putut lua proporţii, prin care s-ar fi prăbuşit din interior edificiul diavolesc al stepei.

VIN AMERICANII a fost somniferul cu ajutorul căruia am fost adormiţi şi al cărui dozaj a fost astfel calculat, ca să dureze la infinit.

Timpul trecea fără ca pacea tîrguită de aşa zişii "mari" să

aducă vreun luminiş la orizont, disensiunile făcîndu-şi apariţia, ceea ce ne făcea să credem într-o inevitabilă ciocnire de front, pentru ei nu erau decît mici greutăţi de parcurs sau de adaptare, pe care le amplificau voit pentru galerie. Iar pentru a se vede cum am acţionat, mai ales noi a căror moarte era cerută cu tot mai multă insistenţă, voi continua.... cu riscul de a nu fi pe placul multora.

Gazdele noastre, studente ale Academiei de Înalte Studii Comerciale din Cluj, refugiată – se ştie de ce – la Braşov, erau conştiinciozitatea şi spiritul de jertfă întruchipat. În alte vremi, cînd laţul se strîngea tot mai mult în jurul nostru, seninătatea, abnegaţia, riscul pe care-l înfruntau zilnic, pentru a îndeplini ceea ce ele considerau o datorie, erau demne de admiraţie şi recunoştinţă, pe care abia acum, după atîta timp, prin aceste modeste rînduri am ocazia să le-o exprim.

2. Duplicitatea misterioasă a Colonelului Crăciun

Activitatea noastră era redusă, căci nu mai aveam nimic de comunicat la "Viena", care de altfel dispăruse, iar acum ne pregăteam în vederea conecţiilor cu Londra şi Washington.

Devenind "student" la Academia de Înalte Studii, treceam de la o Alma Mater la alta cu multă uşurinţă, iar frecvenţa şi examenele nu prea erau riguroase.

Viaţa pe înălţimile dealului Warte era plăcută. Aer curat, alei răcoroase, griji puţine, afară de lătratul cîinilor care ne făcea să ne amintim cine sîntem. Am făcut, într-o sîmbătă, o neuitată excursie pe Muntele Postăvarul, cu toţi în grup şi nu era nici o diferenţă vizibilă între clandestini şi ceilalţi.

Problema financiară începea să devină una pe care trebuia să contăm, căci banii erau pe terminate.

Va trebui să ne cîştigăm pîinea cea de toate zilele prin sudoarea frunţii, ceea ce nu va fi chiar atît de uşor.

Într-o zi, întîlnindu-l pe Călin, îmi spune că-l aşteaptă pe Maruşca să-i aducă anumite noutăţi, deci îl aşteptăm împreună. Ca să-l descriu pe Maruşca, îi lucrul cel mai uşor. Era înalt, subţire, uniform, fusese student la teologie, am făcut împreună cursurile de telegrafişti şi după cîte- mi amintesc el era cel mai bun în tic, taac, ceea ce nu-l împiedica însă să fie naiv, sau mi se părea mie. La ora aceea el venea de la Cluj, unde-şi desfăşura "activitatea" şi era unul din oamenii de încredere ai comandantului Chioreanu.

Ne bucurăm de revedere după atîta vreme şi-mi spune că, între timp, cu toată clandestinitatea, s-a căsătorit, iar naş a fost (ţine-te bine) nimeni altul decît fostul chestor de la Sibiu, Crăciun – salvatorul meu – care acum se află la Cluj, într-un post şi mai mare. Am căzut pe gînduri. Va să zică, acest Crăciun înaintează în grad paralel, pe de o parte la comunişti, pe de altă parte-după spusele lui Maruşca-era aproape în comitetul de conducere alături de Chioreanu şi Pătraşcu. Teribilă performanţă şi nimeni din jurul lui, unii comunişti convinşi, nu bănuiesc nimic!

Proşti trebuie să mai fie, sau după cum s-a dovedit mai tîrziu, alţii au fost.

Ca să nu fiu cel care strică voia bună la nuntă, mi-am zis: să lăsăm timpul să-şi spună cuvîntul.

Aflu de la Maruşca că băiatul cu servieta şi cu gloanţele în picioare a fost ajutat de "naşul" şi a plecat tiptil de la spital. Mîrza nu putea fi acuzat de nimic, mai ales că el putea fugi odată cu mine, deci a fost eliberat.

Singur Cristea – aflu abia acum – ne-a părăsit în condiţii cu totul aparte.

În acea dimineaţă a plecat imediat din Sibiu şi s-a refugiat într-un sat de lîngă Mediaş, la un om de-al nostru. Nenorocul

-căci cîteodată se ţine scai- a fost că chiar în aceeaşi zi a sosit în sat N.K.V.D.-ul, pentru rechiziţii de vite, cereale, etc. Cristea însă, crezînd că aceştia sînt pe urmele lui, că au aflat ceva, îl caută, a fugit în pădurea din apropiere. Trei zile au stat ruşii în sat, trei zile a stat el în pădure şi cum nici nu era îmbrăcat prea bine, ploaia lui April, continuă şi rece, l-a pătruns pînă la oase, intrînd într-o pneumonie galopantă, iar cînd s-a întors la gazda lui, era prea tîrziu. Nici un doctor adus din Mediaş nu l-a mai putut salva şi după vreo săptămînă ne-a părăsit.

Aceasta-i povestea lui Cristea, singurul care s-a salvat în acea dimineaţă, iar noi trei ajunşi în mîinile poliţiei eram liberi.

Nebănuit îi lucrul mîinilor Tale, Doamne!

Maruşca aducea de la cei mari un plan "ingenios", care urmează să fie discutat, adică pus la punct, pentru stabilirea unei reţele de legături telefonice interne: Bucureşti-Cluj-Timişoara-Braşov, etc. pentru a fi cît mai rapizi în vederea declanşării celui de-al treilea conflict mondial.

Vom primi aparate, iar el îi însărcinat cu coordonarea legăturilor. După cum se vede, lucram pe "unde" nu scurte, nu lungi ,ci "înalte".

Îl întreb dacă "naşul" e la curent cu această strategie şi a ezitat să-mi răspundă. N-am insistat, deoarece planul mi se părea atît de inoportun şi copilăresc, iar pe copii n-are nici un rost să-i contrazici. Vorbeam mai sus de cîştigarea vieţii prin muncă, dar cine să te angajeze cu hîrtii false şi fără să treci prin filiera sindicatelor.

Găsim totuşi pentru un timp o posibilitate, anume comerţul aproape legal. Cumpăram brînză de prin satele îndepărtate şi o vindeam la Braşov pe la angrosişti şi chiar la cantinele unor întreprinderi.

Pentru a simplifica operaţia, decidem schimbarea domiciliului şi ne stabilim în secuime la Miercurea-Ciuc, oraşul de tristă amintire.

Cum limba noastră venea în al doilea rînd chiar la autorităţile zise româneşti, împingem cutezanţa pînă la a merge la primării şi obţinem -pe baza falsului carnet studenţesc- buletinul biroului populaţiei, spunînd c-am fi nativi din partea locului, dar războiul şi atîtea altele ne-au dispersat, iar acum am vrea să ne întoarcem la vatră.

Cum funcţionara nu înţelegea prea bine ce debitam noi, ne-a eliberat buletinul, care de bine de rău ne punea mai la adăpost de intemperii.

Astfel, închiriem o cameră la o "secuianţă" care nu ştia decît vreo zece cuvinte româneşti, iar cu cele douăzeci ungureşti ale mele ne-am înţeles de minune.

Cutreieram regiunea, satele cele mai îndepărtate, chiar pînă la Tîrgu-Mureş. Găseam brînză pe care o transportam prin tot felul de mijloace la Braşov, rămînîndu-ne un modest profit pentru chirie şi hrana cea de toate zilele.

Operaţia a durat doar vreo două luni, după care am fost nevoiţi să abandonăm, fiind confruntaţi cu oameni din partid sau sindicate care ne puneau întrebări "jenante". Cam pe la sfîrşitul lui Septembrie sîntem din nou stabiliţi la Braşov, întîlnind aceiaşi studenţi care se întorceau din vacanţă cu forţe noi, cu entuziasmul tinereţii şi fără presimţirea viitorului infern de la Piteşti.

Îmi dau abia acum seama că cei şi cele pe care-i cunoşteam, erau toţi din aceeaşi regiune, care cuprindea o parte din jud.Alba şi Sibiu.

Unul care m-a impresionat plăcut era mai "muntean" decît ceilalţi, văzîndu-l apărînd cu frumoşi desagi de lînă albă pe umăr, fără nici o jenă.

El nu voia să pară "domnişor". Pentru el desagii erau o nobilă carte de vizită pe care-o arăta cu mîndrie.

Aşteptam deci şi noi ca şi toate celelalte miloane de români, polonezi, cehi, unguri etc, venirea americanilor să

restabilească justiţia şi libertatea în acest colţ de Europă însîngerată.

Cîţi din aceste milioane, au văzut vreodată un american măcar? Îl imaginam ca pe un cavaler "fără pată şi fără prihană", gata oricînd să sară în foc cu riscul vieţii, pentru apărarea celor oropsiţi de soartă.

Iar mai oropsiţi ca noi nici că se putea.

Persista însă un "mic" inconvenient şi pentru asta meningile strategilor noştri lucrau intens.

Pentru ca americanii să intervină cu armele -căci verbal o făcuse pînă şi domnul Harriman- ei au nevoie de un pretext, iar noi prin toate mijloacele va trebui să le oferim acest pretext.

O revoltă undeva, una cît de mică numai să fie, o încăierare cu cîţiva ruşi ici, colea. Chiar de ne vor ucide la început, va aduce o promptă intervenţie pentru restabilirea "drepturilor omului", fiindcă ei (americanii) sînt "extrem" de sensibili la încălcarea acestor drepturi. Ruşii vor fi bătuţi, Stalin se va retrage în bîrlogul lui, iar noi vom trăi bine şi mulţi ani pe pămînt.

Era atît de simplu ca vestitul ou. A fost de-ajuns ca cineva să se gîndească şi cineva care "erau" mai mulţi s-au gîndit.

Mă întreb dacă printre aceşti "gînditori" nu era şi fostul chestor şi viitor colonel Crăciun?

Nimic nu-i exclus, fiindcă în ceea ce-l priveşte pe acest om, circulau două versiuni şi cum amîndouă sînt ale mele, înţeleg să le susţin.

Poate să mai fie şi altele, iar cei care le au, n-au decît să le comunice.

Prima: Acest om, pe care nu-l cunosc decît tangenţial, a fost în prima perioadă sincer faţă de noi, în sensul că şi el credea în arme secrete şi apoi în conflictul ruso-american, cazuri în care el ar fi fost răsplătit după fapte.

Încă din Mai 1945 şi începutul lui 1946, orice inteligenţă

oricît de mediocră ar fi fost ea, a văzut că aceste ipoteze n-au nimic comun cu realitatea.

Atunci el a rămas pe poziţia lui de comunist galonat, iar pentru a o consolida şi a risipi unele probabile bănuieli, el ne-a lovit cu toată cruzimea, pe care a arătat-o, după aceea.

A doua, şi cea pe care o susţin mai mult, este că acest vulpoi fără diplomă, era cu mult mai inteligent decît credeau unii din cei care-l frecventau.

Infiltraţia fiind arma pe care Moscova o perfecţionase de atîtea decenii, roadele ei sînt incomparabil mai mari decît un atac frontal.

El ne dăduse atîtea dovezi de fidelitate, ca evadarea noastră şi cîte altele, ca prin urmare să afle ce gîndim, cîţi sîntem, ce valoare intrinsecă avem, ca apoi să ne poată mai uşor nimici cînd va veni sorocul.

A fost totuşi necesar, între actul I şi al II-lea, de obişnuita pauză, pricinuită şi de evenimente externe, al căror control nimeni nu-l avea.

Surpriza actului I înainte de căderea cortinei, a fost circulara de la Bucureşti semnată de Nicolae Pătraşcu, "Bătrîn" după numele de împrumut sub care se ascundea.

Această circulară începea cam aşa: "Dacă altcineva îndeplineşte pe toate planurile ceea ce noi am vrut, noi n-avem decît să ne bucurăm şi să ne dăm la o parte lăsîndu-i drum liber" etc. etc.

Ne aminteam că aşa ceva a spus şi Corneliu Codreanu, atît că, referitor la comunism el a mai spus şi timpul a confirmat- o: "Dacă aceştia vor veni şi la noi, unde-i mintea care să poată crede că ei vor pleca înainte de a ne sataniza şi ucide".

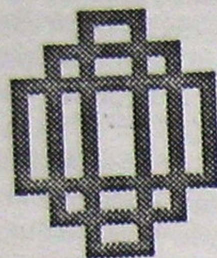
Acele gînduri se aplicau,deci, tuturor care eventual ar fi putut îndeplini visurile noastre, afară de comunism, care prin însăşi doctrina lui se auto-exclude.

Fost-a circulara aceasta dată sub presiuni fizice insuportabile, nimeni nu ştia la ora aceea şi probabil nu se va şti niciodată.

Noi auzisem, fără a avea o confirmare precisă, de "căderea" lui Vică Negulescu şi apoi a lui Pătraşcu-Chioreanu, fără a şti ce fierbe în cazanul de la Ministerul de Interne şi eram în perioada aşteptărilor, a nedumeririlor şi a tuturor semnelor de întrebare.

Călin îmi spune – oarecum jenat – că posibilităţile materiale de trai sînt aproape epuizate şi mă îndeamnă la găsirea unui adăpost la noi în Hunedoara, unde şi contactul se pierduse total, îndeplinind prin aceasta un dublu şi bine-venit scop.

Nu mai era vorba nici de reţele telegrafice, nici de mici sau mari revoluţii.

VIII. ASPECTE TRAGICE ALE ISTORIEI NOASTRE

1. Amărăciunea omului clandestin

Cum sînt înțelegător din fire, n-am stat mult pe gînduri, și m-am întors la izvoare. N-am părăsit Brașovul fără oarecare strîngere de inimă, oricît ai sta de puțin undeva, rămîn urme și nu era numai poziția pitorească a acestui oraș, ci mai mult faptul c-am întîlnit oameni cu calități deosebite.

În special studentele de la Academie, ele nu-și puneau întrebări filozofice sau strategice, asupra acțiunilor întreprinse sau plănuite. Ele știau că datoria lor de românce - în acele vremuri de restriște - era să răspundă prezent, indiferent care va fi sfîrșitul.

M-am întors în Hunedoara, cu gîndul, – cel puțin temporar – de a nu mai organiza pe nimeni.

De altfel, n-am fost niciodată locomotivă, ci un etern vagon, chiar atunci cînd vedeam că pretinsa locomotivă o lua razna și deraia sau intra inevitabil pe o linie moartă.

Se împlinea aproape un an de cînd am făcut primii pași – după rostogolire – pe pămîntul încercatei noastre patrii și mă întrebam: ce va aduce anul și anii care vin ?

Această dublă identitate nu va putea continua la infinit și o hotărîre se impunea.

Avem de ales între penibilul apel ce trebuia să-l fac cuiva

din vechii camarazi sau simpatizanți, sau să mă predau autorităților și ce se va întîmpla pe urmă nu mai avea importanță.

Cînd am plecat pe acest drum, eram deplin conștient de toate riscurile ce-mi stau în cale și le-am acceptat fără șovăire.

Nu același lucru se întîmpla cu gazdele noastre, a căror pregătire în acceptarea riscului era relativă, mai ales în măsura în care putea duce la încercarea supremă. Avem noi dreptul să-i expunem și pe ei numai pentru a ne salva "prețioasele" vertebre?

Această problemă m-a frămîntat profund, totdeauna cînd am fost nevoit să recurg la ajutorul cuiva, știind din prigoanele precedente cît au suferit gazdele prinse, pentru că mai devreme sau mai tîrziu tot ne vor prinde.

Am înăbușit încă o dată acest sentiment de culpabilitate și m-am adresat unui fost coleg și bun simpatizant, care fără nici o șovăire mi-a dat adăpostul necesar, fără să-mi pună întrebări în prealabil. În astfel de împrejurări, cînd vin renunțările de obicei îi prea tîrziu.

În așteptare, dialogam cu Gheorghe prietenul și camaradul, care era nerăbdător să știe prin cîte am trecut de cînd nu ne-am mai văzut și cum văd eu lucrurile în prezent.

— "Prin cîte n-am trecut, dacă m-ai întreba.... iar de văzut nu le mai văd sau mai bine zis nu văd nimic bun!"

Cît era de greșit – după unii – să comunici pesimismul tău și altora care au nevoie de încurajare, pentru că așa-i omul: "A trăi fără speranță, cine știe amărăciunea cei ascunsă în aceste vorbe"..... Nu știu precis care poet a spus-o, însă a trăi cu speranțe întemeiate doar pe iluzoria salvare a unor foști "inamici" pentru a-ți da curaj și a comite acțiuni îndrăznețe, uneori dezastruoase, îi și mai condamnabil.

N-aș putea spune că speranța îmi lipsea cu desăvîrșire, însă ea se pierdea în ceața unui viitor nu prea apropiat.

Ce se va întîmpla pînă la ivirea luminișului mult dorit, nici

astăzi, după atîția ani, în acest Apus condamnat la" decadență" de Oswald Spengler, (ar fi de dorit să se fi înșelat, cu toate că.....), n-o știu și nu văd " viitorologul" care-ar putea-o spune, decît sub formă de dorință, sau urări de Anul Nou.

Îmi vine în minte olteanul Pasolini de la Sibiu!

O mai trăi?

Luna decembrie am petrecut-o în casa atît de ospitalieră a prietenului Gheorghe, așteptînd un alt Crăciun tot atît de vitreg ca și cel de anul trecut.

Ascultam și emisiunile de la Ankara din sursă americană, tradusă în românește, de unde reieșea că se va produce ceva cît de curînd, care ar putea fi chiar o ciocnire, pentru că rușii nu respectă angajamentele luate. (Cînd le-au respectat un-chiule!).

Asta o știa și "unchiul" și "nepotul", însă naivilor din Răsărit trebuia să li se spună ceva cît de cît și mai ales ceva ce ci doreau să audă.

Citeam și Scînteia, singura sursă de cultură și zarzavat, care ne sta la dispoziție în acele vremi de început de eră întunecată.

De la o vreme nu mai citeam decît titlurile, conținutul fiind o repetiție multi – laterală, multi – longitudinală și multi - minciuneală, pe care o auzeam și la radio, o citeam și pe pereți, ca de exemplu: "Trăiască Petru Groza care a adus bumbacul în țară".

Umorul românului – singura hrană care-l mai ține la suprafață – a răsturnat termenii, zicînd: "Trăiască Petru Bumbacul care a adus groaza în țară".

2. Intrarea în așa zisa libertate

Și așa "citind" mereu, dau într-o zi de un anunț, care parcă-mi spunea ceva: "Conform dispozițiilor Ministerului de Interne, toți cei care trăiesc în clandestinitate, dacă se predau de bună voie autorităților vor fi scoși de sub orice urmărire".

Îl citesc de mai multe ori, mă consult cu Gheorghe, îl rog să caute pe cineva care ne-ar putea informa mai precis și într-adevar acel anunț ne era adresat.

Îmi amintesc de Vică Negulescu, de Bătrînul Pătrașcu, de circulara cu dublu tîlc.... și de eventuala cursă ce ne-o întind.

Cursă sau nu, eu mă predau, îmi liberez în același timp conștiința de povara, relativ la expunerea gazdelor, chiar de n-aș gusta decît o zi din bunul suprem: LIBERTATEA.

Se făcea că ajunsesem la sfîrșitul lui decembrie 1945, chiar în ziua de 31, cînd mă urc în tren ziua în amiaza mare – și nu noaptea cu gulerul ridicat ca pînă acum – și mă duc la Deva.

Aveam de ales între cele două autorități: poliția sau jandarmeria. Amintindu-mi de purtarea lor de anul trecut, cînd hoinăream prin munți, optez pentru jandarmi.

"Bieții" jandarmi își pierduseră aroganța de odinioară și așteptau și ei actul de deces. Vă salut și scuzați de deranj! Sînt eu și mă predau! Ministerul de Interne, dispozițiile, știți....

– "La poliție, că ei se ocupă de politicieni" . Noroc că unul din ei era la curent .

Mă prezint la poliție, repetînd întocmai cele spuse la jandarmi.

– "Cum te cheamă?" – vădit deranjat mă-ntrebă unul .

Cum dădea spre seară, se pregăteau și ei de revelion și cînd colo, un clandestin ca mine îndrăznește să le dea de lucru.

Mi-au găsit dosarul repede, fără să mă întrebe de unde vin, unde mă duc,ce ocupație am avut în anii trecuți. Se vede că erau instruiți să se poarte cît se poate de urban.

Mi-au dat o hîrtie care ținea loc de legitimație conform celor scrise în ziar și cu asta începe capitolul așa zisei "libertăți".

Am plecat repede ca nu cumva să se răzgîndească, dar cum nu aveam tren pînă a doua zi, mă așteaptă o noapte petrecută în sala de așteptare a gării.

A doua zi în tren de la Simeria la Călan, întîlnesc o droaie de cunoscuți, care știind cauza lungii mele absențe nu știau cum să înceapă întrebările.

— "Da de unde vii?"

— "De la Deva!"

Nu acest răspuns îl așteptau ei, ci ceva mai elaborat, dar cum să rezumi în cîteva cuvinte cei cinci ani de zbucium și peregrinări?

Ajung acasă în plină zi de Anul Nou, primit cu legitimă bucurie de părinți, frați, rude și cu tot atîta curiozitate de iubiții consăteni.

Casa a devenit repede neîncăpătoare. Nici la urs nu se adună atîta lume. Cîte zvonuri n-au circulat pe seama mea în acești ani de dispariție.

Nici sinuciderea nu era omisă, nici haiducia cu căderea la ruși, nici gradul de pilot în aviația germană, zvon după care au urmat insinuări atît de perfide, după cum se va vedea și pe care-mi era imposibil să le risipesc.

După ce le-am strîns mîna și le-am urat "bine v-am găsit", cei mai mulți au plecat, rămînînd doar cîțiva împărțiți în două tabere, pe care cunoscîndu-i și știind ce plătesc, nu mi-a fost greu să știu și ce vor să afle.

Oportuniștii, adepții lui "pleac–ai noștri, vin ai noștri", convinși că m-am "dat" cu ei – altfel n-aș fi liber – îmi aduc o veste "bună": Sîmbăta viitoare se va ține un mare "miting" (se englezisera) la Hunedoara, cu prezența tovarășului Gheorghe-Dej și ei se așteaptă să mergem împreună.

Le-am spus atît de răspicat, ca să nu mai uite niciodată: **EU NU MERG!**

Și asta a fost de ajuns ca ceilalți, care așteptau îngrijorați să mai vadă încă o epavă, să recapete încrederea pierdută.

Insinuarea cu "trecerea"la ei, mi-a trebuit un timp mai îndelungat s-o risipesc total și pentru asta am fost nevoit să mă retrag în bîrlog și să nu ies în lume, știind *cît îi de mare mișelia omenească, mai ales cînd îi încurajată de cei de sus.*

"Ministeriu nost" cum i se spunea în sat, "fostul" baci Romonuț a lui Iaia, neplăcut surprins, auzind c-am venit acasă fără dorita plecăciune în fața "Excelenței" - Sale, s-a exprimat: "Îi băgăm noi iar la-nchisoare!"

Singurul adevăr pe care l-a rostit și el, în cariera-i de slugoi fidel.

Cealaltă insinuare, de a fi fost pilot în aviația germană, în loc să mă măgulească oarecum, (abia conduceam bine o bicicletă), m-a întristat peste măsură și nu puteam să le dovedesc contrariul.

Prin luna septembrie, după acel 23 August, aviația germană sau ceea ce mai rămăsese, ca să ne pedepsească pentru ignobila trădare, mai făcea incursiuni pe teritoriul României, atacînd ținte mai mult sau mai puțin militare.

Gara Simeria, – important nod de cale ferată – a fost atacată în două rînduri, fără să fi fost atinsă, bombele căzînd pe cîmp, după spusele celor de acolo.

Un avion răzleț se aventurează și deasupra Călanului, zburînd atît de jos încît baci Ion a lui Ciolan, care se găsea la culesul cucuruzului, jura că m-a văzut și că i-am zis chiar: "Bună ziua, baci Ioane".

Lui baci Ion îi plăcea însă să tragă la măsea și să vorbească în vînt.

Pînă aici nimic de spus, chiar de ar fi fost așa, cine te poate opri să fi sau să nu fi pilot.

Gravitatea constă în faptul că-n aceeaşi zi sau în zilele următoare, un avion german care zbura tot atît de jos, mitraliază în gara Subcetate trenul personal Simeria-Petroşani, ucigînd cîţiva călători printre care şi un consătean de-al meu.

De aici legătura făcută de "unii" că aş fi fost eu pilotul acelui avion, avea toate şansele să fie crezută, mai ales după paraşutarea de mai tîrziu care la fel îi legată de un avion.

La început credeam că-i o glumă de prost gust scoasă de nişte flecari, pînă cînd soţia consăteanului ucis – fostă colegă la şcoala primară – observ că nu-mi răspunde la salut.

Vasă zică nu-i glumă şi în ochii unora persistă bănuiala că eu am fost laşul care se amuza atacînd un tren de persoane, ucigînd oameni nevinovaţi şi fără apărare.

Desigur, dac-ar fi fost aşa, meritam să fiu acuzat şi dat la corbi, dar n-am fost eu şi tragedia era că nu le puteam dovedi.

Şi astfel m-am resemnat purtînd această povară, ştiind că Cel care ne va judeca la sfîrşit, El ştie adevărul. Insinuarea – această armă otrăvită – mai devastatoare ca toate acuzaţiile făţişe şi pe care "el" (celălalt) prin interpuşii săi, o mînuieşte cu atîta dexteritate, pentru a semăna zîzania şi ura între oamenii de slabă credinţă.

În felul acesta am intrat în aşa zisa libertate, acordată într-un subtil calcul al unora din comitetul central al Pe Ceului de atunci.

Că nu va dura prea mult o ştiam şi o simţeam la tot pasul, dar cum partidele, aşa zise istorice, deveniseră inamicii potenţiali şi imediaţi, noi vom fi lăsaţi într-o relativă pace, pînă termină cu ei.

Venind primăvara lui 1946, am ieşit la arat şi semănat pe modesta ţarină ce-o posedau părinţii mei, căutînd să uit tot zbuciumul celor cinci ani şi să devin – dacă ar fi cu putinţă – ca Nuţu Doncii din prefaţa "Craniilor de lemn".

Mă duceam uneori cu carul la pădure după lemne, altcori

cu vitele la păscut şi aşa-mi retrăiam copilăria cu tot farmecul nopţilor de vară, cînd: "doar vreun cîine-n somn mai latră, răguşit", din poeziile lui Coşbuc.

Trebuinţele materiale, pe care altădată le credeam esenţiale, erau reduse la minimum şi anume, un costum chiar peticit, o pereche de ghete cîrpite, mă mulţumeau tot atît cît pe alţii un tweed englezesc.

Fără voie şi fără să-mi dau seama devenisem un adept al lui Diogene şi nu-mi lipsea decît butoiul, candela, şi Alexandru.

3. Satanizarea sufletelor în actualitate

În ocupaţiile mele agricole, întîlneam lume predispusă la vorbă şi nedumeriri, dar cum nu uitasem că "vorba multă-i sărăcia omului", evitam sau vorbeam în parabole pe care nici eu nu le-nţelegeam bine, necum ei.

Aveam totuşi oameni "aleşi", cărora puteam fără nici o teamă să le spun deschis tot ceea ce ştiam că se va întîmpla cu ţarina lor, pe care o iubeau cu patima lui "ION", din pămîntul care-mbată, a lui Rebreanu.

Îşi descărcau şi ei inima şi poate erau singurele momente demne, cînd om lîngă om, într-o uniune de credinţă, ne ridicam peste lut şi imploram din adîncuri, ajutorul Celui de sus.

Numai EL în marea LUI milostivenie – dacă va găsi de cuviinţă – ne mai poate salva, altfel sîntem pierduţi pentru timp îndelungat.

Şi nu pentru că ne vor lua "moşia" – pe care oricînd o putem redobîndi – ci pentru că ne vor lua mormintele strămoşilor, ne vor lua viitorul nepoţilor, ne vor lua bucuria de-a trăi, ne vor altera sufletul, ne vor învăţa să urîm, să pîrîm, ne vor coborî în rîndul tîrîtoarelor şi ne vor negocia ca la iarmaroc.

Abia peste cîţiva ani (ani necesari pregătirilor chirurgi-

cale), avertismentul dat de cel mai clarvăzător din domeniul politic, mai bine zis al educației, se va dovedi o înspăimîntătoare profeție.

"Cine își închipuie că aceștia vor pleca înainte de a ne sataniza?" a spus-o în anii cînd pregătea rezistența în Pădurea Dobrina, tînărul Corneliu Codreanu.

Pericolul era iminent chiar atunci, căci forțele care-l pregăteau erau puternice, cu ramificații în afară, cu sprijin subversiv înăuntru (Goldsteinii cu bomba de la Senat) și lașitatea cu care istoria noastră îi presărată din plin.

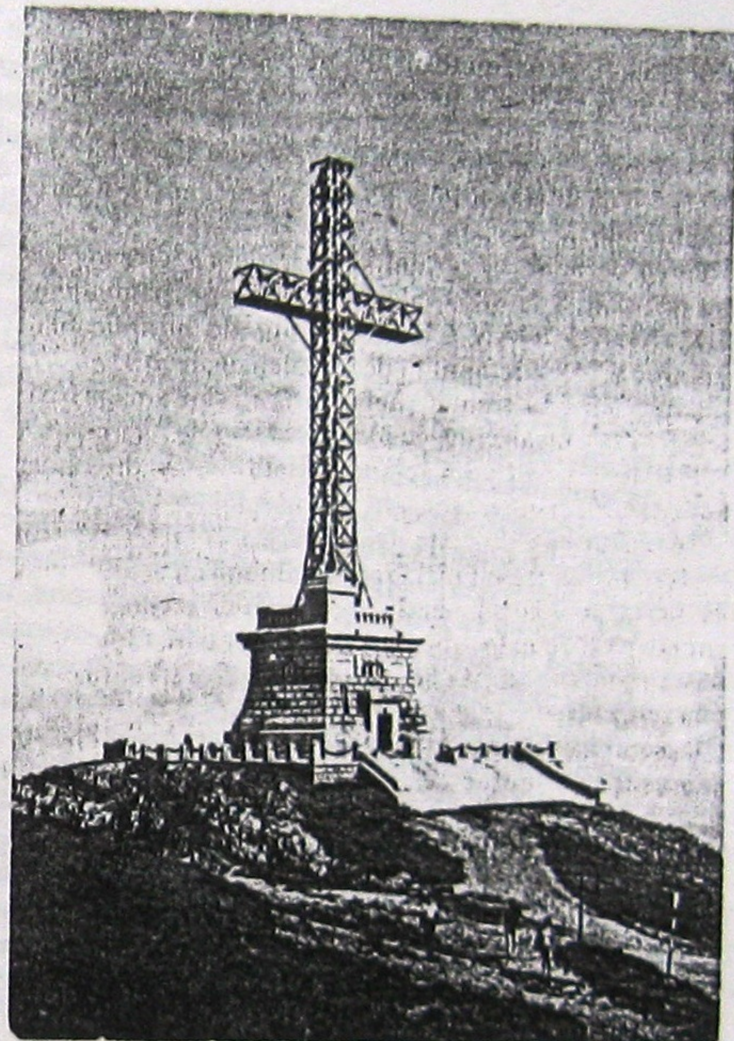
La un moment dat, fără acea titanică încordare a doi oameni providențiali, CONSTANTIN PANCU și CORNELIU CODREANU, prăbușirea bătea la poartă. Cu piepturile lor de viteji, au reușit să oprească valurile spumegînde de ură și desmăț care veneau de dincolo de Nistru, gata să ne înece și pe noi.

Ei au reușit să amîne doar cu douăzeci de ani scufundarea în abis, iar ceea ce se întîmplă astăzi, se poate să nu fie altceva decît o pedeapsă a Cerului pentru felul cum nemernicii reprezentanți ai țării de pe atunci au răsplătit pe acești legendari eroi.

Constantin Pancu – colosul fizic și moral – atacat de microbii care-i devorau plămînii, sărac lipit, este redus la starea de cerșetor în orașul, căruia cu riscul vieții sale îi redase Tricolorul pierdut pentru o clipă.

Uitarea, lipsa de recunoștință, nepăsarea de care au dat dovadă locuitorii Iașului și ai țării, rămîn ca o pată neagră ce nu va fi ștearsă decît în ziua în care: "Ridica-ți-vom templu, măreț monument".

Dacă urechile noastre afone și surde ar fi dotate cu-n sistem amplificator perfecționat, am auzi voci de Dincolo, răsunînd în Pădurea Tincăbești: DE CE NE-AȚI UCIS? Dar mai ales parcă zic cei treisprezece: DE CE L-AȚI UCIS PE EL, PE CĂPITANUL NOSTRU?

CRUCEA DE PE CARAIMAN

În vremurile grele ce le trăiți, pe care el le-a prevăzut ca nimeni altul, poate cu ajutorul lui Dumnezeu în care el credea profund, ar fi găsit soluția miraculoasă și v-ar fi scăpat de infern.

Și vinovați de moartea noastră, dar mai ales a lui, sînteți toți care ați tăcut și continuați a tăcea, precum și voi care ați stat cu brațele încrucișate.

Pe cît de mare fu curajul și clarviziunea strămoșilor ce înfăptuiră unirea la 1859, alegîndu-și Domn pămîntean pe ALEXANDRU IOAN CUZA, pe atît de inexplicabilă fu acceptarea trădării înfăptuită de inamicii coalizați.

Șapte ani le-a trebuit "negustorilor" să-i amăgească cu minciuni și să-i otrăvească cu alcool.

Trădarea a fost apoi recompensată cu grade, onoruri, gigantice statui și ei au tăcut.

Cu un urmaș din vița lui CUZA - VODĂ pe tronul României, nu am fi avut nici groapa comună cu acidul sulfuric de la Jilava, nici rușinosul 23 August, nici zecile de mii de morminte pe care ni le pregătesc. Să fi fost oare finlandizarea României o utopie, după cum susțin cei cu șira spinării elastică pînă la refuz?

Desigur că nu! Era de ajuns ca în locul Dejilor, Grozilor, Bodnărașilor și tuturor celorlalți: Grauri, Sadoveni, și Parhoni, să fi avut și noi un MANERHEIM al nostru, polonezii, cehii, ungurii, bulgarii pe al lor, care să le spună rușilor răspicat: "Prietenie cu condiția "sine qua non" de egalitate și neamestec", și fața lumii ar fi fost schimbată.

4. Reflecții mioritice

Trăiam trista realitate. Am reținut si dureroasa marionetă, Lucrețiu Pătrășcanu, care diseacă într-o carte "oroarea" celor trei dictaturi – care dealtfel au fost două – cînd nici un

fir de păr nu i s-a clintit. Dar, nici nu se usucă bine cerneala și-și pierde capul – la propriu – în paradisul "democratic" pe care-l visase.

O mai mare ironie a soartei nici că se poate!

Unul care se simțea extrem de bine în raiul tovarășului Marx nu era altul decît baci Romonuț, a cărui activitate se desfășura tolănit în limuzină de la Nădăștie la Deva, de la Deva la Călan și în jur, iar din cînd în cînd și la București.

Primul act important pe care l-a semnat "ministeriu" a fost divorțul de nana Tița, nevastă-sa (și ce femeie cumsecade era!), care nu mai corespundea – zicea el – cu înalta lui poziție "globală".

Al doilea a fost construcția unei vile în sat, corespunzătoare noii soții, o achiziție bucureșteană găsită – după spusele unora prin Gropile lui Ouatu sau prin Dudești.

Aveam o vecină căreia îi zicea lumea Coarca, ceva neam cu Romonuț, nostimă în felul ei. Într-o zi reușește să-i oprească limuzina și să-l apostrofeze: "A măi Romonuț mă, a nu mai vini tu pe la noi mă, te țîni fălos? ". Foarte indignat de această "tutoială" îi răspunde:

"Mătușe Clarii, meta tăt așe-mi zîci ca-nainte. Te-ai zăuitat că acuma eu îs Sfe'nicu Tronului? "

Cîțiva hîtri care asistau la scenă se-ntreabă reciproc: – "Ce zîce că-i?" – "Zîce că-i sfeșnicu nu știu cui". – "Cînd o zbura sfeșnicu după el într-o bună zi," mai zice unul. Dar.....n-a zburat.

După ce comedia durase destul în ceea ce-l privește, el a fost "avansat" de la minister la șefia unei gospodării de stat, ca să se-mplinească ceea ce scrisese cu mult timp înainte Grigore Alexandrescu: "Un bou ca toți boii, puțin la simțire".........

Atît că nici în aceste zile ale noastre, soarta nu a fost de partea cirezii, care oricît a fost de numeroasă prin voturile date în alegerile din 1946, prin teroare și inversarea urnelor, "cireada" pierde, iar cei

care "voiau egalitate, dar nu pentru câţei" se instalează temeinic, cu binecuvîntarea tacită a d– lui Harriman şi Co.

Căci, fără această binecuvîntare n-am fi ajuns aici, şi-i bine să nu se uite, nu de altceva, ci pentru a ne mai tempera entuziasmul pe care-l manifestăm ori de cîte ori Washington-ul ridică tonul.

Fiindcă dacă uneori rima cade fără să vrei, noi de atunci trăim, sau mai bine zis existăm, în mocirla prozei de laYalta şi Postdam.

S-a scris atît despre această Yaltă, s-au repetat mereu aceleaşi lucruri, fără ca nimeni să-şi dea seama că Yalta nici nu există decît din punct de vedere geografic. Ceea ce unii numesc deciziile sau "spiritul" Yaltei, nu este altceva decît "spiritul" Washington-lui combinat cu "duhul" marilor ipocrizii care bîntuie pe malurile Tamisei.

Cu mult înainte de întîlnirea cu tiranul moscovit, în capul celor doi inefabili interlocutori procentajul abandonării era stabilit, iar acolo s-au produs doar unele retuşări de circumstanţă.

Fiindcă-i "bine" ca puzderia de popoare neastîmpărate şi pretenţioase să se alinieze o dată pentru totdeauna sub pavăza ocrotitoare a celor mari care ştiu ce vor.

Singurul inconvenient – major – este că n-am înţeles imediat şi unii nu-nţelegem nici astăzi, fiincă sîntem handicapaţi mintali sau "tari de cap".........

Au trecut mai bine de şase luni de cînd am redevenit ţăran – la propriu şi la figurat – şi parcă nu mai aveam decît un singur dor, să devin cioban, dac-aş fi avut un pic de munte şi o turmă de oi.

Aş fi cîntat toată ziua din fluier, aş fi conversat cu mioarele şi cine ştie dacă nu l-aş fi umbrit pe Alecsandri, prin adîncimea versurilor care se înghesuiau să vadă lumina creaţiei.

Cîţi filozofi ar fi găsit materie de cercetări, interpretări, analize, iar subtilitatea fiecărui cuvînt spus de laia- bucălaia ar fi umplut cîteva volume, pentru hrana spirituală a generaţiilor viitoare.

Şi...... toată această pierdere numai din cauză că n-aveam oi.

Oiţei-mioare care mi-ar fi "comunicat" complotul celor doi lotri, probabil că i-aş fi răspuns în felul următor: *"Spune celui ungurean şi celui vrîncean, că nu sunt altceva decît nişte bandiţi ordinari şi o să mor cu ei de gît.*

Să-şi aduc-aminte de Baia, de Podul Înalt, de Dumbrava Roşie şi atîtea altele, cînd strămoşul meu Ştefan a ciopîrţit atîţia ungureni, turceni, tătăreni.

Dacă li s-o urît cu binele, să-ncerce cu condiţia să nu mă atace mişeleşte pe la spate, fiindcă sunt extrem de alergic la mişelii.

Şi acum iubite mioare, lăsîndu-ne mai departe purtaţi de valurile magiei din basmele cu împăraţi roşii şi alte culori. *De ce nu vă transformaţi voi în nişte vajnici plăieşi şi sărind Prutul să eliberaţi întinsele livezi şi cîmpii basarabene, ca zglobii voştri urmaşi să zburde în linişte şi nestingheriţi de toyotele rusnene?"* Mi-ar răspunde poate bucălaia: "Dacă singura voastră speranţă se reduce la minuni, vă plîng de milă şi cu asta am încheiat magia"! Se cam apropia toamna cînd, după o vorbă din bătrîni,"se numără bobocii", iar ai mei parcă se născuseră morţi, căci nu mai găseam niciunul.

După euforia libertăţii şi-a nopţilor de vară, o altă stare sufletească îşi făcea pîrtie, iar această lîncezeală, sau inutilitate, începea să mă apese.

Fratele, învăţătorul Traian tocmai fusese şi el "epurat" – termen la modă pe atunci – redus la şomaj, după zeci de ani de învăţămînt, examene de capacitate şi definitivat luate cu brio, o recentă licenţă în drept, toate acestea declarate nule şi neavenite, iar un fost ucenic la uzină este numit învăţător,ca să

se adeverescă ceea ce unii spuneau fără să roşească: "Lumina vine de la Răsărit".

Două guri de hrănit în plus, acum la bătrîneţe, din mica lor pitanţă, după sacrificiile făcute în anii de şcoală, mi se părea prea mult. Cu toate că nu ne făceau nici un reproş, m-am hotărît să-mi găsesc de lucru.

5. În dezacord cu jertfe inutile

Ştiam că-ntr-un sat lîngă Brad locuia prietenul Aurel, unul din camarazi venit şi el de la Viena cam în acelaşi, timp, mai mult pe jos decît în căruţă.

Îl caut în speranţa că voi găsi ceva în regiunea minieră, unde nimeni nu mă cunoaşte.

Şoma şi el fără perspective, fiindcă curriculum vitae ce ni se cerea – din punctul lor de vedere – era valabil doar pentru un post la Jilava sau Aiud.

El avea totuşi posibilităţi materiale mai bune, călătorise la Arad şi Timişoara, era în contact cu organizaţia clandestină şi-mi face chiar reproşuri că m-am izolat şi nu activez.

Aflu de la el că "toată lumea" activează, numai noi aici în Hunedoara suntem cei mai slabi şi fricoşi.

– "În ce constă activitatea?" îl întreb.

– "În organizare, în pregătiri pentru a deschide drumul americanilor cînd or veni".

– "Vasăzică iar vin americanii?"

– "Vezi, glumeşti pentru că nu eşti la curent cu nimic! Lumea nu doarme. Cei din Germania nu s-au dat la fund, ei sînt una cu americanii şi ştiu tot! De curînd a sosit Eugen Teodorescu, aducînd ştiri şi dispoziţii precise: Dacă nu-ncepe în toamna asta, începe la primăvară".

Inutil să spun că mă-ndoiam, fără să trec totuşi la extrema neîncrederii totale.

Oricine se poate înşela, chiar şi eu! (sîc)

Îmi treceau prin minte fel de fel de gînduri, care de care mai contradictorii, iar viaţa aceasta vegetativă pe care o duceam, în aşteptarea abatorului, nu merita două parale, fiindcă: "Tot una e dac-ai murit flăcău sau moş îngîrbovit, / Dar nu-i tot una leu să mori,ori cîine-nlănţuit".

Dacă citez cam des frînturi din marii noştri poeţi, o fac cu convingerea că unele prea ni se potrivesc, prea au fost scrise parcă pentru vremile ce le trăim.

– "Bine, Aurel. Dacă toată lumea se organizează, să ne organizăm şi noi. Cînd mai vine curierul – după cum spui – îl trimiţi şi pe la mine.

Venisem să caut de lucru şi cînd colo găsesc un "angajament".

Satul lui se găsea doar la vreo cinci km. de Ţeblea, acolo unde: "Horia odată-şi aduna oştirea sub falnic gorun" şi "tot sub acel gorun este o movilă şi-o cruce uitată a lui Avram Iancu, eroul tribun".

Păşeam pe locuri sfinţite cu munţi de suferinţă, cu jertfe fără număr şi cine ar putea trece pe acolo fără să se descopere în amintirea acelui "Ţăran de cremene, / cum n-a fost altul să-i semene".

Şi ei s-au îndoit poate de succesul răscoalelor, şi ei cunoşteau superioritatea armată a inamicului. Totuşi, *cînd răbdarea ajunge punctul de ruptură, vocea raţiunii dispare şi inima-şi spune tumultuos cuvîntul.*

Fără încurajarea personală a Împăratului, ar fi întreprins ei acele temerare răzmeriţe? Se-ntreabă şi astăzi unii istorici, căci nu degeaba ştafetelor trimise de Împărat – care voia să-l vadă, – Avram Iancu le răspunde: "Un nebun n-are ce vorbi cu-n mincinos".

De aici pînă la a face o paralelă cu promisiunile americanilor, care "veneau", nu mai este decît un pas – trecut deja,

– asemănare șchiopătîndă totuși, pentru că nu Washington-ul promitea ceva, ci cîțiva plutonieri din serviciile lor secrete de pe la Salzburg și Linz, a căror misiune era perpetuarea neliniștilor dincolo de cortină și a căror autoritate se poate compara cu a ultimului valet de la Curtea Imperială.

Cum nici în cea mai avansată demonstrație planurile Statului Major al armatei nu sunt supuse spre aprobare soldaților, tot așa nici noi n-aveam nici dreptul nici posibilitatea să-ntrebăm comandantul despre înțelepciunea deciziilor luate.

Încrederea trebuie să fie totală, sau să nu fie deloc! În armată totuși cei care se găsesc în vîrful piramidei sînt cunoscuți, valoarea lor morală și profesonală poate fi oarecum apreciată – deși relativ –, încrederea îi înfiptă în concret.

Nu același lucru se întîmplă cu așa zisul "comandant" care rămîne tot timpul anonim. Niciodată baza, trupa, nu cunoaște valoarea intelectuală în sensul de înțelepciune a celor care decid.

Cu aproximație, uneori se știe totuși cine este acolo "sus". Pe parcurs, însă, aceștia pot dispărea, fiind înlocuiți cu alții mai puțin "înzestrați", poate chiar din tabăra vrășmașe, – cum s-a mai întîmplat – iar tu *soldat fără uniformă te duci la abator, împins de comandamentul căruia i- ai încredințat al tău destin.*

Din nenorocire, *aceasta-i soarta tuturor organizațiilor clandestine de pe glob,* iar cei care le compun n-au decît să le accepte sau să se retragă, nefiind altă cale de mijloc.

Acceptasem și nici nu trece mult și curierul de la București bate la poartă, iar conform semnului stabilit cu Aurel, îi deschid.

"Băiatul" îndeplinea toate condițiile: era tînăr, simpatic și mi se părea inteligent.

Vorbim de multe și amestecate, iar cum el îmi cunoștea antecedentele, trecem la stabilirea "planului" de lucru.

– "Pe cîți crezi că poți conta în partea aceasta a județului?"

– "Pe cîteva zeci de mii de bărbați, tot atîtea femei și un număr impresionant de copii".

– "Să lăsăm gluma la o parte", zise el.

Atît că nu era glumă deloc, ci o altă interpretare sau definiția cuvîntului "conta".

Îmi confirmă și el sosirea lui E.T., începerea iminentă a ostilităților, dacă nu în toamna asta în primăvară, lucru pe care de altfel îl știam.

Ceea ce însă nu voiam să știu sau s-accept, *era ușurința sau improvizația cu care se tratau lucruri atît de grave.*

Îi cer să m-asculte și să raporteze întocmai celor care-l trimit părerile unuia care a mai văzut și altele: "Mai întîi dacă ai un carnet unde însemni nume, adrese, contribuții, te rog să-l pui imediat pe foc!

Dacă-n astfel de situații memoria nu ne ajută, mai bine să ne lăsăm păgubași.

Celor cu care mai stai de vorbă, să nu le mai spui că începe la toamnă sau la primăvară, chiar dac-a spus-o Eugen.

Cei care cred că aceasta-i o bună "tactică" pentru a mobiliza cît mai mulți, înseamnă că n-au înțeles nimic din trecut și probabil n-or să înțeleagă niciodată.

Mobilizații cu momeli de rapid sau ușor, mai bine să-i pierdem de mușterii de la început, pentru că nu va fi nici ușor nici rapid, iar cînd vom da într-adevăr de greu, aceștia vor fi mai mult o povară decît un ajutor.

Dacă nici acum n-am învățat lecția, înseamnă că undeva s- a blocat angrenajul, iar Eugen ar fi bine să-și revizuiască părerea, în sensul că tari de cap n-ar fi numai ardelenii.

Nimănui nu i-a trecut prin minte să-ntocmească un ghid al perfectului revoluționar, pentru că perfecțiunea nu-i omenească,iar circumstanțele sînt mereu altele, dar anumite prin-

cipii generale trebuie respectate, altfel intrăm în gura leului înainte de timp, după cum s-a mai întîmplat.

Pentru a face război, "unul" dintre cei mai mari strategi spunea că are nevoie de trei lucruri: Bani, bani, bani! (Se vede că oamenii nu-i lipseau.)

Pentru o revoluție însă, oamenii trec de trei ori înaintea banilor.

Fără a le neglija importanța, cred că vom putea strînge ceva pînă la proxima întîlnire, însă cum eu va trebui să-mi caut de lucru, chiar ca argat, în așteptare îl pun în legătură la Hunedoara, în oraș cu-n veretan care trecuse și el prin toate chiar de la "început." Toamna avansa încet, frunzele cădeau, cocorii plecau, americanii nu veneau și doar iarna se anunța grea, multă zăpadă secundată de consolidarea Partidului unic și conlichidarea speranțelor noastre.

În această avalanșe de evenimente negative s-a strecurat și o rază de primăvară în ceea ce mă privește, am găsit de lucru, un lucru care-mi convenea de minune și care nu mă obliga la nici un fel de compromis.

6. Un scurt popas în profesiune

Ieșind din bîrlog, aflu de la cineva de existența unei mici industrii textile, lîngă Hațeg, într-un sat numit Nălați, condusă de un fost coleg de la Școala de Arte și Meserii din Deva, Agliceru.

Îl caut, îl găsesc și ne-am înțeles din cîteva cuvinte. N- avea nevoie de nici un curriculum vitae, fiindcă din auzite știa unde-am fost, ce-am făcut (mare lucru), de ce șomez. Fusese și el simpatizant discret și se bucură că mă poate ajuta.

Fiind asociat cu-n inginer, fost agronom, care se ocupa cu administrația, el avînd parte tehnică, îi admiram siguranța cu

care conducea totul, cunoștințele tehnice acumulate și planurile îndrăznețe de viitor.

Fabrica avea vreo treizeci de muncitori, majoritatea femei. Era instalată în grajdurile fostei curți, a fostului grof local, pe care ei le amenajaseră admirabil.

Avea și un atelier mecanic cu două strunguri, pentru că unele mașini de scărmănat, torș, pieptănat, le construiau chiar acolo în atelier.

În ultimii zece ani îmi cîștigasem pîinea cu pleivasul și deci mi-a trebuit o perioadă de readaptare, însă n-aveam nici o pretenție afară de cotidiana ciorbă, un pat chiar mizerabil, numai să nu mai stau în cîrca părinților.

Comenzi aveau destule, fiindcă organizaseră un fel de troc, adică în schimbul lînei brute pe care o aducea lumea, primeau atîțea metri de stofă, iar profitul era rezonabil.

În fostele hangare ale moșiei plănuiseră instalarea unei mori moderne (cu multiple site), a cărei lipsă era de mult simțită în regiune.

Voia lumea să mănînce o pîine mai albă, fără să le treacă prin cap că nu peste mult timp, în urma dezvoltării științifico - laterale, va lipsi materia primă, adică grîul.

Eram abia la sfîrșitul lui 1946, și pentru că lucrurile nu se precipitau în sensul temutei colectivizări și confiscări,cei mai mulți credeau că se va rămîne la acel statu quo tolerabil.

Iluzii trecătoare, fiindcă teoria celor doi pași înainte și unul înapoi nu era înțeleasă de mulțimea neinițiată în gîndirea tovarășului Vladimir Ilici.

Se amînau anumite scadențe și din lipsa de cadre, mai era și umbra celor două partide care nu intraseră încă în agonia finală, cu toate dezertările tătăreștilor și ale celorlalți alexandrești.

Astfel, acoperit de-o ceață din ce în ce mai deasă începe Anul Domnului 1947, cu toate semnele de întrebare înșiruite

unul după altul, în aşteptarea celor de mirare care nu vor întîrzia.

Cei doi intrepizi industriaşi, unde-mi cîştigam pîinea cea de toate zilele, din cînd în cînd mă întrebau dacă-i prudent să mai investească şi alte capitaluri, pe care le obţineau sau le erau oferite chiar de anumiţi posesori dezorientaţi.

Părerea mea – care de data aceasta era destul de umilă – fiind rezervată, pentru că nu ştiam mai mult decît ei, cu toată reputaţia mea de "om politic" (sîc).

Le spuneam totuşi că investiţi, sau neinvestiţi, aceşti bani vor fi pierduţi mai tîrziu, dacă nu vin americanii.

– "Crezi că vin americanii? "

– "Ce cred eu n-are importanţă, însă dacă aţi asculta mai des radio Ankara, aţi înţelege că ei îs pe drum, lucru confirmat de altfel şi de camaradul comandant Eugen".

În primăvara acelui an, cum instalaţiile la moară erau avansate, lipsea motorul, pe care l-au găsit şi cumpărat prin intermediul unei firme din Braşov, undeva în apropiere de Sfîntu - Gheorghe.

Într-o fostă pirotehnie dezafectată, se găsea un colosal motor Diesel, în bună stare, doar rugina începea să-l incomodeze.

Sînt însărcinat, mai bine zis rugat, s-accept demontarea şi transportul motorului la destinaţie, operaţie delicată, căci nu te poţi improviza mecanic de motoare Diesel, fără experienţă prealabilă.

Mi se dau bani destui pentru a angaja la Braşov un mecanic de meserie şi astfel împreună l-am demontat şi transportat cu camionul la Braşov, unde obţinusem, nu fără greutăţi, un vagon C.F.R.

În timpul transportului cu camionul, am comis o boacănă de un comic demn de povestit.

În urma ploilor de primăvară, unele drumuri devin înşelătoare, iar noi ca s-o scurtăm, ne angajăm pe un drum dubios. Camionul sub greutatea încărcăturii se împotmoleşte.

Nici o altă soluţie decît angajarea unor ţărani din satul apropiat, să ne scoată cu caii din noroi. Ne învoim la preţ şi tocmai ne pregăteam, cînd în urma unor discuţii între ei, unul zice celuilalt: "Hai mă, nu fi zăroni!" Întrebuinţat ca adjectiv, toată lumea ştia de ce-i vorba.

Ca să mă aflu-n treabă şi să ne amuzăm împreună, le spun că eu sînt chiar dintr-un sat cu el.

Cine m-a pus, fiindcă reacţia lor a fost tocmai opusă. În loc să se bucure că un semen de-al lor a ajuns atît de sus, ei au sesizat scamatoria şi presimţeau ce-i aşteaptă:

"Ahaa, acum înţelegem, eşti nepotul lui Zăroni. Îşi face şi moară, are bani mulţi unchit-o, de pe spinarea noastră," etc.

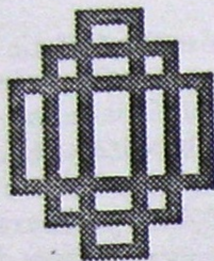
De la forma de politeţe întrebuinţată pînă aici, deveniră chiar grosolani.

– "Măi oameni buni, nu numai că nu sînt neam cu el şi că moara nu-i a lui, dar dacă v-aş spune cine sînt şi ce mă aşteaptă şi pe mine..... la ce bun şi aşa ştiu că nu mă credeţi".

– "În tot cazul am socotit cam puţin. Dacă ne dai încă o dată atîta, venim, dacă nu, caută-ţi alţii".

Ei ştiau că alţii în sat nu mai aveau cai buni şi cum eram grăbit, le-am dat, ca să mă învăţ minte să mai vorbesc zăronii.

Misiunea împlinită cu bugetul depăşit puţin, dar ce contează 100.000 de lei în plus, în ţara unde conturile se reglează după cum ştim.

IX. ETAPE ISTORICE

1. O manifestare patriotică în Țara Hațegului

N-am mai vorbit de mult de curierul de la București și s-ar părea că ne-am abandonat. Eroare!

După indicațiile lăsate, el m-a găsit ușor și legătura a continuat regulat, neavînd prea multe noutăți, doar colectarea cîtorva contribuții bănești și amînarea "celor așteptați" pentru toamna viitoare.

Se vede că iarna sau vara, orice "venire" era interzisă în virtutea unor legi neînțelese, decît de ilustrul comandament.

Vara în Țara Hațegului, la poalele Retezatului, cu pădurile de fagi, cîmpiile de mătase, holdele aurii, rîurile cristaline, îi tot ceea ce sensibilitatea unui poet își poate dori.

Nu degeaba se spune că I. AL. Brătescu Voinești pe acolo-și petrecea verile, gîdilînd păstrăvii în mijlocul naturii fermecate, lăsînd literaturii acele neuitate pagini de duioșie și frumos.

Rîul Mare, care numai mare nu era, curgea liniștit alături, iar în apele lui răcoroase ne mai bălăceam, uitînd arșița verii.

Duminicile le petreceam vizitînd satele din apropiere în căutarea comaților, taraboștilor și a altor vestigii ancestrale.

De obicei eram trei – nu zic mușchetari, pentru că n-aveam nimic din D'Artagnan, – celibatari hoinari cu-n trecut "dubios", un prezent nesigur și lipsiți de viitor.

Obligați să ne mișcăm pe meridianele universului creat de Iosif Visarionovici și înaintașul Ilici, continuam totuși să ne bucurăm de un prezent în care un singur element ne mai era favorabil: TINEREȚEA, care, dac-o numeam sfîntă, numai în sfințenie n-o duceam, fiindcă așa a fost – și va fi – de cînd îi lumea, iar "Lumea-i cum este și ca dînsa sîntem noi".

Mergînd în amontul Rîului Mare, la vreo zece km., se află SARMISEGETUZA, vestita cetate a lui Decebal.

Locuind în vecinătatea ei, parcă ne simțeam și noi mai importanți, mai "istorici", mai multilaterali.

Cîteodată visînd cu ochii deschiși, îl vedeam pe falnicul împărat supranumit Dacius, poposind – poate chiar pe locul unde acum strîngeam un șurub – înaintea asaltului final pentru cucerirea cetății și pedepsirea îndrăznețului "barbar".

Cîți legionari de-ai lui Traian au fertilizat pămîntul acestor locuri cu sîngele lor, pentru că se spune că rezistența "barbarilor" a fost lungă și costisitoare, (după cum arată și columna).

De ce n-au stat ei mai bine acolo acasă pe malurile Tibrului să joace oina și să-și crească copiii în frica lui Dumnezeu, poate nici un istoric "pînă acum" nu și-a pus întrebarea.

Răspunsul ar fi pe cît se poate de simplu, – după unii – pe atît de naiv.

Pentru că Dumnezeul lor era Marte și nu Zamolxis, iar asta ar explica prin analogie și peregrinările bonapartiștilor succesivi pe Volga, iar a taras-bulbilor pe Mureș, Vistula și Oder.

Căci numai în felul acesta Istoria se repetă în sensul că *fiecare epocă își are cezarii și napoleonii ei.*

Rătăcind cîteodată printre ruinele cetății, care în bună

parte nu se ridică nici la un metru de la pămînt, fără cunoştinţe arheologice, nu ştiam care-i partea rămasă de la Daci şi pe care o construiseră Romanii.

Ceea ce mă frămînta mai mult însă, era să pot determina locul precis unde se afla vasul cu otravă din care s-au îmbătat bravii noştri strămoşi, numiţi pe nedrept "barbari". *În toate timpurile învinşilor li se atribuie toate relele de care suferă îndeosebi învingătorii,* ca să se adeverească dictonul cu "bîrna din proprii ochi"!

Mă gîndeam la starea lor sufletească în momentul în care-au făcut gestul fatal, mai ales ca unul care în circumstanţe oarecum asemănătoare n-am avut curajul să-l fac.

În imaginaţie, îi urmăream pe ceilalţi în frunte cu Decebal, care s-au retras spre Nord, în ceea ce numim astăzi Munţii Poiana Ruscă, încercînd o ultimă rezistenţă, înaintea ultimei înfrîngeri şi a păcii eterne.

Istoria ne mai spune că nu toţi tarabostii sau "boierii" de la curtea lui Decebal i-au urmat exemplul, ci unii din cei rămaşi s-au prosternat pînă la pămînt în faţa învingătorului, răscumpărîndu-şi dreptul la viaţă prin daruri preţioase, oferite pe talere de argint.

Ceea ce-i o probă în plus că: Istoria în unele laturi se repetă întocmai, iar noi cei de astăzi sîntem mai degrabă urmaşii acestora din urmă, decît ai acelora dintîi.

Oraşul Haţeg – mai mult orăşel – la vreo patru km. era un centru comercial important, atrăgînd multă lume la tîrgul săptămînal de vite şi mărfuri, neavînd industrii, ceea ce a fost o binefacere pentru noi, fiind lipsiţi de politrucii întîlniţi în centrele industriale.

Cadrele partidului erau oacheşii ţambalagii de altădată, secundaţi de foştii trepăduşi electorali ai celorlalte partide în căutarea osului pierdut.

Aşa stînd lucrurile, ei nu prea îndrăzneau să se afirme,

fiindcă nu o dată au fost ridicularizaţi şi huiduiţi în public. Atît că această stare "anormală" – după ei se va termina într-o zi.

În aşteptare, noi organizăm o serbare cîmpenească numită nedeie, care se voia modestă şi care fără să vrem ia proporţii nemăsurate.

Mai întîi, elevii liceului Aurel Vlaicu din Orăştie erau în turneu prin judeţ, c-o piesă cu substrat patriotic, iar invitaţiei noastre ei răspund cu entuziasm.

Afişele cu litere mari şi cu un vizibil tricolor în colţ, pe care le răspîndim în toate satele din jur, bucurîndu-ne şi de o vreme splendidă, ne-au adus atîta lume, încît parcă eram pe o "Cîmpie a Libertăţii" în miniatură şi nu ne mai lipsea decît un Simion Bărnuţiu.

Rol pe care-proporţiile păstrate – unul din elevi l-a împlinit magistral.

Ei au început cu un majestuos "Trăiască Regele" secundaţi de mulţimea înflăcărată, acesta fiind, pe atunci, singurul cîntec prin care se mai putea exterioriza rezistenţa contra bolşevizării.

Cu greu am putut tempera elanul unora mai tineri, care voiau să-l acompanieze de un şi mai majestuos "Ştefan Vodă al Moldovei".

Multe au fost mărturiile de mulţumiri şi încurajări la recidivă, dar acesta a fost ultimul iureş sufletesc exprimat atît de deschis, căci pe urmă a căzut cortina de plumb.

2. Toamna lui 1947
Necazurile clandestinităţii

În urma acelei spontane manifestaţii cîmpeneşti, a cărei amploare n-o prevăzusem, n-o plănuisem,precum şi a situaţiei generale în ţară, evenimentele încep să se precipite.

Curierul de la Bucureşti ne aduce ceva nou cu care nu eram obişnuiţi pînă acum. S-au luat decizii importante: În cazul că americanii nu vor "veni" în toamna aceasta, va trece peste graniţă în Iugoslavia un grup sau un contingent de tineri selecţionaţi dintre cei mai valoroşi, care vor forma rezerva necesară, în vederea viitoarelor acţiuni.

La auzul acestei iniţiative, nu puteam decît s-aplaud din toată inima, în sfîrşit, se trecea pe nişte "unde" ceva mai lungi.

În ceea ce priveşte selecţionarea, totul depinde de competenţa sau flerul celor care o fac, pentru că cei trecuţi să devină într-adevăr o rezervă valabilă şi nu un lot de ambuscanţi.

Pentru că se prevede "strîngerea şurubului" într-un viitor destul de apropiat, la aceasta se adaugă retragerea în munţi a cîtorva echipe de sacrificiu.

La aceasta nu numai că nu aplaud din "toată inima", dar nu mai aplaud deloc. Cei de sus mă întreabă, prin el, dacă sînt dispus sau am posibilităţi de a forma una sau mai multe echipe pentru "a învesti" Retezatul şi eventual Parîngul.

— "Poţi să le spui, fără nici o ezitare, că nu sînt dispus şi chiar de aş avea posibilităţi, nu aş face-o!"

O dată aceste minunate vîrfuri "investite", care va fi faza urmatoare a acţiunii?

Dacă americanii nu "vin" în următorii zece ani, "dezinvestim" munţii sau îi dărîmăm?

N-am înţeles niciodată *sacrificiile gratuite,* în special cele biblice, voite de un Dumnezeu în contradicţie cu EL însuşi.

În fond, pe atunci nu era altceva decît imaginaţia fertilă

sau febrilă a locuitorilor deşertului dogoritor. Cum se explică apariţia acestui fenomen la noi într-o climă atît de temperată?

Dacă prin sacrificiul acceptat am avea convingerea că se va clătina edificiul impus de Anti-Crişti, desigur acest sacrificiu n-ar mai fi inutil.

Ori, în circumstanţele pe care le trăiam atunci, această convingere lipsea total.

Sacrificaţii din munţii Făgăraşului – în amintirea cărora ne descoperim – au fost împinşi prea de timpuriu la acţiuni în vederea aceleiaşi iluzorii "veniri", iar în cazul venirii lor, se pare că vopsitorul de vagoane C.F.R. Crăciun, zis şi, "colonelu" nu ar fi fost străin.

Unica excepţie ar fi cei căzuţi în Munţii Semenicului, — a căror memorie o cinstim – ei asigurau după cum se spune, trecerea în Iugoslavia a valoroşilor "luptători".

Această analiză s-ar putea să fie greşită, iar cei care au dovezi contrarii sau văd altfel, îi rog să mă contrazică.

Avînd în vedere şubrezenia libertăţii de care mă mai bucuram, îmi exprim dorinţa să trec şi eu în Iugoslavia. El va spune acest deziderat celor în drept şi la următoarea întîlnire îmi va da răspunsul.

Serbarea Cîmpenească de care am vorbit mai sus, desfăşurîndu-se într-un climat de naţionalism avansat, era normal ca "Partidul" să fi avut cîţiva supraveghetori discreţi care au făcut raportul chiar de a doua zi.

Aveam totuşi presimţirea că ei nu aveau nici un interes să precipite lucrurile în ceea ce ne priveşte, problema lor principală era să termine cu ceilalţi.

Prin ceilalţi înţeleg Partidul Naţional Ţărănesc, incluzînd şi pe cel Liberal, dar mai ales cu singurul om care reprezenta la ora aceea speranţa redresării şi a libertăţii: IULIU MANIU. Cu toate că el se găsea sub arest încă din luna iulie, personalitatea lui creştea luînd proporţii legendare, iar convin-

gerea unanimă era că puterile apusene vor sesiza momentul procesului şi intervenţia mult aşteptată va trimite ruşii la păscut pe Volga, acompaniaţi de Groza, Ana, Dej, Parhon.

Şi aşa trecu luna septembrie într-o încordare extremă, atît din partea celor închişi, cît şi a temnicerilor. Parcă era o partidă de şah, unde fiecare din cei doi "regi", printr-o mişcare neprevăzută, putea fi făcut mat.

Asta era totuşi aparenţa, căci dedesubturile, mulţimea credulă şi neiniţiată nu le sesiza. Şi nu le-au sesizat nici cei din vîrf, sau pretinşii iniţiaţi, dar mai ales cei care credeau încă în valorile morale ale Occidentului.

Cîţi cunoşteam atunci cinicul răspuns dat de CHURCHILL premierului polonez la Moscova?

"Dacă nu acceptaţi împărţirea, tăvălugul rusesc o să treacă peste voi şi o să vă strivească, iar NOI NE VOM SĂTURA DE NIMICURILE VOASTRE".

Mai clar decît atît? Cel care vorbea astfel era pretinsul apărător al libertăţii popoarelor dar mai ales al Poloniei, pentru care – zicea el – intrase în război.

Ori polonezilor, cehilor şi tuturor celorlalţi, inclusiv noi, le era indiferent dacă colţii fiarei care ne devoră erau ascuţiţi la Berlin sau la Moscova.

Luna octombrie începe într-o tensiune crescîndă. Se apropia procesul, iar unii-l numeau, dintr-o copilărească sau "sfîntă simplicitate", procesul secolului.

Imposibil ziceau aceştia – să-l condamne! Ce probe au? Cum va lăsa APUSUL să se producă o astfel de injustiţie, el, IULIU MANIU, fiind omul politic care a fost şi va rămîne cel mai fidel adept al democraţiilor occidentale.

Cum va lăsa MULŢIMEA, care a votat cu el într-o proporţie atît de mare, să se producă astfel de monstruozităţi, fără să se revolte?

MULŢIMEA! Naivii secolului! Se mai conta încă pe

mulţime, uitînd încă de atîtea alte ingrate mulţimi cu care Istoria ne-a blagoslovit. Începînd cu cea mai de tristă celebritate din Duminica Floriilor strigînd: "Osana.... Osana"... care dură o săptămînă numai, aceeaşi mulţime să strige: "Să se răstignească... . Să se răstignească..."

Revenind mai aproape la mulţimea care l-a ales pe Alex. I. Cuza cu atîta elan şi ale cărei aşteptări el le-a împlinit ca nimeni altul, abandonîndu-l şapte ani mai tîrziu c-o incalificabilă nepăsare şi terminînd cu mulţimea din 1937 gata la un moment dat să-şi croiască drum nou, drum însorit, drum debarasat de spinii corupţiei şi ai bunului plac, iar şase luni mai tîrziu să intre într-un jug şi mai ajustat, cu o docilitate întîlnită la toţi plăvanii de pe ogor.

Aşa a fost, este şi va fi mulţimea în vecii vecilor.

Foarte discret, la început vedeam anumiţi zişi "clienţi", vizitînd ţesătoria, atelierul mecanic, metodele de lucru, dar mai ales trecutul celor din producţie.

Patronii au fost chestionaţi asupra fiecărui angajat, iar ajungînd şi la mine, nu ştiau cum s-o-ntoarcă ca să iasă bine.

Mai voiau ei să ştie, cine a compus şi executat afişele cu pricina, ceea ce nu-mi lăsa altă ieşire decît plecarea, pînă mai este timp.

Le mulţumesc pentru înţelegerea şi ajutorul dat la strîmtoare, dar prezenţa mea de acum le va pricinui numai neplăceri, lucru pe care voiam să-l evit cu orice preţ.

Aştept la gazda din sat încă cîteva zile sosirea curierului de la Bucureşti, pentru a vedea ce ne mai aduce ceasul.

Cum de obicei el venea regulat, întîrzierea de astă dată mă nelinişte.

Decid să-l aştept la Hunedoara în oraş, pe unde el la fel trecea şi într-adevăr ne întîlnim pentru ultima oară. I se părea că de data aceasta ar fi urmărit şi de aceea n-a venit în satul de la Haţeg.

Propunerea mea de-a fi inclus pe lista celor care trec în Iugoslavia a fost categoric respinsă de comandament, neînțelegînd lipsa mea de disciplină și entuziasm. Nu-mi rămînea altceva decît să mă descurc pe cont propriu.

Pe acasă nu mai dădeam de cînd cu percheziția făcută unui cumnat la care, găsind fotografii și ceva material subversiv – după ei –, și-au exprimat dorința să-mi vorbească, dacă n- o fi cu bănat.

Armistițiul de acum doi ani dura încă, dar se simțea că el poate fi rupt oricînd, mirare chiar c-a durat atît.

Mă găseam din nou în aer și încercam pe ici pe colo să-mi găsesc un rost temporar, pînă la căderea ghilotinei pe care o ascuțeau.

O informație dată de un inginer din Cugir, pe care-l întîlnesc întîmlător, îmi aduce salvarea.

În orașul Bacău, s-ar găsi o comisie cehoslovacă, recrutînd brațe de muncă pentru agricultură.

Mulți tineri din Cugir s-au angajat și așteaptă plecarea – probabil cu alte gînduri – îmi mai spune cu subînțeles. A doua zi eram și eu în Moldova.

"La Ba-cău, la Ba-cău într-o ma-ha-laa"... Se întîmpla că tocmai în acea mahala, în loc de dandanaa, se găsea într-o fostă cazarmă, comisia cehoslovacă, ce recruta pe capete, preferînd țărani cu palmele bine bătute.

Țăran eram, dar pălmile nefiind chiar bătute, le spun că eu lucrez mai mult cu tractorul. Așa se explică....

Tălmaciul ce-l aveau, fiind foarte ocupat cu atîta lume, m-am descurcat singur. Ei, ca cei mai mulți cehi, vorbeau și germana.

Un examen medical destul de riguros îl trec cu succes, după care suntem consemnați în cazarmă sub bună pază, pentru a nu contacta vreo boală înaintea plecării.

Găsesc cugirenii într-un colț al cazărmii. Cunoșteam vreo trei, patru, ceilalți fiind cu mult mai tineri.

Toți se declarau naționali-țărăniști înfocați, al căror vis era s-ajungă în Statele Unite, unii să-și cumpere o mașină "solidă", alții să vadă Statuia Libertății sau Casa Albă.

Numai din cei care voiau să lucreze în agricultura Cehoslovaciei, n-am găsit niciunul.

În rezumat,tîrgul cu cehii era următorul: România la ora aceea avea – nu știu de ce – un surplus de mînă de lucru, iar cehilor le lipsea.

Românii aveau nevoie de cocs pentru siderurgie, dar neavînd bani să-l plătească, au negociat brațele de lucru.

Contractul ce-l semnam era pentru un an, fiind retribuiți cu opt sute de coroane pe an, casă și masă.

Valoarea de cumpărare a celor opt sute de coroane am aflat-o odată ajunși și echivala cu o pereche de bocanci, iar cu inflația inerentă se reducea la o pereche de ciorapi.

Cît se poate de avantajos pentru vecinii noștri, dar mai ales pentru Statul comunist, ale cărui clauze doar le bănuiam.

Aveau de luat 15.000 de capete, eșalonate la 1.000 de fiecare dată, iar noi eram al noulea transport.

Adunarea, examinarea, pregătirea transportului cereau cîteva săptămîni, timp în care așteptam în condiții mai grele decît ale prizonierilor de război, dormind pe paiele presărate pe cimentul cazărmii și primind o supă cu arpăcaș.

Desigur cu, cugirenii și ca noi mai erau care știam de ce sîntem acolo, nu ne plîngeam, dar cum rămîne cu ceilalți,cu mulțimea de moldoveni, bucovineni, care nu aveau alte gînduri decît să meargă la muncă și să se întoarcă după un an cu ceva economii.

Aceștia nu erau delicvenți de drept comun, nu erau delicvenți politici, ci oameni liberi, oameni din așa zisa clasă a proletarilor, cărora din toate țările li s-a cerut să se unească.

Iar cum ei nu se prea grăbiseră la unire, au fost uniţi cu forţa, pentru că "fratele cel mare" nu mai avea răbdare şi tare mai era îngrijorat să-i vadă "fericiţi".

După vreo zece zile de aşteptări, în sfîrşit sîntem duşi la gară, îmbarcaţi într-un tren care avea mai multe vagoane de marfă decît de persoane şi plecăm tîrîş grăpiş.

Am făcut cîteva zile pînă la Oradea Mare, dormind ca vai de noi şi mîncînd pîine, ceapă şi ceva care semăna a mezeluri.

3. Părăsirea ţării pe cale de sovietizare

Pentru a doua oară în viaţă trec frontiera, de data aceasta legal, însă c-o strîngere de inimă, datorită poate unui presentiment de "neîntors".

Să fie oare "ruperea de pămînt" o sinucidere deghizată, cum zicea acum doi ani doctorul Cincora Ioan? Totul depinde de justificarea "ruperii" în propria-ţi conştiinţă şi nu în ceea ce zice lumea.

Mai depinde şi de hotărîrea fermă de a te întoarce pentru continuarea luptei, cînd momentul istoric devine sau ţi se pare mai prielnic.

Fără această hotărîre, sinuciderea nu numai că nu este deghizată, ci apare ca o simplă goliciune transparentă numită: dezertare, ambuscare, decădere!

Trecerea frontierei în Ungaria s-a făcut fără multe formalităţi. O simplă numărare a capetelor, înmulţită cu doi, dădea braţele de lucru 365 x14 ore pe zi, împărţite la de atîtea ori 800 de coroane, egal un pachet de ţigări "plugari" pe zi.

Înaintam alene prin pusta Ungariei, aceeaşi pustă călcată acum douăzeci şi opt de ani de dorobanţii generalului Moşoiu, în urmărirea hoardelor lui Bela Kuhn, aceeaşi dorobanţi care au înfipt apoi tricolorul românesc în vîrful parlamentului

maghiar, spălînd cu acestă ocazie o mie de ani de umilinţi şi de trageri pe roată.

Nici una din capitalele apusene nu s-a sinchisit să ridice măcar o statuie în amintirea dorobanţului român căzut în pustă, pentru apărarea Europei de pacostea lui Marx.

Capul de pod stabilit de Bela Kuhn în centrul Europei, fără fulgerătoarea intervenţie românească s-ar fi întins în încă unul două state. Apăreau Lenin şi Trotski cu biciuşca strinsă în pumn şi bucură-te Europă de fericirea ce ţi-ar fi administrat-o.

Aşa sunt trecute cu vederea şi date uitării fapte importante ale Istoriei şi menţionate uneori bagatelele eroilor de operetă, sau escapadele nocturne cu iz de budoar.

Din cauza oboselii, lipsei de somn adevărat, în vagonul ce ne transporta mizeria, la un moment dat atmosfera devenea insuportabilă.

Nervii băieţilor, neobişnuiţi cu astfel de încercări fizice, cedau încet şi ţandăra sărea din mai nimica toată. Cei mai în vîrstă făceam eforturi pentru a restabili calmul, altfel încăierările ar fi devenit incontrolabile.

Cei vreo patru - cinci cu care mă găseam într-un despărţămînt, căutam să-i întreţinem cu amintiri din trecutul apropiat, precum şi despre faptele istorice ale partidului din care ei făceau parte.

Tatăl meu fusese şi el un înfocat naţional-ţărănist în tinereţe, iar "chipurile" lui Iuliu Maniu, Alexandru Vaida, Aurel Vlad erau la loc de frunte în casa noastră, pînă cînd fapta lor a fost justificată de evenimente.

Vaida Voievod o luase razna de unul singur, iar pretextul "Frontului Românesc", născut şi întreţinut de elemente centrifuge, s-a înămolit mai tîrziu în "Frontul Renaşterii Naţionale" al lui Armand Călinescu şi al celorlalţi albaştri uniformizaţi.

În ce măsură contribuise Iuliu Maniu la "Restauraţia" pe

tron a prinţului rătăcit sau a prefectului aventurier, părerile sînt împărţite. Cert este însă că în loc să rămînă în vîltoarea luptelor politice pentru a opri alunecarea în prăpastie, se retrage la Bădăcin, baricadîndu-se într-o muţenie devenită legendară.

Şi...... cîte n-ar mai fi de spus.

Nu vorbeam de unul singur, fiindcă "băieţii", oricît le lipseau informaţiile istorice - politice, nu erau lipsiţi de cel mai preţios dintre simţuri, căruia obişnuim să-i spunem cel bun. A lua în considerare numai una din soluţiile prin care poţi rezolva o problemă, – de obicei ce-a care-ţi convine – şi a ignora pe celelalte, înseamnă imitarea unei păsări cu pene frumoase şi cu aliura de struţ.

Odată ajunşi în Vest – după cum dorim cu toţii – şi "prietenii" noştri de care vorbim mereu, adică "americanii", n-au de gînd să "vină" nici la anu, nici la mulţi ani." Ce crezi d-ta că se va-ntîmpla cu Ţara şi în al doilea rînd cu noi cei plecaţi?" sînt întrebat de unul de tinerii voiajori politici şi coleg în afaceri agricole.

– "Grea întrebare-mi pui prietene! Mă voi sili să-ţi răspund cu toată aproximaţia dictată de limitele inteligenţei noastre.

Ţara va deveni, după cum am văzut tendinţa înainte de plecare, un fel de "paşalîc" rusesc, ca să zic aşa.

Sclavia se va accentua. Metodele folosite pentru anihilarea oricărei poziţii, nici o minte sănătoasă nu le poate imagina.

Amintiţi-vă cum au procedat cu prietenul nostru Herlea la Cugir. Multiplicaţi acest caz de zeci de mii de ori şi veţi avea o imagine clară de ce se va întîmpla în ţară".

În anul 1946, chiar înainte de alegeri, tînărul Herlea (erau mulţi Herlea la Cugir) se plimba pe stada principală, ziua în amiaza mare, trecînd prin faţa sediului Pe-Ceului local. După spusele unora, ar fi proferat o insultă la adresa lor. Riposta a

venit imediat prin gura unui revolver Browning, care l- a lăsat mort pe caldarîm.

Nimeni n-a fost dat în judecată, nimeni, n-a răspuns de această crimă şi doar era în epoca cînd un reprezentant al Partidului Naţional - Ţărănesc, din care Herlea făcea parte, se găsea încă în guvern, iar D-l Harriman garanta acordul de la Potsdam!

Herlea a avut parte de o înmormîntare măreaţă, cu participarea tuturor satelor din jur. Aceasta a fost ultima manifestaţie deschisă, iar în dangătul clopotelor se auzea parcă sinistrul şuierat al gloanţelor.

Partea a doua a-ntrebării: "Ce se va întîmpla cu noi cei plecaţi"? Pot să-ţi răspund cu mai multă uşurinţă, fără teama de a mă înşela.

Mai întîi vom începe prin a ne iubi ca fraţii Cain şi Abel, iar această iubire se va accentua pe măsură ce vor trece anii.

O spun cu certitudinea unuia care abia a ieşit dintr-o astfel de încercare a iubirii frăţeşti, petrecută undeva tot pe meleaguri străine.

Şi această dihonie se petrecea între oameni cu acelaşi ideal iniţial, care ani de zile au învăţat: "Unde sunteţi doi aveţi-vă ca fraţii, calcă-te pe tine în picioare pentru această unire"!, etc. etc.

Se pare însă că-i atît de greu să te calci pe tine în picioare şi atît de uşor să-i calci pe alţii, încît *tentaţia de a strivi pe cei cu care te găseşti în dezacord devine la noi, o a doua natură*, pe care o purtam ca pe un blestem de-a lungul secolelor.

Se spune c-ar fi o meteahnă moştenită de la strămoşii Traci, ceea ce nu trebuie să ne mire prea mult, cunoscînd fărîmiţarea şi dispariţia lor.

Discordia nu este ceva inventat de noi, desigur o mai găsim şi la alte popoare, se pare totuşi că la noi depăşeşte limita, dincolo de care se găseşte fărîmiţarea şi neantul.

Să dea Dumnezeu să n-am dreptate şi de data aceasta, avînd în vedere planurile ruseşti de distrugerea acestei insule latine din mijlocul oceanului slav, să găsim înţelepciunea, patriotismul şi curajul călcării în picioare pentru a realiza acel frumos: "Pe-al nostru steag îi scris UNIRE"! *

Iar judecăţii celei din urmă şi chiar celei anterioare, să nu-şi închipuie că vor scăpa.

— "Dacă ruşii nu vor fi izgoniţi de o putere militară egală sau superioară – recte americanii – poate ocupaţia lor să dureze la infinit?" mă-ntreabă altul.

— "Numai Dumnezeu făcătorul văzutelor şi nevăzutelor durează la infinit, însă faptele şi evenimentele istorice sînt temporare, deşi uneori cu mult mai lungi decît am vrea noi să fie.

În decursul secolelor, atîtea tiranii s-au prăbuşit, unele lovite din afară, altele roase dinăuntru, iar lungimea fiind relativă, s-ar putea ca pîrjolul rusesc să dureze încă un an sau o sută.

Toţi visăm să ne întoarcem, fiecare lăsăm acolo partea cea mai preţioasă, dar cei care nu vor putea suporta eventuala durată a desţărării, ar face mai bine să se întoarcă acasă după un an de rodnice colaborări agricole.

Odată ajunşi – încă n-am ajuns – poate trecerea frontierei să nu fie aşa uşoară cum ne-nchipuim, iar cei care vor fi prinşi, fără îndoială vor fi trimişi în ţară şi judecaţi. Nu vreau prin asta

* Înainte de- a merge mai departe, vreau să lămuresc unica semnificaţie a cuvîntului UNIRE! Mai bine zis nu unire cu orice preţ! Cei care pe parcurs vor cădea în laţul întins de duşman, cei care îl vor ajuta să se-nfiltreze, cei care din meschine interese îl vor servi, devenind abjecte COZI DE TOPOR, cu aceştia nu ne unim! O spun aşa ca să se ştie şi să nu fiu greşit înţeles!

să vă descurajez, ci să fim pregătiţi şi pentru această eventualitate, primind cu bărbăţie soarta: "De-o fi pace, de-i război".

Dialogurile acestea se petreceau între două aţipeli, căci numai somn nu se numea moţăiala acestei interminabile călătorii.

Responsabilul ceh, flancat de interpret, ne aduce o veste tristă: "În convoi a izbucnit ceea ce se pare a fi un caz de tifos, prin urmare înainte de a fi repartizaţi la muncă, vom fi supuşi unei carantine serioase".

Asta ne mai lipsea. De altfel, nu ne miram prea mult, avînd în vedere mizerabilele condiţii de hrană şi higienă ce le duceam de cîteva săptămîni.

Trecerea în Cehoslovacia s-a făcut pe nesimţite. Doar inscripţiile şi numele gărilor ni se părea la un moment dat că nu mai sună a "nem ertem" sau "lona pot".

Nu departede Bratislava, sîntem debarcaţi de-a valma, ca o turmă pestriţă şi dezordonată. Am fost duşi într-un fost lagăr de prizonieri, unde deodată mă simt ca acasă, fiindcă aidoma aceleiaşi barăci care m-au mai adăpostit cîndva la Rostock şi la Buchenwald.

Într-o sală amenajată special, sîntem introduşi în grupe şi stropiţi din abundenţă c-un praf alb, poate D.T.T. sau alt insecticid, după care urmează un duş fierbinte şi cazarea pe apucate în dormitoarele cu paturi suprapuse.

Şederea noastră aici va depinde de adeverirea sau nu a tifosului mai mult sau mai puţin exantematic.

Oamenii de serviciu în lagăr, bucătărie, etc. erau femei nemţoaice aduse la muncă forţată, vinovate sau nu de pierderea războiului.

Pe timpul acela, unii plăteau nu cu ochi pentru ochi ci cu ochi pentru dinte, ceea ce va alimenta la infinit infernul cerc revanşard.

Zilele fiind lungi, informaţiile inexistente, nici tu ziare, nici radio, ca să ne aflăm în treabă, complotăm.

Cum toţi băieţii din Cugir erau meseriaşi specialişti, ce-ar fi să uzăm de "Cunoştinţele" ce le avem la BRNO, probabil reuşim să intrăm în domeniile respective, în loc să dăm grăunţe la gîşte şi curcani.

Cel mai apt pentru a duce la sfîrşit încercarea nu era altul decît Milu Olteanu, strungar "emerit" dintr-o veche familie cugireană, ai cărui fraţi, vreo şapte la număr, erau toţi instruiţi, doar el ca cel mai tînăr rămăsese "proletar".

BRNO nefiind prea departe, pe furiş, într-o noapte Milu sare gardul şi pînă la fostul nostru director al producţiei nu se opreşte.

Toţi cehii care fuseseră la Cugir se descurcau destul de bine în limba română. Cu toată buna voinţa, directorul Iaşek nu putea face nimic, deoarece semnasem contractul pentru agricultură. De altfel, nici noi nu ne făceam prea multe iluzii.Lucru curios însă, care ne dădea un pic de curaj, era că cehii căzuseră în acelaşi laţ ca şi noi.

"Vin americanii" îi spune pane Iaşek, "poate chiar mai repede decît credeţi voi! Nu se ştie dacă o să mai aveţi timp să- ncepeţi agricultura, fiindcă lucrurile se precipită, iar asta o ştiu de la oameni cu relaţii şi cu greutate". Restul îl cunoaştem cu toţii.

Între timp, unii ne mai împrietenim cu fetele de la bucătărie, obţinînd de la una o hartă cu porţiunea zonei americane comună cu Cehoslovacia, ca nu cumva încercînd să trecem, să ne trezim la ruşi.

Fiecare memorează regiunea în jurul punctului de frontieră Brod - Furth im Wald. După două săptămîni de aşteptare ni se anunţă sfîrşitul carantinei şi plecarea în diferite direcţii. Cum repartizarea o făcuseră fără să ne consulte, ne-am trezit răzleţi fără posibilitatea de-a ne grupa oarecum după prietenii, în sate vecine.

Deci fiecare cum poate şi Doamne ajută!

4. Slugă în Cehoslovacia, în drum spre Occident

Acest capitol îl adaug conştient, numai pentru a nu lăsa un gol între carantina de care vorbii mai sus şi trecerea frontierei, după care voi pune punctul final.

Aşa că...... se făcu c-ajunserăm într-un mic orăşel din apropierea Pilzen-ului, unde cele vreo treizeci de capete sîntem predate în gară unui funcţionar local însărcinat cu repartizarea noastră.

Alegerea locului şi-a capetelor respective s-a făcut la voia întîmplării sau prin tragere la sorţi, căci mă găseam într-un lot de necunoscuţi, nici măcar un singur cugirean.

Majoritatea erau ţărani moldoveni, lîngă care se mai adaugaseră cîţiva nădrăgari, a căror obîrşie şi meserie era greu de definit.

Bietul om – oficialul – ca să-şi uşureze sarçina, întrebă cu voce tare dacă: govoreşte cineva pe ceheşte?

Ioc! nici un răspuns!

"Spreken cineva doaici"? O pauză, pînă în fine mă decid fără entuziasm: "Ih spreken".

După ce se bucură, sînt promovat interpret oficial şi cum făceam aceleaşi greşeli de construcţie şi pronunţie, ne-nţelegeam de minune, cu toate c-a lui nemţească mi se părea ceva mai "gebrochenă" decît a mea.

Sîntem duşi la primărie, poftiţi într-o sală cu cîteva scaune, în aşteptarea viitorilor stăpîni, care n-au întîrziat prea mult.

Primii sosiţi ne alegeau după o sumară "ochire" a forţei generată de bicepşi, evaluaţi în raport cu dezvoltarea toraxului, adăugînd şi înălţimea ca un factor de optim randament.

Procedeul îmi era cunoscut încă din copilărie, de la tîrgurile de vite din Hunedoara şi Haţeg, cînd măcelarul milionar Zeiger evalua juncanii din ochi cu expertiză demnă de invidiat.

Cum stăteam lîngă oficial, ajutîndu-l la unele întrebări, precum şi la semnarea contractelor, nimeni nu m-a luat în seamă, ceea ce-mi convenea şi mie aşteptînd, mai ştiu eu, poate vreo văduvă care ar avea nevoie de un argat supus şi înţelegător.

Moldovenii se "vindeau" ca pîinea caldă şi plecau pe rînd în căruţele noilor stăpîni, descălecînd prin satele respective, ca demni urmaşi ai lui Dragoş - Vodă.

Numărul "braţelor" se împuţina pe măsură ce soseau culacii cehi, ultimele achiziţii fiind cei cîţiva de obîrşie nedefinită şi cu palmele mai puţin bătute.

Încep să mă neliniştesc, văzînd că sînt chiar atît de depreciat.

— "Ştiu clienţii d-tale că şi eu fac parte din lotul expus în tîrg ?"

— "Probabil că nu ştiu, dar nu-ţi fie teamă că rămîi de căruţă. Primul care va veni de-acum nu va avea-ncotro, şi- aşa ai rămas ultimul".

......."Hier ist. Iată şi pe viitorul d-tale stăpîn".

Un om între două vîrste, înalt, blond, strîns în cătăramă, trăsături nervoase, ochi albaştri nelucitori şi dacă nu s-ar fi numit Jan Beneş, aş fi jurat că-i neamţ.

Vorbind pe a lor neînţeleasă limbă, am dedus că-i spune: "Ăsta-i tot ce-a mai rămas".

Scrutarea a fost reciprocă şi decepţia la fel!

Se vede că el se aştepta la un vlăjgan, capabil să-i ridice căruţa şi s-o aşeze de–a curmezişul, iar cînd colo această arătare nici prea robustă, îmbrăcată şi în haine de oraş. Numai cu sluga ideală nu corespundeam.

Mai roti încă o dată ochii prin sală, convins că nu mai este altul ascuns într-un colţ, strîmbă din nas, strînse din buze, pînă la urmă zice: "îl iau!"

— "Te ia", fu traducerea!

Mai bine nu m-ar lua, gîndeam.

Semnăm contractul şi văzînd că are un nume atît de cunoscut, îl întreb prin "oficial" dacă nu cumva îi rudă cu Eduard ?

— "Toţi beneşii sînt rude unii cu alţii şi toţi sînt vestiţi".

— "Ca şi popeştii la noi", îmi ziceam.

Ştie puţin nemţeşte întreb aşa-ntr-o doară.

— "Arbeit, ufstehen, Kaput, verfflucht, asta-i tot ce ştiu", zice mîndru de atîta ştiinţă.

După contract, avem voie să schimbăm stăpînul în caz de maltratări sau alte incompabilităţi, clauză de care ne vom servi cei mai mulţi la prima ocazie. Oficialul îmi mulţumeşte de ajutor, ne salutăm şi ies cu Jan, adică cu pane Beneş, afară, gata de plecare.

—"Unde-i căruţa?" mă întrebam. Ce căruţă, venise cu bicicleta.

Eram hotărît să-i vorbesc româneşte, chiar dacă ştiam că n-o să-nţeleagă nimic.

— "De ce n-ai venit cu căruţa măi omule, cum vrei să merg pe jos? Aşa înţelegi să-ţi tratezi sluga? O să regreţi, să nu zici că nu ţi-am spus".

Singurul bagaj ce-l aveam era o mică valiză, unde intra un strict necesar ca lenjerie de schimb, etc.

Ion Beneşan al meu – mă tenta să-l romanizez – amintindu-mi uşurinţa cu care unul de-ai noştri, îl romanizase pe Thomas Masarick, zicînd că-n realitate se numea Măzăriche şi ar fi fost originar din părţile noastre.

Ieşind din oraş, Jan mă urcă pe bara din faţă şi dăi şi împinge, noroc că drumul era mai mult drept, satul aproape şi cu chiu cu vai ajungem.

La prima vedere, satul lui m-a impresionat plăcut după mărimea caselor, grajdurilor şi a altor dependinţe. Erau cu adevărat chiaburi cum numai la saşii din regiunea Sibiului mai văzusem.

Trecem mai întîi pe la primărie să mă înregistreze după cum se cuvine, unde găsesc un secretar simpatic, care vorbea o germană aleasă.

Ajungînd la el acasă, sînt arătat - nu prezentat - Panevei Beneşova, Panelui Beneş - tatăl , unei Penevioare nepoată de-a lui Jan, elevă la liceu în oraş şi care locuia la ei. După mutra ce-o făceau, am simţit că nu-l felicitau deloc, ba chiar din contră. Nu înţelegeam nici un cuvînt din ce spuneau, însă puteam paria că-i făceau reproşuri: "De ce l-ai luat tocmai pe ăsta? Altul mai bun n-ai găsit? Dacă numai ăsta a rămas mai bine nu-l luai!"

În această atmosferă de vădit ne-bun-venit, îmi începui cariera de slugă. Deoarece se făcuse seara, mi se dă ceva de mîncare. Cunoştinţa cu grajdul era lăsată pentru a doua zi. Sînt poftit într-o cameră neîncălzită şi doar era prin 10 decembrie. Un pat relativ cofortabil şi acum încearcă să dormi băiete, dacă slujie ţi-a trebuit.

Fiind obosit am adormit repede, conştiinţa nu mă mustra, păcate recente nu făcusem. Pentru cele vechi mă rugasem, iar pentru a fi pe placul familiei Beneş, voi face puţin zel ca să nu creadă că le mănînc pîinea de pomană.

Toc...toc...toc..."Aufstehen!" (scoală-te), vocea lui Jan şi unul din cele patru cuvinte ce le cunoştea.

— "Iawohl!" răspund ca la cazarmă.

Era pe la ora şase. Întuneric şi aş mai fi dormit puţin. Îmi întinde o fostă uniformă militară uzată şi - peticită, pentru a nu-mi uza singurul costum ce-l aveam.

Dejunăm împreună la aceeaşi masă, dovedind prin aceasta că nu-i chiar atît de hain, iar dacă-mi face această onoare, să mă silesc s-o merit că altfel nu se ştie....

Urmează apoi întîlnirea cea mare, sau cunoştinţa cu grajdul. Mi-a prezentat ceremonios cele patru vaci, cărora le zicea Krava (singurul cuvînt ce-l mai reţin din limba lui Toma Măzăriche), cei doi juncani, cei trei viţei, doi cai, nenumăraţi porci, purcei, găini, raţe, gîşte.

Toate acestea formau universul în care mă voi mişca – credea el – în următoarele douăsprezece luni şi a căror prietenie, dragoste, dar mai ales îngrijire va trebui s-o asigur, ca o bună şi credincioasă slugă.

Grajdul nu-mi era străin, nici nu mă înspăimînta, cu toată diferenţa între cele două vaci şi un viţel ce le aveam noi acasă şi cireada lui Beneş.

Prin semne şi mai vorbind fiecare pe limba lui, ne-am înţeles. Prima lecţie a fost amestecul nutreţului, varietatea pe categorii de animale, succesiunea operaţiilor, rînitul, adăpatul, ţeselatul.

În afara de băgarea de seamă, mi-am asumat răspunderea rînitului şi-a ţesălatului, îndeplinite cu vădită competenţă, ceea ce mi-a adus ameliorarea relaţiilor cu întreaga familie.

A doua zi Jan plecase undeva. Toate operaţiile le-am executat singur, sub atenta supraveghere a bătrînului şi fără să mă laud, văzînd că nu sînt nici nepriceput nici leneş, m-a bătut pe umăr zicînd: "Gut Arbeit!"

A treia zi după ce grajdul sclipea, vitele rumegau, porcii gronţăiau, înhămam caii şi hai la pădure. Totul era calculat, ca nu cumva să mă plictisesc.

Singurul handicap era limba pe care ar fi vrut s-o învăţ cît mai repede, pentru a fi mai util bine-nţeles.

Cum în teorie scopul era să ajung în Franţa, la plecare am pus în valiză un manual de limba franceză, – Candrea probabil–, tot ce-mi rămăsese în biblioteca pe care niciodată n-am avut-o.

După cină, cum nu puteam participa la discuţii, m-afundam în subjonctivele şi mai mult – sau mai puţin – ca perfectele franceze.

Jan cam strîmba din nas, văzîndu-mă atît de lipsit de

entuziasm pentru limba cehă, o îndeamnă pe nepoată – care învăța și ea franceza la școală – să mă descoase și dacă poate să-mi dezvolte sentimente mai slavofile.

– "Vous parlez francais?"

– "Je parle pas bon franse. (zic cu multă siguranță)

– "Vous ecole?"

– "Iawohl, pardon je ecole".

– "Pourquoi serviteur mon oncle?"

– "Je bocu plezir etre servitor!"

Făcea ochii mari, ridica din umeri, zicînd poate: "Trebuie să fi puțin scrîntit și ar fi cazul să vezi un psihiatru!"

Să-i spun că am de gînd s-ajung în curînd în Franța, unde nu voi mai fi servitor ci probabil "domn" cu pleivas, n-ar fi fost chiar prudent.

Se apropia Crăciunul și nu eram hotărît cînd, cum și ce pretext să găsesc pentru a-l părăsi pe Beneș.

În sat se mai găsea un român moldovean, sosit în primele transporturi, iar Jan mă duce să-l cunosc, să văd cît de repede s-a acomodat și chiar cu limba stă binișor.

Hotărîm cu prietenul moldovean să mergem și noi la balul anunțat de Crăciun, așa doar să ne amăgim pe noi înșine, că n-am fi chiar atît de slugi cum părem.

Zilele treceau repede, de plictiseală nu era vorba, pentru că Jan veghea la grăunțe. Nu terminam bine cu una și începeam cu alta.

Hrana era bună, abundentă, gustoasă și aș păcătui dacă n- aș recunoaște-o.

În ajunul Crăciunului mă așteptam să aud colindători ca la noi, să văd copii cu steaua, veselie, clopoței etc. Da de unde: o seară ca toate celelalte și cum oboseala acumulată mă da la somn, mă las ușurel în brațele lui Morfeu.

"Avantajul" condiției de țăran și cu atît mai mult de slugă, este că nu șomez nici la Crăciun, nici la Paști nici la oricare sfînt.

Același nutreț amestecat, rînit, adăpat, țesălat.

MARE BAL MARE, chiar și pentru cei doi argați valahi. Întîlnim acolo pe simpaticul secretar al primăriei și "dă-i cu vin și dă-i cu bere" în limba lui Goethe. Încercăm să punem Europa la cale, uitînd că Stalin, cu ajutorul celor doi pecetluise soarta celei de răsărit, așteptînd momentul potrivit s-o "aranjeze" și pe cea din apus.

Lacunele lui geografice, dar mai ales istorice, privitoare la România, m-au făcut să-i rezum în fugă marele și bicefalul nostru trecut, insistînd chiar și asupra obîrșiei marelui lor Masarick.

MĂZĂRICHE se numea, "mein freund" și era originar de pe la noi, îi spun fără prea multă convingere.

La auzul acestei "enormități"– după el – a izbucnit într-un rîs incontrolabil, comunicînd pe limba lor celor din jur, care la rîndul lor au rîs din plin.

În acest timp, eu m-am angajat, pentru a-mi dezmorți picioarele în ritmul unui vals. Dacă-i bal, bal să fie.

Și cum nu cunoșteam altă fată în afară de nepoata lui Beneș și nici refuzul (a nu se uita că eram argatul unchiului) nu m-ar fi mirat.

În chip de conversație, îi recit o strofă din "La cigale et La fourmi", pe care o învățasem pe dinafară.

Fata avea vreo 17 ani și era în pragul Universității, iar astfel de conversații o amuzau, pentru că numai conversații nu erau.

Sigur, Jan și cu madam Beneșova – îi observ de la distanță – cam făceau mutre.

"Prea jos se coboară nepoata", își ziceau probabil.

Atît mi-a trebuit, ca să iau hotărîrea de-a pleca.

A doua zi îl prind de mînecă, îl duc la primărie, spun secretarului să-mi dea – conform contractului – un alt stăpîn, pentru că Jan Beneș, aici prezent, mă omoară cu munca, (ceea ce era destul de adevărat).

Încercarea de conciliere a secretarului eşuînd, îmi dă două adrese, din cei care erau pe listă în căutare de argaţi.

Şi cum unul era din satul vecin îl aleg pe acesta.

Drumul spre satul vecin trecea pe lîngă gară, ceea ce căutam de altfel. Cu cele cîteva coroane ce le mai aveam, iau un bilet pînă la Brod, ultima gară înaintea frontierei.

Coborînd din tren, observ un post de control format din doi jandarmi.

Nefiind nici o ieşire, sînt obligat să-i înfrunt, şi mai departe ce-o da Dumnezeu.

Cum am reuşit să mă pitulez în spatele unui vlăjgan şi să trec neobservat, face parte din carul cu noroc ce l-am avut în ultimii doi ani.

Regiune muntoasă, frontiera se găsea la vreo 5 km. după harta ce-o aveam şi care-mi indica un rîu destul de departe la stînga, linia ferată la dreapta.

Deci, n-aveam decît s-o ţin la mijloc.

Fără busolă, noaptea în astfel de condiţii te poţi întoarce pe loc ca un derviş.

Fiind încă zi, intru într-o pădure pe care-o reperez nu departe de gară, în aşteptarea serii.

Şi aşteptînd aşa de unul singur, doar gîndurile se înghesuiau la vorbitor, care mai de care, cerînd cuvîntul, de parcă eram la tribunal.

— "Fugi de la datorie" – îmi zice primul – "laşi pe alţii să moară în locul tău!"

Ai încă timp: poţi să te-ntorci!

— "Ce-o să-ţi dea Occidentul infirmul?" replică al doilea (gînd). "El care nu se poate salva pe sine o să-şi bată capul să vă salveze pe voi?

Ai uitat ce ţi-a spus poetul cînd erai la şcoala primară? "Fie pîinea cît de rea, tot mai bine-n ţara ta!"

Sau: "Străină străinătate, rai cu porţile-ncuiate!"

De-ar fi să redau toate gîndurile, reproşurile ce mi le făceam, regretele dar şi speranţele care se legau de Apus, ar fi să mai înnegresc cîteva pagini şi să abuzez de răbdarea cititorului eventual. De aceea, ieşind din pădure pentru că începea să se întunece, mă îndrept cu paşi greoi spre un punct bănuit de mine c-ar fi frontiera.

Zăpada din ce în ce mai mare, experienţa de acum doi ani din Munţii Cugirului mă învăţase cum să ocolesc văgăunile.

Mă gîndeam şi la lupi. Dacă vin lupii? Lupii n-au venit, însă au trimis cîinii. În depărtare le auzeam lătratul. Să fie cîinii grănicerilor? Înseamnă c-am ajuns la frontieră. Cum s-o recunosc din atîta zăpadă?

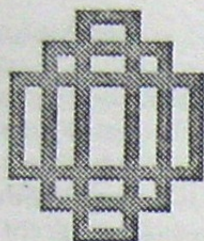
N-am recunoscut-o, însă lătratul cîinilor care se apropiau m-a făcut s-o iau la goană – dacă se poate numi aşa – înainte de-a obosi.

Deodată sînt aspirat de fundul unei prăpastii, pe care întunericul şi cîinii nu mi-au lăsat răgazul s-o văd. Mă pipăi, toate mădularele erau la loc, zăpada acumulată îmi servise de amortizor.

Teafăr din nou, îmi aduc aminte de Pasolini din Sibiu.

Tatăl nostru carele eşti în cer............
....Facă-se voia Ta.......
Şi ne iartă nouă greşalele noastre,
chiar dacă noi - precum bine
ştii - nu prea iertăm greşiţilor noştri.....
.... Şi nu-L lăsa să ne ducă în ispită, (nu ştiu
de ce-ţi atribuim Ţie astfel de josnice intenţii)
ci ne mîntuieşte de "el" şi de trufia din noi.
AMIN!

Cu astfel de reflecţii neconformiste, am ieşit din Împărăţia gemetelor din Răsărit, reintrînd în declinul din ce în ce mai pronunţat al Apusului.

X. ÎN EXIL GÎNDIND LA VIITORUL NEAMULUI

1. Răsăritul Europei sacrificat de Occident

Pentru edificarea cititorului asupra vieții din al doilea și ultim "exil", voi lăsa la o parte peripețiile integrării și voi reda unele aspecte generale, precum și relațiile dintre românii din diaspora. "EXIL?" Cuvînt impropriu întrebuințat, fiindcă nimeni nu ne-a exilat, ci noi singuri am ales refugiul, pentru apărarea integrității fizice și morale.

Odată ajunși aici, avînd un singur și teribil dușman, normal ar fi fost să formăm un singur și frățesc bloc. Aceasta ar fi fost posibil dacă în inimile noastre ar fi clocotit accentele patriotismului lui Alecu Russo sau vibrațiile lui Mihai Eminescu din: Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie.

Nu pot spune că aceste accente lipseau total, totuși clocotul principal era acela al ambițiilor partizane, al locului pe care- l voi acupa "EU" mîine îmtr-o țară eliberată și pe tava servită de americani. Americanii erau obligați să ne elibereze, pentru că după cum se spune ne"vînduseră"la Yalta. (De ce s-au obosit să ne vîndă, dacă acum trebuia să se obosească să ne elibereze?).

Cum poți vinde ceva ce nu-ți aparține? Noi fiind un Stat independent, suveran, e bine să dăm cuvintelor înțelesul lor real.

ABANDON, TACITA ÎNCURAJARE ȘI TOTALA

NEPĂSARE. Aceste termene se potrivesc, mai degrabă, "marilor" democrații Occidentale.

Se zice că războiul începuse pentru libertatea Poloniei.

Austria, Cehoslovacia, treacă, meargă, dar Polonia n-o lăsăm pradă totalitarismului fascist. Aici ipocrizia ia accente de indecentă goliciune. Între totalitarismul nazist și totalitarismul sovietic, o "ușoară" nuanță de cîteva zeci de milioane de uciși în favoarea ultimilor.

Așa o fi, însă noi "democrațiile" nu ne oprim la astfel de "neînsemnate" detalii și subscriem la toate cerințele onoratului nostru aliat Stalin, iar tu POLONIE bucură-te că te- am "eliberat" de fasciști și le-am lăsat rușilor jumătate din teritoriul tău. Și astfel Polonia s-a tot "bucurat" timp de 45 de ani, pînă la ultimul asasinat a cărui victimă a fost preotul Popielusko.

Cu cît treceau anii, se estompau speranțele în "venirea" americanilor și cu atît în rîndul refugiaților români se adîncea "iubirea" cea care de la Cain ne-a fost lăsată.

Comitete, comiții, consilii naționale, ligi mondiale, galaxiale se formau cu multă publicitate patriotardă. Tot așa de rapid se desfăceau cu multă duplicitate, ocară și snobism. *De unde am moștenit noi această tenebroasă tendință spre dizolvare și neant?.*

La început, totuși, o relativă înțelegere părea că-și făcuse pîrtie, pînă cînd au apărut ei, trimișii lui Pacepa. Ei au fost mulți, grupați în diferite și lucrative misiuni:

1 / Agenți de referire și identificare. 2 / Agenți tehnologici, prin care utopia de la Moscova și București credea că va surplanta Occidentul, furînd pe apucate tot ce se inventa, sau înbunătăți aici. 3 / Agenți culturali sau "religioși", cei mai periculoși, fiindcă erau și cei mai instruiți.

Cîndva, într-un viitor apropiat, cineva va trebui să întreprindă un studiu, să inventarieze clericii pe țări și după gradul criminalității la care s-au dedat unii dintre aceștia. Sume imense au fost investite în recrutare și susținere, sume luate

din hrana bieților copii, lipsiți și de laptele necesar dezvoltării lor. Toate acestea vor trebui subliniate cu litere de foc.

În timp ce Ceaușescu, secundat de toți teoctiștii cei plămădiți din noroi, dărîmau bisericile în Țară, în străinătate cheltuiau bani mulți pentru înființarea unor oficine, zise "Biserici Misionare", unde "preoții" cu grade superioare în SECURITATE, împărtășeau veninul naivilor care începuseră să li se alăture. Oh! În aparență erau – și sînt încă – mieroși, gata oricînd de ajutor, – și singura metodă de-a prinde muște – și muște cu caracter de reptilă au prins. Unii erau chiar cocoțați în fruntea asociațiilor cu un frumos început de rezistență, care pe mîna lor, a devenit colaborare, cu iz de F.A.R.C.(Asociație a Românilor din Cada).

Ei au proliferat mai ales în localitățile unde vechi preoți erau lipsiți de harul dragostei de aproapele și care vizibil se cramponau în materialism. Nu vă vorbiți țara de rău" era un slogan repetat la orice ocazie. Era leitmotivul existenței lor. Ei confundau Țara cu această bandă de criminali, care puseseră prin forță stăpînire pe ea și o jumuleau după bunul plac.

2. Falimentul comunismului

Și așa au trecut zeci de ani. Ar fi atîtea de spus și într- un timp speranța în luminișul așteptat, scădea pînă la îngheț.

Iată, însă, că primele licăriri se ivesc, iar cea mai semnificativă ne-o aduce ELECTRICIANUL din Gdansk și ortacii lui.

Au avut morți și răniți, au avut partea temnițelor care li s-au deschis, dar ei au continuat, iar tenacitatea lor a dat roade. Să înfrunți Kremlinul cu atîta temeritate, părea o sinucidere calculată. Ei au mers înainte și fereastra s-a întredeschis, pentru că ei erau și aliații lui Dumnezeu, care de data aceasta nu i-a abandonat. Se succed evenimentele prin dispariția celor trei fosile: Brejnev, Cernenco și Andropov.

În fruntea "Imperiului Răului" ajunge cel cu semnul purpuriu în formă de mapamond, iar acest semn unii îl interpretau ca o inevitabilă înrăutățire. Semnul a dovedit contrariul, sau aproape.

Fereastra întredeschisă el o deschide de tot, aerul intră, miasmele – în parte – ies, lumea îmbătată de aerul proaspăt, vrea să deschidă toate ferestrele, toate ușile, iar el se opune.

Planul lui Gorbaciov era deschiderea unei singure ferestre, ca aerul intrat să mai atenueze puțin insuportabilul miros dinăuntru.N-a fost însă pe voia lui și alții au luat răspunderea acrisirii totale și tot ceea ce a urmat sau este pe cale de-a urma.

Aeriseau vînjos polonezii, ungurii, cehoslovacii. Se aerisea moderat și în Rusia, iar noi ne complăceam sau lîncezeam în aceleași miazme acumulate în cei patruzeci și ceva de ani. În cele cîteva luni de așteptare, noi de pe aici, trăiam momente de indescriptibilă rușine. Nu îndrăzneam să dăm ochii cu străinii, care nedumeriți ne întrebau: "Dar la voi?"

Ce să răspunzi? Plecam ochii și tăceam.

Iată că vine și ziua, iar ziua aceea a început la Timișoara. În lumina celor petrecute și așa cum le-am văzut noi de aici, am fost martorii unui fapt, puțin sau deloc menționat.

Înainte cu vreo lună de acel 21 Dec. 89, televiziunea canadiană transmite un interviu luat de doi ziariști din Quebec, unui preot din Timișoara. Preotul se numea Tökes și era reformat. Curajul de-a spune ceea ce a spus despre Ceaușescu și banda lui, desigur l-a trecut pe cea mai neagră listă posibilă. Mirare că a scăpat întreg.

La originea isbucnirii de la Timișoara a fost el! Că sorocul ar fi venit mai tîrziu, sub altă formă, nu mai încape nici o îndoială. Însă, oricît ne-ar incomoda recunoașterea adevărului întreg, istoria nu poate fi manipulată la infinit. Vizita pe care a făcut-o mai tîrziu în Canada, noi Românii de aici i-am arătat toată admirația și l-am tratat ca pe un adevărat frate. Curajul

ce l-a arătat atunci, însă, nu-i dă dreptul să conteste drepturile noastre. Dar asta intră într-o altă pagină.

Vine apoi, după cîteva zile, mîna înțepenită în vînt a sîngerosului dictator de la București, auzind huiduielile spontane cu care nu era obișnuit și tot ce-a urmat, tot ce se știe și tot ce nu se știe. Și rușinea noastră anterioară se transformă în mîndrie, pe care o trîmbițam sonor. Abia apucam să întîlnim străini, să le spunem că și noi sîntem "cineva" și chiar mai mult. Mîndria însă n-a durat, ea a devenit iarăși rușine, fiindcă vechea zicală: "Ca la noi la nimenea", de data aceasta se adeverea în toată goliciune ei.

"Cum a fost posibil să fim orbiți în așa măsură", se întreba un vestit ziarist francez, cu experiență în mai toate conflictele de pe glob. "Pentru prima dată cînd n-am văzut nimic și am crezut totul", zicea el. Diabolică înscenare, demnă de Scaraoțki în persoană.

Cum am reacționat noi pe aici, cînd "presupuși" asediați la televiziune cereau arme și ajutor? Ca de obicei, cu multă lașitate și ipocrizie, pentru că atunci nimeni nu știa că totul e un bluf. Un comitet "conducător", aflat la Washington, ne îndemna să manifestăm.

— "Contra cui Părinte? Ei cer arme nu manifestații! Nu sîntem noi în stare, mari patrioți cum sîntem, să mergem măcar cu-n avion, să le ducem ajutoare și încurajări?"

Răspunsul cerut n-a venit, căci conversația telefonică se făcea prin intermediul unui automat.

Așa sîntem noi: în frunte la serbări, în fruntea tuturor comițiilor, zîmbind la fotograf și în coadă la răspunderi și participări.

3. Mergem sau nu mergem acasă?

Desigur, guvernarea fesenistă, sub unele aspecte, este o continuare fidelă a comunismului pur. Sub altele, însă, nu se poate spune că-i același lucru, dovadă că mergem acasă și revenim întregi.

Cehii, ucrainienii și alții, au făcut chiar un vibrant apel "înstrăinaților" să se întoarcă cu mintea și cu banul, s-ajute la reconstrucția țării lor.

Nouă ni s-a spus destul de direct: "Nu vă deranjati, că n-avem nevoie de voi! Noi nu ne vindem Țara cum ați vrea voi s-o faceti". Și atîtea alte idioții de acest gen.

Totuși, afară de cele două trei excepții, la început, nimeni nu-i oprit să se întoarcă, să se integreze, dacă bine înțeles confortul de aici îi "permite". Și, aici, analiștilor istoriei de mîine le va fi greu să facă distincția între noi cei cei din vorbe și noi cei din fapte. De 40 de ani sîntem mereu cu PATRIA pe buze, patrie în care nu ne putem întoarce pentru că dictatura de atunci nu ne-o permitea. Astăzi, cînd se poate, ca buni strategi ce sîntem, găsim destule alte motive ca să rămînem. Motivul principal, care din șmecherie nu-l vom admite, este: "Acolo se trăiește rău, iar aici se trăiește bine". Deci: "Unde mi-e bine, acolo mi-e patria".

Unii nu se duc nici măcar în vizită, sub pretextul că nu mai au pe nimeni acolo. Odios pretext! Ca și cînd Țara ar fi doar rudele și nu pămîntul, dealurile, cîmpiile unde ai copilărit și de care ar trebui să fi legat prin milioane de fire nevăzute. Cei cu vîrsta înaintată către 80 și mai bine, (pledez pro domo), au un ușor motiv, de-a nu se întoarce, destul de valabil. CEI MAI TINERI, N-AU NICI UNUL!

Cum să calificăm însă EXODUL celor plecați în ultimii trei ani și care au luat proporții de catastrofă? El nu se poate califica prin cuvinte, ci doar prin plîns! Dacă recurgem uneori

la comparaţii este pentru a identifica *răul care ne stăpîneşte şi care ne va putea duce la pieire*. Acest exod nu- l întîlnim la nici unul din vecinii noştri din faimosul COMECON!

4. De ce pleci tinere român?

– "De ce pleci tinere român cu atîta zel, expunîndu-te chiar şi la chinul containerelor de pe ocean? De ce, ajungînd în ţări cu o legislaţie atît de generoasă, minţi cu atîta neruşinare că ai fost persecutat?"

Există cu adevărat unii persecutaţi, dar aceia nu pleacă.

– "Ajungînd aici, prima ta grijă Ioane, este să te numeşti JOHN sau JEAN. Ţie Mihai ţi se va spune MIKE sau MIŞEL, iar tu Dumitre te vei numi oricum, numai Dumitru nu. (Asta o făcusem şi noi).

Ai venit să găseşti un trai mai bun, ceea ce omeneşte este scuzabil. Atenţie la misionarii care vă vor lua în primire profitînd de precaritatea situaţiei voastre materiale. Veţi intra în această cursă, fără să vă daţi seama că serviţi pe acei care pretindeţi că v-au persecutat.

Cei care veţi reuşi să răzbateţi prin dificultăţi, veţi urma calea noastră: veţi întemeia asociaţii mai mult sau mai puţin culturale, bîrfa şi intrigile vă vor diviza. În prima generaţie vă veţi considera încă români. Veţi cînta la serbări ca şi noi "PE-AL NOSTRU STEAG E SCRIS UNIRE", poate chiar "CU NOI ESTE DUMNEZEU", (fără a o putea proba), ca şi noi. Cei cu o situaţie materială înfloritoare veţi lua exemplul "ROM - FESTURILOR" noastre. Veţi invita oaspeţi din ţară să vă admire confortul, veţi afirma că sînteţi teribili şi fără realizările voastre, s-ar întuneca orizontul Carpaţilor, etc. etc.

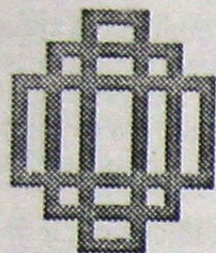
Asta în cazul fericit cînd roata s-ar învîrti fără scîrţîituri. Realitatea este că în afara cîtorva de o excepţională cerinţă, marea majoritate, trai mai bun aici nu veţi găsi. Acest ajutor

social pe care-l primiţi la început şi care-i minimal, nu va dura la infinit. Criza economică, căreia i se acordă eufemismul RECESIUNE, va mai dura mult timp.

Poate deveni chiar permanentă. Şomajul va creşte încă şi voi de lucru nu veţi găsi. Statul cu un buget debusolat, cu datorii enorme, nu va mai putea să vă ajute şi atunci ce veţi face? Vă veţi întoarce acasă? Va fi singura soluţie. Nu vă veţi ruşina de cei care între timp, prin efort şi privaţiuni, vor reuşi să repună ţara pe făgaşul cel bun?

Pentru că acolo, cu o guvernare sănătoasă, n-ar trebui să mai fie şomaj. Acolo sînt atîtea de făcut şi multe vor trebui luate de la început. Agricultura, din starea lamentabilă de azi, prin munca chibzuită va deveni exportatoare.

Industria, odată cu nefastul gigantism abandonat, redusă la dimensiuni de eficacitate şi necesităţi, armonizată cu celelalte sectoare de producţie "va prospera, va înflori prin efortul individual, care va fi factorul decisiv al progresului".

XI. PE VATRA STRĂMOŞILOR

1. Emoţia reîntîlnirii cu Patria

A putea merge acasă după 43 ani de absenţă forţată, mai ales că în curgerea anilor această speranţă se estompase pînă la dispariţie, îţi procura senzaţii pe care poate numai Ulysse le-a mai simţit, revenind la fidela-i Penelopa.

O avalanşă de sentimente se îmbulzesc, se amestecă, se suprapun, te cuprind, copleşindu-te pînă la uitare. Apar senzaţii pe care nici un condei, oricît de măiestrit ar fi, nu le poate reda în toată profunzimea lor.

Cînd trenul s-a oprit în gara Curtici, indirect am simţit cum primele fire nevăzute se împlîntă în pămînt.

Această gară neîngrijită, afumată, nepieptănată, o iubesc totuşi pentru că e a mea. Cine ar îndrăzni aici să mă întrebe ceva într-o altă limbă, l-aş sfida prin tăcere. Contrar celor auzite, vameşii au fost cît se poate de amabili şi politicoşi, toţi domni şi nici un tovarăş. Nici unul nu mi-a cerut ţigări sau alte cadouri, cum se spunea. De altfel, crezîndu-mă pe cuvînt, nici geamantanul nu mi l-au deschis. Sus vameşii şi jos cu fariseii!

Şi apoi în viteza trenului, am admirat holdele, fără să disting prea mult varietatea însămînţărilor. Oboseala nu-mi permitea nici pierdutele cunoştinţe agricole, lucru de care nu mă prea mîndresc. Gări, a căror nume îmi erau familiare altădată, îmi răscoleau amintiri din îndepărtata tinereţe. Primul şoc neplăcut şi chiar revoltător, a fost cotitura unui rîu care

curgea alături de calea ferată. Nu-mi aminteam de alt rîu pe aici decît "Mureşul". Întreb la întîmplare pe cineva: "Cum se chiamă rîul?" "Mureşul", îmi răspunde zîmbind. Imposibil! Mureşul era un rîu mare, cu volum, cu aliura de fluviu, majestos. Şi totuşi... acest rîuleţ era Mureşul. Cauzele? Să le spună "tovarăşii" care l-au redus şi l-au murdărit.

Trecem pe lîngă o centrală termică ce fumega vîrtuos, fără nici o reticenţă, răspîndind cunoscuţi germeni dăunători. Tehnologia filtrării eficace exista! Agenţii lui Pacepa de ce n-au furat-o??

În depărtare, se vede Cetatea Devei. Eram numai ochi. De cîte ori n-am hoinărit cu colegii printre ruinele ei şi cîte amintiri nu şi-ar putea face corp, dacă timpul mi-ar permite, fiindcă ajungînd de partea cealaltă a Cetăţii, mă pîndeşte surpriza cea mare. Un oraş în toată accepţia cuvîntului, oraş pe care nu-l cunoşteam, căci cel de pe timpul meu dispăruse sub tîrnăcopul dărîmăturilor. Primul impuls a fost acela de-a aplauda. Al doilea, însă, bazat pe experienţă, îmi zicea: "Aşteaptă să vezi totul. Să analizezi, să vezi şi părţile ascunse, părţile negre şi atunci vei vedea dacă-i cazul să aplauzi sau nu".

Am aşteptat, am văzut şi n-am mai aplaudat.

2. O urbanizare barbară

Pentru implantarea unei uzine, a unui baraj, a unei aglomeraţii urbane se fac profunde analize, se consideră necesitatea în primul rînd, apoi toate celelalte laturi: durata în timp, factori economici, rentabilitatea şi atîtea alte detalii, unele mai importante decît altele. Care a fost rostul acestor clădiri insalubre, des lipsite de apă, ţevărie ruginită, atîta beton suprapus, atîtea materiale de cea mai proastă calitate, atîta lume îngrămădită, înfrigurată şi înfometată. Minereul găsit în apropierea oraşului este destul de sărac, după spusele unor specialişti locali. Cînd şi acesta va fi epuizat, şansele de a

deveni un oraş fantomă se înscriu într-o logică istorică. Aşa ceva s-a întîmplat şi pe continentul american, cu diferenţa că totul era prevăzut şi construit în consecinţă.

A fost deplasată atîta lume din singura noastră mare "industrie" rentabilă, AGRICULTURA şi s-au creat aglomeraţii proletare fără rost, dar bine supravegheate de partid. Asta a fost specialitatea şi grija de căpetenie a acestor troglodiţi, SUPRAVEGHEREA. Celor care se opuneau cît de cît, li se deschideau închisorile, Canalul şi moartea.

Un alt dezastru sau o monstruozitate am văzut-o la Uzina Călan, unde s-a îngrămădit atîta fierărie inutilă una peste alta, încît parcă planificarea o făcuseră ucenicii lui Frankenstein. Minele din Teliuc se menţineau avînd un minereu cu sub 20 % fier. În nici o ţară din lume atare minereu nu se exploatează. Au produs atîta zgură, încît au acoperit şi păşunea copilăriei mele, fapt pe care-mi va fi greu să-l iert. Grija lor primă era să prostească poporul, zicînd: "Vedeţi ce-am fost noi în stare să construim? Aplaudaţi-ne!"

Totuşi, aceştia au creat ceva care produce mult neîncetat: poluare sau vicierea aerului, a apei şi a solului. Pe aceasta în statisticile lor mincinoase, n-au cuantificat-o. Nu s-au străduit niciodată să spună: "Intoxicăm mereu, intoxicăm tot ce ne înconjoară, efectele nefiind imediate. Alţii vor purta răspunderea dezintoxicării şi a stăvilirii epidemiilor ce vor urma".

Uzinele din Hunedoara – fără a avea informaţii suficiente – se pare totuşi că-şi justifică existenţa şi gigantismul, prin producţie şi rentabilitate. Poluarea generală depăşeşte mult orice imaginaţie şi te-ntrebi: cît va mai dura oare pînă se vor vedea efectele dezastruase, în special asupra noilor născuţi?

3. La casa părintească

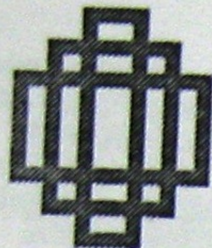
Preocupat cu denunţarea atîtor aberaţii, am uitat să spun că locuiam la Deva şi mă tot codeam să mă duc acasă în satu-n care m-am născut, libertatea fiind încă în ghilimele.

Aflînd că toţi "RĂII" satului de pe timpuri nu mai sînt în viaţă, într-o zi m-am dus cu fidelul trăbănţel, cum îşi dezmiardă Nelu vechiul şi "înfumuratul" Trabant.

Adevăratele emoţii, abia acum încep. Nu m-am oprit să văd pe nimeni, ci m-am dus direct la cimitir, pentru că ai mei erau toţi acolo. Din cei şase fraţi şi surori, am rămas doar eu cu Mărioara, sora cea mai tînără (70 de ani). Le-am sărutat crucile şi am plîns. La mormîntul mamei am plîns îndelungat, fiindcă ea a purtat mai mult de cît oricine, toată povara suferinţelor noastre. Şi parcă nu mă-nduram să plec şi să-i las iar singuri.

Oh! cît m-au aşteptat şi cît am dorit să-i întîlnesc în viaţă, dar tu, Doamne, ai voit altfel şi vrerii Tale noi sîntem obligaţi să ne supunem.

Am mers apoi să-mi văd casa. Din spusele unora ştiam la ce să m-aştept, dar numai văzînd-o m-a apucat o profundă tristeţe. Am găsit-o părăginită, abandonată, împăienjenită. Cîtă veselie era aici la sărbători cînd ne întîlneam cu toţii. De cîte ori nu ne-am şi certat.Cîţi jandarmi nu ne-au vizitat în nopţile întunecoase. Iar acum, pustiul şi-a întins împărăţia lui. Cu cîtă bucurie am întîlnit puţinii care au mai rămas în viaţă, prieteni ai mei din copilărie, precum şi altă lume din sat, care pentru a doua oară se adunase ca la urs. Am stat cîteva ore şi emoţionat profund de tot ce auzeam, m-am întors la Deva.

XII. MESAJ TESTAMENTAR ROMÂNIEI DE MÎINE

În zilele următoare, am început plănuitele vizite la Orăştie, la Cugir, la Hunedoara, căci peste tot mai aveam cunoştinţe din vremile speranţelor neîmplinite. Şi am avut multe de spus şi unii şi alţii, de parcă nu le mai terminam. Cu această ocazie am întîlnit şi cîţiva elevi din cursul superior de liceu, iar dorinţa lor de a cunoaşte trecutul era mare, asaltîndu-mă cu întrebări:

— "Ne-aţi putea spune ceva despre Garda de fier, sau Legiune – cum îi mai zice – fiindcă citim tot mai des în ciupercăria de ziare, care apar mereu, că legionarii au fost teribil de răi, ducînd ţara de rîpă".

— "Minciunile acestea nu sînt noi, ele au mai fost spuse şi în trecut, fiindcă cei în cauză, se conduc după o vorbă spusă de un cinic.

"Ponegreşte mereu, ponegreşte fără încetare, că va rămîne întotdeauna ceva". Nu va fi uşor să vă rezum tot ce ştiu eu de Mişcarea Legionară, pentru a vă face să înţelegeţi totul şi aşa cum trebuie. Ea a luat fiinţă – în spirit – prin anul 1919, în Pădurea Dobrina, din apropierea Huşului. Iniţiatori erau elevi de liceu de vîrsta voastră. Ei îşi ziceau: "Dacă bolşevicii vin şi la noi,să nu ne predăm, ci să luptăm cu arma-n mînă, pentru că aceştia o dată instalaţi, nu vor pleca înainte de-a ne sataniza şi ucide". După cum vedeţi, rezultatul este exact ceea ce s-a întîmplat.

Viziunea lor sau instinctul naţional care i-au ghidat au fost juste. Ajungînd studenţi, ei au continuat lupta, fiindcă inamicul avea coloana a cincea bine înfiptă în interior. Ei s- au expus la

chinuri fizice şi morale de nedescris,care au culminat mai tîrziu în moarte.

Cînd libertatea va fi totală, veţi avea ocazia să citiţi toate etapele, toate suferinţele, toate nelegiuirile care s-au produs între cele două războaie. Citiţi cu ochii inimii şi opriţi-vă la esenţial.

Cel care în anii studenţiei s-a distins prin curajul, seriozitatea şi forţa de caracter a fost CORNELIU ZELEA CODREANU. El devine şeful necontestat şi iubit de toţi.

Dar spre deosebire de alţi şefi politici, el a fost mai întîi de toate un pedagog. "Tot răul ne vine de la suflet", spunea el. "Noi nu ducem lipsă de programe, ci de oameni care să le aplice". Prin oameni, el înţelegea: un om drept, cinstit, cu dragoste de aproapele, cu credinţa în Dumnezeu, un om care: decît să învingă printr-o mişelie, mai bine să cadă zdrobit pe drumul onoarei. El nu voia să ajungă la putere înainte ca toţi legionarii, să îndeplinească aceste condiţii. După ce fusese condamnat la zece ani închisoare într-un proces "aranjat" de rege şi valeţii săi, Corneliu Codreanu, conştient de tot ceea ce ar putea urma, dizolvînd Mişcarea, a dat ordin să se păstreze o linişte totală. S-a dispus: "Nici o acţiune nesăbuită, nici măcar un gest provocator. Să ne bateţi la tălpi, să ne trimiteţi în Insula Şerpilor, nu veţi întîmpina – voi toţi care v-aţi asumat răspunderea unei sîngeroase şi nedrepte opresiuni – nu numai nici o violenţă, ci nici măcar o opunere".

Din acest moment însă istoria îşi schimbă cursul.

Din rîndurile legionarilor apare un omuleţ, numit Sima Horia, ajuns nu ştiu cum la un grad în Mişcare, care nerespectînd ordinul dat de Căpitan, acţionează pe cont propriu dar în numele Mişcării. Profitînd de naivitatea unor mai puţin legionari, cîteva sinagogi sînt zgîriate de bombiţe, o bombă explodează într-un teatru la Timişoara, rectorul Universităţii din Cluj este împuşcat aşa din senin, etc.

Care era mobilul ce-l împingea? *El era agentul care procura pretextul represiunii sîngeroase. El voia dispariţia tuturor acelora care, prin valoarea lor intrisecă, îl puteau oricînd înlocui pe*

Căpitan. După îndeplinirea diabolicelor acțiuni, el dispare în străinătate iar Siguranța (respectiv Moruzov) îl "decorează" cu un premiu de 150.000 de lei, acordat celui care-l va prinde, ceea ce în limbajul lor spunea: De acum acesta-i șeful vostru, pe acesta să-l ascultați. Generația voastră e bine să rețină următorul adevăr: *Mișcarea Legionară, așa cum a zidit-o Corneliu Codreanu, și-a încetat existența în acel de pomină 29 Noiembrie 1938, în Pădurea Tincăbești, strangulată de Carol al II - lea cu neprețuitul concurs al lui Horia Sima.*

Impostura lui a continuat și continuă încă, dînd prilej dușmanului să-și intensifice virulența, adepții fiind din ce în ce mai vulnerabili. Aceștia nu vor să facă distincția între *fosta Mișcare și aventura lui Sima.*

Cu ajutorul lui Dumnezeu, însă, într-o bună zi, adevărul nu va mai putea fi lăsat nedescoperit.

Astăzi ne găsim cu o țară răvășită, nu de sărăcie materială, care-i trecătoare, ci de sărăcia morală, prin dispariția în prea mare măsură a omului de onoare, a omului care nu-i de vînzare, a omului care nu înșeală, a omului lui Dumnezeu.

Există o soluție miracol în ciuda tuturor pesimismelor actuale și unice: CINSTEA, MUNCA, DRAGOSTEA DE APROAPELE ȘI LEGI SĂNĂTOASE. Va înțelege poporul nostru la timp acest simplu adevăr? Dacă nu, rătăcirea din urmă va fi mai crîncenă decît cea dintîi. Conducătorii de mîine care vor înțelege și se vor conduce ei înșiși după aceste principii, vor avea toate șansele de reușită. Cei însă, care vor puterea din ORGOLIU, ÎMBUIBARE ȘI MERCANTLISM, își vor săpa singuri groapa.

Un nou curent de regenerare va trebui să se nască iar. Idealul Generației de la 1922 ar fi exemplul cel mai elocvent.

Nu-i necesar să copiați trecutul. Nu importă partidul din care veți face parte. Dacă veți practica în viața de fiecare zi, în relațiile cu semenii voștri, valorile morale, *veți schimba treptat fața Țării.*

Veți avea ocazia – cînd țara va fi cu adevărat liberă – să

cunoașteți toate etapele, toate suferințele, toate nelegiuirile care s-au produs între cele două războaie mondiale.

Citiți cu ochii inimii și opriți-vă la esențial. Ca în orice încercare omenească, s-au comis și greșeli. Înțelegeți-le în contextul general și evitați-le în viitor. Cînd zic evitați-le, mă gîndesc la rolul colosal pe care voi elevii de astăzi, studenții și oamenii de mîine îl aveți de îndeplinit, pentru a repune Țara pe făgașul cel bun. *Totul depinde de puterea voastră de sacrificiu.* Dacă nu vă veți dovedi capabili de sacrificiu, Țară nu veți mai avea. Răul îi cu mult mai adînc și pericolul mai mare decît pe timpul foștilor voștri colegi din Pădurea Dobrina. Luați exemplul lor, nu copiați ceea ce credeți neadecvat sau depășit, dar urmăriți țelul final: OMUL DE ONOARE. Și cu entuziasmul eroicilor tineri de odinioară, pe toate căile și prin toate mijloacele strigați chemarea: PATRIA! PATRIA ! PATRIA!

Montreal, 1986 - 1992

EPILOG

Nu pot încheia această scriere fără a evoca pe autorul "CONDIȚIEI UMANE", omul prezent cu pana și cu spada la aproape toate încăierările de pe glob, omul luptînd în Spania alături de Pasionaria cea fără Dumnezeu, ANDRE MALRAUX. Spre sfîrșitul vieții, găsind drumul convertitului din Damasc scrie: "Secolul al 21 - lea va fi un secol CREȘTIN, sau nu va mai fi deloc".

Parafrazîndu-l, eminența noastră poetă, Ana Blandiana, ne avertizează: "Pentru noi românii Secolul al 21 - lea va fi un secol EMINESCIAN sau nu va mai fi".

Fascinați de aceste nobile idealuri și întristați de aceste sumbre perspective, de la Tisa pîn' la Nistru, bătrîni și tineri, SĂ LUĂM AMINTE!

Redactor de carte: *Victor Isac*

Cheltuielile de editare au fost suportate de autor

Tiparul a fost executat la tipografia editurii

